B.P. HASDEU

Omul de Flori

BASME ȘI LEGENDE
POPULARE ROMÂNEȘTI

Bogdan Petriceicu Hasdeu

OMUL DE FLORI

Basme şi legende populare româneşti

Ediţie critică, prefaţă, note,
comentarii, variante şi indici de

I. OPRIŞAN

Editura SAECULUM I.O. Editura VESTALA

Bucureşti, 1997

Bogdan Petriceicu Hasdeu

OPERE

Ediţie critică coordonată de Stancu ILIN şi I. OPRIŞAN

Vol. I:	Poezia	
Vol. II:	Proza	tom I
		tom II
Vol. III:	Teatrul	
Vol. IV:	Studii şi articole literare, filosofice şi culturale	tom I
		tom II
Vol. V:	Folclor literar	I Folclor versificat
		II Proza populară
Vol. VI:	Folcloristica	
Vol. VII:	Publicistica politică	tom I (1859–1868)
		tom II (1869–1906)
Vol. VIII:	Istoria critică a românilor	
Vol. IX:	Studii de istorie	
Vol. X:	Cuvinte din bătrâni	tom I
		tom II
		tom III
Vol. XI:	Etymologicum Magnum Romaniae	tom I
		tom II
		tom III
Vol. XII:	Studii filologice	
Vol. XIII:	Corespondenţa emisă	tom I
		tom II
Vol. XIV:	Bibliografie	

A. BASME

a. Basme cu animale

I

ARICIUL ŞI CÂRTIŢA

O dată, un pui de arici, călătorind prin ger mare, pe un drum cam departe, au fost mai gata să piară de frig. Şi trecând pre lângă o gaoră de cârtiţă bătrână, cârtiţa togmai se afla în uşia găurei în căldură. Văzându-l mai mult mort de frig, făcându-i-se milă de el, 'i zise:

— Pleacă în lăuntru, în gaura mea şi te încălzeşte puţin!

Ariciul abia apucă, intră în gaura cârtiţei la căldură, văzu că e bine. Dar din fire, în loc de păr, fiind învăscut cu ace împungătorii, tot s-au apropiat de gazda casei, de cârtiţă, zicând că vrea să se încălzască de părul cel moale al ei.

Dar biata cârtiţă, în scurt, s-a săturat de oaspele său ariciu, care o împungea cu spinii săi. Vru să-i deie drumul afară, însă ariciul fiind încălzit, au căpătat putere şi au stat contră, zicând către cârtiţă că dacă nu-i place de el, să iasă ea afară, să vază şi ea cât e de bine în frig.

Biata cârtiţă, neavând ce face, de silă acuma probează şi iese afară. Iar ariciul s-au pus în gura găurei şi n-au mai lăsat-o să intre la căldură. Şi aşa, în ger, au morit de frig.

2

[VÂNTUL, SOARELE ŞI GERUL]

Se povesteşte că Vântul, Soarele şi Gerul au făcut prinsoare că, care este mai puternic şi mai mare?

Soarele:

— Eu sunt mai mare!

Gerul:

— Eu sunt!

Vântul:

— Ba eu sunt mai mare!

Se cam tot certau între dânşii. Ei se întovărăşiră câte trei şi plecară pe un drum. Şi deteră peste nişte muncitori care secerau la grâu, dându-le „bun lucru".

— Mulţumim d[om]niei tale! răspunseră secerătorí.

În loc [în]să de a le mulţumi la toţi, mulţumise numai la unul.

Vântul, Soarele şi Gerul plecară mai departe şi ajunseră la nişte treierători şi le dete şi la aceştia „bun lucru"!

Unul dintr-înşii răspunse:

— Mulţumim d[umi]tale!, ca şi cei dintâi.

Şi plecară şi de acolo. Pe drum, Vântul, Soarele şi Gerul începură să se ia la ceartă, că Soarelui i-a mulţumit, ba Vântului.

Gerul:

— Ba mie!

Atunci ei se întoarsără îndărăt la oameni şi întrebară că cui i-a mulţumit. Oamenii răspunseră că Vântului i-a mulţumit.

Soarele:

— Bine! Că nu mi-aţi mulţumit mie, ăţi vedea ce zăduf (arşiţă) o să vă dau.

— N-avem grijă, răspunse o fată mare! Numai Vântul să bată. Fie cât zădufu, el ne răcoreşte!

Gerul:

— 'Ţi vedea voi ce ger o să vă dau şi viscolele cele mai rele. Să vedem mai staţi voi la arie?

— Numai Vântul să nu bată! Să fie cât de ger, n-avem grijă.

Vântul rămase pe Ger şi pe Zăduf. Adică Vântul e mai mare decât Soarele şi Gerul.

Văzând Soarele că l-a rămas Vântul şi fiindu-i necaz, căută toate mijloacele şi mai făcu o prinsoare cu Vântul, că este el voinic să dezbrace un om de hainele sale?

Vântul se învoi că are putere să-l dezbrace. Atunci, văzură un om îmbrăcat bine trecând pe drum. Vântul începu să sufle, să bată şi mai tare, din ce în ce şi mai tare. Vântu-şi puse toate puterile, încât omu-şi strângea hainele pe lângă dânsul şi nu-l putu dezbrăca cu nici un preţ.

Începu şi Soarele să-şi reverse sau să-şi răspândească razele sale. Şi dete un zăduf grozav. Şi omul începu să-şi lepede hainele de pe dânsul*, se trânti jos la umbră.

Soarele zise către Vânt:

— Vezi, Vântule, că mai puternic sunt eu, deoarece pe omul acela l-am trântit la umbra unui stejar, dezbrăcat de hainele sale!

---

* În ms.: „de pe lângă dânsul" (*n. ed.*).

b. Basme fantastice

I

DUNCA VITEAZUL, BĂUTORIUL ŢĂREI

A fost, odată ş–odată, că de n–ar fi nu s–ar povesti, pe când se potcovea purecele cu 99 oca de fier şi totuşi la un picior rămânea despotcovit.

A fost, odată ş–odată, un împărat cu numele Împăratul Alb.

Împăratul acesta avea trei fete tare frumoase. Lui i s–a spus noaptea prin vis că vor veni zmeii la el şi–i vor fura fetele. Pentru aceea, împăratul, dimineaţa, a chemat pe toţi meşterii din ţara sa şi le–a poruncit ca să–i facă o casă de 3 stânjini de groasă şi fără de nici o fereastră. Meşterii numaidecât s–au adunat, şi în câteva ceasuri casa a fost gata. Împăratul a închis fetele în casa aceasta, cugetând că de aicea nu le vor putea fura zmeii, iar la uşa casei, care, de asemenea, era de fier şi foarte groasă, a pus un regiment de cătane ca străji, ca să aibă grije şi să nu–i lase ca să–i fure zmeii fetele.

Preste noapte, cătanele au adurmit. Zmeii au venit la casă, au spart zidul cât de gros a fost şi i–au furat fetele şi le–au dus cu ei pe lumea neagră.

Cum se trezeşte, dimineaţa, împăratul, numaidecât merge la casa aceea ca să vază ce fac cătanele şi că acolo–i sunt fetele.

Pe cătane le găseşte pe toate şilboc.

Apoi merge să vază că ce–i fac fetele. Intrând împăratul în casă, găseşte zidul spart şi în casă nici o fată.

Împăratul acuma, supărat şi îngrijat, că ş–a pierdut fetele, numaidecât a dat de ştire în toată ţara că cine se va afla ca să meargă să caute fetele şi le va găsi, aceluia–i dă o fată şi împărăţia de jumătate.

A venit un om care s–a legat că elu–i va aduce fetele.

Acestuia i-a dat Împăratul Alb un cal şi bani ca să aibă pe trei ani de zile. Omul acesta a tot mers, a tot mers, până ce a înnoptat aproape de un făgădău. Când a fost mai să intre în curte, i-a ieşit înainte un om (moş) bătrân şi l-a rugat ca să facă bine şi să-i dea vrun cruceri. După aceea a mers în făgădău, a mâncat bine, a băut bine şi după aceea, rugându-l făgădăriţa, a început a se juca de-a cărţile.

S-a tot jocat de-a cărţâle până la 12 oare noaptea, până ce făgădăriţa i-a luat toţi banii, calul, iară pe el l-a băgat slugă de curte.

Împăratul a aşteptat trei ani de zile şi dacă a văzut că nu se mai întoarce cu nici o veste, bună sau rea, a trămes pe un al doilea om ca să caute fetele. La acesta încă i-a dat un cal bun şi bani ca să aibă pe trei ani de zile.

Omul acesta iară a tot mers, a tot mers, până ce a înnoptat iară aproape de făgădăul acela.

Când a fost ca să intre in făgădău, i-a ieşit şi lui moşul acela bătrân înainte şi a cerut ca să-i dea vrun cruceri. Însă nici omul acesta nu a voit să-i dea nici un cruceri.

După aceea a mers şi s-a băgat în făgădău, a mâncat bine şi-a băut bine. După aceea, rugându-l făgădăriţa, a început a se juca şi el de-a cărţile cu ea, până ce, către 12 oare i-a dus făgădăriţa toţi banii în cărţi, i-a luat şi calul şi pe urmă apoi l-a băgat şi pe el slugă de curte, ca şi pe celălalt de mai 'nainte.

Împăratul iară a mai aşteptat 3 ani de zile şi în urmă, văzând că nu se mai întoarnă nici acesta ca să-i aducă vro veste bună sau rea despre fetele lui, a trămes pe un al treilea om, în care avea el încredere mai mare. Acesta a fost Dunca Viteazul, băutoriul ţărei.

Acestuia iară i-au dat Împăratul Alb un cal bun, merinde şi bani ca să aibă pe trei ani de zile. Apoi a pornit Dunca Viteazul şi s-a tot dus, s-a tot dus, până ce a înnoptat şi el aproape de făgădăul acela.

Când a fost ca să intre în făgădău, i-a ieşit şi lui înainte moşul acela bătrân şi l-a rugat ca să-i dea şi lui vrun cruceri. El numaidecât a luat desagii jos de pe cal, fiindcă acolo purta banii, din cauză că avea foarte mulţi, şi a zis către bătrân:

— Vino, moşule, şi-ţi ia câţi-ţi vor trebui, căci aci sunt destui!

Moşul atuncea, văzând că cu ce inimă bună-i dă omul acesta banii, a zis:

— Îţi mulţumesc, fătul meu! Nu-mi trebuie nici un cruceri! Numai am vrut să-ţi cerc credinţa. Na această fluieriţă şi când vei fi în năcazul cel mai mare, atuncea să-ţi aduci aminte de mine, căci vei scăpa de la orişice năcaz, fie chiar şi împreunat cu moartea. Acuma te du cu Dumnezeu! 'i zise bătrânul.

Moşul acela bătrân a fost Dumnezeu.

Dunca acuma, luându-şi rămas bun de la moşul cel bătrân, merse şi să băgă în făgădău.

După ce Dunca Viteazul s-a băgat în făgădău şi a mâncat bine, a cerut o vadră de vin. Gătând-o pe aceea, a mai cerut o veadră şi în urmă gătând-o şi pe ace[e]a, a mai cerut ca să-i aducă o bute, pentru că el nu s-a săturat.

După ce Dunca Viteazul băutoriul ţărei s-a săturat de băut, a dat şi el, rugat fiind din partea făgădăriţei, a să juca de-a cărţile.

Până la 12 oare sara, Dunca Viteazul a luat toţi banii de la făgădăriţă, pe care ea i-a luat de la cei doi oameni, cari au fost trimişi din partea Împăratului Alb ca să-i caute fetele. Ba încă nu numai banii toţi de la făgădăriţă i-a luat, ci şi caii şi pe ceilalţi doi inşi i-a slobozit de la slujire.

După ce s-a făcut ziuă, Dunca Viteazul a luat pe cei doi oameni cu sine şi – la drum pentru a căuta fetele Împăratului Alb!

S-au tot dus, s-au tot dus,
multă lume şi împărăţie
ca Dumnezeu să ne ţiie
căci firul din poveste
încă mult şi frumos mai este.

S-au tot dus până ce au dat de gaura pe carea aveau să se bage pentru ca să meargă pe „lumea neagră". Ei, când au plecat de acasă, ş-au fost luat nişte hurduzauă lungi, lungi, aşa încât dacă se întindeau, ajungeau de pe lumea cea albă până pe lumea cea neagră.

După ce au ajuns înaintea gaurei, s-au sfătuit că care să meargă mai întăi pe lumea cea neagră. Cel care a plecat mai întăi, a zis:

— Eu mă duc, dară să ştiţi că când voi mişca de hurduzău, atuncea voi să mă trageţi afară.

El s-a scoborât până la un loc, dară fiind că era tare

întunerec, i s-a făcut frică şi a început a mişca de funie. Văzând ceştialalţi doi că mişcă de funie, de hurduzău, numaidecât l-au tras afară.

După aceea s-a scoborât cel de al doilea. Acesta încă s-a scoborât până la un loc şi văzând că este tare întunerec, i s-a făcut şi lui frică şi numaidecât a început a mişca de hurduzău. Ceştia de afară, văzând că şi la aceasta 'i frică, l-au tras afară.

După acea a zis Dunca Viteazul cătră ei:

— No, măi, acuma mă bag eu, să vedem mie frică mi-a fi, şi să vădem cine mă mâncă pe mine!? Dară să ştiţi că, când voi mişca de hurduzău, atuncea voi să mă sloboziţi tot mai afund.

Aşa l-au slobozit tot câte o ţără până ce a ajuns pe lumea cea neagră.

După ce a ajuns pe lumea cea neagră, ostenit fiind de drumul cel lung, s-a dus lângă o fântână şi s-a pus ca să să odihnească.

Pe când se odihnea el mai bine, a venit fata cea mai mare a Împăratului Alb după apă la fântână şi văzându-l pe Dunca dormind, l-a trezit, zicând:

— Vai, voinice, scoală şi te du de pe aci! Ce îmbli? Ce cauţi? Şi cine te-a scoborît pe tine de pe lumea cea albă, aci pe lumea cea neagră?

— Eu am venit aci, pe lumea cea neagră, ca să caut fetele Împăratului Alb, pe care le-au furat zmeii, şi să le duc acasă, pe lumea cea albă, răspunse Dunca Viteazul.

— D-apoi căz noi suntem fetele Împăratului Alb, zise fata. Bine că te-a adus D[umne]zeu pe la noi! Acuma fiindcă chiar pentru ace[e]la ai venit, ca să ne cauţi pe noi, pofteşte şi vină până în casa noastră, ca să mânci ceva şi să te mai întreb câte ceva despre ai noştri de acasă. Numai cât 'ţi spun ca să te grăbeşti cât vei putea, pentru că pe la 9 ceasuri vine zmeul cel mai mare, barbatu-mio, cu o falcă în cer şi cu una în pământ, şi de te va găsi aci, tot praf şi pulvere te face.

— N-am frică de barbatu-to! răspunse Dunca Viteazul. Numai spune-mi, tu, ce semne are?

Fata i-a spus că trămete un buzdugan din depărtare de 3 miluri de pământ şi când ajunge buzduganul în casă se suie de-a dreptul după cuier.

— Atuncea e semn cum că el vine, şi când soseşte, mâncarea să fie pusă pe masă, dară să nu fie nice prea caldă şi nice prea

rece, căci dacă nu va fi pe placul lui, atuncea mă încalţă cu cismele acele de foc, şi mă face ca să joc ştaerul prin casă.

Într-ace[e]la soseşte buzduganul şi se suie de-a dreptul după cuier. Dunca Viteazul numaidecât-l ia şi-l trămete îndărăt de 6 miluri de pământ.

Zmeul mânios-l ia şi-l trămete cu 3 miluri mai departe.

Dunca Viteazul de asemenea-l ia şi-l trămete de 12 miluri de pământ mai departe îndărăt.

Văzând aceasta, zmeul se sparie şi începe a zice în sine: „Ăsta nu este lucru bun, nu poate să fie alta, decât că va fi venit Dunca Viteazul, băutoriul lumei aci la căsile noastre".

Când zmeul a fost aproape de casă, Dunca Viteazul i-a ieşit înainte şi s-a băgat sub un pod. Şi când zmeul a vrut să treacă cu calul preste pod, atuncea Dunca Viteazul ş-a scos paloşul şi l-a împlântat în foalele calului. Atunci calul numaidecât a dat jos, iară zmeul a zis:

— Ţup, calul meu, leu paraleu, că de nime în lume nu mi frică, fără numai de Dunca Viteazul, băutoriul lumei. Dară lui nu i-a fi adus cioarele oscioarele şi corbii să-i scoată ochii şi pe aci!

— Ba aicea sunt şi eu, bală de zmeu, zise Dunca.

Zmeul atuncea a zis:

— În luptă să ne luptăm, ori în săbii să ne tăiem?

— În luptă, că-i mai dreaptă şi mai înţeleaptă! răspunse Dunca.

Apoi s-au luat la luptă.

Zmeul a întrântit pe Dunca de s-a băgat în pământ până în genunchi.

După aceea s-a sculat Dunca mânios, a luat pe zmeu şi l-a întrântit de s-a băgat în pământ până subsuori. După aceea ş-a scos paloşul şi i-a taiat capul, iară corpul i l-a ţipat într-un şanţ.

După ce l-a omorât pe zmeu, a mers iară acasă la fata împăratului cea mai mare şi i-a cerut inelul cel de aur.

A doua dimineaţă, Dunca Viteazul a mers la altă fântână unde mergea după apă fata împăratului cea mijlocie. Cu aceasta a păţit iară ca cu cea de întâi. Pe zmeul, adecă pe bărbatul acestei fete, iară l-a omorât.

A treia dimineaţă, a mers Dunca Viteazul şi s-a culcat la altă fântână, unde mergea după apă fata cea mai mică a împăratului. Cu aceasta a păţit iară ca cu celelalte doauă fete

de mai înainte. Apoi, pe urmă, şi pe zmeul, pe bărbatul acestei fete, l-a omorât tocmai în acelaşi mod, cum a omorât pe bărbatul celei de întăi şi celei de a doua.

După ce zmeii a fost omoriţi, fetele împăratului, ca neveste ale lor, ş-au pus în gând ca să pună pomeană în urma lor. Pentru aceea, ele au poruncit ca să să taie 3 boi şi au făcut 6 cuptoare de pită, apoi au adus o bute de vin.

După ce aceste toate au fost gata, a zis Dunca Viteazul către fete:

— Ce vreţi voi să faceţi cu bucatele acestea scumpe? Doară vreţi ca să le stricaţi pentru balele acele de zmei? Lăsaţi bucatele căci ne vor prinde bine de merinde, până ce vom ieşi pe lumea albă!

După aceea a mers cu fetele la gaura ce scotea pe lumea albă şi a pus mai întăi pe fata cea mai mare de a legat-o în hurduzău ca să o tragă afară.

După ce a văzut că pe aceasta au tras-o afară şi au slobozit iară hurduzăul, a legat pe fata cea mai mijlocie şi mai pe urmă a pus pe fata cea mai mică.

După ce toate trei fetele au fost scoase, s-a apucat Dunca Viteazul şi a legat un bolovan greu, cam de asemenea greutate cu el în hurduzău şi a lăsat ca să-l tragă aceia cari erau afară, ca să le cerce credinţa şi să vază că ce-ar fi păţit el dacă s-ar fi pus acuma în hurduzău. Aceştia au tras de hurduzău şi au scos bolovanul până la un loc, apoi l-a făcut scăpat şi a început a să rostogoli bolovanul pe aci în jos. Ei au cugetat că acuma Dunca Viteazul este mort şi ei au rămas cu fetele împăratului şi aşa, acuma, cinstea că le-a scăpat din mânile zmeilor va fi a lor şi acuma ei vor lua în căsătorie câte o fată de ale împăratului. Aşa au plecat cu fetele către casă.

Dunca Viteazul, după ce a văzut că el a rămas singur, s-a luat şi s-a tot dus pe lumea neagră, ca să poată ieşi afară.

S-a tot dus, s-a tot dus, până ce a dat de un iezer mare, în care era un bălaur cu 9 capete. Lângă iezer era un arbore mare. El, fiindcă era ostenit tare, s-a pus lângă arborele acela la umbră ca să se odihnească. Odihnindu-să aci, a auzit în apropiere văietându-să.

— Vai de noi şi de noi, că ceasul să apropie şi mama noastră nu mai nimereşte!

El, uitându-se în sus, zăreşte neşte pui şi zice:

— Dar cine sunteţi voi?

— Noi suntem pui de pajură, răspunseră puii. Mama noastră de 6 ani–şi scoate puii tot aicea şi totdeauna i–a mâncat bălaurul cel cu 9 capete din iezerul acesta. Acuma ceasul că să iasă să apropiă, ne vine rândul nostru ca să ne mânce şi iacă că mama noastră nu mai soseşte.

— Nu vă temeţi nimica până ce sunteţi lângă mine. Spuneţi–mi numai că ce semne are bălaurul când iese din apă, zise Dunca.

— Când vrea ca să iasă, atunci apa începe a fierbe ca cum fierbe o oală cu apă la foc, răspunseră puii.

Preste câteva clipite, apa începe a fierbe, şi când bălaurul şi–a scos un cap, atunci Dunca Viteazul numaidecât l–au tăiat cu paloşul. După aceea bălaurul ş–a scos al doilea cap şi şi pe acesta i l–a tăiat. După aceea ş–a scos al treilea, al patrulea şi aşa până la al nouălea şi pe toate i le–a tăiat Dunca Viteazul cu paloşul lui, aşa încât tot iezerul s–a umplut de sângele acelui bălaur. După ce a omorât Dunca bălaurul, s–a apucat şi i–a luat toate limbile, le–a învăluit într–o năframă şi apoi le–a băgat în posonari ca să le arăte când va merge pe lumea albă împăratului.

Puii de pajură, văzându–să scăpaţi de la moarte, a zis către mântuitorul lor:

— Acuma unde să te ascundem noi, căci ne–ai scăpat de la moarte? Căci dacă va veni pajura, mama noastră şi ne va găsi vii, de părere bună că ne–ai scăpat, te va înghiţi de viu numaidecât. Vină aci şi te ascunde sub aripile noastre! zise unul dintre pui.

El merge şi să bagă sub aripile lor.

Într–aceea soseşte şi pajura, mama puilor, voioasă şi văzându–şi puii în pace–i întrebă că cine i–a mântuit pe ei de la moarte?

— Nu–ţi spunem, mamă, ziseră puii de pajură, că dacă ţ–om spune că cine şi unde este, atunci dumneata–l înghiţi de viu numaidecât.

— O, proştilor! zise mama, cum socotiţi voi că eu voi înghiţi pe acela care mi–a făcut mie bucuria asta şi care v–a mântuit pe voi de la moarte?!

Puii, atuncea, voioşi că nu–l va înghiţi,–şi ridică aripile şi ziseră:

— Iacă, mamă, aicea este omul care ne–a scăpat pe noi de la moarte!

Pajura atuncea, de bucurie, cum l–a văzut, îndată l–a şi

înghiţit. Puii atuncea au început cu toţii a plânge şi a să tângui pentru că le-a omorât pe mântuitorul lor. Văzând pajura că prea tare s-au supărat puii pentru că l-a înghiţit, numaidecât l-a ignit îndărăt, cu mult mai mândru şi mai frumos de cum a fost, şi a zîs apoi cătră el:

— Ce pofteşti, dragul meu, acuma de la mine, fiindcă mi-ai făcut binele acesta mare, de mi-ai scăpat puii de la moarte?

— Nu poftesc alta, răspunse Dunca Viteazul, decât să mă scoţi pe lumea albă.

— Bine! răspunse pajura. Dară până ce vom ajunge pe lumea cea albă, mie-mi trebuie mâncare şi băutură. Ai tu de acestea?

Dunca Viteazul numaidecât a mers şi a adus cele 6 cuptoare de pită şi le-a pus pe o aripă, apoi cei trei boi fripţi pe altă aripă, pe aripa stângă; butea cu vin a pus-o pe coadă, iar el s-a suit între ele, pe spinarea pajurei. Şi aşa, fiind gata, au şi plecat la drum să ajungă pe lumea cea albă.

Când pajura făcea cu capul în dreapta, atuncea-i da pită, când făcea cu capul în stânga-i da carne; iar când făcea cu capul îndărăt, 'i da vin de băut.

Când au fost mai să iasă deasupra, i s-a gătat carnea şi pajura a cerut (a făcut cu capul spre stânga) ca să-i dea carne. El însă neavând carne şi-a tăiat o bucată din talpa piciorului şi i-a dat-o la pajură şi cu asta a ieşit apoi până deasupra.

După ce a ieşit cu el deasupra, l-a întrebat pajura că de [ce] a fost carnea care i-a dat-o mai pe urmă? El i-a spus că a fost din talpa lui de la picior şi atuncea ş-a arătat piciorul de unde a tăiat.

— Vai! că n-am ştiut eu că tu ai aşa carne bună de mâncat, că ştiu eu bine că tu nu ai mai fi văzut lumea albă, căci te mâncam de atunci! Acuma, însă, îţi dau pace, dacă te-am scos până aci, 'i zîse pajura lui Dunca Viteazul.

Acuma a luat Dunca Viteazul, băutoriul lumei, drumul cătră casă. După câteva zile a ajuns pe ceilalţi doi soţi ai săi dimpreună cu fetele Împăratului Alb.

Aceştia cum l-au văzut, îndată l-au prins şi i-au scos ochii, cugetând că aşa orb nu va mai şti merge cătră casă; va rătăci pe aci şi pe urmă vor da neşte lupi preste el şi-l vor mânca şi aşa de bună samă că se vor potea scăpa de el.

În năcazul acesta, Dunca Viteazul numaidecât ş-a adus aminte de cele ce a zîs bătrânul, cu care s-a întâlnit lângă

făgădău, când a plecat mai întâi după fetele împăratului. A băgat mâna în posunari, a scos fluieriţa ce i-a dat-o bătrânul şi a suflat de 3 ori în ea. Şi numaidecât a venit bătrânul acela înaintea lui şi l-a întrebat că ce i s-a întâmplat.

Apoi, bătrânul acela, care a fost Dumnezeu, a făcut tină şi i-a lipit iară ochii la loc.

Acuma Dunca Viteazul, având vederea cea de mai înainte, a mulţumit bătrânului pentru binefacere şi apoi a luat drumul mai departe.

După câteva zile, Dunca Viteazul iară i-a ajuns pe soţii lui şi pe fetele împăratului.

Aceştia, iară, cum i-a ajuns, îndată au pus mâna pe el, l-a prins şi l-au băgat în o fântână afundă de marginea unui drum şi apoi ei s-au dus p-aci încolo.

Din întâmplare, fântâna era seacă şi nu s-a cufundat prin apă ca să se înece. Un călători, trecând pe acolo, s-a dus să scoaţă apă ca să bea. Dunca Viteazul atuncea s-a acaţat de găleată şi aşa călătoriul acela, anume că trage apă, a tras pe Dunca.

După ce Dunca a fost scăpat şi de aci de la moarte, a mulţumit călătoriului pentru binefacere, apoi a plecat şi el mai departe către casă.

După câteva zile, a ajuns şi el în oraşul de unde a plecat după fetele împăratului şi în care chiar reşedea Împăratul Alb.

După ce a ajuns acolo, s-a băgat în gazdă la o muiere bătrână, ce şedea chiar în marginea oraşului.

Cei doi servitori şi soţi a lui Dunca Viteazul au sosit mai devreme acasă cu fetele de împărat şi Împăratul Alb, de părere bună că s-a găsit fetele, a şi făcut ospăţ cu fata cea mai mare, măritând-o după unul din acei doi servitori cari le-au adus acasă.

Muierea acea bătrână, la care s-a băgat Dunca în gazdă, încă să gătea ca să meargă la ospăţul fetei de împărat. Dunca Viteazul s-a rugat de femeia acea bătrână ca să facă şi pentru el un mălai şi să-l ducă cu cinste la ospăţ; dară să-l dea chiar în mâna miresei.

Muierea numaidecât s-a apucat şi i-a făcut un mălai şi pe sama lui. Însă până a nu băga muierea mălaiul în cuptor, Dunca a luat din posonari inelul ce l-a căpătat de la fata împăratului, atuncea după ce i-a omorât pe zmeul, barbatul său, şi l-a băgat tocmai la mijlocul mălaiului fără ca bătrâna ace[e]la să ştie ceva.

După ce s-a copt mălaiul, muierea ace[e]la bătrână a luat şi cinstea ei şi cinstea acelui fecior, fără ca ea să-l cunoască

cine e şi s–a dus cu ele la Împăratul Alb, iară cinstea, adecă mălaiul, ce l–a fost făcut pe sama feciorului, l–a dat în mâna miresei.

Mireasa cum a căpătat mălaiul în mână, numaidecât l–a rupt în doauă şi–şi găseşte inelul său cel de aur în mijlocul mălaiului. Cum ş–a văzut inelul, îndată a năpădit–o plânsul, apoi a mers la tată–so şi i–a arătat inelul care l–a aflat în mălai, zicând că nu acesta, adecă mirele ei, este adevăratul om ce le–a scăpat pe ele din mâna zmeilor de pe lumea neagră.

Împăratul numaidecât a chemat pe muierea ce a adus mălaiul acela înainte şi a întrebat–o că de la cine este mălaiul acela frumos? Să meargă şi numaidecât să–l aducă aci înaintea lui [pe cel care i l–a dat].

Muierea a plecat numaidecât şi i–a spus lui Dunca Viteazul cele ce a zis împăratul către ea. Însă el nu a voit să meargă din cauză că era cam rău îmbrăcat.

Muierea văzând aceasta, numaidecât l–a îmbrăcat în neşte haine frumoase, rămase de [la] un ficior al său ce a fost murit în bătaie şi aşa s–a dus cu el înaintea împăratului, zicându–i:

— Acesta–i omul de la care am adus mălaiul cel frumos, înălţate împărate!

Fata cea mai mare, cum l–a văzut, îndată l–a şi cunoscut şi a zis:

— No, acesta–i omul care ne–a scăpat pe noi din mânile zmeilor! 'l cunosc bine.

Apoi el numaidecât a scos cele 9 limbi ale bălaurului celui cu 9 capete, ce l–a omorât în iezer, precum şi neşte semne ce le–a fost luat el de la cei 3 zmei, când i–a omorât, şi arătându–le împăratului, în faţa tuturor, s–au convins cu toţii că el este adevăratul mântuitor al fetelor Împăratului Alb; [că] el este adevăratul viteaz şi că acuma lui i se cuvine a lua în căsătorie pe fata cea mai mare a Împăratului Alb.

Acuma împăratul a poruncit că pe cei doi înşelători să–i ducă, pe unul în o parte a lumei; iară pe celălalt în altă parte. Iară pe Dunca Viteazul şi l–a ales de mire şi i–a dat în căsătorie pe fata cea mai mare. Iară de zestre i–a dat jumătate din împărăţia dânsului. Şi după moartea socrului său a devenit el împărat peste acea ţară – purtând numele de Împăratul Galbin.

Dacă cumva nu vor fi murit, poate că încă şi astăzi mai trăieşte în deplină fericire ca şi atuncea.

Iară eu mă suii pe o şea şi vă spusei dumneavoastră aşa!

2

BASMUL CU FETELE DE ÎMPĂRAT

A fost odată un împărat care avea trei fete. Fetele după moartea tatălui lor se ducea adesea prin grădina cu flori. Odată s-a pomenit mama lor că nu mai vin din grădină şi că numaidecât i le-a furat zmeii şi de aceea nu [a] mai cercetat a şi le mai găsi.

Într-una din zile, pe când această femeie sta la masă şi foarte tristă, i se arată pe masă un fir de piper, pe care, luându-l, l-a înghiţit, din care a şi simţit că a rămas grea.

La timp a născut un fiu, căruia i-a pus numele Chipăruş Viteazul.

Mărindu-se el şi auzind prin lume că a avut trei surori şi că i le-a furat zmeii, întrebă pe mama sa de este aşa sau nu. Mama sa, la început, tăgăduia, dar fiind silită, a mărturisit că da. Încredinţându-se pe deplin, a zis mamei lui să-i facă o azimă frământată în lapte de femeie (ţâţă) şi să-i dea şi trei ştergare făcute de surorile lui, că el ştie unde sunt ele şi că se duce a le aduce acasă.

Plecând, s-a dus. În depărtare s-a întâlnit cu un om şi întrebându-l cum [î]l cheamă, i-a răspuns:

— Strâmbă-Lemne mă cheamă.

— Dar pentru ce-ţi zice ţie aşa?

— Pentru că eu îndreptez sau strâmbez lemne după voia mea.

Prinzându-se amândoi fraţi, au mers mai departe pe drum şi s-au întâlnit cu un alt om pe care l-a întrebat Chipăruş:

— Cum te cheamă, omule?

— Făr[âm]ă-Pietre.

— Dar pentru ce?

— Pentru că dreg şi fărâm pietre.

Şi prinzându-se şi cu acesta frate, s-au făcut trei fraţi şi cu toţii au mers mai departe până au dat ei de poarta pământului, ce duce pe cel[l]alt tărâm.

Chipăruş a zis către tovarăşii săi:

— Stați aici până mă întorc, că mă duc în pământ până la buricul lui.

Plecând și ajungând acolo, a dat de casa zmeilor, unde erau numai femeile (surorile lui). S–a dus la cea mai mare și bătând în poartă, i s–a zis:

— Cine este? De este om bun, să intre, iară de nu, să plece, că vine buzduganul zmeilor și–i taie capul.

— Om bun, soru–mea.

— Da' de unde ești tu frate cu mine?

Chipăruș îi arătă ștergarul și ea, cunoscându–l, a primit pe frate–său în casă, unde și–a spus fiecare întâmplarea. El întrebă:

— Cum trimite și pentru ce trimite zmeul pe buzdugan?

Ea îi spuse:

— Îl trimite [spre] a vedea dacă mâncarea este sau nu gata. El bate în poartă, apoi în ușe și, în fine, în grindă.

Vorbind ei, iată vine buzduganul.

Chipăruș atunci scoate sabia cu nouă ascuțișuri și–l taie.

Zmeul din pădure văzând că nu mai vine buzduganul, a plecat acasă. Găsind buzduganul tăiat, a scos mare răcnit și simțind că este om strein îl căuta a–l omorî, dar negăsindu–l, a voit să omoare nevasta.

Atunci Chipăruș, de unde era ascuns, se repede și–l taie cu sabia.

După aceea, ia pe soru–sa și se duce la sora cea mijlocie, unde tot așa face; apoi la cea mică – și le scapă pe câtetrele.

Pleacă și ajunge la cei doi frați, cărora le zice să le ajute a ieși de–acolo, apoi fiecare ia câte o femeie.

Chipăruș luând pe cea mai mică, care era foarte frumoasă, celor[l]alți le–a părut foarte rău și se vorbeau amândoi cum să facă a–l omorî.

Simțind Chipăruș de aceasta, se furișă și plecă.

Ajungând într–o pădure foarte mare și deasă, a dat de cloșca Mumei Pădurei, care se bătea cu un balaur cu nouă capete. Chipăruș, scoate sabia și taie balaurul.

Muma Pădurei venind și văzând pe balaur mort, a întrebat pe cloșcă cine i–a făcut acel mare bine să–i dea ce cere!

Chipăruș auzind, iese de unde era pitit și spune:

— Eu l–am omorât. Să nu–mi dai nimic, decât să mă scoți deasupra pământului.

Muma Pădurei îi spune a face nouă care de carne. El a

împuşcat animalele până a făcut acea carne, apoi ea le-a luat pe spate şi i-a zis:

— Noi pornim. De câte ori voi cere carne, să-mi dai.

Au plecat şi au urmat aşa şi când, aproape a-l da la suprafaţă şi isprăvindu-se carnea, a tăiat Chipăruş de la talpa lui (de aceea se zice că omu are sec la talpă) şi i-a dat, şi aşa l-a dat afară. Ieşind el, a umblat şi cruciş şi curmeziş până a dat de Strâmbă-Lemne şi Fărâmă-Pietre şi, omorându-i pe amândoi, a rămas cu surorile lui trăind.

3

BASMUL LUI IONICĂ FĂT-FRUMOS CU ZMEII

A fost odată o babă cu un unchiaş. Murind baba, a rămas unchiaşul cu un băiat ce-l avea şi, după ceva timp de văduvie, s-a căsătorit iarăşi cu o babă ce avea o fată.

Din când în când, fata pâra la mama sa pe băiatul unchiaşului.

Baba atunci a zis unchiaşului să-şi ducă băiatul unde va şti că nu mai trăieşte cu el. Băiatul a auzit de aceasta.

Într-una din zile, unchiaşul ia băiatu şi pleacă la pădure. Pe drum, băiat[ul] a lăsat dâră de cenuşe, ce o luase inadins de-acasă.

După ce se afundară în pădure, [unchiaşul] s-a furişat de băiat şi s-a întors acasă.

Băiatu, după ceva aşteptare, plecă pe urma cenuşei şi ajunge acasă seara şi se puse pe prispă.

Tocmai mâncase plăcinte şi, mai rămânându-le, a zis unchiaşu către babă:

— De-ar fi şi Ionică, băiatu meu, ar mânca şi el.

Da' el de-afară a zis:

— Iată-mă şi eu, tată, aci.

Baba şi mai tare s-a înfuriat pe unchiaş că nu şi-a rătăcit băiatul şi de-aceea a în[n]emerit.

Nu după mult timp, unchiaşul nemaiavând zile *albe* cu baba, a plecat cu băiatu să şi-l piardă (rătăcească). De astă dată, băiatul a făcut dâră de mălai.

După ce tatăl său se furişă şi se duse mai în pădure, a legat o tivgă de copaci, care bătută de vânt, produce sunet a tăietură de lemne spre a înşela pe băiat că el taie lemne şi apoi a plecat acasă.

Rămânând singur, Ionică Făt-Frumos, şi auzind sunetul tivgii, credea că tatăl său taie lemne, dar, văzând că nu mai vine, s-a dus la acel sunet şi văzând tivga, a zis că l-a înşelat tatăl său. A plecat acasă pe dâra mălaiului, dar fiind mâncată de animale, s-a rătăcit.

Umblând el prin pădure, s-a întâlnit cu soru-sa, ce era rătăcită tot de tatăl său.

Au crescut amândoi prin pădure, până s-a făcut mari, când Dumnezeu i-a dat băiatului un arc cu 12 săgeţi spre a vâna şi a se hrăni, iar fetei – o furcă şi un fus spre a toarce şi a se îmbrăca.

Umblând prin pădure după vânat, a dat de o vulpe şi voind a o împuşca, ea zise să nu o împuşte, că mult bine îi va prinde puiul ce i-l va da de crescut.

Luând puiul de vulpe, merse şi dete de o lupoaică şi mai departe [se întâlni] cu [o]* ursoaică, de la care a luat câte un pui. A făcut 3 pui, pe care i-a crescut şi şi-a făcut câini de vânat.

Odată zise către soru-sa:

— Acum am câini, am să mă duc prin toată pădurea asta să văd mare este?

Umblând el mai multe zile, a dat de casele unor zmei, unde, bătând la poartă, ies trei fraţi zmei şi îl întreabă cine este.

— Ionică Făt-Frumos! [I]i se răspunde.

Luându-se la luptă cu dânşii, i-a biruit şi omorât pe doi din ei; iară cu cel mic s-a prins frate de cruce. Şi aducându-şi pe sora sa, au locuit în casele zmeilor câte patru, căci şi zmeul avea o soră.

Ele şedeau acasă şi ei prin pădure după vânat.

După mai mult timp, sora lui Făt-Frumos s-a dat la curvie cu zmeul şi, în cele din urmă, acesta a pus-o la cale să facă pe frate-său a-şi lăsa câinii acasă spre a-l putea omorî în pădure.

Într-adevăr că, lăsându-şi câinii, s-a dus în pădure după el a-l omorî. Simţind[u]-l Ionică că vine, s-a suit într-un copaciu, iară zmeul i-a zis:

— Dă-te jos să te mănânc!

— Stai să-mi cânt un cântecel. Şi a început: U! N-a-ude, N-a-vede, Na greu' pământului că piere stăpân-tău!

A zis aşa până în trei ori şi auzind câinii dintr-o groapă, unde erau băgaţi de zmeu, au sărit şi într-o clipă a ajuns la stăpânul său, când zmeul s-a făcut o buturugă pârlită, pe care câinii a mâncat-o de a lăsat numai inima şi ficaţii.

Ducându-se cu aceştia acasă şi frigându-i, a bătut pe sora

---

* În ms.: „ună“ (*n. ed.*).

sa peste ochi până ce n-a mai văzut. Apoi, legând-o cu capu în jos intr-un buriu blestemând-o a vedea atunci când va umple buriu de lacrămi, a plecat.

După mai multă umblare, s-a întâlnit cu Strâmbă-Lemne şi Fărâmă-Pietre şi s-a prins fraţi de cruce câte trei.

Ei s-au invoit ca doi să vâneze şi unul să facă mâncare.

Rămânând Strâmbă-Lemne şi gătind mâncarea, a venit 3 zmei şi i-a mâncat mâncarea. Tot aseminea şi al doilea, când a rămas Fărâmă-Pietre.

Dar al treilea, rămânând Ionică şi venind zmeii, a omorât [Ionică] pe doi din ei şi pe celălalt l-a prins şi băgat cu mâinele în crăpătura unui paltin şi el s-a dus prin pădure.

Când a venit, nu l-a găsit, scăpase. S-a luat după dânsul şi, urmărindu-l, l-a prins pe cel[l]alt tărâm şi l-a omorât.

S-a luat şi acolo de vânătoare.

Vânând, a dat de cuibul unei pajere ce avea pui şi, văzând că vine balaurul să-şi ia un pui a-l mânca, a dat cu arcul şi l-a omorât.

Puii l-a ascuns sub aripele lor, căci altfel îl mânca pajerea de părere de bine.

În adevăr, venind, a întrebat cine i-a făcut un aşa mare bine şi arătat fiind de pui, l-a înghiţit de trei ori. Apoi l-a întrebat ce cere să-i facă sau să-i dea?

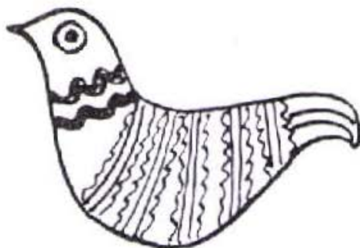
El a zis:

— Să mă scoţi după tărâmul ăsta.

— Te scot, însă să-mi pregăteşti mâncare pentru drum.

A plecat şi, tocmai când era să-l arunce pe lumea asta, se isprăvise carnea de mâncare. Ea cerându-i, şi-a tăiat de la talpa piciorului şi i-a dat.

Şi astfel l-a adus şi dat după cel[l]alt tărâm.

4

VITEJIA FECIORULUI DE PURCAR

A fost odată ş-odată,
că de n-ar fi,
nu s-ar povesti,
ca un purece ar plesni.

A fost odată ş-odată un împărat, care era mai avut decât toţi împăraţii de pe faţa pământului de pe vremea aceea.

Împăratul acesta avea în mijlocul curţii sale un pom al cărui vârf ajungea până la nori, iar în vârful pomului erau trei crengi: pe una se făceau mere, pe una pere şi pe una gutui.

Împăratul dorea foarte tare ca el să mănânce din poamele acelea, însă în zădar, pentru că până la ele nu se putea sui nemenea, iar poamele după ce se coceau, nu cădeau jos, ci venea împăratul zmeilor, care locuia în văzduh, şi le fura.

Aşa, împăratul ţinea pomul acesta în mijlocul curţii sale fără a fi gustat barem o dată din fructele lui cele gustoase.

Văzând aceasta, împăratul a dat de ştire în întreaga lui împărăţie, că cine să va afla ca să să suie până în vârful pomului şi de acolo să-i aducă un măr, o pară şi o gutuie, aceluia-i dă fata şi împărăţia pe jumătate.

Adunatu-s-au o mulţime de crai tineri, ofiţiri, generali şi tot feliul de domni mari şi s-au încercat a se sui, dară în zădar, căci, care cum se suia până la o înălţime oarecare, cădea jos şi minteni murea.

Tot pe timpul acesta, în cetatea în care reşedea împăratul, trăia un om foarte lipsit şi năcăjit şi care avea numai un singur fecior în etate cam de vro 16–17 ani. Omul acesta, pe lângă aceea că era lipsit şi năcăjit ca vai de capul lui, mai era împodobit şi cu însuşirea aceea rea cu carea, cam de-a rândul, sunt împodobiţi oamenii cei săraci, era adeca băutor de frunte.

El păzea porcii. Dimineaţa, după ce omul acesta scotea porcii la câmp, lăsa pe feciorul său cu ei, iar el se întorna în oraş, mergea la crâşmă şi de acolo nu se mişca până ce nu găta

toţi criţaruşi[i] ce-i căpăta pentru porci fără ca să se mai îngrijască şi de fătul său că oare el nu are lipsă de mâncare şi de altele. Aşa, bietul fecioraş răbda foame întreagă ziuliţa şi către tatăl său nu cuteza să zică nici un cuvânt căci ar fi fost vai de el. De multe ori, el ar fi mâncat şi rădăcini de buruieni de cari mâncau porcii, dar nici pe acestea nu le căpăta.

Între acestea, s-a întâmplat că şi feciorul de purcar a auzit despre faima ce s-a lăţit din curtea împărătească. El numaidecât 'şi propuse în sine, zicând: „Ce să mă mai necăjesc eu atâta aci la porci? Ba pe urmă să mor şi de foame? Mai bine mă duc şi eu acolo să-mi cerc norocul. De mă voi putea sui, bine de mine, iar dacă va da bunul Dumnezeu ca să mor, ar fi şi mai bine, căci atunci abia m-aşi scăpa de valurile şi năcazurile lumei acesteia".

Aşa, copilul făcându-şi cruce şi zicând: „Doamne, ajută-mi", lăsă porcii în ştirea sfântului şi se duse de-a dreptul la împăratul. Cum a ajuns în curtea împăratului, l-a îndreptat un servitor în casa împăratului. Împăratul văzându-l, l-a întrebat că cine e el şi că ce-i trebuie? Copilul numaidecât i-a răspuns că el este fecior de purcar şi că a venit aicia să să înştiinţeze că el vrea să să suie în vârful pomului şi să aducă de acolo un măr, o pară şi o gutuie şi aşa să împlinească dorinţa împăratului.

Împăratul, la inceput, nu a voit ca să-i deie slobozenie să se suie, până ce, în sfârşit, văzând că copilul acesta are mult curaj şi că prea mult s-a rugat de dânsul ca să-l sloboază să să suie, l-a slobozit.

Acum, copilul de purcar voios că a căpătat voia de la împăratul, se suie în pom.

Şi-a luat merinde într-un sac pre 30 de zile, o secure bună şi o curea lungă. Apoi, făcându-şi cruce şi zicând: „Doamne, ajută-mi", a implântat securea în pom, după aceea s-a suit cu picioarele pe ea şi s-a legat cu cureaua pe după pom; după aceea iară s-a plecat şi a luat securea şi a împlântat-o mai sus. Apoi, iară, s-a suit cu picioarele pe ea şi s-a încins [cu] cureaua pe după pom, şi, tot aşa, s-a suit până ce a ajuns la o ramură frumoasă de aramă.

Pe ramura aceasta era o căsă de aramă, iar în casă era o muiere bătrână, îmbrăcată în haine de aramă, care nu făcea alte decât se ruga lui Dumnezeu. Femeia aceasta a fost Maica Precestă.

Cum a intrat în casă, femeia aceasta l-a întrebat că cine e el şi ce caută pe aicea! Copilul i-a răspuns fără sfială zicând:

— Eu sum copil din neşte oameni săraci. Tatăl meu este păzitor de porci. Până ce eram acasă, mă tremetea cu porcii fără ca să-mi dea barem o bucăţică de pâne, iar el se ducea şi scotea plata de prin oraş şi după aceea mergea la crişmă şi nu se mişca de după masă până ce nu găta toţi bănişorii ce-i căpăta pentru păzirea porcilor.

Întru aceea împăratul a dat de ştire în întreaga ţară, că cine se va afla ca să să suie în vârful pomului acestuia, care este în mijlocul curţii sale, şi de acolo să-i aducă un măr, o pară şi o gutuie, aceluia-i dă fata şi împărăţia de jumătate.

Eu, care pre timpul acela eram în cea mai mare strâmtoare, am lăsat porcii pe câmp şi am venit la împăratul şi m-am rugat să-mi dea şi mie voie ca să-mi cerc norocul. După mai multe rugăminte, împăratul mi-a dat slobozenie şi iacă, că cu ajutorul lui Dumnezeu, am ajuns până aci.

Femeia aceasta destul l-a rugat să să lase de gândurile acestea căci n-o să poată isprăvi nimica. El, însă, nu a voit nicidecum, zicându-i că nu voieşte ca să-şi calce promisiunea ce a făcut-o înaintea împăratului.

Apoi s-a rugat de femeia aceasta şi i-a mai băgat în sacul acela merinde pre 30 de zile. După aceea, luându-şi rămas bun de la femeia aceea bătrână, a luat-o iară la drum.

A implântat securea în pom. Apoi s-a suit cu picioarele pe ea şi s-a încins cu cureaua peste mijloc şi pe după pom, după aceea, iar s-a plecat şi a luat securea şi a implântat-o mai sus şi, tot aşa, s-a suit cale de 30 de zile până ce a dat de o ramură frumoasă de argint. Pe ramura aceea frumoasă de argint era o casă de argint, iară în casă era o femeie tineră îmbrăcată tot în haine de argint.

Această femeie iară a fost Maica Precestă. Femeia aceasta nu făcea alt decât se ruga lui D[umne]zeu.

Cum a intrat copilul în casă, l-a întrebat că cine e el şi ce caută pe aci, pe unde om pământean nu a umblat de când e lumea? Copilul iară i-a răspuns ca şi mai înainte. A spus tot, fără a ascunde ceva.

Femeia aceasta iară l-a rugat să rămână aci la ea, să mânce, să bea şi apoi să să roage lui D[umne]zeu, căci alt lucru nu

are [de făcut] şi să să lase de planurile lui de a să sui până în vârful pomului.

Copilul, însă, nici pe aceasta nu a voit să o asculte, zicând că nu voieşte să rămână de minciună înaintea împăratului, ci s-a rugat ca să-i mai bage în sacul acela încă pe 30 de zile merinde.

După ce femeia aceea i-a băgat pe 30 de zile merinde, luându-şi şi de la ea rămas bun, merse mai departe.

A implântat, iară, săcurea în pom, apoi s-a suit cu picioarele pe ea. După aceea, iară, s-a încins cu cureaua pe după pom şi peste mijloc şi tot aşa s-a tot suit, s-a tot suit, până ce a dat de o ramură de aur. Pe ramura aceasta de aur era o casă de aur, iar în casă era o femeie tineră îmbrăcată în haine de aur, care, iară, nu făcea alte celea, decât se ruga lui D[umne]zeu.

Femeia aceasta, iară, a fost Maica Precestă, numai cât el nu a cunoscut-o.

Cum a intrat copilul în casă, l-a întrebat femeia ace[e]a că cine este şi ce caută pe aci, pe unde om pământean nu a cutezat de când e lumea a îmbla?

Copilul, iară, a răspuns fără sfială, a spus tot şi nu a ascuns nemica înaintea femeiei. Femeia aceasta bine ştiind ca şi mai nainte că ce are să să întâmple cu el, l-a rugat destul că să nu se mai încerce şi năcăjască în zădar, căci n-o să păţască bine. Mai bine să rămână aci cu ea, să mănânce, să bea şi să să roage lui Dumnezeu, căci alt lucru n-are [de făcut].

Însă copilul, ca şi mai înainte, nu a voit să bage în seamă vorbele acestei femei, ca şi când lui nu i-ar fi fost teamă de nimica, deşi acum a început a-i fi şi lui groază de atâta suire, ci a zis cătră femeia acea tineră, îmbrăcată în haine de aur:

— Ori mă prăpădesc, ori că mă sui până în vârful pomului şi să aduc de acolo poamele cele trei după cum i-am făgăduit împăratului, – din două trebuie că să întâmplă una, căci acuma atâta-i cu mine. Doamne, ajută-mi!

Apoi s-a rugat de femeia acea ca să-i mai bage tot în acel sac merinde pre 30 de zile şi, luându-şi rămas bun, se duse mai departe.

Iară a început a implânta securea în pom şi a să sui cu picioarele pe ea, apoi a să lega cu cureaua pe după pom şi tot aşa s-a tot suit, s-a tot suit, mult timp, până ce, în fine, a ajuns în vârful pomului.

Cum am zis mai înainte, în vârful pomului nu erau fără numai trei crengi, pe una să făceau mere, pe una pere şi pe una gutuie.

Cum a ajuns copilul la ramurele acelea, a mulţumit lui Dumnezeu că i-a ajutat de s-a suit, apoi ş-a slobozit picioarele printre ramurele acele trei şi s-a pus să să odihnească. După ce s-a odihnit un pic, s-a întins şi a luat un măr şi l-a băgat în sân; apoi s-a intins şi a luat şi para şi a pus-o lângă măr, în sân; iară când ş-a întins mâna ca să ia şi gutuia, atuncea i-a scăpat cureaua jos.

Acuma copilul a început a plânge, a să văieta şi a să bate cu pumnul în piept de supărare că ş-a scăpat cureaua şi acuma fără de curea nu să mai putea da jos.

Nu departe de aci, în văzduh, erau casele împăratului zmeilor.

Acesta avea 3 fete şi un fecior.

Pe când plângea copilul de purcar în vârful pomului, fata cea mai mică a împăratului zmeilor a ieşit afară şi a auzit glas de om pământean ce să văieta din răsputeri. Ea, numaidecât, a mers în casă şi a spus tatălui său şi mamei sale, precum şi celorlalte surori că ea a auzit glas de om pământean în cutare şi cutare parte – să meargă şi ei şi să asculte.

Zmeul precum şi zmeoaica şi celelalte fete au ieşit cu toţii afară şi au ascultat la văietăturile cele mari ale copilului de purcar, apoi numaidecât au trămes pe fecioru lor ca să-l aducă de acolo de unde va fi aci in casa lor, cugetând zmeul şi zmeoaica cea bătrână ca să-l omoare.

Feciorul zmeului, care încă era cam de o asemenea etate cu feciorul de purcar, numaidecât a pornit întru acolo de unde se auzea plânsul şi, ajungând la el, l-a întrebat că ce caută el pe aici şi cum de s-a putut el sui până aici?

Copilul de purcar i-a răspuns că împăratul întru a cărui curte se află pomul acesta, a dat de ştire în toată împărăţia lui că cine să va afla ca să să suie până în vârful pomului acestuia şi să-i ducă de aci un măr, o pară şi o gutuie, aceluia-i dă fata şi împărăţia de jumătate.

Apoi iară-i spuse şi aceea că au cercat o mulţime de crai, ofiţiri şi alţi domni mari şi nici unuia nu i se sfeti de a să potea sui până în vârful pomului.

Feciorul zmeului întrerumpând în vorbire pre feciorul de purcar, l-întrebă:

— D-apoi dacă dintre toţi domnii aceia câţi au cercat ca să să suie nu s-a potut sui nici unul, tu cum te-ai potut sui fără ca să nu ţi se întâmple nemica?

— Eu, răspunse feciorul de purcar, când am plecat a mă sui, mi-am pus încrederea în D[umne]zeu, apoi mi-am luat cu mine multă merinde, securea aceasta şi o curea. Apoi am implântat securea în pom şi m-am suit cu picioarele pe ea, după aceea mă am legat cu cureaua pe după pom şi mă am plecat de am luat securea, apoi am implântat-o mai sus şi tot aşa m-am suit până ce am ajuns aci în vârful pomului.

— Bine! Dacă te-ai putut sui în pace până aci şi încă ţi-ai şi luat atâtea poame câte îţi trebuie ca să duci împăratului, de ce plângi? Ce-ţi mai lipseşte?

— Cum să nu plâng, răspunse feciorul de purcar, că mi-a scăpat cureaua cu care mă legam preste mijloc şi pe după pom şi aşa acuma nu mă mai pot da jos.

— Numai atâta e treaba? Nu te supăra nemica, răspunse feciorul zmeului, căci eu te scap de la necazul acesta, numai să faci ce voi zice eu.

— Că fac, 'i răspunse feciorul de purcar, numai să-mi spui ce.

— Să te faci frate de cruce cu mine şi apoi să vii la noi acasă, că tata este împăratul zmeilor. Nu şedem departe de aci şi mi-a spus de când am plecat de acasă că să te chem să te bagi slugă la noi, căci ar dori foarte tare să aibă slugă la casă un om pământean.

— Bucuros, răspunse feciorul de purcar.

— No, dă mâna dreaptă încoace, căci vreau să te însemnez ca să ştiu cum că tu-mi eşti fratele meu!

Feciorul de purcar întinse mâna dreaptă zmeului. Acesta luă un peniţel micuţ şi înţepă mâna feciorului de purcar din care curse numai un picur de sânge.

După ace[e]a a luat pe feciorul de purcar cu sine şi-l duse acasă la părinţii lui, la căşile zmeilor.

Zmeoaica cea bătrână precum şi zmeul, adecă împăratul zmeilor, au vrut ca numaidecât să-l omoare, însă fratele şi cu deosebire fata cea mai mică – care l-a auzit mai întâi plângând, şi care, cum l-a văzut, s-a îndrăgostit [de]* el, pentru că feciorul de purcar, de altmentrelea, era tare frumos –, s-au rugat mult

* În ms.: „în" (*n. ed.*)..

de tatăl lor şi de mama lor ca să nu-l omoare fără de nici o vină, ci mai întâi să-i caute o vină.

Neavând zmeul însă ce vină a-i băga, i-a zis că să rămână slugă la el pe un an de zile, căci atuncea anul era numai de trei zile, şi dacă va putea isprăvi toate lucrurile ce i le va da în anul acela, atuncea-i dă în căsătorie pre o fată de ale lui, pe care-i va plăcea şi nu-l omoară; iar dacă, cumva, nu le va putea împlini, atuncea nu-i face alte cele decâtu-l omoară.

Feciorul de purcar nu avea să sufle una, ci trebuia să le primească toate şi să le facă aşa după cum zicea zmeul, căci altcum era vai de el. Aşa, legătura între ei a fost făcută.

Zmeul s-a apucat şi a ales trei lucruri care au fost mai grele de făcut şi pre cari feciorul de purcar ştia bine că nu le poate împlini.

Aşa, în ziua întâia, i-a dat o secure de lemn în mână şi a ieşit cu el pe un deal şi de acolo i-a arătat o pădure mare zicând:

— Vezi tu pădurea aceea? Secure ai! Să te duci în ea şi, până pe sară, să-mi umpli curtea de lemne.

M-ai înţeles?

— Înţeles; răspunse feciorul de purcar.

Acuma, feciorul, fără a mai zice ceva 'şi luă securea şi se duse năcăjit în pădure. Cum a dat o dată cu securea într-un lemn, securea s-a făcut tot ţăndări şi el a început a plânge şi a să tângui mai mult pentru aceea că-i era teamă că-l omoară zmeul dacă va vedea că nu şi-a potut împlini lucrul, după cum le-a fost legătura. Aşa a tot plâns el până pe vremea amiezii.

Când a fost aproape de amiazi, a trămes zmeoaica pe fata cea mai mică ca să-i ducă şi lu[i] ceva de mâncare, zicând că va fi flămânzit şi el. Însă aceasta, ca nu cumva zmeoaica sau mama sa şi celealalte surori ale ei să se teamă că ea-l iubeşte şi că este îndrăgostită [de]* el, adecă [de]** slugă, s-a făcut că nu merge şi a zis că să trimeată pe celealalte surori ale ei că sunt mai mari şi ştiu calea mai bine de cătră pădure şi că nu le este urât şi multe de toate a înşirat ea mamei sale.

Celelalte surori ale ei iară nu au voit să meargă, zicând că nu lor li se cade să meargă, ci ei, căci totdeauna şi preste tot locul tot fata cea mai mică are să fie pentru trămes încoace şi încolo. Afară de acea, se cade ca să meargă ea şi pentru acea

*, ** În ms.: „în" (n. ed.).

pentru că l-a auzit mai întâi plângând. Ea a făcut mai întâi cunoştinţă cu el şi ea îndrăzneşte mai tare cu el decât noi, răspunseră celealalte două fete.

În fine, văzând fata cea mai mică că n-are încătrău şi trebuie să meargă ea, să face a fi năcăjită înaintea lor, apoi ia mâncarea cam fără voie, dară inima în ea-i sălta de bucurie că merge la drăguţul ei. Şi luă drumul cătră pădure.

Cum a ajuns în pădure şi l-a văzut necăjit şi plângând, a zis:

— Da' de ce plângi şi eşti aşa trist, dragul meu?

— Cum să nu plâng şi să nu fiu trist, răspunse sluga, când tatăl tău mă trămete pe mine în pădure cu secure de lemn şi, fără a-mi da vrun ajutor, pofteşte de la mine că până pe sară să-i împlu curtea de lemne?!

— O, dragul meu, nu fi supărat pentru astfel de lucru, răspunse fata, că fac eu pentru tine. Pune-te tu numai jos, la umbră, mâncă, bea şi te odihneşte, căci lucrul numaidecât este gata. Apoi, dacă vei merge, pe sară acasă şi te va întreba tatăl meu că cum ai putut tu aduce atâtea lemne în curte, tu să-i răspunzi: „Dar tu, cum ai cutezat a mă trămete în pădure cu secure de lemn şi, fără a-mi da vrun ajutor, ai poftit ca până pe sară să-ţi umplu curtea de lemne?“

Fata numaidecât a luat o fluierice şi a suflat în ea şi îndată s-a adunat zmei câtă frunză şi iarba. Apoi a luat fiecare câte un arbore cu rădăcină cu tot şi i-au dus în curtea zmeului, aşa încât curtea, cât ai bate în pălmi a fost plină de lemne.

După aceea, fata, numaidecât, a plecat cătră casă.

Feciorul a mai stat şi el ce-a mai stat, apoi a venit şi el acasă.

Cum a intrat în casă, l-a întrebat zmeul zicând:

— Da' cum ai putut tu aduce atâtea lemne în curtea mea, măi voinice?

— Dar tu cum ai cutezat a mă trămete pe mine cu secure de lemn în pădure, căci ştii bine că lemnele se taie cu săcure de fier! Acuma, cum le-am adus, cum nu le-am adus, asta e treaba mea şi tu nu ai de a mă ispiti 'i zise feciorul de purcar sau sluga.

Împăratul zmeilor atuncea nu a mai zis nimica, ci a început a să înţelege cu zmeoaica, împărăteasa lui, că ce lucruri grele, ca să nu le poată el face, să-i mai dea.

A doua zi dimineaţa, când s-a sculat, i-a dat zmeul slugii sale o puşcă de lemn şi fără cocoş, apoi a ieşit cu el, iară, pe dealul cel de ieri, şi, de acolo, arătându-i o pădure în depărtare foarte mare, a zis:

— No, băiete! Puşcă ai. Du-te în pădurea ace[e]a şi, pe sară, când vei veni acasă, să-mi aduci un iepure împuşcat!

Feciorul meu îşi luă puşca necăjit şi se duse de-a dreptul în pădurea ace[e]a, carea i-au arătat împăratul zmeilor. După ce a ajuns în pădure, au încunjurat-o de vro câteva ori cugetând că de va găsi vrun iepure. Însă, in zădar, căci in pădurea ace[e]a nu erau iepuri, fără numai un moş bătrân şi acesta se da peste cap şi se făcea iepure când vrea.

Însă feciorul acesta de purcar nu a ştiut cum că bătrânul acela să face iepure.

Într-aceste, stând feciorul răzimat de un arbore, veni bătrânul care să făcea iepure pe acolo şi zice:

— Bună ziua, dragul moşului!

— Mulţam' dumitale, moşule! Da' ce îmbli pre aci? 'l întrebă feciorul.

— D-apoi, dragul moşului, sum un om năcăjit şi am un cârd de copii. Am venit să caut pre aci neşte ciuperci ca să le dau la copii de mâncare să nu chiar moară de foame. Rămâi cu Dumnezeu, dragul moşului.

— Mulţam' dumitale, moşule.

Acum moşul iepure a scăpat, căci putea, dacă ştia, să-l prindă cu mâna, iar el a rămas iară cu puşca de lemn în mână şi cu buzele înflate.

Între acestea, a venit iară vremea amiezei. Împărăteasa zmeilor, iară, a trămes pre fata cea mai mică ca să-i ducă slugi[i] de mâncare.

Aceasta bine ştiind că celealalte două surori nu-i fac îmbulzeală, a luat voioasă corfa cu mâncarea şi a plecat la el.

Cum a ajuns in pădure şi a dat de el, l-a întrebat că împuşcat-a vrun iepure?

El i-a răspuns că de când şede aci nu a văzut nici un iepure, da' decum să împuşte vreunul. 'I spuse şi ac[e]ea că de când stă aci n-a văzut decât un moş bătrân, tot cărunt, care căuta ciuperci pentru a-şi hrăni copiii.

— Da' de ce nu l-ai prins pre acela, că el a fost iepurele?! răspunse fata. No, bagă de samă! Daca-ţi dau aci puşca tată-mio,

răspunse fata, rămâi aci lângă lemnul acesta şi eu m-oi duce şi oi răscoli întreagă pădurea şi orice vei vedea trecând pe lângă tine, tu să împuşti. Apoi chiar eu să fiu şi tu tot să puşti.

Aceasta a zis-o fata, căci ştia bine că ea, până ce nu va vedea iepurele împuşcat, nu va trece pre dinăintea lui.

Nu trecu mult timp şi bătrânul cel de mai înainte iară vine pe aci, pentru că l-a roscolit fata de zmeu. Feciorul cumu-l vede, 'l puşcă. Bătrânul se dă preste cap şi odată se face iepure.

Acuma fata voioasă că ş-a scăpat drăguţu şi de la năcazul acesta, vine la el, 'i dă de mâncare, de băut, [î]l lasă să se odihnească şi apoi iară-i zice:

— No, dragul meu, tu ai prins iepurele, numai să bagi de samă şi, pe sară, când vei merge acasă şi te va întreba tatăl meu că cum ai putut tu puşca iepurele cu puşcă de lemn, să nu te scape gura şi să spui că apoi va fi rău de amândoi. Tu numai atâta să zici iară. „Dar tu cum ai cutezat a mă trămete pe mine cu puşcă de lemn în o pădure în care nu a fost nici un iepure?!"

După ce l-a învăţat că ce să zică, fata a plecat acasă ca să nu zăbovească mult şi să să priceapă cei de acasă că doară ea i-ar împlini toate lucrurile.

Către sară, feciorul de purcar, luându-şi puşca şi iepurele, a plecat şi el către casă.

Cum a intrat în casă, a dat iepurele împăratului în mână, iar acesta iară l-a întrebat că cum a putut puşca el cu puşca aceasta de lemn şi încă fără cocoş iepurele? Sluga-i răspunse:

— Dar tu cum ai cutezat a mă trămete pe mine cu puşcă de lemn, fără cocoş, într-o pădure unde nu era nici un iepure?!

Zmeul, la acestea, iară nu a mai zis nimica, ci a mers la femeia sa şi s-au înţeles că ce lucru să-i mai dea pe mâne ca să nu-l poată face nicidecum, fiindcă era ziua cea din urmă din an şi ei îmblau ca să-i capete o vină pentru ca să-l poată omorî şi iacă că până acuma încă nu i-a aflat nici o vină.

A treia zi dimineaţa, împăratul zmeilor 'i dă la slugă un ciocan de lemn şi două ţevi scurte şi negăurite de fier apoi 'l scoate iară pe dealul acela şi de acolo-i arată un jgheab de piatră zicând:

— Vezu tu jgheabul acela de piatră? Ciocan şi ţevi bune ţi-am dat! Să te duci şi, până pe sară, să faci ca să-mi curgă

apa de acolo pe aceste două ţevi în curtea mea, dinaintea uşi[i] casei. M–ai înţeles? 'l–întrebă zmeul.

— Înţeles, răspunse sluga.

Apoi a luat sluga ciocanul şi ţevile acelea scurte şi s–a dus plin de supărare la jgheab, căci ştia bine că cu ciocanul acesta de lemn nu va putea isprăvi nimica în piatră.

Cum a ajuns acolo, o dată a dat cu ciocanul în piatră şi ciocanul s–a făcut tot ţănduri. Acum el, de supărare, iară a început a plânge şi a se văieta pentru că acuma nu mai avea cu ce să lucre. Aşa s–a tot văietat până pe timpul amiezei.

Când a fost aproape de amiază, iară a trămes zmeoaica pe fata cea mai mică ca să–i ducă slugi[i] ceva de mâncare. Însă fata cea mai mare, care s–a cam priceput că trebuie să fie ceva de sluga împlineşte lucrurile acele grele, pe care nimenea afară de această familie a împăratului zmeilor nu le putea împlini, a vrut ca să meargă ea. Şi aşa s–a rugat de soru–sa ca să rămână astăzi ea acasă, că ea ar dori să vază cum lucră sluga lor cu ciocanul de lemn în piatră. Fata cea mai mică, însă, nu s–a învoit deloc la aceasta. I–a zis:

— Dacă doreşti ca să vezi, ori–l doreşti pe el, aşteaptă până pe sară când va veni acasă, atuncea ai timp destul ca să povesteşti cu el. Dară acolo nu te las eu ca să te duci, căci ştii[i] bine că la început eu nu am avut [ne]voie să merg deloc; m–am rugat ca să mergeţi voi careva şi nu aţi voit, cu de–a sila m–aţi trămes pe mine zicând că mie mi se cade să alerg încoace şi încolo, căci eu sunt mai tineră. Tocmai pentru aceea acuma mie mi se cade ca să mă duc şi astăzi şi tu să şezi acasă şi să–ţi vezi de treburile tale.

Văzând fata cea mai mare că cu soru–sa nu poate răzbi, a lăsat–o în pace şi aşa aceasta ş–a luat corfa cu mâncare şi s–a dus iară la slugă, la drăguţul ei. Cum a ajuns acolo şi l–a aflat iară plângând, l–a întrebat că de ce plânge şi ce i s–a întâmplat iară?

El răspunse:

— Da' cum să nu plâng?! Că iacă, numai o dată am dat cu ciocanul în piatră şi uite că tot praf s–a făcut!

— Lasă, dragă, nu te supăra şi nu te mai năcăji atâta acuma! Mulţămeşte lui Dumnezeu că ai scăpat de alt rău mai mare. Era să vie ca să–ţi aducă de mâncare soru–mea cea mai mare şi totodată să vază şi cum lucri tu cu ciocanul acesta de lemn.

Dacă cumva nu i–aş fi stat eu în contră şi nu aş fi răzbit cu ea, nici de cum ca să nu vie, acuma viaţa ta ar fi pierdută.

Apoi 'l strânse fata, 'l îmbrăţoşă, 'i dete mâncare şi beutură bună şi–i zîse ca să să odihnească.

Până ce drăguţul ei s–a odihnit, ea a mers şi a furat toiagul tată–so şi două ţevi mai lungi din cămară, apoi s–a apucat de lucru şi numaidecât apa a început a curge pe ţevi în curtea împăratului zmeilor, dinaintea uşei.

După ce lucrul a fost gata, iară a venit fata lângă el şi s–au mai îndrăgostit câtăva vreme şi l–au învăţat iară că ce să zică pe sară când va merge acasă şi–l va întreba zmeul că cum a putut el aduce apă din jgheabul acela având numai un ciocan de lemn şi două ţevişoare scurte.

Mai pe urmă, apoi, a zîs fata către el:

— No, dragă, acuma toate lucrurile câte ţi le–a dat tata de făcut le–am împlinit şi nu are de a–ţi mai băga nici o vină. Viaţa ta acuma este scăpată, căci tata nu–şi calcă niciodată legătura care o face. În legătură a fost că, dacă vei putea împlini toate lucrurile câte ţi le va da, atuncea–ţi dă în căsătorie o fată pe care–ţi vei alege–o tu din toate trei. Şi pentru ace[e]a, acuma vreau ca să–ţi spun ca nu cumva să te cerce păcatele şi să–ţi alegi altă fată de nevastă, fără pe mine. Că, dacă–ţi vei alege alta, te omoară şi tot nu scapi ca să mai mergi pe lumea cealaltă, în ţara ta. Şi acuma ca să şti[i], ca să mă alegi pe mine dintre celelalte două surori, [î]ţi spun şi semnele de cari ai a te ţinea şi pre cari ai să ţi le însemnezi bine. Ascultă! Mâne dimineaţă ne va îmbrăca tata pe toate trei în haine de aramă într–o formă de frumoase, apoi ne va scoate afară şi ne va pune să stăm pe–o scândură una lângă alta şi apoi te va chema pe tine să vii ca să–ţi alegi. Noi vom fi într–o formă de mari şi într–o formă de frumoase, adică vom avea una şi aceeaşi faţă, aşa încât tu nu mă vei putea alege dintre celelalte două surori ale mele. Dară tot ca să mă poţi cunoaşte, când vom fi îmbrăcate în haine de aramă, mi–oi lăsa un fir de păr pe frunte care să va vedea numai un pic, aşa încât ceilalţi să nu–l poată observa. Tu să nu te uiţi în alt loc, fără numai singur la frunte. A doua oară ne va îmbrăca în haine de argint şi, iară, ne va scoate afară şi ne va pune pe aceeaşi scândură. Vom fi, iarăşi, într–o formă de mari şi într–o formă de frumoase, aşa încât fără de a–ţi face semn, tu, de bună samă, nu m–ai cunoaşte. Dară, totuşi, ca să

mă alegi pe mine, îmi voi lăsa un fir de păr pe şurţ. A treia oară ne va îmbrăca în haine de aur şi ne va scoate, iarăşi, afară şi ne va pune pe aceeaşi scândură şi apoi te va chema ca să-ţi alegi. Vom fi, iarăşi, intr-o formă de mari şi într-o formă de frumoase. Dară acuma, ca să mă poţi cunoaşte şi să mă alegi pe mine, voi mişca o ţâră degetele în papuc de la piciorul drept. Ce ţ-am spus, bagă de samă, însamnă-ţi bine în minte, căci mai mult laolaltă nu mai putem vorbi. Dacă cumva-ţi vei uita şi vei alege pe alta ca să-ţi fie de nevastă, atuncea e vai şi amar de tine. Eu îţi duc groaza de acuma. Acuma rămâi cu D[umne]zeu că eu mă duc, nu mai pot şedea. Mai şezi şi tu până ce vei vedea că să apropie timpul de a să face sară şi apoi pleacă şi tu cătră casă. Dar să-ţi fie aminte de cele ce ţ-am spus. M-ai înţeles?

Şi cu acestea pleacă şi se duce.

Sluga a mai şezut şi el ce a mai şezut după ce s-a dus fata, apoi a plecat şi el cătră casă.

Cum a ajuns şi a intrat în casă, împăratul zmeilor nici nu a aşteptat ca să mai zică: „bună sara" şi îndată l-a întrebat că cum a potut el aduce apa din jgheabul acela de piatră, în curtea lui?

Sluga numaidecât i-a răspuns:

— Dar tu cum ai cutezat a mă trămete pe mine cu ciocan de lemn şi cu două ţevi aşa de scurte, în jgheabul acela de piatră, ca să-ţi aduc apa dinaintea uşei?

Atunce zmeul nu a mai zis nimica.

Acuma, feciorul de purcar a slujit pe împăratul zmeilor un an, şi a împlinit toate lucrurile câte i le-a dat. Nu mai avea alta de făcut decât să-şi ieie plata şi să-şi caute de drum.

În dimineaţa următoare, cum s-a sculat împăratul zmeilor din somn, pentru ca să se scape o dată de feciorul de purcar, a chemat pe cele trei fiice ale sale la sine, le-a dus şi le-a băgat într-o casă deosebită de aramă şi acolo le-a îmbrăcat pe toate trei în haine de aramă, într-o formă de mari şi de frumoase. După aceea, a venit zmeoaica (împărăteasa), care era năzdrăvană, şi le-a făcut pe toate trei într-o formă de mari şi le-a dat tot una şi aceeaşi frumuseţe, cugetând că feciorul de purcar acuma nu le va pute deosebi una de alta şi aşa poate că va alege de nevastă pe o altă fată şi nu pe cea mică şi apoi atuncea tot nu va scăpa el cu viaţa întreagă. Căci, precum am zis şi mai înainte,

celelalte două fete nu-l poteau vedea în ochi pe feciorul de purcar.

După aceea împăratul le-a scos pe toate trei afară şi le-a pus pe o scândură oablă ca să nu arate una mai mare decât alta, apoi a chemat pe sluga sau pe feciorul de purcar ca să-şi aleagă, zicând:

— No! pe care vreai ca să ţ-o alegi de nevastă din toate trei?

El s-a uitat mai întâi bine să vază la care zăreşte un fir de păr slobozit pe frunte. În fine, zărindu-l, a zis:

— Pe aceasta o vreau!

Şi aşa şi-a ales pe fata cea mai mică.

După aceea, zmeul le-a băgat în altă casă, de argint, şi le-a îmbrăcat pe toate trei în haine de argint, într-o formă de mari şi într-o formă de frumoase. Apoi, iară, a venit împărăteasa, zmeoaica, şi le-a făcut pe toate trei, iară, într-o formă de mari şi într-o formă de frumoase, ca nu cumva să le mai poată cunoaşte feciorul de purcar. După aceea, le-a scos, iară, afară şi le-a pus pe scândura aceea ca, iară, să nu arate una mai mare şi mai voinică decât alta. După aceea, chemând pe feciorul de purcar, iară, înainte, l-a întrebat că pe care-şi alege acuma. El, după cum s-a înţeles ieri cu fata, s-a uitat să vadă firul de păr lăsat pe şurţ. În fine, zărindu-l zise:

— Pe aceasta o aleg!

Zmeului şi, mai ales zmeoaicei, aşa-i era de ciudă, de gândeai că minteni plesneşte în o mie de părţi, văzând că de două ori a nimerit-o tot pe fata ce[a] mai mică, care, de asemenea, era năzdrăvană ca şi mama sa şi ca atare ştia toate gândurile şi mişcările ei ([ale] zmeoaicei). Acuma, nu mai avea să le scoată decât o dată. „Şi dacă şi acuma – zicea zmeoaica – o va alege-o pe scroafa cea mică de nevastă, atuncea le port eu de grije; îi satur eu de dragoste!"

Acuma, zmeul, năcăjit, duse fetele într-o casă de aur şi le îmbrăcă pe toate trei tot în asemenea haine de aur, apoi veni zmeoaica şi le întocmi ca şi mai înainte. După ce le-a întocmit, s-a uitat bine pe ele ca nu cumva să aibă semne pe haine, prin care s-ar potea deosebi una de alta. Negăsind nimica şi spunându-le ca să stea frumos, ca sfinţii, fără ca să mişte ceva, le scoase iară afară şi le puse pe scândură. După aceea chemă pe feciorul de purcar şi-l întrebă că pe care ş-o alege acuma?

El s-a uitat bine pe la picioare şi îndată a observat semnul ce i l-a făcut fata, mişcând o ţâră degetul cel mare de la piciorul drept, şi apoi răspunse:

— Pe aceasta mi-o aleg.

Şi iacă, că şi a treia oară, a ales tot pe fata cea mică şi aşa acuma ea a rămas ca să fie soţia lui.

Acuma, nu-i mai era teamă feciorului de purcar că-l va omorî, pentru că nu avea cauză, nu avea pentru ce să-l omoare.

Zmeul la fată a trebuit să-i dea zestre. Pe lângă bani şi pe lângă hainele ce avea să le dea, la fete trebuia ca să-i dea, fieştecăreia, câte un cal.

Împăratul avea mai mulţi cai, dară dintre toţi cel mai bun era acela pe care încăleca zmeoaica. Calul acela era năzdrăvan şi avea 9 inimi.

Zmeoaica, ca nu cumva fata ei să aleagă chiar pe calul acela, s-a dus în grajd şi pe toţi caii i-a făcut graşi şi frumoşi, numai pe acela nu. Ba încă pe acela nici aşa cum a fost nu l-a lăsat, ci l-a făcut urât, slab, necurăţit şi spârligos, cugetând că dacă-l va vedea fata aşa, nu se va bucura de el, ci-şi va alege altul. Însă zmeoaica cu asta s-a păcălit, pentru că fata, cum ce s-a băgat în grajd, şi a văzut pe toţi caii frumoşi şi curăţiţi, numai pe unu nu, îndată s-a priceput că hoaţa de mumă-sa a trebuit să facă ceva cailor şi pentru aceea ea a pus mâna pe calul cel mai slab şi haid' cu el afară, spunându-i mume-si că ea pe acesta voieşte să-l ia de zestre.

Zmeul şi zmeoaica, pe lângă tot năcazul, a trebuit ca să i-l dea, căci nu aveau încătrău.

După ce acuma şi-a căpătat toată simbria precum şi zestrea nevestei sale, luându-şi rămas bun de la părinţii nevestei, adecă de la împăratul zmeilor şi de la împărăteasa, au plecat să meargă pe lumea cealaltă, în ţara lui, şi acolo apoi să se cunune amândoi.

Aşa, acuma amândoi s-au suit călare pe calul acela slab „la părere", fiindcă aşa l-a făcut zmeoaica (pe bărbatu-so l-a pus cu faţa îndărăt, iar ea s-a pus cu faţa înainte) şi hi! să meargă. După ce s-au suit călare, a zis nevasta către bărbatu-so:

— Acuma să ai de grijă, bărbate dragă, că pe tata precum şi pe hoaţa de mamă acuma-i va ajunge ciuda cea mare, căci noi ne-am luat amândoi, şi vor veni după noi, şi cum ne va ajunge, ne vor înghiţi de vii pe amândoi. Pentru aceea tu să te

uiţi tot îndărăt şi când vei zări vrun nor negru, atuncea să-mi spui.

Aşa s-a şi întâmplat, căci pe zmeu, precum şi pe zmeoaică, numai după aceea i-au ajuns ciuda şi năcazul cel mare pentru că ce i-au lăsat în viaţă şi nu i-au omorât până ce încă erau în căşile lor. Pentru ace[e]a, zmeul cel bătrân după ei! - prin văzduh - fugea de gândeai că toţi norii-i doboară. Şi era cât pe aci să pună mâna pe ei. Când, deodată,-l zăreşte bărbatu-so şi-i spune ei, că se vede un nor negru. Ea îndată zise:

— Acela e hoţu de tată-mio!

Apoi, numaidecât, se coboară jos de pe cal şi pe el [î]l face un călugăr bătrân cu barba albă până în pământ şi gâbos de spate, spunându-i totodată că ce să zică dacă va veni zmeul pe aci şi-l va întreba de ei, iară ea să face o mănăstire veche plină de muşchi, dimpreună cu cal cu tot.

Nu trecu mult timp şi sosi şi zmeul gâfâind de fuga cea mare şi dând de călugărul acesta bătrân zise:

— Bună ziua, moşule!

— Să fii sănătos, dragul moşului, răspunse bătrânul de călugăr.

— Da' nu cumva ai văzut, moşule, trecând pe aci doi oameni tineri, un fecior şi o fată? zise zmeul.

— Nu, dragul moşului, nu am văzut pe nimenea. Eu acuma sunt de 200 de ani aicea şi nu am văzut în ochii mei nici măcar o pasăre, dar decum să văd oameni.

Văzând zmeul că nu mai este nici o nădejde de a-i putea ajunge, să întoarse îndărăt şi să duse supărat acasă.

Cum a ajuns acasă, l-a întrebat zmeoaica că ajunsu-i-a?

— Ba! răspunse zmeul. În toată calea mea nu am dat decât de un călugăr bătrân, care păzea o mănăstire huluită, veche şi plină de muşchi.

— Apoi de ce nu i-ai prins, că aceia au fost? Călugărul a fost el, iară mănăstirea a fost ea şi calul. O! că prost mai eşti şi tu! 'i zise zmeoaica. No, acuma rămâi acasă că m-oi duce eu!

Apoi plecă zmeoaica c-o falcă în cer şi cu una în pământ, iar din gură tot foc ţipând, ca să-i ajungă.

Ei, încă după ce zmeul s-a depărtat de ei, s-au dat preste cap şi s-au făcut iară cum au fost - şi la drum! zicându-i bărbatului său că să se uite şi acuma bine îndărăt, căci va veni

acuma spurcata de mumă–sa c–o falcă în cer şi cu una în pământ şi cum 'i va ajunge–i înghite cu totul de vii.

El s–a uitat mult timp îndărăt pe urma lor, până ce, în fine, a zărit un nor luminos şi apoi i–a spus ei.

Ea numaidecât a ştiut şi a zis:

— Asta este spurcata şi hoheroaica de mamă. Asta ne pune capul.

Apoi, ea, numaidecât, s–a dat peste cap şi s–a făcut un lac fără de fund, iar pe el l–a făcut o raţă ce înota pe suprafaţa apei. Apoi i–a zis bărbatu–so, ca să aibă de grije că ea va veni aci lângă lac şi va plânge şi se va tângui în felurite forme, dară el să nu să uite îndărăt, căci cum se va uita, îndată [î]i va fura ochii.

Nu trecu mult timp şi zmeoaica a fost aci, lângă lac.

Început–au a–l striga şi a–l chema să–i spună ceva, însă el nicidecum nu–i avea grija. Când venea ea la marginea lacului unde era el, el îndată înota de cealaltă parte şi tot aşa a necăjit–o multă vreme.

Văzând zmeoaica că nu–l poate înşela nicidecum, a început a plânge şi a se văita din toate puterile.

Lui i s–a făcut milă, dacă a auzit–o aşa de tare văitându–se şi s–au uitat îndărăt să vadă ce i s–a întâmplat de zbiară aşa de tare. Însă hoaţa de zmeoaică cum s–a uitat, îndată i–a luat ochii şi s–a dus liniştită p–aci încolo către casă.

Fata ei, care era prefăcută în lac şi a văzut tot ce s–a întâmplat, cum s–a depărtat zmeoaica, mumă–sa, de aci, îndată s–a dat preste cap şi s–a făcut cum a fost. Apoi s–a pus călare pe calul cu 9 inimi şi s–a dus pe de altă parte de i–a ieşit înaintea mume–si, şi, ieşindu–i înainte, s–a dat preste cap şi s–a făcut o fântâniţă cu apă limpede şi rece.

Zmeoaica, cum a ajuns la fântâniţă, setoasă de fuga cea mare, s–a pus pe foale ca să bea apă. Până ce ea a beut apă, fata, care, când a furat ochii, a văzut că unde i–a pus, a băgat frumos mâna după ei, în sân, şi aşa i–a furat.

Cum s–a dus zmeoaica de aci, fata s–a dat iară preste cap, s–a făcut cum a fost şi s–a dus fuga la bărbatul său şi a zis:

— Nu ţ–am spus eu că să nu te uiţi îndărăt că iţi fură ochii?! De ce nu m–ai ascultat? Acuma să nu o fi putut ajunge, tu trebuia ca să rămâi orb. Dacă m–ai fi ascultat tu pe mine, ea nu ar fi avut ce să facă alta decât să se apuce şi să bea apa

toată din lac ca să mă omoare pe mine – ceea ce făcând, ar fi murit, ar fi plesnit numaidecât.

După aceea, s–a apucat şi au pus la loc – lipindu–i – ochii bărbatu–so, apoi au încălecat amândoi iară pe calul acela cu 9 inimi şi s–a dus mai departe.

Zmeoaica în timpul acela a mers liniştită acasă, anume că ochii la bărbatul fetei sale sunt la ea în sân.

Cum a ajuns acasă, a zis către bărbatu–so.

— No, vezi, măi ticălosule! Tu nu i–ai potut prinde că au fost lângă tine şi încă ai vorbit cu el faţă în faţă, dară eu i–am prins şi i–am furat ochii lui; sunt la mine în sân. Pe ea nu am putut pune mâna pentru că tâlhăroaica de ea a fost prefăcută în lac fără fund şi altmintrelea nu aş fi putut–o apuca, fără numai dacă aş fi beut toată apa din lac.

După aceea băgă mâna în sân ca să scoată ochii şi să li–i arate. Dar ochii nu–s, ca–n palmă!

— No, tu, scroafa şi curva ce e ea, dacă mi–a furat ochii bărbatu–so din sân! Ti[i]! mânca–te–ar viermii să te mânce, blăstămato şi curvo, ce eşti tu! S–o făcut tâlhăroaica de ea fântâniţă în calea mea. Eu, neştiind, am mers de am băut apă şi până atuncea ea ş–a băgat mâna în sân şi iacă că mi–a furat ochii!

Nu mai zăboveşte zmeoaica nimica, ci să ia după ei ca să–i ajungă. Însă, în deşert! Căci, până atuncea, ei au ajuns pe pământ în cealaltă lume şi, cum au ajuns, au mers şi s–au cununat laolaltă fără ca să mai dea de ştire împăratului că din ce cauză nu i–a putut aduce poame din vârful pomului celui ce era în mijlocul curţii sale.

Iară zmeoaica, văzând că nu–i mai poate ajunge, s–a întors acasă aşa de necăjită, de tot ce găsea înaintea sa strica şi în urmă de năcazul cel mare a şi plesnit în o mie de părţi.

Iară cei doi tineri, cum am zis, s–au luat laolaltă şi de nu or fi murit, poate că încă şi astăzi mai trăiesc.

5

MUMA PĂDUREI

Au fost odată nişte fete, trei la număr şi surate câtetrele. Din când [în când] se duceau în pădure la uscături şi cu modul acesta s-au făcut prietene şi chiar s-au prins surate şi cu Muma Pădurei.

Odată Muma Pădurei a zis:

— Veniţi deseară la mine să stăm la furcă că sunt numai singură.

Fetele i-au făgăduit că vor veni. Seara, numai una din ele, cerându-şi voie la părinţi, a plecat. Pe drum s-a întâlnit cu un om. Acesta o întrebă că unde merge?

— La surata din pădure să stăm la lucru – răspunse fata.

— Na piatra asta s-o arunci în urma ta când te vei întoarce acasă.

Luând piatra, plecă mai departe.

Se întâlneşte cu un alt om şi, după ce au schimbat între ei tot vorbele acelea, i-a dat o perie, zicând tot acele vorbe, s-o arunce în urma ei când s-o întoarce. Ia peria şi pleacă mai departe. Se întâlneşte încă cu un om de la care capătă un ac tot pentru acel sfârşit. A făcut trei lucruri.

Puţin mai mergând, ajunge şi la Muma Pădurei. Strigă la poartă, intră şi, văzând într-un par un cap de om, a întrebat:

— Ce este acela din par?

Muma Pădurei zise:

— Ia o căpăţână de cal.

După aceea, ea, intrând în casă, s-au pus pe tors. Până torcea fata un caier sau umplea un fus, Muma Pădurei isprăvea câte 5. Venind vremea mâncării şi punând[u]-se amândouă la masă, au mâncat puţin. Când fata întrebă:

— Ce sunt acei oameni legaţi de gât sub pat?

Surata sa i-a zis că sunt nişte gâşte, clocesc.

A început a se cam îngrija fata şi nu prea mânca.

Muma Pădurei zise:

— Se vede că nu-ţi place fiertura! Stai să mă urc în pod, oi aduce ceva carne să frigem şi să mâncăm bine.

Fata zise:

— Nu mai umbla, că m-am săturat.

Ea, însă, tot s-a suit spre a-şi ascuţi dinţii să mănânce pe fată.

Pe când fata era singură, i se arată un şoarece, ce-i spune să fugă.

Fata numaidecât îşi strânge ce avea şi fugi. Când Muma Pădurei se dete jos din pod şi vede că surata-sa a plecat. Şoarecele ii spune aceasta. Ea - după şoarece a-l mânca, dar neputându-se că să ascundea în găuri, iese în fugă după fată.

Pe când era gata a o prinde, fata aruncă în urmă peria, din care s-a făcu[t] o pădure deasă ca peria. Şi până să iasă ea din pădure, fata s-a mai depărtat. Apoi, când era iarăşi să o ajungă, a aruncat piatra şi s-a făcut un munte mare de piatră. Şi, mai apoi, a aruncat şi acul şi s-a făcut un munte de fier, din care, cu mare anevoinţă, a putut scăpa.

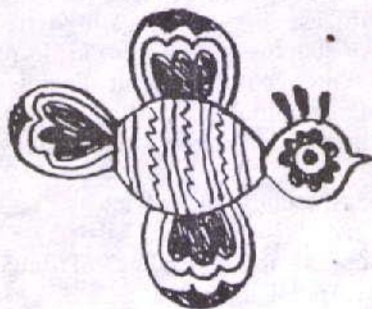
Şi aşa, fata a avut timp a se apropia de casă.

Intrând în casă, soseşte la fereastră şi Muma Pădurei şi zice:

— Descuie uşa, surată.

Ea n-a voit. Şi de necaz şi ciudă, a murit zicând:

— Surată, surată, credeam că te-oi mânca, da' m-ai mâncat tu pe mine!

6

INECULAI – JUCĂTORUL DE CĂRŢII

Dumnezeu şi cu Sfântul Petr[u], în drumul lor, se prefăcea în moşnegi saraci, osteniţi de călătorie.

Ajungând la un om foarte sărac, care n--avea alt nimic decât cu cât era îmbrăcat, l-a rugat să-i primească la gazdă.

Omul a zis că n-are ce să li deí de mâncare, dar tot să sté, că le va da ce va avea. S-a dus şi a pus îmbrăcămintele amanet şi le-a luat de mâncare. I-a ospătat foarte bine.

Dimineaţa, a zis D[umne]zeu şi Sf[întul] P[etru] că ce va cere să-i deí. Omul a cerut să-i deí darul jocului de cărţi, cu care totdeauna să câştige, un scaun pe care, dacă s-ar pune cineva pe el, să nu se poată scula până nu-i va da voie, apoi un păr cu pere dinaintea casei şi care se va sui în el, să nu se poată da jos până nu-i va da voie.

D[umne]zeu cu Sf[ân]tul P[etru], pentru ospăţul cel bun, i-a dat tot ce-a cerut.

După asta s-a dus D[umne]zeu cu Sf[ân]tul Petru şi omul, care se chema Neculai, s-a dus la un boier bogat şi l-a rugat să se joace în cărţi. Boierul a zis că dacă s-or juca şi l-a rămâne, ce să-i ieí el? A zis că capul, căci alt n-are. Şi dacă a rămâne N[eculai] pe boier, să ieí boierul beţişorul şi să se ducă, să-i rămâie lui moşiile, casile (curţile) şi tot ce are.

Aşa, prinzându-se la cărţi, a rămas N[eculai] pe boier, care ş-a luat băţul şi s-a dus sărac. Apoi, N[eculai] a mai făcut cu vro câţiva boieri tot aşa şi s-a îmbogăţit foarte tare.

Aşezându-se cu şederea la una din curţile (casele) cele mai frumoase şi mai vestite, acolo a crescut dinaintea uşei şi pomul ce-l cerusă, având şi scaunul.

După câtva [timp], i s-a apropiat sfârşitul. Venind Moartea la el, i-a spus:

— Găteşte-te, N[eculai], căci te ieu!

N[eculai] i-a zis:

— Îndată, numai să mă spovedesc. (Trimiţând un băiet la popă să-l cheme). Apoi i-a zis:

— Şezi puţin pe cel scaun!

După ce s-a pus, nu s-a mai putut scula, încât Moartea a început a se ruga la N[eculai] să-i deí drumul, că ci-s faptele lui?!

N[eculai] a zis că-i dă drumul; dacă i-a da zece ani de viaţă-i dă drumul.

Dându-i Moartea zece încă, i-a dat drumu.

Trecând şi aceşti zece ani, a venit iară Moartea. Neculai şedea culcat sub păr. Şi zicându-i:

— Neculai, eşti gata? Hai!

— Sunt gata, dar aş voi să mănânc vro două pere şi nu mă pot sui. Sui şi-mi dă şi să mergim!

Suindu-se Moartea, nu s-a mai putut da jos. Rugându-se la N[eculai] să-i deí drumu a se da jos, el i-a spus că acum are gust de trăit şi nu-i dă drumu până nu-i va da o sută ani.

Dându-i Moartea şi pe acei ani, s-a dus.

În suta asta ş-a adus N[eculai] aminte de boieri[i] cărora le-a luat averea cu cărţile şi care, [întru]cât s-a[u] spânzurat de scârbă, era[u] în iad.

S-a dus Neculai la iad. Bătând în poartă să-i deí drumu, l-a întrebat.

— Cine-i?

El a răspuns:

— Eu sunt N[eculai], jucătoriul de cărţi.

— Ce caţi?

— Am venit să mă joc în cărţi cu Caraoschi cel Mare.

Spunând portariu lui Caraoschi, care venind la poartă, l-a întrebat:

— Ce mă caţi?

N[eculai] a zis:

— Am venit să ne jucăm în cărţi.

— Dar pe ce?

— De te voi rămâne, zise Neculai, să-mi dai boierii care-i munciţi în iad: doi care-s telegari (de îmblaţi pe ei călari) şi unul arde în foc. Şi de mă vei rămâne, să-mi iei sufletul.

Aşa prinzându-se, Caraoschie a început a se juca în cărţi. N[eculai] a rămas pe Caraoschi, dându-i pe cei trei boieri pe care i-a pus în un sac şi i-a adus acasă. (N[eculai] făcuse multe pacate, merita a fi el Caraoschi).

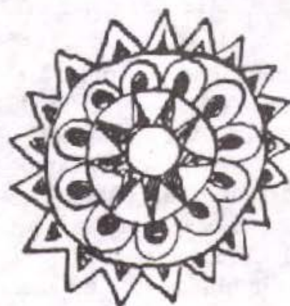
Mergând acasă, se împlinise suta de ani. Puse sacu cu boieri

pe laiţă, se culcă pe el să nu-i fure dracii. Pe când [d]ormea, vine Moartea şi-l é în spate cu sac cu totul şi-l duce la iad.

Când a văzut Caraoschi, a ieşit înainte spunând să fugă că acel tâlhari şiret i-a pradat iadu. Aşa, Caraoschi a alungat pe Moarte cu Neculai, care s-a dus la rai. Deschizând raiul, l-a trântit jos, zicând că n-are ce se mai face cu el; să-l primească acolo, că de la iad (unde trebuia să vecin[ic]ească) l-a alungat.

Venind D[umne]zeu, cunoscându-l, i-a spus:

— N[eculai], după toate faptele tale te iert şi şezi aicea, pentru că şi tu m-ai ospătat odată bine, etc.

7

[TRAISTA FERMECATĂ]

Era un om [păcătos], da' muncea ca cinci, şi de unde vinea, oamenii-l râdea.

Aşa, prăşind el într-un ogor popuşoi de al doilea, D[umne]zeu şi Sf[ân]t[ul] Petru, umblând pe pământ şi văzându-l prăşind, l-a-ntrebat cu cât prăşăşte ziua. El o răspuns:

— Cu 20 parale.

— Da' ce faci cu ele?

— Ia, dau popii 10 şi de 10 [î]mi ieu tutun.

— Sărmane om ticălos! Cum, numai 20 parale [i]ei tu pe zi? - i-a zis Sfântu Petru.

— Fugi de aici că nu am când sta.

Atunci l-o-ntrebat ce cere de la D[umne]zeu? El a răspuns să-i dea o trăistuţă şi cine nu i-a da pace, să-l puie într-însa, şi tutun cât a pute bé*.

Şi viind el după obicei din ţarină, o început a-l râde un om! Atunci el l-o apucat de urechi şi l-o aruncat în traistă.

După aceea s-o dus la nişte curţi a uni împărat, împodobite fiind cu toate mândreţurile, da' nu putea să mâie nime-n ele peste noapte. Ş-o cerut să-i deie lumânări pe toată noaptea, că el a mâne. I-o dat. Şi venind cinci draci să-l ferme din divanu împărătesc, unu a rămas afară, iar 4 a intrat să-l [i]e[i]e. El o prins pe tuspatru şi i-o pus în traistă. Atunci cel de-afară s-o rugat să le de[i]e drumu că i-a aduce hârtie de la cel mai mare, că n-or avea nimic cu curţile celea. Şi aducându-i, i-a slobozit.

Împăratul l-o-ntrebat:

— Ce să-ţi dau pentru că ai făcut asta?

El o răspuns să-i de[i]e trei sate care o rămas la sapă de lemn, să le fie stăpân.

Când o venit în sat ş-o spus că le-i stăpân, şi că de-amu n-au a da nimărui nimic, oamenii o zis:

* Aşa se exprimă poporul (n. ref.).

— Ce feli de stăpân [i–]aista că n-are nimic?! Iar alţii: Bre! Poate aista–i norocu nostru!

La doi ani s–o dus câte trei oameni din sat la dânsul să–i de[i]e parale ca să–şi facă straie şi să–şi cumpere cal. El li–o zis:

— Nu–mi purtaţi voi de grijă! Bine că aveţi voi de mâncat şi de purtat.

La patru ani i–o chemat, ş–o zis:

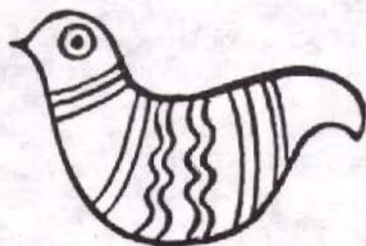
— Na, oameni buni, hârtiele moşiiei. N–aveţi să daţi nimărui nimic, că eu mă duc la iad.

Când [l–]o văzut dracii, cei ce i–o prins, o–nchis porţile. Şi strigând el să–i deschiză, temându–să, ei o răspuns:

— Nu–i aice loc pentru tine, ce la rai!

Când o ajuns la rai, el a luat pe îngeri şi pe Sfântu Petru în traistă. Atunci D[umne]zeu i–o zis:

— Vezi, Petreo, că el i–a nostru, iar tutunu al tău.

8

POVESTEA DESPRE MOARTE

A fost un om sărac, sărac. De sărac ce era, nu ş–a găsit naş să–şi boteze copilul.

Aşa, el au plecat pre drum cu copilul în braţe. S–a întâlnit cu un moş bătrân.

— Unde mergi, voinice,? –l întrebă moşu.

— Merg să găsesc naş să–mi boteze copilu.

— Ei bine, lasă că ţi–l botez eu!

— Bine, da' cine eşti tu?

— Eu sunt D[umne]zeu.

Omul zise:

— Lasă, nu ţi–l mai dau nici ţie, că nici tu nu eşti om drept: la unii dai prea mult, iar la unii prea puţin!

Şi aşa, merse omul mai departe. Se întâlni cu un alt moş. Şi tot aşa l–a rugat. Şi după ce i–a spus moşul că este Sf[ântul] Petru, a zis omul:

— Lasă, nici ţie nu ţi–l mai dau, pentru că nici tu nu eşti om drept: când vine ziua ta, la unii sunt curţile pline de grâu, iar la alţii nu este nimic!

Şi s–au dus mai departe. S–a întâlnit cu o femeie. Şi tot asemenea l–a rugat. Şi după ce i–a spus ea că este Moartea, au zis omul:

— Na, ţie ţi–l dau, pentru că tu faci dreptate. Tu nu alegi: bogat, sărac, frumos, urât, slab, tare, etc., ci pre toţi îi iei fără alegere.

L–a botezat pe copil şi i–a dat numele de lecuitor şi sviduitor. I–a spus că finul său va putea lecui şi svidui pre orice bolnav, însă acolo unde va fi naşa la picioare. Iar când va fi naşa la cap, atunci să–l lase ea să–l lecuiască (să moară).

Crescând copilul, s–a făcut mare şi au început a lecui şi a svidui. S–au vestit în lume numele lui. Şi aşa, a venit cu o fată de boier la dânsul, la care Moartea era la cap. El a luat–o şi intorcând–o cu picioarele la Moarte, au sviduit–o.

Tot aşa s-a întâmplat cu fata unui împărat, pe care a sviduit-o.

Au venit vremea de s-au bolnăvit şi finu (lecuitorul şi sviduitorul).

Pe el n-a avut cine să-l lecuiască. Şi apoi s-au dus la naşa. Naşa, mai întâi, i-a băgat vină că pentru ce au făcut aceasta. Şi ducându-l prin visteriile sale, a văzut o mulţime de lampe: unele se stingeau, iar altele se aprindeau. Întrebă finu:

— Ce sunt acestea, naşă?

— Acestea care se stîng, sunt cei ce mor, iar care se aprind sunt cari se nasc.

— Bine, naşă, dară astea care sunt aproape să se stingă?

— Acestea sunt cei bolnavi, răspunse naşa. Şi pentru aceea ţi-am spus să nu mai lecuieşti când eu sunt la cap, pentru că atunci e gata oleiul şi trăbă să pui de la lampa ta.

— Bine, naşă, arată-mi care e lampa mea.

— Iată, cea de colo, care e aproape să se stângă, pentru că n-ai ascultat porunca mea.

— Naşă, te rog, mai toarnă puţin olei în lampa mea, că porunca ta nu voi mai călca.

După [a]ce[ea], naşa luă sticla şi voi să toarne puţin olei, dar finu a rădicat de sticlă să toarne mai mult. Şi [de]odată s-a înecat lampa şi s-a stins. Şi aşa, finul a încetat numaidecât din viaţă.

Aşa este care nu ascultă de cei mai mari. Şi cei lacomi îşi pierd chiar şi viaţa.

9

[TREI FECIORI – SLUGI LA DIAVOL]

Un om bătrân şi sărac a avut trei feciori, cărora le-a ordonat ca să se ducă să se pună la stăpân, dar să nu se pună la vreun alt om, decât la un om roşu.

Aşa, ei au plecat, şi după ieşirea din sat, s-au întâlnit pe drum cu feluri de feluri de oameni, cari i-au şi rugat să se tocmească la dânşii, dar ei n-au voit din cauză că nu erau oameni roşii.

După ce s-au mai depărtat mult de sat, le-a ieşit înainte diavolul prefăcut în om roş, care i-a şi întrebat că „unde mergeţi?" Dânşii au răspuns că merg să se pună la stăpân, unde vor găsi. Şi văzând că acest om este roşu, s-au rugat de el să-i tocmească pe câtetrei ca slugi, pe care i-a şi tocmit cu câte 1000 lei anual de fiecare, însă cu condiţiune[a] a nu-i face nici o muncă decât a zice toată ziua, fiecare, cuvintele următoare: Cel mare: „noi trei fraţi"; cel mijlociu: „pentr-un caşcaval", şi cel mic: „aşa ni se cade".

Astfel făcând până la termenul de trei ani, au uitat să mai vorbească celelalte cuvinte necesarii.

După acest termen, au plecat să se întoarcă acasă cu banii ce luaseră de simbrie.

La întoarcere, au găsit pe drum un om mort. Ei, închipuindu-şi că nu e mort şi că ar putea să-i dea vreun ajutor, au început a umbla împrejurul lui, făcându-i fel de fel de mişcări forţate.

Tocmai în acest timp, iată că din satul vecin veneau spre dânşii nişte oameni şi văzându-i acolo, rotindu-se pe lângă cel mort, i-au întrebat că:

— De ce l-aţi omorât?

Ei, fiindcă nu ştiau să exprime alte cuvinte decât numai: „noi trei fraţi", „pentr-un caşcaval", „aşa ni se cade", a răspuns întâi cel mare în limba sa:

— Noi trei fraţi.

La cari cuvinte, oamenii au replicat:

— Vă vedem noi că sunteţi trei fraţi, dar pentru ce l-aţi omorât?

Cel mijlociu, crezându-se de drept că lui i-a venit rândul de vorbit, a răspuns:

— Pentru-un caşcaval.

Atunci oamenii au răspuns:

— Aşadar, avem să vă legăm şi să vă ducem la puşcărie.

Cel mic, fiindcă-i venise şi lui cuvântul, a zis:

— Aşa ni se cade!

Aşa fiind, sărmanii au rămas pasibili de consecinţele declaraţiunilor lor.

Prin urmare, din aceasta, se constată că dânşii n-au fost vinovaţi, ci numai acel diavol prefăcut în om roşu, care, în termenul de trei ani, i-a făcut să uite celelalte cuvinte necesarii de apărare.

10

[FĂT-FRUMOS ŞI MĂRUL DE AUR]

A fost un împărat, care avea trei feciori. În grădina acestui împărat, care nu era aşa departe de casele sale, se afla un măr. Acest măr, în fiecare noapte, înflorea, producea numai un singur măr cu totul şi cu totul de aur, până la ziuă se şi cocea şi apoi era furat. De cine era furat, nu se ştia.

Din această cauză, împăratul, în fiecare noapte, punea streji ca să strejuiască mărul, spre a prinde furul mărului de aur; dar în zadar, căci nu vedeau pe nimeni altul venind la acel măr, decât numai trei păsărele, cari cântau şi zburdau prin el. Pe aceste păsărele nici nu bănuiau că vor fi furii fructului măr[ului] de aur.

A venit rândul să păzească mărul şi fiul cel mai mare al împăratului.

Acesta, în noaptea aceea a vegheat până la un timp oarecare şi, în urmă, a fost furat de somn.

Cele trei păsărele care veniseră şi cântau, săreau şi se jucau prin acel măr şi cari, în adevăr, ele efectuau furarea mărului de aur.

Văzând pe fiul împăratului dormind, una din aceste trei păsărele, despre cari se zice că erau surori, şi anume cea mai mare, scuturând mărul, mărul cel de aur căzu jos, chiar lângă capul feciorului de împărat, fără ca să se fi putut trezi de zgomotul produs.

Îndată, apoi, păsărica se dete jos şi luă mărul, fără să fie simţită de feciorul împăratului.

Acesta, trezindu-se, văzu că lipseşte mărul.

În noaptea următoare, veni rândul de păzit feciorului mijlociu al împăratului.

Şi acesta se ţinu până la un timp oarecare din noapte, apoi adormi.

Iar păsărica mijlocie, din cele trei cari veniseră şi în astă noapte, văzând că păzitorul doarme, scutură mărul şi unicul fruct, măru de aur, căzu lângă capul feciorului de împărat, fără

ca să se fi putut trezi. Apoi păsărica se dete jos şi luă mărul fără a fi simţită.

În fine, în noaptea următoare, veni rândul feciorului celui mic al împăratului – care, se zice de unii, că se numea Făt-Frumos – să păzească mărul.

Acesta toată noaptea veghie, dar nu văzu pe nimeni venind sau arătându-se în măr, decât numai pe cele trei păsăruici.

Cam după miezul nopţei, el se culcă sub măr şi se prefăcu că doarme, uitându-se în măr pe sub gene.

Păsăricile, crezându-l că doarme, scuturară mărul şi mărul de aur căzu lângă capul său.

Atunci păsărica cea mai mică se dete jos spre a fura mărul. Dar când era să zboare cu mărul de aur, fu apucată de picior de micul fecior al împăratului.

Când, îndată, această păsărică se şi prefăcu într-o femeie sau zână prea frumoasă, de nici îşi poate cineva închipui, având un păr cu totul şi cu totul de aur şi în lungime mai mare decât corpul.

Făt-Frumos văzând-o aşa femeie frumoasă, se amureză de dânsa. Apoi, se îmbrăţişară amândoi şi adormiră sub măr.

Împăratul văzând că s-a făcut ziuă şi soarele s-a ridicat sus şi fiindcă fiul său nu venise nici până în acest timp, deşi trebuia să vină încă în răsăritul soarelui, ca să aducă rezultatul mărului de aur, pe care îl aştepta cu mare nerăbdare, a trimis la acel măr o slujnică să vadă ce face Făt-Frumos.

Slujnica, ajungând la măr, găsi pe Făt-Frumos culcat cu zâna. Şi, ca să nu le strice somnul, şi ca să ducă şi împăratului vreun semn oarecare, tăie de la o margine oarecare a părului zânei o părticică din păr, în lungime ca de un lat de mână, pe care-l duse şi-l dete împăratului, ca semn, mai spunându-i ce văzuse şi admirând în faţa împăratului fericirea fiului său pentru dobândirea unei aşa femei de tot frumoasă.

După ce plecă slujnica împăratului, se trezi din somn atât zâna, cât şi Făt-Frumos. Zâna văzând că la o parte i s-a scurtat părul, a zis către Făt-Frumos:

— Nu voi să mai trăiesc cu tine pe aici, căci cine ştie ce mi s-ar mai putea întâmpla, deoarece numai o jumătate de noapte şi un prânz am stat cu tine aici şi oamenii tăi mi-a luat din păr.

Asemenea a mai zis:

— Dacă doreşti să trăieşti cu mine, să vii acolo unde stau eu, peste nouă mări şi peste nouă ţări, întrebând de locuinţa şi numele meu: Leana Cosânzana. La venire, neapărat, te vei înfăţişa cu acest măr de aur ce ţi-l las, ca şi eu să mă încredinţez dacă eşti tu!

Şi în urmă a zburat zâna şi a plecat. La plecare, zâna era grea.

Făt-Frumos s-a dus apoi la tată-său şi i s-a plâns că de ce a trimis după dânsul şi de ce trimisul a tăiat din părul soţiei lui, căci din această cauză a rămas fără ea.

Ce făcu Făt-Frumos, ce se socoti, ceru şi luă de la tată-său parale de cheltuială ca să se ducă la soţia sa Leana Cosânzana.

Mergând pe drum, văzu un corb şi-şi îndreptă puşca spre a-l omorî. Corbul văzându-se în pericol, zise către Făt-Frumos:

— Lasă-mă, nu mă omorî, căci poate îţi voi veni şi eu vreodată în ajutor.

Şi astfel Făt-Frumos nu-i făcu nici un rău, iară corbul, aruncându-i una din penele sale, îi mai zise:

— Ca semn că mă voi ţine de cuvânt, ia această peană, şi când vei avea trebuinţă de ajutorul meu, scutur-o şi te gândeşte la mine, căci eu la moment mă voi arăta lângă tine şi-ţi voi ajuta.

Făt-Frumos luă peana şi plecă.

După ce mai merse, văzu un lup şi întinse puşca spre a-i ridica viaţa.

Lupul ceru iertare şi fu iertat.

Apoi dete lui Făt-Frumos trei fire de păr din părul său, zicând:

— Ia aceste trei fire de păr, şi când vei avea trebuinţă de ajutorul meu, scutură-le şi te gândeşte la mine, căci la moment mă voi arăta ţie şi te voi scăpa de la nevoie.

Făt-Frumos negreşit că luă şi aceste trei fire de păr şi, mai mergând, ajunse la marginea unei bălţi, unde, văzând o mreană (peşte) întinse puşca spre a o ucide.

Mreana ceru iertare şi fu iertată, apoi zise către Făt-Frumos:

— Când vei avea trebuinţă de mine, turbură apa şi te gândeşte la mine, căci eu îndată mă voi arăta şi îţi voi veni în ajutor.

Făt-Frumos plecă şi ajunse la Sânta Luni, unde bătu la poartă, iar Sânta Luni zise:

— Dacă e om bun, să intre; de nu, să nu intre, căci am o căţeluşă cu dinţii de fier şi oţel şi-l face mici şi fărâme!

Făt-Frumos răspunse:

— Om bun!

Şi intră.

După ce intră, întrebă pe Sânta Luni:

— Unde şade Leana Cosânzana?

— Nu ştiu, măiculiţă, răspunse Sânta Luni, dar ca să-ţi fac un bine, îţi spun să te duci mai departe, până vei ajunge la Sânta Marţi, căci ea poate să ştie, deoarece e mai aproape decât mine de locuinţa Leanei Cosânzanei.

Ce era, dar, să facă bietul om?! Plecă.

Ajungând la curţile şi casele Sântei Marţi, bătu la poartă.

Sânta Marţi, ca şi Sânta Luni, zise din năuntru:

— De este om bun, să intre; de nu, să nu intre, căci am o căţeluşă cu dinţii de fier şi de oţel şi pe loc îl face mici fărâme!

Făt-Frumos zise:

— Om bun!

Şi intră.

Când, îndată, o şi întrebă:

— Unde şade Leana Cosânzana?

Sânta Marţi zise:

— Nu ştiu, măiculiţă, nu ştiu. Cu toate acestea îţi dăruiesc această tichiuţă, pe care, când o vei avea pusă pe cap, oriunde te vei afla, nimeni nu te poate vedea. Şi du-te în partea aceasta, că vei da de Sânta Miercuri şi ea poate să ştie şi să te îndrepteze.

Bietul oftă şi plecă până ajunse la casele Sântei Miercuri, unde bătu la poartă şi din năuntru i se răspunse:

— De este om bun, să intre, de nu, să nu intre, căci am o căţeluşă cu dinţii de fier şi de oţel şi pe loc îl face mici fărâme!

— Om, bun, om bun, mamă! zise Făt-Frumos, şi intră, întrebând de Leana Cosânzana. Când – i se răspunse tot negativul.

Cu toate acestea, Sânta Miercuri mai zise:

— Iată, măiculiţă, iţi dă mama această pereche de papuci, pe cari, purtându-i în picioare, vei putea trece ca pe uscat orice mare. Şi du-te mai departe până vei ajunge la Sânta Joi, căci ea poate să ştie unde şade Leana Cosânzana, pentru că-i mai aproape.

A plecat Făt-Frumos şi a ajuns la Sânta Joi, unde a făcut ca şi la Sânta Miercuri.

Apoi i-a dăruit Sânta Joi o biciuşcă, spunându-i că trăsnind dintr-însa, orice va gândi i se va izbândi.

Şi a plecat.

Ajungând la Sânta Vineri, bătu la poartă şi din năuntru auzi:

— De e om bun, să intre, de nu, să nu intre, căci am o căţeluşă cu dinţii de fier şi de oţel şi pe loc îl face mici fărâme.

El răspunse:

— Om bun!

Şi intră.

Apoi o-ntrebă de locuinţa Leanei Cosânzanei. Şi Sânta Vineri îi răspunse:

— Nu ştiu, dar voi putea afla, numai, ce, stai să chem la mâncare toate animalele şi păsările după pământ.

Se puse, dar, Sânta Vineri şi începu a arunca pe bătătură tot felul de mâncări şi începu a striga toate animalele, fiarele, târâtoarele şi pasările ca să mănânce. Îndată apoi veniră tot felul de vieţuitoare, precum: urşi, lupi, cerbi, şerpi, raci, ciori, prepeliţe, găini etc. etc. şi pe toţi îi întrebară Sânta Vineri:

— Unde şade Leana Cosânzana?

Şi i se răspunse de toţi că nu cunosc. După aceasta, Sânta Vineri zise către Făt-Frumos:

— Să mai stai niţel că mai este un ciocârlan, acela totdeauna vine mai pe urmă, pentru că-i şchiop şi şade şi mai departe.

Şi nu trecu mult şi veni şi ciocârlanul, când se născu următorul dialog: Sânta Vineri:

— Ciocârlanule, nu ştii tu unde şade Leana Cosânzana?

Ciocârlanul:

— Vai de mine, cum să nu ştiu?! Ştiu, pentru că chiar în gunoiul ce se află în curtea lor îmi am cuibul meu.

Sânta Vineri:

— Bine, ciocârlanul mamei, bine. Şi fiindcă este aşa, când te vei întoarce, te rog să iei şi pe acest om cu dumneata şi să-l duci tocmai acolo.

Ciocârlanul:

— Cum nu, maică Vinere, cum nu?! După ce voi mânca!

După ce mâncă, ciocârlanul luă pe Făt-Frumos, care-şi luă şi el ziua bună de la Sânta Vineri, şi plecară amândoi.

Când Făt-Frumos ajungea la vreo mare, se încălţa cu papucii de la Sânta Miercuri şi aşa o trecea ca pre uscat.

În fine, ajunseră ei la locuinţa zânei Leanei Cosânzanei. După ce ajunse, Făt-Frumos puse tichia de la Sânta Marţi în cap ca să nu fie văzut şi, văzând uşa deschisă, intră în odaie la Leana Cosânzana, unde nu era numai ea singură, ci şi cele două surori ale sale, precum şi copilul ce-l avea de vreo trei sau patru ani, copilul cu care rămăsese grea din noaptea când a dormit cu Făt-Frumos sub mărul acela, ce făcea în fiecare noapte un măr de aur.

Astfel, Făt-Frumos, îndată ce se prezentă în odaia zânelor, fu văzut numai de copilul său, care şi începu a zice către mă-sa, Leana Cosânzana:

— Mamă, tata!

— E-he!, băietul mamei (sau nepoate, de către mătuşele lui), cine ştie pe unde se va fi aflând tată-tău.

Băiatul iară repeţi:

— Mamă, tata!

Ele iar începură să facă haz şi să zică:

— Numai p-aici nu va mai putea veni tată-tău, dragul mamei (sau dragul nostru nepot)!

În fine, băiatul iar mai repeţi:

— Mamă, tata!!

Ele îl întrebară:

— Unde-i, mă?

— Uite-l colo, mamă!

Când – şi fu văzut şi îmbrăţişat de zâne şi mai vârtos de Cosânzana, pentru că acum Făt-Frumos îşi ridicase tichia din cap şi-şi arăta mărul de aur.

După acestea, Făt-Frumos a petrecut câtva timp cu zânele, apoi zânele îi ziseră;

— Noi ne ducem şi nu ne întoarcem decât peste o lună. Tu rămâi singur acasă. Iată şi cheile şi poţi să faci ce vei pofti, numai în această cameră te rugăm să nu intri deloc.

Făt-Frumos, rămânând singur, intră prin toate celelalte odăi şi în urmă-şi zise: „Am să descui şi să intru şi în această odaie, ce-are să fie?!"

Cum o descuie şi intră înăuntru, văzu un om legat, dar legat şi ferecat cu sfori de mătase.

Când - acesta-i şi zise:

— Ah, frăţioare, fratele meu, îţi zic frate de cruce, nu mai pot de sete. Te rog dă-mi apă să beau.

Îi dădu vreo câteva cofe de apă şi bău până când plesniră sforile cu care era legat şi, astfel, scăpă şi plecă fără să facă vreun rău lui Făt-Frumos.

După ce se împlini luna, zânele veniră şi aflând că Făt-Frumos a umblat în acea odaie şi legatul a scăpat, începură să se vaiete.

În fine, nu trecu mult şi zâna Leana Cosânzana fu furată de Fundul Mărei.

Făt-Frumos, văzând că lipseşte, întrebă pe surorile ei că unde este Cosânzana? Ele-i povestiră;

— Toată vina a ta este, pentru că acela care era legat la noi în odaie, şi căruia tu i-ai dat drumul, acela este prea mult amorezat de surora noastră şi din când in când vine şi o fură fără voia ei şi o duce la casele sale, spre a se juca şi dezmierda în amor cum va pofti cu dânsa.

Făt-Frumos zise:

— Bine! Dar vă rog să-mi spuneţi unde şade şi cum îl cheamă, ca să mă duc eu acolo şi să-mi iau soţia.

Cele două zâne răspunseră:

— Nu ştim, zău, dacă ai putea face această treabă, pentru că acela pe care tu l-ai scăpat şi care se numeşte Fundul Mărei şi care-şi are casele sale prea frumoase lângă marea ce se află în partea aceasta, acela, zicem, dispune de o mare forţă; acela, zicem, are un cal cu trei picioare şi nouă inimi intr-însul, ce fuge şi-l duce (pe Fundul Mărei) ca vântul.

Făt-Frumos zise:

— Ce-are să fie, am să mă duc să cerc!

Şi reuşi.

Dar când plecă cu Sânzana de la Fundul Mărei, calul cel cu trei picioare şi nouă inimi răcni şi vesti pe stăpânu-său.

Atunci Fundul Mărei întrebă calul:

— Este vreme de mâncare (adecă să mănânce), de culcare (adecă să se culce), şi de luare (pe urmă adecă să se ducă s-o ia pe Sânzana)?

— Este, răspunse calul.

Tocmai a doua zi, Fundul Mărei încălecă pe calul său şi ajunse după urmă pe Făt-Frumos, care şi acum călătorea, şi-i luă pe Cosânzana, fără să-i facă vreun rău, deoarece se prinseseră amândoi fraţi de cruce.

Prin urmare, Făt-Frumos se duse trist acasă şi întrebă tot pe cele două zâne:

— De unde are Fundul Mărei acel cal?

Ele-i spuseră:

— Este în partea aceasta o preoteasă bătrână, care are o iapă năzdrăvană, ce fată în fiecare noapte câte un mânz. De acolo şi-a luat calul Fundul Mărei. Şi-ţi mai spunem şi lucrul acesta: preoteasa aceea ştie şi are obiceiul că ia inimile altor cai şi le bagă în altul, că caii fără inimi, deşi sunt prea frumoşi la vedere, dar la treabă nu plătesc nici o ceapă, pe când cei slabi, în cari se află mai multe inimi, cu cât sunt mai urâţi, cu atât sunt şi mai nepreţuiţi.

Ce făcu, dar, Făt-Frumos? Pleacă până ajunse la acea preoteasă, unde urmă dialogul:

Făt-Frumos:

— Bună ziua, mamă!

Preoteasa:

— Mulţumim d[umi]tale, tinere! Dar ce cauţi pe aici?

Făt-Frumos:

— Aş vrea să mă tocmesc şi eu undeva slugă.

Preoteasa:

— Dacă e aşa, te pun eu să-mi duci la păşune şi să-mi păzeşti o iapă numai în trei nopţi în rând şi drept simbrie îţi voi da un cal din ai mei, care vei voi să-ţi alegi. Însă îţi pun şi condiţiunea că, dacă-mi vei pierde iapa şi dimineaţa nu vei fi cu dânsa acasă, îţi voi tăia capul.

Făt-Frumos:

— Primesc, mamă, şi-ţi mulţumesc.

După aceasta, Făt-Frumos se duse în prima noapte cu iapa la păşune şi, ca să n-o scape şi piarză, o ţinea de frâu. Şi după ce fătă un mânz, pieri din ochii lui şi rămase numai cu frâul în mâini.

Ce să facă el?

Scutură peana de corb şi îndată corbul, [căruia]* nu-i ridicase viaţa, i se arătă întrebându-l:

— Ce ţi s-a întâmplat?

Şi Făt-Frumos îi istorisi tot. Iar corbul îi spuse:

— Nu te teme, iapa este tocmai în nori. Eu mă duc pe la toate păsările să le iau cu mine şi pe urmă să gonesc iapa de acolo spre tine şi tu, văzându-o, scutură din frâu şi strigă: „Na, murga, na", căci ea va veni.

* În ms.: „ce" (n. ed.).

Şi aşa se întâmplă, căci, la ziuă, Făt-Frumos se află cu iapa acasă.

Preoteasa, când îl văzu, încremeni. Apoi, peste zi, preoteasa intră în grajd, fără să fie văzută de Făt-Frumos şi începu a bate iapa şi a o mustra că de ce nu s-a ascuns bine, spunându-i încă:

— La noapte să te ascunzi în cei mai înfricoşaţi codri!

Plecă şi în a doua noapte Făt-Frumos cu iapa la păşune. El tot de frâu o ţinea şi cu toate astea ea tot pieri din faţa lui cu mânzul ce-l fătase în acest ceas chiar.

Atunci, Făt-Frumos scoase şi cele trei fire de păr de lup şi le scutură. Când – se şi înfăţişă lupul spre a-i ajuta. După istorisirea lui, lupul îi spuse:

— Lasă pe mine! O ştiu unde e: în pădurea cutare.

Şi se duse până mai încolo, începând a urla. Când, îndată, se strânseră toţi lupii. Apoi cu toţii se duseră şi luară iapa la goană. Şi, pe când fugea, Făt-Frumos scutură din frâu şi iapa veni la dânsul.

Şi aşa se duse până la ziuă cu dânsa acasă.

Preoteasa se miră ca şi întâi. Bătu iarăşi iapa şi o sfătui ca în noaptea următoare să se ascundă în fundul mărei.

În fine, în a treia noapte, iapa pieri iarăşi cu mânzul fătat şi Făt-Frumos, fiindcă se afla lângă mare, turbură apa şi se gândi la mreană.

Mreana veni şi el îi povesti istoria. Mreana îi spuse că iapa este în fundul mărei. Şi strânse toţi chiţii, morunii şi, în fine, toţi peştii, cu cari se duse de luă iapa la goană.

Şi, până la ziuă, Făt-Frumos fu cu iapa acasă.

Preoteasa se miră în gândul său acum şi mai mult de atâta vrednicie.

Apoi, pe sub ascuns, băgă 24 inimi de cai în mânzul ce-l fătase iapa în noaptea din urmă şi acesta era şi cel mai slab decât toţi, pe când ceilalţi erau cei mai graşi şi frumoşi.

Chemă, dar, preoteasa pe Făt-Frumos şi-l puse să-şi aleagă un cal: simbria sa. Făt-Frumos luă acel mânz urât, cu 24 de inimi, deşi preoteasa îi zise să ia altul mai frumos.

În fine, Făt-Frumos cu acest cal se duse la casele Fundului Mărei şi luă pe soţia sa, Leana Cosânzana. În acest moment, calul cel cu trei picioare şi nouă inimi răcni şi vesti pe stăpânul său, Fundul Mărei, despre aceasta. Fundul Mărei l-întrebă:

— Este timp de mâncare, de culcare şi de luare?

Calul răspunse:

— Nu este, stăpâne!

Atunci, Fundul Mărei încălecă şi se luă după Făt-Frumos. Calul cel cu trei picioare al lui Fundul Mărei, ce se cunoştea cu calul lui Făt-Frumos că sunt fraţi, zise către acesta, adecă al lui Făt-Frumos:

— Trânteşte jos pe stăpânu-tău, să crape!

Iar ăsta-i replică:

— Ba nu, dacă mă iubeşti pe mine, micul tău frate, trânteşte tu jos pe stăpânu-tău să crape!

Şi, aceasta-i îndeplini gustul.

Aşa că Fundul Mărei la trântire crăpă.

Iar Făt-Frumos se duse acasă în linişte cu Leana Cosânzana şi trăi mult timp cu dânsa o viaţă prea plăcută.

11

POVESTEA ZÂNILOR

Era un tânăr a unui vânător pădurar. Aşa, pădurarul dă puşca în mâna fiului său ca să se ducă să vâneze şi i-a spus să se ducă peste toţi munţii, numai în cutare munte să nu se ducă. Dar pentru ce – nu i-a spus.

Aşa, tânărul pleacă după vânat prin toţi munţii fără nici o temere, deoarece avea puşca cu el.

Când au ajuns la muntile cari îi zicea tatăl său să nu se ducă, iată că vede un râu şi în acel râu să scăldau trei zâne.

El le vede şi tace.

Vine la tatul său şi-i spune că de nu va lua una din acele fete, el moare.

Aşa, tatăl său îi zice:

— Du-te, Ioane, şi pândeşte când se scaldă, ia cămaşa celei mai mari şi fugi şi îndărăt să nu te uiţi, că-ţi dă o palmă şi îţi ia cămaşa.

Şi tocmai aşa s-a întâmplat.

Tot astfel s-a întâmplat şi cu cea mijlocie.

Când, pe cea mică – a şi luat-o în căsătorie şi cămaşa care a luat-o, nu i-a mai dat-o, ci a pus-o în ladă, căci de i-o da, zâna zbura şi tânăru rămânea fără ea.

Aşa că au trecut timp de un an şi jumătate, când au fost poftiţ' la o nuntă şi zâna-şi cerea mereu cămaşa cari i-o luase şi soţul ei n-a voit a i-o da.

Însă, când s-a dus la nuntă, i-a dat-o.

Au stat acolo mai până seara, când au şi zburat cu copilu ei. Tânărului i-au părut foarte rău, aşa încât nu mai ştia ce să mai facă.

Văzându-l tatăl său în astfel de poziţie, i-au zis:

— Fiul meu, ia puşca şi du-te în cutare munte că ai să găseşti o pajiră.

Îndată au şi plecat şi s-a dus acolo unde-l trămisă tatăl său.

Când au ajuns, vede un balaur cari se ducea la puii pajirei să–i mânânce.

Tânărul îndată ce vede balauru, trage cu puşca în el şi–l omoară. Şi acest balaur mânca puii pajirei în toţi anii, aşa că pajira nu putea să crească niciodată puii. Când au venit pajira, au găsit puii la cuib şi au inceput să zică:

— Cine mi–au făcut acest mare bine de–au omorât balaurul, căci eu nu mai puteam creşte puii dacă acest balaur mai trăia?

Da' tânărul se afla sub aripa unui pui în acel timp.

Şi, de părere de bine, pajira l–au înghiţit de trei ori şi l–a dat afară şi în urmă l–au întrebat că ce pretinde pentru acest mare bine. Şi tânărul i–au răspuns: ca să–l ducă la casile zânilor.

Atunci, pajira au şuierat o dată şi s–au adunat o mulţime de paseri şi le–au întrebat că:

— Cine din voi ştie la casile zânilor?

Ele au răspuns că nu ştie nici una.

Au mai întrebat încă o dată şi tot astfel de răspuns a căpătat.

În urmă, au mai şuierat de două ori şi s–au adunat şi mai multe. Tot astfel întrebându–le, tot astfel de răspuns au căpătat.

Tocmai în urmă, iată că vine un ciocârlan şchiop.

Atunci pajira l–au întrebat:

— Dar tu tocmai acum vii?

El au răspuns:

— Acum viu, căci sunt tocmai de la casile zânilor.

Atunci, pajira l–au însărcinat să ducă pe tânăr acolo.

Au şi plecat cu ciocârlanu.

Aşa că au mers mult, până ce au ajuns la o apă mare. Când – pe malul apei, se întindeau doi draci pe un bici, un fes şi o pereche de papuci.

Atunci, tânărul i–au întrebat că de ce se întind.

Ei au răspuns că biciu când va ameninţa asupra cuiva, se va preface în stâncă de piatră.

Atunci, tânărul au luat biciu din mâna lor.

— Dar papucii?

— Papucii mergim pre apă cu ei.

— Dar fesul?

— Fesul îl punem în cap şi şedem cu boierii la masă.

Atunci, tânărul au ameninţat cu biciul asupra lor şi îndată s–a prefăcut în stâncă de piatră. Le–au luat papucii, fesul şi biciul şi s–a pus pe apă şi au plecat cu ciocârlanu.

Mergând, ciocârlanu îi zice tânărului:

— Uită–te, în ostrovul cutare–mi este cuibul meu.

— Dar casile zânilor departe sunt de acolo?

Ciocârlanu răspunde:

— Mai este un petic.

Aşa, au mers până ci au ajuns la casile zânilor. Au pus fesul în cap şi au intrat în casă, fără ca să–l vadă cineva.

Când zânile şedeau la masă, se pune şi el la masă cu ele, fără ca să–l vadă.

Şi zânile aveau de obicei a pune la masă o lingură mai mult.

Când zânile se uită, nu vede lingura. Se apucă şi pune o altă lingură. Se pun să mănânce. Mâncarea cari le–au adus[–o] la masă nu le–au ajuns, fiincă mâncarea lor era cântărită. Se apucă şi mai aduce. În fine, după ce se scoală de la masă, se scoală şi el, fără să–l vadă cineva şi se pune după uşă pe o laviţă şi tot ridica fesul câte puţin. Şi copilul cari–l avea cu zâna–l zăreşte şi zice:

— Uite, mamă, tata!

Tot astfel se repetă de vro câteva ori.

Atunci, sora cea mai mare au început a mustra pe zâna tânărului, că de ce au plecat de la bărbatul său, că iată, copilului îi este dor de tatăl său.

După aceasta să arătă şi tânărul. Unde le–au prins mirarea!

Şi, în fine, au trăit cu ele, acolo, nesupărat.

12

COSÂNZEANA

Se povesteşte* că un fecior de împărat, ducându-se să se scalde la un lac, şi după ce s-a scăldat, îmbrăcându-se, s-au culcat pe malul acelei ape şi, adormind, au ieşit din apă o fiinţă femeiască de o frumuseţe rară. Şi, apropiindu-se de el, s-au nevoit să-l deştepte. Însă nu a putut.

A doua oară, cari s-a dus acel fiu de împărat şi făcând ca mai sus, s-au culcat, după care a ieşit iar acea fiinţă frumoasă şi, neputând să[-l] scoale, iar s-au cufundat în apă.

A treia oară, ieşind şi, după toate încercările făcute să-l deştepte, şi neputând, i-au scos un inel ce l-au avut acel fiu de împărat şi l-a pus in degetul său şi pe al ei l-au pus în degetul fiului de împărat. Pe inelul ce zâna l-au pus în degetul fiului de împărat a fost inscripţiunea: „Cosânzeana zâna şi care mă aflu în insula zânelor".

Atunci, fiul de împărat, sculându-se şi uitându-se în degetul său, au văzut acel inel cu acea inscripţie. S-au dus acasă şi au cerut voie de la tatăl său şi mama sa. Au plecat în căutarea ei etc.**

Apoi, plecând el în urmări[re]a ei, încă înainte de a pleca, ş-au făcut un toiag de fier şi opinci de fier***. Apoi, au mers până ce toiagul din mână i s-au tăiat de o palmă şi au ajuns la marginea unui lac. În acea margine au găsit un peşte pe mal, care i-au zis:

— Te rog, fiule de împărat, fă-ţi pomană şi dă-m' ajutor până mă voi duce în apă, căci mult bine-ţi voi (prinde) face vreodată.

Fiul de împărat au făcut acel bine, apoi au plecat înainte. Mergând el pe gânduri, a dat peste o pasăre ce greu se chinuia, prinsă fiind în un laţ de paianjăne, căria i-a făcut acelaşi bine

* În ms.: „Povestind..." (*n. ed.*).

** N. B. Pe acea inscripţie a inelului a mai fost şi una că, „eu Consânzeana sunt fiica împăratului a cărui împărăţie este vecină cu toate împărăţiile lumii" (*n. ref.*).

*** Lucru neadevărat (*n. ref.*).

ca şi peştelui. Şi, iarăşi, ş–au urmat drumul. Atunci, au dat peste regele animalelor, cărui, făcându–i şi lui un bine, i–a zis:

— Fecior de împărat, tu pe Consânzana cauţi?

Răspuns–a el că:

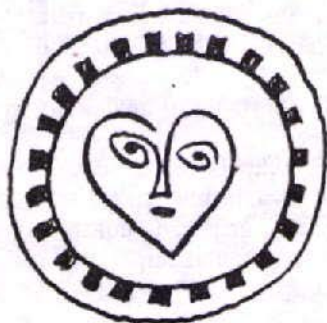
— Da!

— Ei bine, când vei da peste vreo primejdie, să cei ajutorul meu, al peştelui ce l–ai aruncat în apă şi al pasări ce ai scapat–o din laţ şi vei izbuti spre a găsi pe Cosânzana.

Apoi, dupe aceea, fiul de împărat au plecat înainte. Au dat peste o vale mare şi în acea vale – [peste] o casă mare. Şi, ducându–se acolo, au găsit o femeie. Şi pentru că el isprăvise de ale mâncări, au cerut spre a fi băgat slugă.

Baba l–au primit ca slugă ca să–i vadă de doisprezece cai şi o iapă. Caii să stea numai în grajd, ziua şi noaptea; iar cu iapa să se ducă noaptea ca să o pască în trei nopţi. Şi de [nu]–i va scăpa, să–i dea drept plată unu din cei doisprezece cai; iară de–i va scăpa, el să fie aruncat de viu în fundul unui vas mare plin cu apă fiartă.

Fiul de împărat, gândindu–se că calul ce i–l vor da drept simbrie–i va fi de ajutor, au primit, etc. etc.

13

[COPILUL ŞARPE]

Erau odată doi oameni, adecă bărbatul cu femeia sa şi n–aveau nici un copil, pentru care erau foarte trişti.

Într–o zi, după înţelegere, au plecat amândoi pe drumuri deosebite ca să găsească vrun băiet ori fată şi s–o ia de suflet.

Mergând pe drum, bărbatul a găsit un pui de şarpe, pe care luându–l în mâini, şi dezmierdându–l şi văzând că nu muşcă, ş–a propus ca să–l crească. Apoi, a început a striga pe femeie îndărăt, care, întorcându–se, s–au înţeles amândoi, ca, în locul copilului după care plecase, să ia acel pui de şarpe şi să–l crească. Cu acest scop, ei s–au întors la casa lor.

Puiul de şarpe era un pui de balaur năzdrăvan.

După ce au mers acasă, au pus puiul de balaur într–un vas ca un lighean şi, dându–i de mâncat lapte, după un timp, a crescut şi a umplut acel vas. Apoi, l–au pus în alt vas mai mare, unde, nutrindu–l tot cu lapte, a crescut până nu mai încăpea. Şi, apoi, l–au schimbat şi de aici, punându–l într–un vas mare cât o cadă largă, unde acest pui de şarpe a crescut de nu mai încăpea, făcând un cap de te speria, o coadă lungă şi pielea cea neagră de pe trupul lui a făcut solzi mari.

La trei ani, puiul de balaur, făcându–se mare, a zis către moşneag:

— Tată, eu vreau ca să mă însor. Să te duci, dar, la împărat şi să–i spui să–mi dea pe fiica sa de nevastă.

Moşneagul s–a dus cu frică la împăratul şi i–a spus voinţa fiului său, iar împăratul a poruncit că dacă fiul său sufletesc voieşte să–i dea pe fie–sa de nevastă, să facă până a doua zi dimineaţă un pod frumos de aramă peste apa ce curgea în faţa palatului împărătesc.

Şi mergând moşneagul trist de această cerinţă acasă la fiul său şi spunându–i, el a zâmbit şi a zis:

— Du–te, tată, fără grijă şi te culcă, căci nu e nimic aceasta!

A doua zi, când s–a sculat împăratul şi fiica sa, podul pretins era gata.

Puiul de şarpe a trămes, iarăşi, pe tatăl său sufletesc la împăratul să vadă dacă-i dă fata. Şi împăratul a zis că i-o dă, dacă fiul său va mai face un pod de argint.

Mergând moşneagul trist şi îngrijat de această nouă pretenţiune şi spunând-o fiului său, el a zis:

— Să [nu] te îngrijeşti de nimic, bunul meu tată!

Şi a d[oua] zi în ziori de zi, podul era făcut după cerere.

Puiul de şarpe a trămes, iarăşi, pe tatăl său la împărat să vadă dacă-i dă fata şi împăratul a zis:

— Dacă fiul tău va face până mâini în ceea parte a râului un palat mult mai frumos şi strălucit decât al meu, şi de la acel palat până la al meu va face un pod de aur, împodobit cu pietre scumpe şi pe ambele mărgini ale podului să fie tot felul de arbori fructiferi, în care fructele, unele să cadă de coapte, altele să fie numai potrivite [de] coapte, altele verzi şi altele atunci să înflorească, numai atunci dau pe fiica mea după fiul tău, iar altfel nu!

Auzind bătrânul această grea condiţiune, s-a scârbit foarte rău, şi mergând acasă, a spus-o fiului său sufletesc. Şi şarpele năzdrăvan sau puiul de balaur a zis:

— Nu-ţi fie frică, tată, mergi te linişteşte şi nici te îngriji!

A doua zi, când s-a deşteptat împăratul, a şi pus ochii pe palatul cel nou, cu podul [şi] pomii cei minunaţi. Acum, mergând moşneagul la împărat, el a zis să-şi aducă fiul şi să facă nuntă, căci 'şi dă fata după dânsul.

Şi mergând acasă moşneagul la puiul de şarpe, şi spunându-i această îmbucurătoare veste, el a zis:

— Voi merge, însă să razem capul meu de umărul dumitale.

Şi făcând aceasta, moşneagul a dus pe puiul de balaur la palaturele împărtului.

Împăratul cu fie-sa, deşi s-au îngrozit de balaur, când l-a văzut, însă fiindcă dăduse făgăduinţe că va da pe fie-sa după el, n-a avut ce face şi-a trebuit să se învoiască să facă nuntă şi să dea pe fiica sa după el.

Acest balaur purta numai ziua pielea şi chipul de şarpe, iar noaptea lepăda pielea în camera de culcare şi să făcea un flăcău frumos, îmbrăcat bine.

Soţia lui ş-a propus că trebuie să facă ceva ca să-l scape de acea piele ce-l (masca) ascundea ziua. Ea a spus împrejurarea unei babe şi acea babă a învăţat-o ca să facă în camera de

culcare o groapă în care să facă foc şi, când va dormi balaurul, să arunce pe foc acea piele.

În noaptea următoare, a făcut precum o învăţase baba şi, pe când dormea balaurul, ea s-a sculat şi i-a aruncat piele pe foc.

Îndată, balaurul s-a deşteptat şi, mirosindu-i, a cunoscut că pielea lui era aceea ce arde pe foc şi a zis către soţia sa:

— Dacă tu ai făcut aceasta din mintea ta, rău ai făcut şi ră minte ai, iar dacă ai făcut-o din învăţătura altora, rău ţ-a priit aceea!

Apoi, sculându-se, a zis:

— Eu de aici nu mai pot trăi cu tine!

Şi la aste vorbe, i-a tras două palme, încât i-a ţâşnit sângele pe gură şi pe nas şi a blestemat-o aşa:

— Pruncul din pântecele tău să nu-l poţi naşte şi să cercuieşti pântecele cu cercuri de fier, şi să-ţi faci opinci de fier şi cârjă de oţel şi să mă cauţi pe mine, căci să ştii că eu mă duc de acum tocmai la Elena Cosânzana.

Şi soţia sa a zis cu blestem:

— Pata de sânge, ce este pe cămeşa ta curs din mine, să nu se spele, până când nu o voi spăla eu!

După aceasta, soţul a plecat şi s-a făcut nevăzut şi, a doua zi, soţia sa a plecat după dânsul să-l caute, îmbrăcându-se în haine negre de călugăriţă, şi-a făcut opinci de fier şi cârjă de oţel. Şi mergând cale lungă, până când pântecele, crescând mare, nu-l mai putea purta şi nici nu putea naşte pruncul. Şi, după un timp, a fost nevoită să-şi cercuiască pântecele cu cercuri de fier.

Mergând mult, a ajuns la Sf[ânta] Luni şi, trăgând în gazdă la ea, i-a spus împrejurarea şi-a rugat-o să-i spună unde sunt palaturile Elenei Cosânzana.

Şi Sfânta Luni, după ce a îndreptat-o înspre acel loc, i-a dat o furcă de aur cu caier şi fus de aur, care torcea singură.

După aceasta, a ajuns la Sf[ânta] Miercuri, care i-a dăruit două mere de aur puse într-un ciur tot de aur. Şi acele mere, când sărea unul jos, cellalt rămânea în ciur şi când cel de jos sărea în ciur, cel ce era în ciur sărea jos, încât ele nu stăteau la loc şi nici se apropiau să fie deodată ambele jos sau în ciur.

Mergând ea înainte, a ajuns la Sf[ânta] Vineri, care i-a dăruit o cloşcă de aur cu doisprezece pui de aur puse pe o tablă de aur. Şi apoi a plecat înainte.

Şi mergând ea timp mult, trei ani de la plecare, a ajuns la nişte palaturi frumoase, ce stăteau spânzurate sus de la pământ, în aer, şi n-ajungeau nici de cer, nici de pământ şi pentru ca să te sui la ele, era un meşteşug mare. În faţa acestui palat, curgea o apă şi la acea apă erau nişte slugi ce clăteau cămăşi.

Aci stând să se odihnească soţia balaurului, şi pe când cerceta pe slugi că cine şade în acele curţi minunate, iată că vede cămeşa soţului său, cea cu pata de sânge.

Şi, fără să mai zică ceva, ia cămeşa şi spală pata de pe ea, însăşi cu mâna sa, de care lucru s-a mirat mult slugile, zicând că ele s-au necăjit de mai multe ori s-o spele şi n-au putut.

Aceste slugi, văzând la acea femeie străină furca cu caier şi fusul de aur ce torcea singură, ciurul cu cele două mere de aur, ce jucau, apoi tablaua cu cloşca şi cei doisprezece pui de aur, s-au dus la stăpâna lor şi i-au spus, atât despre spălatul petei de sânge de pe cămeşă, cât şi despre lucrurile minunate văzute la dânsa. Iar Ileana Cosânzana, stăpâna lor, a trămes femeile ca să cheme pe acea călugăriţă ca să cumpere lucrurile de la dânsa. Însă viind, orice preţ i-a dat Elenei Cosânzana pe acele lucruri, ea n-a voit să le dea nici unul, decât cu condiţiunea ca să-i dea voie să se culce în trei nopţi cu bărbatul ei (adică cu balaurul) care acum devenise bărbatul Elenei Cosânzanei.

Şi, de multă plăcere ce avea Elena Cosânzana de acele lucruri minunate, s-a învoit la aceasta, însă când gătea patul de culcare, Elena uda cu apă moartă acel pat, încât bărbatul său, îndată ce se punea pe dânsul, cădea într-un somn mort şi n-auzea, nici nu ştia nimic până a doua zi, când, iarăşi, l-uda cu apă vie şi-l deştepta.

Soţia sa se culca lângă dânsul în pat şi toată noaptea-l ruga, zicând:

— Soţiorul meu, pune mâna ta pe cercul de fier, ce strânge pântecele meu, ca, plesnind cercul de fier, să iasă fiul tău din el.

Dar în zadar, că dânsul nu auzea.

Şi în a doua noapte, o slugă ascultând la uşa camerei, a auzit acestă rugăciune [şi] a spus a doua zi bărbatului, care, în noaptea viitoare nu s-a mai culcat în acel pat. Şi aşa, auzind acum rugăciunea soţiei sale, a pus mâna pe cercul de fier ce-i strângea pântecele, şi, îndată, plesnind, a născut copilul.

Tot atunci, dezlegându-se blestemul, s-au împăcat şi apoi s-au întors îndărăt la palaturile lor, unde au trăit împreună.

14

MĂRGĂRITA ÎNĂLBITA

Despre Mărgărita Înălbita poporul povesteşte că (sta) a stat într-un munte de piatră şi pe acolo trecea un băiat la vânătoare, ce purta numele de Mare. Şi, când trecea pe lângă acea piatră, auzea strigând din piatră: „eu te iau pe tine". Aşa că băiatul observând în nenumărate rânduri că-l strigă, i-a spus mă-si şi mă-sa i-a zis:

— Du-te iar pe acolo şi de s-ar întâmpla ca să te mai strige, răspunde-i şi tu că „şi eu te iau pe tine".

Într-adevăr, că cum a ajuns băiatul la acea piatră, a auzit strigându-l iar:

— Eu te iau pe tine.

Iar băiatul i-a răspuns:

— Şi eu te iau pe tine.

Atunci, s-a deschis piatra şi a ieşit o fată atât de frumoasă, ca şi soarele, cu părul şi hainele de aur şi c-un inel în deget tot de aur. Pe urmă s-a dus la mama băiatului. N-a trecut mult timp şi ei au voit ca să se cunune.

Băiatul s-a dus în satul vecin, la naşi-so şi i-a spus ca să-l cunune, ceea ce în urmă s-a şi săvârşit.

Pe urmă, când băiatul a venit cu colacu la naşi-so, naşi-so a zis:

— Tai pe finu, iau pe fina!

La cari cuvinte, lumea din casă a stăruit de naşi-so ca să nu-l taie şi să-i dea ca să facă ceva. Aşa că naşi-so i-a zis ca să-i facă până la ziuă un pod de aramă de la casa lui şi până la capul unei moşii, cu tot felul de pomi înfloriţi pe marginea podului şi-n ei tot felul de pasări cântătoare.

După ce a ieşit din casa lui naşi-so, s-a dus la casa băiatului, unde a început să plângă băiatul, neştiind cum să facă podul ce-l pretinsese naşi-so.

Atunci, Mărgărita Înălbita a zis bărbatului său:

— Nu te teme, ci culcă-te de te hodineşte, că despre pod am eu grijă!

După ce s-a culcat bărbatul ei, ea a ieşit afară din casă şi a trântit inelul de pământ, zicându-i: până în ziuă să facă un pod de aramă de la curtea lui naşu şi până la capul unei moşii!

Pe urmă, a intrat în casă şi s-a culcat, iar către zori s-a sculat şi a zis bărbatului:

— Scoală şi te du la naşu şi-i spune că s-a făcut podul, să se plimbe pe el.

Naşi-so, văzând că i s-a îndeplinit cererea, iară a zis:

— Tai pe finu, iau pe fina!

Şi fină-so, ca să scape, a zis lu naşi-so ca să-i mai dea ceva să facă şi să nu-l taie.

Atunci, naşi-so i-a zis să facă un pod de aur, pe care fină-so a primit şi i l-a făcut ca şi pe cel de aramă.

Când, în urmă, naşi-so, nefiind satisfăcut numai cu acestea, iar i-a zis: „tai pe finu, iau pe fina", la care întrebare fină-so l-a rugat ca să nu-l taie, ci să-i mai dea ceva de făcut. Naşi-so i-a zis ca să-i facă o biserică de ceară cu popa, până la ziuă. Atunci, fină-so a primit cu bucurie şi după ce s-a dus acasă, a ieşit tot zâna afară şi a trântit inelul de pământ, când s-a şi pomenit cu milioane de albine, ca nisipu, întrebând-o:

— Ce porunceşti, stăpână?

Iar ea le-a zis:

— Uite, să faceţi, până în ziuă, o biserică de ceară cu popă cu tot!

Alibinele atunci s-au apucat şi, până la ziuă, au şi dat-o gata.

În fine, naşi-so n-a fost mulţumit nici cu aceasta, ci i-a zis că numai astfel va scăpa de el, dacă va aduce pe D[umne]zeu ca să mănânce el cu dânsul.

Bietul băiat o primi şi p-asta cu bucurie. Căci după ce s-a dus acasă, i-a dat nevasta un frâu şi i-a zis:

— Du-te la piatra din care am ieşit eu, izbeşte-o de trei ori cu frâú că are să iasă o magaoaie şi tu să-i pui frâul în cap şi să încalici pe ea, că are să te ducă tocmai la D[umne]zeu.

În adevăr că n-a mers mult şi s-a întâlnit cu D[umne]zeu, zicându-i:

— Ce cauţi, băiete?

Iar el i-a zis:

— Caut pe D[umne]zeu ca să-l duc la naşu să mănânce cu el.

Dumnezeu atunci i-a zis:

— Du-te, băiete, îndărăt, că D[umne]zeu vine el singur.

După ce băiatul a ajuns acasă, a băgat magaoaia la locul ei şi s-a dus la naşi-so. În timpul când a ajuns băiatul la naşi-so a găsit şi pe D[umne]zeu în chip de uncheş, zicând lu naşi-so:

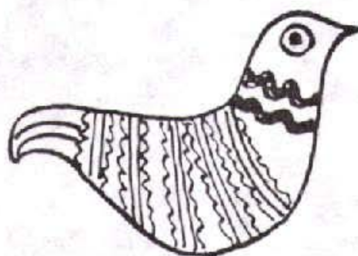
— Hai să mâncăm, că eu sunt Dumnezeu!

Însă naşi-so, atunci, a cerut şi stelile ca să le lumineze masa.

D[umne]zeu atunci i-a zis:

— Da' ce tot frământi tu lumea degeaba? Şi scoţând un cuţit i-a tăiat capu.

Încălecai pe o şa
Şi o spusei aşa.

15

[RĂPIREA ILENEI COSÂNZANA]

A fost odată ca niciodată, când se potcovea purecele cu nouăzeci şi nouă de oca de plumb şi, zburând în slava cerului, i se părea că e tot uşure; când scria musca pe perete şi mai mincinos cine nu crede; a fost un împărat care avea trei feciori, cărora, la moartea lui, le zise:

— Tată, după moartea mea să ştiţi un lucru: pe toată întinderea moşiilor să umblaţi, iar la hotarul lui Hotiotio să nu vă duceţi, căci ce-ţi vedé să nu vă speriaţi!

După ce tatăl moare, fiii săi începură să se plimbe pe toate moşiile tatălul lor şi de hotarul lui Hotiotio se ferea.

Într-o zi, se sfătuiesc ei toţi că de ce să nu se ducă şi la hotarul acesta? Apoi se hotărâră să meargă fiecare pe rând să păzească ca să vază ce e.

Deci, plecă cel mai mare cu multă oştire. Merseră ce merseră, până deteră de un arvune mare, al cărui vârf se părea că ajunge la cer. Se opriră aci, zicând oştenilor:

— Băieţi, noi cale am mai face, dar să păzim la noapte aici unde trebuie să fie ceva.

Se opriră ceva mai înapoi spre a se pune la pândă.

Păziră ei ce păziră, dar făcându-li-se somn, adormiră toţi peste noapte.

Când, deodată, iese din arvune un arnăut, se dă jos, merge şi priveşte oştirea şi după aceea se urcă iarăşi în arvune.

Mai târziu ceva, tot acel arnăut, împreună cu altul călare, vine din arvune, arătându-i aceluia oştirea care dormea.

Acest tânăr călare se repede cu arnăutul şi cu săbiele tăiară oştirea cu fecior cu tot. Apoi înăclecă iarăşi pe calul cel de foc cu 24 de aripi şi se făcu nevăzut din vârful arvunelui.

Cei doi fraţi de acasă, văzând că fratele lor nu se mai întoarce şi că e ceva la mijloc de nu mai vine, se pregăteşte cel mai mijlociu şi pleacă cu oştire iar la hotar.

Când ajunge şi acesta aci, uitându-se la arvunele cel mare, îşi face idee că aci fiind ceva, să păzească.

Pândind până pe la miezul nopţii, nu mai putură şi adormiră toţi.

Ei nu putură să afle nimic de cele întâmplate cu cei dinainte aci, că poate nu dormeau.

După ce adormiră toţi, se dă jos din arvune, iar, arnăutul întâi, se uită la oştirea care dormea şi, după aceea, se urcă iarăşi în arvune.

Mai târziu, se vede că vine, iarăşi, tânărul de mai nainte în zbor cu sabia fluturând-o, se opreşte puţin în vârful arvunelui şi, după aceea, se repede şi-ntr-un ceas nu avu ce tăia de oştirea care dormea. Apoi, la urmă, zbură, iarăşi, în vârful arvunelui şi, de aci, se face nevăzut.

Fratele cel mai mic, care aştepta ca fraţii săi să-i ducă veste de ceva, văzând că nu mai vine nici unul, strânge şi el câţiva tovarăşi de drum numai, iar nu oştirea ca cei[l]alţi, [şi] porneşte şi el spre hotarul lui Hotiotio.

Când ajunge aci şi vede atâta namilă de copaci, se puseră neadormiţi a păzi toată noaptea.

La miezul nopţii, se pomeniră cu arnăutul dându-se jos din arvune, pe care văzându-l băiatul, trimise la el doi din tovarăşii săi, zicându-le:

— Duceţi-vă şi întrebaţi-l: calea a mai face ori numai până la noi, că dacă e viteaz să vie să se lovească cu noi,

iar dacă e nebun,
daţi-i câte un pumn
şi îndreptaţi-l pe drum!

Aceştia ducându-se, îl întrebară:

— Cine eşti, tu, mă? Cale mai faci, ori numai până la noi? Dacă eşti viteaz, vino şi te loveşte cu noi,

iar de eşti nebun,
îţi dăm câte un pumn
spre a te îndrepta pe drum!

El răspunse:

— Nu sunt nici nebun, nici viteaz, ci om ca şi voi.

Se făcu nevăzut, după ce mai întâi se urcă în arvune.

Băiatul, feciorul de împărat, făcu ce făcu şi se urcă şi el în arvune ca să vază ce este acolo, iar pe tovarăşi îi lăsă la locul lor.

Aci, găsi scorbură în vârful arvunelui şi se vârî în ea.

Nu trece mult şi voinicul cu calul cu aripi veni, se făcu

roată de vreo câteva ori prin tovarăşii lui şi îi omorî pe toţi. Şi mai stând puţin în vârful arvunelui spre a mai privi ce mai vede pe împărăţia sa, zbură şi se făcu nevăzut.

Dar băiatul, care stătuse ascuns în scorbura copacului, nu şezuse degeaba, ci el luase seama, când şăzuse viteazul acela pe vârful arborelui şi se încredinţă că este femeie. Şi după ce văzu că s-a depărtat, se dă jos, îşi ia toiegelul şi porneşte spre partea încotro apucase viteazul.

Merge el în partea aceea multă vreme, multă împărăţie, câtă Dumnezeu ştie, până dă de o grădină cu pomi. Pomii erau plini de uscături şi roade nu făcuseră. El se apropie de pomi şi zice:

— Pomilor, pomilor, de ce nu-mi daţi voi poame să mănânc şi eu?

Pomii răspunseră:

— Stăpâne, stăpâne - căci o să ne fii stăpân - ia curăţă-ne, ce poame îţi vom da!

El, deci, se puse de curăţi pomii de uscături şi ei iute făcându-i poame, îi deteră să mănânce.

Mergând mai departe, dă de un cuptor, căruia îi zise:

— Cuptorule, cuptorule, de ce nu-mi dai tu o pâine din tine să mănânc spre a-mi potoli foamea?

Iar cuptorul răspunse:

— Stăpâne, stăpâne - căci o să ne fii stăpân - de ce nu mă curăţeşti de cenuşă şi iute îţi voi da pâine. De când m-a urgisit Leana Cosânzeana, stăpâna noastră, iată cum am ajuns!

El se puse de curăţi cuptorul de cenuşă şi cuptorul, la moment, îi dete pâine dintr-însul.

Mergând mai departe, dete de o fântână, care era plină de nămol, căriia îi zise:

— Fântână, fântână, ce apă bună ai avea tu, dar eşti plină de nămol!

Fântâna zise:

— Stăpâne, stăpâne - căci o să ne fii stăpân - ia curăţă-mă de noroi şi să vezi ce apă bună îţi dau să bei!

El se puse, curăţi fântâna, ea îi dete apă şi bău, apoi iar îi zise:

— Vezi, ducându-te mai-nainte, mai dai peste surori d-ale noastre - să nu le laşi tot aşa, că mult bine ţi-om prinde, că de când ne-a urgisit Ileana Cosânzana, iată cum am ajuns!

Mergând mai-nainte, dete de un ogar şi un măgar. Ogarul

era legat la un curetec de fân, iar măgarul la neşte oase, cărora el le zise:

— Ei! cum voi aşa?

Ei îi răspunseră:

— Stăpâne, stăpâne, dezleagă-ne că murim de foame, căci de când stăpâna noastră Ileana Cosânzana s-a făcut rea, iată cum ne-a pedepsit.

El se puse de dezlegă măgarul de la oase şi-l legă la copită, iar pe ogar la oase.

Mergând mai-nainte, dă de o cruce, care, fiind căzută, crescuse iarba peste ea, căriia îi zise:

— Cruciuliţa mea, dacă n-a avut cine s-o ridice, iată cum a ajuns!

Crucea îi zise:

— Făt-Frumos, Făt-Frumos, ridică-mă şi-ţi voi face un mare bine!

El se puse şi ridică crucea în sus, drese pământul de pe lângă ea, iar crucea îi zise:

— Făt-Frumos, ia uită-te înainte să-mi spui ce vezi?

El răspunse:

— Văz un soare.

— Acela nu e soare, ci, ia taie un soc şi fă o ţeavă lungă dintr-însul!

El tăie socul, făcu o ţeavă. Crucea îi mai zise:

— Ia propie-te încoa' şi uită-te mai bine şi să-mi spui ce vezi?

El se apropie de cruce, îndreptă ţeava spre lumina aceea, uitându-se bine.

Crucea îl întrebă:

— Vezi ceva?

— Văd.

— Ce vezi?

— Văd pe Lighean în grajd de piatră, mâncând orz stricorat prin batistă de nouă ori; mai văz pe Ileana Cosânzana în 44 de odăi de sticlă, doarme răsturnată-n pat; văd în mijlocul uneia puţul Ileanei de marmoră, în care se îmbăiază şi mai văz că în cele 44 de odăi bricile se taie gură în gură şi feresc firul de păr să nu-l ajungă.

— De voieşti s-o iei de soţie, du-te la Lighean al ei din

grajd căruia să-i zici: „Lighene, Lighene, ce vită bună eşti şi blajină eşti de te laşi să incalece o femeie pe tine!"

Dacă Lighean va ţipa, strigând pe stăpână-sa, să te gândeşti la mine, şi eu te voi face aşa mic, ceva, ca să nu te vadă.

Voinicul se duse, deci, la Lighean şi începu la uşa grajdului:

— Lighene, Lighene, ce vită bună şi blajină eşti şi te laşi să încalece o femeie pe tine!

— Mihoho! Stăpână, săi că mă fură hoţii!

Când auzi Ileana, sări numai în papuci, cu care venea lipăind la cal.

— Ce[-i], Ligheane?

— Mă fură hoţii, stăpână!

— Ţi-o fi păreri, Ligheane!

— De, ştiu şi eu, stăpână?!

Nu apucă să se intoarcă Ileana bine acasă, şi Voinicul iar îi zise calului:

— Ligheane, Ligheane, ce bun şi blajin eşti tu şi te laşi să-ncalece o femeie pe tine! Nu te dai la mâna mea să te ţiu pe lapte dulce şi pe orz stricorat de nouă ori prin piatră!

— Mihoho! Stăpână, săi că mă fură hoţii!

Ileana iar dete fuga, căută prin toate părţile, dar negăsind nimic, pentru că el s-a făcut un bob de mei şi s-a băgat supt o piatră, îi zise:

— Lighene, să nu mai mă faci să viu degeaba că te bat de te omor!

Când ajunse Ileana în casă, Voinicul iar îi zise lui Lighean:

— Lighene, Lighene, ce vită bună şi blajină eşti şi te laşi să încalece o femeie pe tine! Nu te dai la mâna mea să te ţiu numai pe lapte dulce şi pe orz stricorat de nouă ori prin piatră?

— Mihoho! Stăpână, săi că mă fură hoţii!

De astă dată s-a făcut un fir de păr şi s-a ascuns în coama lui Lighean.

Ileana sare numaidecât din casă, începu să caute şi negăsind nimic, începu a bate pe Lighean foarte cumplit, apoi se duse zicându-i:

— Să nu mă mai chemi degeaba, că te tai şi te dau la câini să te mănânce!

Voinicul iar se întrupă şi zise:

— Ligheane, Ligheane, vită bună şi blajină eşti şi te dai la o femeie să încalece pe tine, să te bată etc.

Lighean pentru că suferi aceasta, ca niciodată în viaţa sa, începu astfel:

— Ei, ce vrei? Eşti tu vrednic să iei pe stăpână-mea de nevastă?

Voinicul răspunse:

— Să mă înveţi tu, Ligheane!

— Stăpână-mea e rea şi nu voieşte să te ia. Deci, mâine pe la ziua jumătate, să te duci să tai salcia din mijlocul curţii, s-o faci mai mulţi pari de doi stânjeni şi să intri înăuntru la ea, căci atunci, după baie, doarme. Coadele ei sunt de două moşii, cari atârnă jos. Să te duci lângă ea, să baţi parii pe puţul în care se îmbăiază şi să legi o coadă de parii puţului, iar una* de furca patului. După aceea, să iei maiul şi să-i dai de trei ori cât ii putea în cap cu el. Apoi, să năvăleşti la ea a da mereu. Ea o să zică: „nu mai da, dezleagă-mă, că te iau de bărbat". Şi tu să nu te opreşti până n-o zice: „Să n-am parte de Lighean al meu de nu te-oi lua de bărbat!" Atunci s-o laşi că nu-şi mai intoarce cuvântul.

El făcu aşa şi ea fu a lui.

După învăţul calului, el luă biciul, trăsni de trei ori şi se făcu împrejurul lor oraş mare, cu biserici multe, unde, la una din ele, se cununară şi după aceea făcu nuntă plină săptămână, cum e legea domnilor şi a noastră a boierilor.

Şi, încălecând p-o şa,
Vă spusei dumneavoastră aşa.

* În ms.: „unul" (*n. ed.*).

16

POVESTEA SÂNTEI DUMINICI

Au fost un moş şi o babă care s–au luat în căsătorie. Moşul avea o fată şi baba o fată. Baba ura pe fata moşului pentru că era mai harnică şi de aceea o persecuta.

Fata moşului, văzând că e urâtă de babă, a plecat pe un drum şi, mergând mai mult timp, a dat de o fântână ce era neîngrijită, care a strigat:

— Fată mare, fată mare, vin de mă curăţă şi mă grijeşte că şi eu ţi–oi prinde bine vrodată!

Fata a stat şi a curăţit–o.

Mergând mai departe, a dat de un cuptior nelipit şi neîngrijit, care a zis:

— Fată mare, fată mare, vin de mă curăţă, mă îngrijeşte, că şi eu ţi–oi prinde bine vrodată.

Ea l–a curăţat.

Mergând mai departe, a dat de un păr, care era plin de omizi şi care a strigat:

— Fată mare, fată mare, vin de mă curăţă, că îţi voi prinde bine vreodată.

Fata a stat şi l–a curăţat.

Mergând mai departe, a dat de o casă care era în mijlocul unei păduri mari. Şi fiind poarta încuiată, a început a striga ca să îi dea drumul.

Auzind slugile, au dat de veste Sf[intei] Duminici, care ieşind din casă, au întrebat că cine e acolo.

— De e bun, vie încoace, de e rău, fugă de acolo, că am o căţeluşă, când îi voi da drumu–l face mii şi fărâmele!

Fata au răspuns:

— Bun, măicuţă, bun!

După care i–au deşchis uşa şi au intrat în ogradă. Întrebând–o că ce caută, au răspuns că vrea să se puie slugă. Sf[ânta] Duminică au răspuns că o primeşte, dar ce va vedea să nu–i fie frică.

Venind duminica, Sf[ânta] Duminică au plecat la biserică, dar, mai înainte, îi spuse să puie o căldare mare la foc, plină cu apă, pe care să nu o fiarbă, numai să o încălzească, s–o puie

în albia cea mare, după care să iasă afară şi să strige „puii mamei, pui", dar [de] ce va veni să nu se sperie.

Fata a făcut tot ce a învăţat-o Sf[ânta] Duminică, când, strigând, au început a veni şerpi, balauri, şopârle, broaşte, şoareci şi toate jigăniile pământului, care s-au scăldat în acea apă.

Venind Sf[ânta] Duminică de la biserică şi chemând pe toţi puii, i-au întrebat că dacă s-au scăldat bine. Au răspuns că:

— Tare bine ne-am scăldat şi curăţat.

Asemenea au făcut în duminica a doua şi a treia. După care, Sf[ânta] Duminică a pus-o să îi caute în cap. Şi căutându-i în cap, a căzut o lacrimă pe capul Sf[intei] Duminici, care întrebând-o că de ce plânge, fata a răspuns că i-i dor de acasă.

Auzind aceasta, Sf[ânta] Duminică a trimis-o într-o casă şi i-a spus să aleagă din lăzile din acea casă, două care vor fi mai urâte şi să nu le deschiză până acasă, şi acolo după ce mai întâi îi va spune tatălui său să facă oboare.

Alegând fata lăzile, a plecat cu ele acasă.

Mergând în cale, a dat de părul care-l curăţase şi care era plin cu pere coapte şi frumoase. Luând vro câteva au mâncat.

Mergând mai departe, a dat de cuptiorul care-l grijise şi care era plin cu pâine frumoasă şi rumenă. Scoţând una, a mâncat-o.

După care, iar a plecat şi a dat de fântâna care o curăţase mai înainte şi care acum era plină cu apă limpede şi rece, din care a băut.

Ajungând acasă, a spus tatălui său să facă oboare, pe care făcându-le, a deschis lăzile din care a ieşit cirezi de vaci şi boi, turme de oi şi erghelii de cai.

Baba, văzând aceasta, a început a-şi bate fata şi a o trimite şi pe ea unde fusese fata moşului.

Văzând aceasta, fata babei a plecat şi a dat de fântână, care văzând-o a strigat:

— Fată mare, fată mare, de ce nu vii să mă curiţi, că-ţi voi prinde şi eu vrodată bine.

Dar ea a spus că nu umple mânuşiţile mamei.

Mergând mai departe, a dat de cuptior, care a strigat:

— Fată mare, fată mare, de ce nu vii să mă lipeşti, că îţi voi prinde şi eu vreodată bine.

Dar ea i-a răspuns că nu umple mânuşiţele mamei.

Mergând mai departe, a dat de păr, care, iar, a strigat-o ca să-l cureţe de omizi, dar ea i-a răspuns că nu umple mânuşiţele mamei.

În cele din urmă a ajuns la poarta curţii Sf[intei] Duminici, unde, bătând în uşă, şi ieşind afară din casă Sf[ânta] Duminică, a întrebat-o că:

— De e bun, vie încoace, de e rău, fugă de acolo, că am o căţeluşă, care, de îi voi da drumul, [îl] face mii şi fărâmele.

Dar fata a răspuns:

— Bun, măicuţă, bun.

Deschizându-i poarta, a intrat înlăuntru şi, venind duminica, a învăţat-o ca să facă apă nici caldă, nici rece şi să cheme „puii mamei, pui", iar ce va vedea să nu se sperie, după care a plecat la biserică.

Însă, fata a fiert apa în clocote, după care a început a striga: „puii mamei, pui", când a început a veni o mulţime de şerpi, balauri, şopârle, broaşte etc, care, cum intrau în apă, ieşau orbi, şchiopi, opăriţi.

Venind şi Sf[ânta] Duminică de la biserică, i-a întrebat dacă i-a scăldat bine, dar ei au răspuns că pe uní i-au opărit, pe alţii i-au şchiopat, iar pe alţii i-au orbit.

Asemenea a făcut şi în duminica a doua şi a treia, deşi Sf[ânta] Duminică o învăţa să nu fiarbă apa tare.

În duminica a treia, a pus-o să-i caute în cap. Şi căutându-i, a căzut o lacrimă în capul Sf[intei] Duminici, care întrebând-o că de ce plânge, fata a răspuns că i-e dor de acasă. Auzind, Sf[ânta] Duminică a trimis-o în[tr-] o casă şi i-a spus să ia de acolo două lăzi care-i vor plăcea ei.

Ea, intrând în casă, a ales două din cele mai frumoase. Atunci, Sf[ânta] Duminică a învăţat-o ca să nu deschidă lăzile până acasă.

Plecând de acolo cu lăzile, a dat de păr, care era plin de fructe mari şi frumoase. Căutând să ia, să mănânce, însă nu a putut, căci crăngile să ridicau în sus.

Mergând mai departe, a dat de cuptior, care era plin cu pâine caldă şi frumoasă, dar vrând să ia să mănânce, nu a putut, căci s-a fript la mână.

Mergând mai departe, a dat de fântână, ce era plină cu apă rece, curată şi limpede, dar vrând să bea, a secat fântâna şi nu a putut.

În fine, a ajuns acasă şi a spus tatălui său să facă oboare. Şi deschizând lăzile, a început a ieşi balauri, şerpi, şopârle, broaşte, care a mâncat-o pe ea şi pe mă-sa.

17

OMUL DE FLORI

A fost odată un împărat cu o împărăţie mare, care se întindea peste nouă ţări şi nouă mări. Într-un loc de pre moşiele sale, i s-a adus vestea că vine Omul de Flori şi se scaldă aci, apoi se duce, unde nu putea niminea să ştie.

Împăratul a dat de ştire că cine s-o găsi să-i poată aduce prins pe Omul de Flori, îi dă averi mari, de nu va avea ce să le facă.

S-a încercat mulţi a-l prinde, unii feciori de alţi împăraţi iar mari şi bogaţi, alţii de mireni, însă nici unul n-a putut reuşi.

În cele din urmă, unul dete sfat împăratului astfel:

— Împărate, nu e mijloc a prinde Omul de Flori altfel, dar iată în ce mod: să-mi dai mijloace cu care să scot apa din lac şi în locul ei să punem atâta vin.

Împăratul văzând că acesta e planul cel mai lesnicios, făcu aşa, iar omul şi cu împăratul se puseră la pândă.

După multă aşteptare, iată că văd pe Omul de Flori că se pogoară din văzduh ca să se scalde în lacul acela, care era înconjurat cu fel de fel de flori nemaipomenite - unele de argint, altele de aur, iar altele de altfel. Şi pentru că avea obiceiul să bea mai întâi apă, bău; bău multă, apoi se duse să se scalde, şi pe când se scălda, iar bea şi bea mereu. Când fu ca să se îmbrace, de unde?! N-a mai putut, căci a căzut jos lângă lac.

Atunci, împăratul şi cu omul acela alergară de-l prinseră şi-l duseră la palat. Aci, îl închise într-o odaie, pe care o încuie bine, apoi dete de ştire la toţi împăraţii vecini ca a treia zi să vie să-l vază.

Omul de Flori era cu totul şi cu totul de aur, pe faţa lui erau fel de fel de figuri frumoase, iar părul era numai flori de aur.

Acest împărat avea mai mulţi feciori, dar cel mai mic se juca într-o zi cu arcul pe lângă fereastra odăii în care era Omul

de Flori închis. Nu ştiu cum face el şi vârî arcul* pe fereastra aceea. Omul de Flori îl ia şi-i făcea necaz arătându-i-l pe fereastră. Copilul zise:

— Dă-mi, mă nene, arcul!

Iar Omul de Flori zise:

— Îţi dau arcul, dar descuie uşa să pot ieşi d-aci. Şi iată cum: du-te de fură cheile şi să vii cu ele să descui.

Băiatul (făcu aşa) făcu ce făcu şi fură cheile, veni cu dânsele şi, descuind uşa, Omul de Flori iese şi se face nevăzut, iar băiatul, de frică, încuie uşa la loc şi pune cheile iar de unde le luase.

Împăratul, care nu ştia nimic de aceasta, de bucuria cea mare, era transportat cu gândul prin regiunile cereşti, aşteptând ca a treia zi va fi şi mai multă veselie, când toţi împăraţii anunţaţi şi poftiţi îl vor admira.

A treia zi, vin împăraţii vecini toţi şi când îi duse să le arăte Omul de Flori, ia-l de unde nu e! El începu, atunci, să bată şi să chinuiască cum e mai rău pe toţi curtenii; când, în cele din urmă, o slujnică zise:

— Nu mă chinui, împărate, că-ţi spui cine a dat drumul Omului de Flori din odaie. Am văzut pe însuşi fiul dumneavoastre cel mai mic că i-a dat drumul, furând cheile din casă.

Împăratul, care nici idee nu-şi făcea despre aceasta, îl chemă, îl bătu şi chinui, după aceea porunci curtenilor şi-l duseră într-o pădure foarte îndepărtată, la marginea împărăţiei sale. Şi cum se întâmplă – că-l duseră tocmai în pădurea aceea unde prinsese pe Omul de Flori.

Băiatul, în mijlocul acestei păduri mare şi întunecoasă, unde nu se vedea şi auzea niminea decât, din când în când, câte un glas al vreunei păsări, plângea, se văita, căindu-se de ceea ce-a făcut. Căută de mai multe ori să iasă din pădure, spre a se duce acasă, dar ce folos! că el neştiind pe unde a venit, se [pomenea]** iarăşi în locul de unde plecase şi astfel se chinuieşte el mai mult timp ca să scape din pădurea aceasta.

Când, într-una din zile, se întâlneşte cu un om prin pădure, căruia începu a-i tăinui cele ce i se întâmplase. Omul începu a-l săruta pe amândouă părţile, îl luă după dânsul şi-l duse departe de aci, la locuinţa sa (ce era un bordei împodobit pe

* Aci arc s-a pus din greşeală, ci săgeată trebuie să se înţeleagă (*n. ref.*).
** În ms.: „pornea" (*n. ed.*).

dinafară cu tot felul de flori, iar în întru cu totul şi cu totul de aur) căruia îi zise:

— Să fii feciorul meu! Să şăzi aicea şi să nu te mai plimbi prin pădure, că eu îţi [voi] aduce tot ce–ţi trebuie!

Băiatul, care până aci plânsese de udase pământul şi, din cauza aceasta, slăbise de rămăsese scândură, acum, văzându–se în braţele unui om, care îl menaja mai abitir ca tatăl său chiar, lipindu–se de inima acestuia, începu a se mai întrema şi a se deprinde şi mai mult cu traiul singuratic de aci din pădure.

Aşa, ducând–o el mai mulţi ani, crescu şi se făcu mare flăcău.

Pe atuncea, se dedese sfoară în ţară de un împărat iar mare şi bogat, care avea o fată cu soarele în piept şi luna în spate, că cine s–o găsi, iar, cu aşa frumuseţe, s–o dea după acela. Se arătaseră mulţi, care mai de care mai frumoşi, unii feciori de împăraţi frumoşi şi îmbrăcaţi cu câte scumpeturi toate, dar n–au putut–o lua, căci n–aveau soarele şi luna.

Omul de Flori din pădure zise băiatului:

— Tată, este un împărat care are o fată aşa, aşa, pe care să te duci s–o iei tu, dar până nu vei lua–o şi te vei cununa cu dânsa, să nu vorbeşti, ci să fii mut, şi monotonul glas ce vei scoate din gură, la toate întrebările făcute să fie *„bleme"*. Să te duci să te bagi argat în curtea acelui împărat. Să faci cum îi face să intri la fată şi te va cunoaşte.

Omul de Flori era încredinţat despre aceasta, ştiind că şi băiatului, prin putinţa lui, îi crescuse soarele şi luna, cât fusese la el în bordei.

Băiatul uimit de bucurie, căci era flăcău, zise Omului de Flori:

— Păi cum, tată, că n–am cu ce mă duce şi nici nu ştiu pe unde să apuc?!

Omul îi zise:

— Ia–ţi calul acesta (dându–i un cal cu totul şi cu totul de argint), încalecă pe el şi fii sigur că te va duce tocmai acolo. Dar tu să te opreşti mai departe de palat, să descaleci, să dai drumul calului şi frâul să–l îngropi la un loc părăsit, unde numai tu să ştii şi, ori de câte ori vei avea trebuinţă de cai, să te duci la frâu, să–l scuturi pe rând, de trei ori, şi–ţi va veni un cal de aramă, unul de argint şi altul de aur.

Băiatul făcu tocmai aşa. Ajungând la palat, mai de departe

se opreşte, descalecă după cal, îngroapă frâul şi apoi se duce la poarta palatului. Împăratul, cum îl vede, trimite florarul să-l întrebe că ce caută.

Băiatul îl făcu să înţeleagă prin gesturi că voieşte să se bage argat în curtea împăratului, că n-are cu ce trăi. Florarul, căruia îi trebuia un astfel de băiat, spre a-l ajuta să ude florile, îl duse la împărat şi mijloci chiar el la împăratul şi-l primi servitor, după cum trăgea florarul.

Deci, îl luă, îl duse la florărie şi îi ordonă ca grădina aceasta s-o ude ori de câte ori va fi trebuinţă. Băiatul se şi puse pe lucru, începu să care apă, să ude florile, care de acum deveniră şi mai frumoase după cum erau.

Florarului îi plăcea acest băiat, că-l vedea că munceşte ca un urs, din toate puterile, dar fără să cunoască că intr-însul este un ce ascuns, [că el] are un ideal pentru care se expunea atât de mult.

Într-una din dimineţe, îl însărcină ca el să facă două buchete de flori şi unul să-l ducă la împăratul, iar altul la fată.

El făcu aşa şi, când se duse la fată cu buchetu, ce să vadă? O fată de o frumuseţe nemaipomenită, [pe] care, cum o văzu, începu a se aprinde, a-i roşi şi flăcăra obrajii, a tremura şi a simţi intr-însul neşte fiori, căci se cunoştea că ea era ursita lui. Nu mai puţin şi fata, când îl văzu, cam aceleaşi lucruri se petreceau intr-însa şi o presimţire mută îi zicea că acesta este ursitul ei. Ea îl întrebă:

— Băiete, al cui eşti?

— Belme.

— Al cui eşti, băiete?

— Belme.

— Cum te cheamă?

— Belme.

Şi orice-l întreba, el răspundea cu „belme".

Când, alăturându-se mai mult de fată, păzeşte pe când se uita ea la buchet, pe masă - şi el face ce face şi se goleşte puţin la piept. Fata, mai uitându-se încă o dată la el, spre a-i mai face oarecari întrebări, ce să vază? - când vede că o orbeşte razele soarelui din pieptul băiatului! Deodată, se uimi şi se crezu transportată cu gândul în regiunele cereşti. Băiatul tocmai în aceste momente iese pe uşă, lăsând-o în această agonie de extaz.

De acum încolo, fata nu făcea altceva decât toată ziua şi toată noaptea sta, privindu-l la fereastră (care răspundea către florărie) cum el uda florile şi cum făcea orice prin grădină.

Într-o seară cam înserată, se face că trece pe lângă odaia în care era numai fata singură, şi ea, cum îl vede, îi bate în geam, îl opreşte in loc, deschide uşa şi-l rugă să intre în odaia sa. El intră, arătându-se cam indiferent de toată parada fetei. Îl întrebă încet cum îl cheamă. El răspunse: „belme". Începu a-l lua şi mai răstit. El tot „belme". Când, dacă văzu ea că nu e chip a-l face să vorbească altfel, începu a-l trânti în pat, a-l săruta şi a-l dezmierda cu fel de fel [de] îmbiaţiuni, care mai de care mai fermecătoare şi mai încântătoare. Atunci ea zise:

— Băiete, eşti al meu, degeaba nu voieşti tu să vorbeşti, că tu eşti ursitul meu!

Băiatul, cum auzi această propunere a ei, fu mai mult ca sigur că de acum înainte nu va mai fi nici o piedică de a o lua. Începu să vorbească şi să-i arate soarele din piept şi luna din spate. Fata cum vede acestea şi cum aude glasul lui cel ca privighetoarea, leşină în patul său...

În această noapte, băiatul fu până la ziuă în buduarul fetei.

De acum încolo, el avea de obicei ca îndată ce însera, se ducea în buduarul fetei, fără a-l simţi cineva.

Fata, chiar din prima noapte, rămase însărcinată.

Împăratul, odată, ducându-se pe la fată, o văzu că e cu burta mare. Începu a se face catran de rău. Începu a o bate, a o chinui că cu cine a rămas grea.

Fata, văzând că nu e chip să scape altfel, îi spuse că a rămas însărcinată cu băiatul din florărie.

Îl cheamă, îl cercetează - el răspundea: „belme", dând din umeri. Începu a-l bate, dar el tot „belme" se văita.

Dacă vede împăratul că aşa o să fie, o scoate din palatul său, o ia de mână şi o trimite după el, pe cari porunceşte la un argat a-i băga într-un coteţ de găini, ca pedeapsă pentru fapta lor.

Aici, Belme al meu, văzându-se singur cu nevasta lui, făcu ca coteţul acela să fie pe dinîntru spoit cu aur şi cu masă încărcată cu tot felul de bucate şi de băuturi, ce nici la împărat nu se găsea.

În acest timp, împăraţii aceia, ai căror feciori veniseră să

ceară fata, dar care fuseseră refuzaţi, îi declarară război acestui împărat, care era tatăl fetei.

Împăratul se îngrijează de aceasta, că nu unul îi declarase război, ci trei.

Se puse să înmulţească numărul oştenilor prin noi recrutări şi înscrieri de volintiri. În numărul volintirilor intra şi Belme, pe care ar fi vrut împăratul chiar să-l şteargă de necaz, dar văzând că are lipsă de oameni, îl lăsă.

A doua zi, împărtul trebuia să pornească la război. Belme, sculându-se de dimineaţă, căută şi găsi o iapă albă, aşa de urâtă, că-ţi era scârbă să te uiţi la dânsa.

Porneşte el mai de mult înainte şi, într-un loc, prin care avea să treacă şi împăratul cu oştirea sa, înnomoleşte iapa aci, descălică de pe ea şi începe s-o ia la bătaie, dar iapa nu mai putea ieşi.

Împăratul ajunge cu oştirea sa, şi văzând pe Belme înnomolit cu iapa albă în noroi şi el bătând-o mereu, zise:

— Ia, duceţi-vă, mă, unul, daţi-i o palmă şi scuipaţi-l!

Se duse unul - unul dintre gineri, căci mai avea alţi doi gineri, feciori de împăraţi, - îi dete o palmă şi-l scuipă.

Lăsă şi el până se depărtă şi scoase iapa din noroi, o duse unde era nişte iarbă bună, o împiedică şi o lăsă acolo, apoi se duse la frâul său, îl scutură şi-i veni calul de aramă. Se făcu şi el de aramă, încălecă pe el, zbură pe câmpul de bătaie, trecu în partea socru-său, dar fără a-l cunoaşte. Se repede ca fulgerul prin oştirea vrăjmaşului şi o nimiceşte cu desăvârşire. După aceea, apropiindu-se către socru-său, acesta, crezând că este vreun înger trimis de Dumnezeu din ceruri, i se închină, plecându-şi genunchele şi sărutându-i mâna.

Belme încălecă iute pe cal şi numaidecât fu iarăşi la Bălana din noroi, căria-i da mereu pinteni s-o scoaţă şi nu putea.

Împăratul trecea vesel pe aci, împreună cu ginerii cei[l]alţi, care începură iar a râde de Belme.

Lasă şi el până socoteşte că socru-său a ajuns acasă, scoase iapa din noroi, o duse aproape de curtea palatului, o împiedică şi o lasă aci, iar el, intrând în curte, se duse iarăşi la coteţul său în care locuia.

A doua zi, împăratul iar plecă la război, în contra celui d-al doilea împărat. Pentru astădată, el fu şi mai îngrijorat, ştiindu-l pe acesta că are oştire mai multă şi mai puternică decât a sa.

Pe când treceau pe la lac, Belme era tot aci, înţepenit cu Bălana, căruia iar un trimis al împăratului îi dete o palmă şi-l scuipă.

Belme lăsă să se depărteze bine, lăsă pe Bălana aci, se duse iarăşi la frâu, pe care, dacă îl scutură o dată, i se prezentă un cal de argint. Încălecând pe dânsul, se făcu şi el de argint. Îi dete pinteni şi zbură iar pe câmpul de bătaie.

De data asta, armata socrului său era adusă în stare de pieire, când el trece iarăşi în partea socru-său. Se repede ca fulgerul prin rândurile vrăjmaşului, pe cari le nimici cu totul. Se întoarce către împărat, care îi căuta tălpile să i le sărute. După aceea încălecă pe cal şi zbură ca fulgerul la Bălana din noroi.

Trecând împăratul pe aci, iar începu a râde de el şi a-l face tot păcătos.

Ajungând împăratul acasă, nu putea să spuie mai iute împărătesei că a venit în partea sa un înger trimis de Dumnezeu, care a nimicit cu totul armata vrăjmaşului.

După aceea, puse masa, la care aşăzându-se, începură a mânca, a bea şi a se înveseli de bucurie că a căpătat victoria cu ajutorul lui Dumnezeu.

A doua zi, ştiind că are să dea piept cu un împărat şi mai puternic ca până aci, se puse şi făcu o nouă recrutaţie* şi pe când se lumina de ziuă, se afla pe drum cu oştirea sa. Când trecu pe la lac, vede pe Belme al meu, tot aci, înţepenit cu Bălana în noroi.

De astă dată zăbovi şi mai mult Belme, apoi regulă iar pe Bălana, se duse la frâu, pe care, scuturându-l, i se prezentă un cal cu totul şi cu totul de aur. El, încălecând pe dânsul, se face iarăşi cu totul de aur şi, cât clipeşti, fu pe câmpul de bătaie. Aci, armata socru-său era decimată şi aştepta momentul să cedeze armele.

Când Belme vede această mare descurajare a socru-său, se făcu fulger prin rândurile vrăjmaşului şi nimici oştirea acestuia cu desăvârşire, apoi veni la socru-său, care nu îndrăznea să ridice ochii asupra lui de jos din genunche, de unde era.

Şi pentru că Belme îşi crestase singur degetul cel mic, ceru de la împăratul o cârpă să-l lege. Împăratul scoate batista din posunar, o rupe jumătate, îi leagă degetul el singur, apoi, pentru

* Recrutare (*n. ed.*).

că nu avea cu ce să-l lege, îşi scoate inelul său din deget, pe care îl băgă într-al băiatului peste cârpa legată.

După aceea Belme îşi luă rămas bun şi pieri din ochii împăratului.

Pe când împăratul trecu pe la lac, Belme se căznea să scoată pe Bălana din noroi, trăgând-o de coadă înapoi. Cei doi gineri ai împăratului începură de astă dată să râză şi mai mult de el.

Împăratul, ajungând acasă, regulează pentru a doua zi o masă mare, la care invită pe toţi boierii oraşului său, pe toate rudele sale şi pe toţi notabili[i] de prin cele[l]alte oraşe din împărăţia sa.

A doua zi, fură toţi la masă în complect, cari începură a mânca, a bea şi a face cele mai mari petreceri.

Când era să se termine masa, unul dintre boieri îi zise:

— Împărate, măria ta, ai chemat la această masă pe toţi boierii, pe toate căpeteniile oraşelor celor mai depărtate, pe toate rudele, pe aceşti doi gineri. Oare cu adevărat că mai ai un ginere, pe care îl ţii urgisit şi pe care n-ai voit a-l chema la masă? Deci, acum, ca să fie toate bune, ca să fim toţi veseli, de veselia măriei voastre, ar fi bine să chemi şi pe acest ginere între noi.

Împăratul, care ştia că ginerele său este în coteţ, că este prost şi în cele din urmă mut, nu voia, dar văzând că boierii stăruiesc tot întruna, dete în lături necazul şi ruşinea şi trimise o servitoare să-i cheme.

Servitoarea porneşte spre coteţ. Când ajunse la coteţ şi se aplecă mai în jos, în dreptul uşcioarei lui, spre a-i striga, căzu uimită cu faţa la pământ, căci pereţii coteţului, cei străluciţi de spoiala aurului, îi luase vederile.

Belme dete fuga la slujnică, o dezmeticeşte şi o întreabă prin gesturi că la ce a venit.

Slujnica îi spuse că împăratul îi pofteşte la masă. El intră iarăşi înăuntrul, se mai perie puţin pe hainele sale, îşi înfăşură cârpa la deget şi peste aceasta băgă inelul cel de aur al socru-său, apoi îşi ia nevasta şi pornesc amândoi a se duce la masa socru-său.

Ajungând aci, făcu din cap complimentul unui nou sosit, apoi scoate mâna dreaptă, la care avea inelul şi începu a da mâna cu toţi.

Împăratul nu mai putea de ciudă că în mijlocul atâtor boieri,

vine să stea un nemernic zdrenţăros şi mut pe lângă cele[l]alte toate. Împăratului îi cade necazul pe slujnica care o trimise cam de mult la ginere-său. Slujnica începu a-i spune astfel:

— Împărate, ce era să viu, că, când m-am aplecat să-l chem pe uşcioară, am picat leşinată şi orbită de razile aurului din năuntrul coteţului. Coteţul se află pe dinîntru poleit cu aur şi în mijlocul lui era o masă mai încărcată ca a măriei voastre!?

Pe când împăratul, plin de extaz voia a mai asculta la slujnică, el se apropie a da mâna cu împăratul. Când împăratul vede degetul legat de însăşi mâna lui, cu inelul său, leşinat cade jos.

Toţi mesenii, care mai de care, se siliră să-l deştepte şi numai după un îndelungat timp se dezmetici.

Mesenii, cari credeau că de ciudă pentru ginerele său a făcut aşa, începură să murmure contra acelora ce stăruiseră a-l chema.

Împăratul, îndată ce se dezmetici, alergă iute înaintea ginerelui său, cade în genunche şi se roagă din toate puterile a-l ierta, zicându-i:

— Tată, iartă-mă că nu credeam că ai atâta putere! Iartă-mă că de aci înainte tu vei fi nu numai ginerele meu, dar mai mare şi peste mine!

Apoi se scoală în sus şi începu către meseni astfel:

— Boierilor! Acela ce pe câmpul de bătaie mi-a scăpat onoarea împărăţiei mele, nimicind pe cei trei împăraţi vrăjmaşi ai mei, fu acest al meu ginere, pe care îl credeam omul cel mai neputincios, oropsindu-l din toate ale mele [puteri], dar care, ca un înger picat din cer, a apărut la cel d-întâi împărat cu cal de aramă şi el îmbrăcat tot în aramă şi pe când mă credeam învins, se pogoară astfel din văzduh, se repede în rândurile vrăjmaşului şi-i nimiceşte oştirea cu totul. La cel d-al doilea, apare pe cal de argint şi, la cel d-al treilea, cu calul şi cu îmbrăcămintea toată de aur şi numai* cât clipeşti, oştirea vrăşmaşului fu sfărâmată cu totul.

Atunci venind la mine, îmi cere a-i lega degetul cel mic de la mâna dreaptă, pe care îl strivise pe când secera pe vrăjmaşi.

Eu scot batista mea din posunar, o rup în două, îi leg degetul şi pentru că n-am avut cu ce-l lega, am vârât peste cârpă inelul meu, pe care acum îl cunosc la dânsul şi crez că dânsul a fost acela.

* În ms.: „şi nu numai" (*n. ed.*).

Apoi întorcându-se către băiat, îi zise:

— Tată, te rog, fă-te cum ai fost întâi.

Băiatul se făcu aşa.

— Fă-te cum erai a doua oară!

Băiatul se făcu.

— Fă-te cum ai fost a treia oară!

Şi el, făcându-se şi aşa, mesenii se înfiorară de aceasta. Apoi, tată-său merse cu toţi mesenii la coteţ şi, când văzură că este aşa de strălucit din cauza spoielii de pe dinăuntru cu aur, rămaseră încremeniţi.

Atunci, băiatul, mergând în palat, se desface şi arată soarele din piept şi luna din spate. Aceasta văzându-o toţi, se încredinţară că acesta era ursitul fetei şi nu altul, şi de aceea a mers treburile aşa de bine.

Deci, el rugă pe boieri a mai şădea şi la nunta acestor doi tineri.

Şi aşa, se făcu nuntă plină săptămână, cum e legea domnilor şi a împăraţilor, la care, de m-aţi băgat de seamă, am luat şi eu parte.

Şi încălecând pe o şea,
Vă spusei dumneavoastră aşa.

18

[DIN FATĂ FECIOR]

Se mai numeşte astfel: Elena Simziana, coastă de aur, câmpul înverzeşte, florile înfloreşte. Şi că ea a fost furată de o fată de împărat, care avea un cal năzdrăvan, fiind trimisă de un alt împărat.

Şi tot fata aceea i-a adus şi erghelia. Şi fincă ea nu voia să ia pe acel împărat, i-a zis să-i aducă şi vasul cu botezu şi atunci se cunună cu el. Atunci, el a trimis tot pe Făt-Frumos sau fata de împărat ca să-i aducă şi vasul cu botezu.

Şi s-a dus şi a furat şi vasul, pe când era călugări cu călugăriţile la rugăciuni şi era numai două de pândă.

Atunci, ei, când au bagat de seamă, călugări şi călugăriţile, au ieşit afară şi s-a uitat spre acela care au furat vasul şi au zis:

— Doamne, dacă o fi fată, să se facă băiat. Şi dacă o fi băiat, să se facă fată!

Şi aşa s-a făcut băiat şi s-a dus la împărat şi i-a dus vasu.

Atunci, el a chemat poporul şi a spus că după moartea lui, să rămâie Făt-Frumos pe tron.

Şi aşa, când au pus ca să se îmbăieze, Elena Cosânzeana a poruncit calului de au fiert apa împăratului, încât i-a fiert şi maţile. Ea a chemat pe Făt-Frumos şi l-a îmbăiat şi l-au luat pe dânsul.

19

PONLEU

Povestea Elenei Cosânzene, numită şi zeiţa, ce poporul zice că au fost împărăteasă de peste nouă mări şi de peste nouă ţări şi au purtat rezbel cu Împăratul Roşu, cu Decebal şi cu alţii, totdeauna a fost biruitoare fiindcă avea trei corpuri de armată, fiecare corp cu o singură femeie. Acelea trei femei era împărţite în trei străji şi când ajungea von corp de armată duşmană (ajungea la una din acele trei străji) pe toţi duşmanii îi înghiţea şi ciolanele le lepăda pe la ceafă, încât hotarul sau câmpul unde sta ea, se numea Poiana Albă, de mulţimea oaselor ce le lepăda.

Aşişderea făcea şi cele[l]alte două străji. Şi cu chipul acesta, nici un împărat n-a putut să-i calce împărăţia zânei Elena Cozănzana.

A purtat un rezbel cu Împăratu Roşu, care se amurezase de dânsa şi nu putea să o aibă sub nici un chip. Cu toate acestea, se ţinea să n-o câştige alt împărat. Însă, s-a întâmplat ca să [să] sfătuiască el cu filosoful său, că cine vor moşteni împărăţia lui, după moarte, fiindcă nu avea feciori. Filosoful a gândit şi apoi a zis:

— Un fecior ai să ai, însă nu are să fie el împărat, ce feciorul jitariului de la ţarina împărăţiei voastre – spunându-i şi timpul când vor purcede grele împărăreasa şi jităriţa.

Atuncea, împăratul s-au întristat foarte mult şi cu nerăbdare păzea timpul când vor naşte una şi alta. Pe urmă au aflat adevărate proorocirile filosofului că, în adevăr, împărăteasa şi jităriţa au născut amândouă tot în acel moment.

Apoi, împăratul a dat poruncă unui ostaş să iei pe copilul jitariului şi să-l ducă in cea mai mare pustie a codrului împărăţiei sale şi să-l omoare şi apoi să-i aducă inima acelui copil.

Ostaşului, fiindu-i milă de pruncuşor, a jungheat un căţeluş şi i-au adus împăratului acea inimă a căţelului şi pe copil l-au lăsat sănătos, în pustie.

Ostaşul dând acea inimă împăratului, care a luat-o, şi

mirosind-o la nas, a zis ostaşului că miroase a câne şi că copilul jitariului avea să fie ca un câne.

Apoi, copilul [despre care am] vorbit, l-au crescut în pustie o leoaică, căreia îi omorâse leul său puiul ce-l avea, jucându-se cu el. Şi după aceea, leoaica umblând prin pustie, din întâmplare, a dat peste copil şi, punându-se lângă dânsul, cum plângea de amar, copilului atingându-i-se ţiţile leoaicei de guriţa lui, a tras lapte. Şi leoaica a simţit mare uşurare, că o durea ţiţile. Apoi a stat tot pe lângă copil şi l-au crescut mare şi s-a acoperit peste tot cu un păr mare şi cu o putere uriaşă, trăind împreună cu leii.

S-au întâmplat, însă, la o vânătoare ce au făcut feciorul împăratului arătat – care acuma era mare şi el – şi dând peste nişte lei şi era în mijlocul lor o fiară căreia i-a dat numele de om sălbatic. Şi au făcut tot chipul ca să-l prindă.

Cu o mare putere împărătească, au făcut ziduri şi gropi adânci şi-l ducea cu meşteşug ca să cază sălbaticu în gropi, însă el lua copacii de turchină şi-i punea cu vârful unde a fost turchina, stâncile cât dealurile le arunca cu mânele de se sfărma în mici bucăţi. Încât, a făcut feciorul împăratului mai multe meşteşuguri cu întărituri de fier şi sălbaticul le făcea fărâme. Încât, cu mare greu şi cu putere împărătească, pe urmă, l-au prins cu lanţuri şi l-au dus la paltul împărătesc şi, cu mare nevoie, l-au pus în o cămară toată de fier şi oţel şi, cu mare greu, l-au putut îmblânzi, deprinzându-l a vorbi. Apoi, pe urmă, împărtul l-au dat la şcoală şi a ieşit cel mai învăţat, ca şi filosofii cei mari, fiind că chiar şi de la naştere era năzdrăvan. Şi viind înapoi de la şcoală, au stăruit pe lângă feciorul împăratului ca împăratu să deie un bal.

Şi după ce a câştigat cererea, a poruncit la nişte fierari ca să-i facă un băţ aşa de mare, cât să-l aducă cu caru cu doi bivoli. Şi chiar în timpul balului, au adus fierarii acel băţ, făcând mare huit la darea băţului jos din car.

Atunci, împăratu a zis că ce alarmă se aude. Iar omul cel sălbatic, ce se numea Ponleu, au răspuns că-i aduc nişte meşteri un băţ.

Apoi, s-au repezit luându-l din car şi l-a aruncat în sus şi când a căzut jos, tot s-au îngropat în pământ, încât toată sfeta împărătească s-a minunat de puterea lui.

După finirea balului, a stăruit Ponleu pe lângă feciorul

împăratului ca să se roage la împărat să-i deie voie ca să călătorească amândoi la împăraţii ce au fost la cel bal. Însă gândul lui era să se ducă la Zâna, împărăteasa Elena Cozinzana, fiindcă simţise că împăratu era mâhnit că nu putea să aibă pe zâna împărăteasă Elena Cozinzana.

Şi primind învoire, feciorul împăratului dimpreună cu Ponleu, şi încălecând pe nişte cai ca zmeii, a şi plecat, trecânt nouă ţări şi nouă mări. Şi ajungând la câmpia de oase albe, acolo a zis Ponleu feciorului împăratului să stei de-o parte până la sfinţitul soarelui, până când el are să vie înapoi.

Şi a plecat. Dând peste o strajă a Elenei Cozânzene, care strajă a zis către Ponleu, cum că:

— Numai tu ai rămas nemâncat!

Şi:

— Ce ai venit singur?

Atunci, a cascat gura ca să-l înghiţe. Iară el a lovit-o cu băţu cel mare de fier, încât s-a pornit dintr-însa un pârâu de sânge, din acea strajă, numită Zâna Zgremţuroasă.

Ponleu a încălecat pe cal şi au fugit până la feciorul împăratului, unde îl lăsase, pentru ca să nu-l inece sângele.

Apoi, au luat de acolo pe feciorul împăratului şi l-au dus în locul unde era Zâna Zgremţuroasă. Şi a făcut aşişderea şi cu cele[lalte] două străji.

Şi ajungând la poarta Elenei Cozânzene, împărăteasa, acolo au găsit trei oameni sfădindu-se de la trei lucruri, anume: un fes, o păreche [de] papuci şi o naframă.

Ponleu a întrebat ce sunt acele trei lucruri. Ei au răspuns că fesul are putere că, puindu-l pe cap, acela se face nevăzut; cu papucii poate merge aşa de iute ca şi gândul; iară naframa (basmaua) [de] o întinde peste marea, se face o punte ca un drum de mare de ar vroi, şi poate să treacă cât de multă oştire, şi pe urmă iară o strânge în buzunar.

Ponleu a zis:

— Lasă că vă împac eu! Am să azvârl acest băţ de fier, ce-l am în mână, şi aruncându-l la o mare depărtare, şi cine mi-a aduce mai întâi băţu, aceluia am să-i dau lucrurile: fesu, papucii şi năframa.

Atunci cei trei oameni, plec[ară]* după băţul aruncat, care se îngropase pe jumătate. Atunci Ponleu a pus fesul pe capul

* În ms.: „plecând" (*n. ed.*).

său şi s-a făcut nevăzut, zburând ca gândul. Apoi ş-au luat iar băţul său de fier şi a intrat în pălatul împărătesei, zânei Elenei Cozânzana, neputându-l opri zânele slujitoare a Elenei Cozânzenei.

Şi, ducându-se, au pus băţu de fier rezemat de uşă. Şi viind una din zâne, ce era slugă, când au văzut băţu rezemat de uşa cămărei împărăteşti, s-a spăriet.

Ponleu s-a aporpiat de împărăteasă, pe care a găsit-o culcată pe un divan, păzită de doi lei, care nici aceia nu i-au făcut nimica.

Apoi, el a sărutat-o pe obraz.

Ea s-a trezit foarte înspăimântată, întrebând lei[i] că cine a sărutat-o. Atunci Ponleu a zis:

— Eu.

Ea nu a cutezat a-i face nimică. Însă căuta prilej ibovnicul ei care era un mare păjuroi, tot împărat, a cărui împărăţie era un copac cu doisprezece craci şi înalt până la cer şi crengile ajungea până la marginile pământului.

Acesta a sfătuit pe zâna împărăteasă Elena Cozânzana, ca să trimată în pustie pe Ponleu, unde era numai scorpii, ca să-l mănânce.

El, ducându-se în pustie, au prins scorpiile, şi zmulgând un copac, l-au vârât prin scorpii şi luându-le în spinare, s-au întors cu acest vânat. Şi, văzându-l că vine, zâna Elena Cozânzana s-a mirat de Ponleu.

Şi, când a ajuns la palat, pe tovarăşul său, feciorul împăratului, l-a găsit încuiet într-un beci. Atunci, Ponleu au întrebat pe zânele slugi că cine l-au încuiet acolo. I-au răspuns că împărăteasa Cozânzana, povestind şi despre păjuroiu împărat.

Ponleu, mâniindu-se, s-au dus la împărăţia păjurouiului şi tăié copacul împărăţiei dimpreună cu toţi păjuroi şi oastea lor. Apoi, a luat de acolo inelu împărătesei Elena Cozânzana, ce era la păjuroi.

Pe urmă, Ponleu a pocnit dintr-un ghici, a prifăcut palatu împărătesei Cozânzana cu toate slugile ei, prifăcându-le într-un măr de aur. Şi puindu-l în buzunar, a plecat Ponleu la împăratul a căruia fecior se afla tovarăş cu el, dând de ştire că vine cu zâna Cozânzana şi să-i iasă înainte cu pompă împărătească.

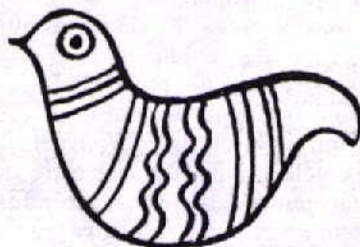
* În ms.: „tăind" (*n. ed.*).

Însă, pe drum, zâna Cozânzana a zis cuvintele următoare către Ponleu că:

— Eu nu sunt a cui gândeşti, ci a cui mă duce!

Ajungând la împărăţie, a trecut pe un pod de aur, cu pomi şi poame tot de aur pe marginile podului. Apoi, a ajuns, intrând în palatul împărătesc cu mare pompă şi bucurie, dând împăratu un ospăţ strălucit, la care ospăţ, zina împărăteasa Elena Cozinzana a otrăvit pe Împăratu Roşu şi pe fiul lui, tovarăşul lui Ponleu.

Încât, Ponleu a rămas el singur, care apoi a luat de soţie pe zâna împărăteasă Elena Cozinzana, făcându-se mare împărat, cu numele de Ponleu Împărat, a toate împărăţiile pământului, ca unul ce au fost fiul unui jitar. Şi [se spune] că Elena Cozinzana se scoboară din ceri la amiază de se scaldă în spuma mărei.

20

POVESTEA LUI MĂZĂRICĂ

Cică a fost odată ca niciodată că de n-ar hi, nu s-ar povesti, a fost în vremea de demult o femeie văduvă, care avea unsprezece băieţi şi o fată aşa de frumoasă, de punea lumea în mirare. Văduva, mama lor, trimese băieţii la arat. Mâncare nu luase, ci trebuia să le ducă sora lor, care nu ştia unde ar hi. Ei trase o brazdă, începând de acasă, şi să fie drum sorei lor, ca să nu rătăcească şi să-i găsească.

În acea vreme, se afla, nu în depărtare, un zmeu; care murea de dragostea acelei fete. Vrea cu orice preţ s-o fure. Fără să-l vadă cineva, trase şi el o brazdă de a dreapta, de la casa văduvei până la casa lui.

Fata, ieşind din casă cu mâncare, vede două brazde şi întrebă pe mă-sa pe care să apuce. Mama-i zise:

— Pleacă pe care o hi!

Şi, plecând pe brazda din dreapta, depărtându-se, zmeul din zbor văzând-o 'i ieşi înainte, o luă, ducând-o la casa lui.

Fraţii, văzând că nu mai vine sora lor cu mâncare, şi le era foame de li se făcea negru înaintea ochilor, se întoarse acasă la mama, care le spuse plecarea ei. Cu toţii se mâniară foc şi plecară să omoare zmeul, cunoscând că el a furat-o. Ajungând la zmeu, el 'i omorî pe toţi, tăindu-i bucăţi şi pe fiecare l-a pus în câte un ulcior sau chiup mare.

Mama lor, saraca, murea de dorul lor şi a fetei, neştiind nimic.

Într-o joi, plecă să aducă apă şi vântul bătea straşnic. Din întâmplare, cade în pârnaia văduvei o mazăre. O ia şi, mâncând[-o], a purces grea. După aceea nu trecu mai multă vreme şi născu un băiat şi-i dete numele de Măzărică.

Acest copil creştea aşa de repede, că, într-o lună, creştea ca de un an şi când fu de un an, era ca de 12 ani. Făcându-se el mare, se juca într-o zi cu arcu. Trecând, din întâmplare, pe acolo o babă cu cofele la apă, din nebăgare de seamă, fu lovită în cap. Baba a început a-l blestema, zicându-i:

— Mânca-te-ar şi pe tine zmeul ca pe fraţii şi sora ta!

Întrebând pe mama de are fraţi şi soră, după cum auzise, i-a spus că nu.

În fine, s-a făcut bolnav, prefăcându-se, şi că orice leacuri 'i da, nu se indrepta, zicând că a visat un vis că de-i va da ţâţă de sub talpa casei, se va îndrepta. Mamă-sa primi aceasta de multă iubire ce avea către el.

Atunci, Măzărică ridică casa de la pământ oleacă, se puse dedesubt şi mă-sa vârî ţâţa să sugă. Însă, el a întrebat-o de are fraţi şi surori. Ea i-a spus că nu are. Atunci a lăsat casa pe ţâţă, întrebând-o iară dacă are fraţi şi surori. Mă-sa a spus că nu are. A lăsat, iarăşi, casa pe ţâţă. O durea grozav şi nu vrea să-i spuie ca să nu-i facă rău. Aşa credea. Băiatul mai întrebă încă o dată de are fraţi şi soră. Maică-sa i-a răspuns că nu are. Şi lăsând casa de tot pe ţâţă, încât o durea straşnic, nemaiputând răbda, i-a zis să ridice casa, că-i va spune tot.

Ridicând casa, mă-sa-i zise:

— Dragul meu făt năzdrăvan, tu ai avut unsprezece fraţi şi o soră. Acum nu mai trăiesc, sunt morţi cu toţii. I-a omorât zmeul care-şi are casa lui la capătul brazdei drepte.

Şi l-a sfătuit să nu se ducă acolo, că-l va omorî şi pe el.

Măzărică, fiind năzdrăvan, adică puternic mare, şi-a pus în gând să omoare zmeul în orice chip va putea, să scape şi fraţii şi sora.

Într-o zi, a trimăs pe mă-sa la ţiganul din sat ca să-i facă un buzdugan şi un paloş. Gătindu-le, a aruncat cu vârful degetului mic în sus buzduganul de se cutremura norii, prinzându-l tot în acel deget. Acum, aruncă buzduganul pe brazda din dreapta, care, ajungând în casa zmeului, se învârti de trei ori de pe masă jos şi a rămas pe masă.

Sora lui, care trăia, se mira, îngrozindu-se de aceasta, pentru că zmeul, când era să vie acasă, arunca buzduganul care se învârtea de jos pe masă, până se punea în cui. Înţelese că nu este bine cu buzduganul de pe masă.

Nu trecu mult şi femeia zmeului vede intrând în casă un om pământean. Acesta era Măzărică. Ea nu ştia cine este. 'I zise:

— Ce cauţi aici, măi voinice? Du-te repede înapoi, că de va veni zmeul, va fi vai de tine. Te va omorî ca şi pe alţii!

Dându-se în vorbă, pe urmă, povesti soră-sa că o furase zmeul când plecase să ducă mâncare la fraţi, căci erau la arat.

— Fraţii venind aici să mă scape, i–a omorât. Şi acum, vai de mine, eu o duc cu un nelegiuit. Numai eu ştiu câte sufăr! 'Mi blestem şi viaţa şi naşterea.

Băiatul observă mult la ea. Vede în deget un inel de care–i spuse mă–sa şi semăna mult cu al său, ce–l avea în deget. 'I spuse că–i este frate şi a venit să omoare Zmeul şi să–i scape pe toţi.

— Vai de mine, zise sora, cum se poate una ca aceasta?! Vrei să fii pierdut ca şi ceilalţi fraţi?! Pleacă mai bine! El i puternic cum nu se va mai pomeni niciodată!

Îndată se auzi un zgomot. Intră buzduganul zmeului în casă, se învârti de pe masă jos şi se puse la loc, în cui, la locul său. Sora se înfricoşa grozav că–l va omorî. 'I spuse să se ascundă în altă cameră.

Cum intră zmeul în casă–i mirosi a carne de om. 'I zise:

— Ce caută pe aici năzdrăvanul de Măzărică?

I–a spus că este frate al său, cumnat. Zmeul a început a se teme. Ştia că este năzdrăvan grozav. S–a pus întâi de a mâncat împreună cu Măzărică. După masă plecară să se lupte la faţarea de aramă.

Luă pe Măzărică zmeul şi–l trânti în făţarea de aramă de se duse în jos până aproape de genunchi.

Se sculă Măzărică, luă pe zmeu şi–l trânti vârându–l în făţare până aproape de genunchi.

Se sculă zmeul, înfuriat, ş–l trânti, vârându–l în faţare mai sus de genunchi de o palmă.

Se sculă, înfuriat, şi Măzărică, luă pe zmeu şi–l trânti, îngropându–l în faţare mai până la brâu.

Zmeul atunci, încruntat de mânie, zicea:

— Unde am o lingură de apă, să–mi răcoresc limba şi te–oi trânti de te voi îngropa de tot!

Şi trânti pe Măzărică mai sus de mijloc.

Ambii erau obosiţi.

Atunci, Măzărică zise:

— Unde am numai o lingură de apă să–mi răcoresc limba şi te–oi îngropa deodată de viu în pământ!

Din întâmplare, trecu pe acolo un cartal, auzi rugăciunea lui Măzărică, i–aduse în cioc oleacă de apă şi Măzărică, bând, 'şi răcori limba. Atunci se sculă grozav de înfuriat, luă pe zmeu şi–l trânti cu putere aşa de tare, de–l îngropă în faţarea de aramă până în gât. Luă paloşu în mână şi zise zmeului:

— De nu vei spune unde sunt fraţii mei, te omor!

Zmeul 'i spuse să se ducă în cutare cameră şi va găsi acolo unsprezece ulcioare astupate, unele lângă altele. În ele sunt fraţii lui îmbucă[tă]ţiţi şi mai în fund sunt alte două ulcioare: unul cu apă moartă şi altul cu apă vie.

Măzărică omorî zmeul, scoase ulcioarele afară. Din fiecare, bucăţică cu bucăţică, le încheie corpul, turnă pe ele apă moartă, după cum 'i spusese zmeul. După aceea, turnă pe ele apă vie şi-i învie.

Mare bucurie era pe dânşii, văzându-se vii şi că zmeul este mort şi că acest mare năzdrăvan este fratele lor cel mic. Cu toţii adunară* din averea zmeului şi, cu sora lor, plecară înspre casă, la mama lor.

Pe drum, fraţii prinse mare duşmănie pe Măzărică, râdea de el, 'i legă mâinele dinapoi şi aşa-l înfăţoşă la mama lor, care, când şi-a văzut pe fii, nu mai putea de bucurie. Însă, văzând pe cel mic legat, s-a supărat, zicându-le:

— Proşti sunteţi! Vedeţi că el v-a înviat şi v-a scăpat de zmeu!

Măzărică, din acea cauză, s-a supărat pe fraţi şi a zis mă-sei şi sorei să-i facă o turtă fără apă, ci numai udată din lacrimele lor, frământată, că el se găteşte să plece în toată lumea. Mă-sa şi sorî-sa făcându-i turta, Măzărică dădu măsei o basma şi-i spuse că:

— Când va pica pe ea trei picături de sânge, să ştii că voi fi mort. Atunci să mă cauţi.

Măzărică luă buzduganul, paloşul şi rămas bun de la toţi.

Plecă. Se duse, se duse.

Când se apropie de o pădure, vede din depărtare un om care strâmba lemne şi striga în gura mare că:

— Unde-i Măzărică năzdrăvan, de a cărui putere se vesti în toată lumea, că aşa l-oi strâmba?

— Iacătă-mă-s! zise Măzărică.

Atunci, Strâmbă-Lemne muie vorba şi zise:

— Aide să ne prindem fraţi de cruce!

— Aide! zise Măzărică.

Şi se prinse amândoi fraţi de cruce.

Plecând mai departe, vede o apă mare şi un om care o sorbea şi-i da drum[u] şi striga în gura mare că:

— Unde-i Măzărică, viteazul mare, că, ca pe apă, l-aş sorbi!

* În ms.: „adunase" (n. ed.).

Se apropie de dânsul Măzărică cu Strâmbă-Lemne şi se prinse fraţi de cruce.

Merse mai departe şi dede peste unul care sfărâma piatra. Se prinse şi cu acel fraţi de cruce.

Mergând mai departe, prin pădure, dede peste o casă unde se aflau patru femei ca servitoare, adică slujnice, la o jiganie: Statu-Palmă-Barbă-Cot (adică: statu de o palmă, barba de un cot), călare pe un iepure şchip. Le luară de soţii lor.

Lăsă acasă, acolo, pe Strâmbă-Lemne să le facă de ale mâncărei şi ei plecară prin pădure după vânat cu femeile.

Strâmbă-Lemne s-apucară, făcu mâncare şi când veni acel Statu-Palmă-Barbă-Cot călare pe un iepure şchiop, intră în casă, bătu pe Strâmbă-Lemne, mâncă toată mâncarea, se scârnăvi prin oale şi străchini, plecă.

Apoi, venind fraţii de cruce cu femeile de la vânat, nu găsiră mâncare. Le povesti cele petrecute. Făcură din nou mâncare şi mâncă.

A doua zi, rămase Soarbe-Apă şi păţi tot aşa.

A trei zi, rămase Sfarmă-Cheatră, păţind tot ca cel întâi.

A patra zi, veni rândul lui Măzărică, care rămase. Se apucă de mâncare şi, după ce o găti, o acoperi.

Se puse după uşă şi, când veni Statu-Palmă-Barbă-Cot, l-apucă de barbă,-l bătu straşnic, şi, pe urmă, cu paloşu, dispică copacul dinaintea casei şi-l băgă în acea crăpătură. Era ceva grozav!

Când veniră fraţii cu femeile, cari văzând pe acea jiganie, spuse că acesta este, o bătură rău. Pe urmă, mâncară, se culcară şi dormi.

Când se sculară, nu văzu nici jigania, nici copacul în care era pus. Se supărară cu toţii şi se hotărâră să plece după el, căci se cunoştea dâra, adică urma copacului. Şi unde-l va găsi să-l omoare.

Merse, merse cu toţii după dânsu, până dădu peste o bortă prin care intrase în cealaltă parte a lumei, sub pământ. Se legară cu jurământ să facă o funie şi să se deie pe rând pe cealaltă lume cu toţii.

Găsiră coaje de tei, împletiră funia.

A legat întăi pe Strâmbă-Lemne să-i dea drum acolo. Şi, când va clătina din funie, să-l scoată repede afară.

Întrând el puţin sub pământ, nu mai putea răbda din cauza

— Aici–i apa scumpă. Nu poţi lua apă până nu vei plăti pe fiecare an câte un suflet de om la balaurul ce–şi are culcuşul la fântână.

Atunci zise:

— Babă, du–te şi ié apă. Spune–i că Măzărică cere, şi–ţi va da. Dară să [nu] spui la nime aceasta!

Baba plecă la fântână, luă apa şi bău. Acolo află că a doua zi va fi dusă fata împăratului la fântână spre a fi mâncată de balaur, după obiceiu locului.

Împăratul era foarte trist şi dete veste că cine o va scăpa pe fiică–sa de* balaur, i–o va da–o de soţie şi încă jumătate de împărăţie.

A doua zi, fata era dusă la fântână şi pusă într–o groapă cu mare cinste ca de inmormântare, ca să vie în urmă să o mănânce bălaurul.

Plecând lumea de acolo, Măzărică se duse în groapă la fată fără a fi văzut de nimeni şi–i spuse că o va scăpa, dară până atunci să–i caute puţin în cap. Şi schimbă inelele unul la altul. Şi când va vedea că vine balaurul, să–l deştepte iute. Fata văzând balaorul că [iese din] fânt[ân]ă**, alăture, de frică, a uitat a–l deştepta şi din ochii ei pică o lacrămă pe obrazul lui Măzărică, cari s–a deşteptat iute, a ieşit afară, omorând balaorul.

Plecă, lăsând fata tot în groapă.

Din întâmplare, în acea zi veni sacagiul împăratului, ce era ţigan, ca să ia apă. Văzând balaorul omorât se tăvăli prin sângele lui, strică şi ascuţişul unui topor, luă pe fată şi o puse pe săca, îngrozind–o că el a scăpat–o de moarte.

Cum a văzut împăratul pe fiică–sa scăpată de la moarte de ţigan – căci aşa credeau toţi, după spusa lui – s–a bucurat de nu ştia ce face.

În fine, ţiganul, acum ginere de împărat, fu trimes la baie şi fereduit ca să se mai albească. Dară ţiganul tot ţigan! Era aşezat pe perne, sus, mândru şi cuconat. Fata, însă, tristă, plângea grozav şi ştia că nu este ţiganul care i–a scapat viaţa, ci altul. Însă, fata nu cuteza a zice nimic. Nunta era gata de a se face. Şi a fost chemaţi toţi la nuntă – şi bogaţi şi săraci. Merse acolo şi Măzărică.

Cum 'l zări, fata strigă îndată, zicând în gura mare că:

— Acest om a omorât zmeul. El este mirele meu!

---

* În ms.: „şi de" (*n. ed.*).

** În textul de bază: „intră în fânt[ân]ă".

şuieratului şerpilor, ocăitul[ui] broaştelor. Clătină din funie şi fu scos afară.

Tot aşa a fost şi Soarbe-Apă şi Fărâmă-Cheatră.

În fine, veni rândul lui Măzărică. După ce fu legat de funie, el zise:

— Cu cât voi clătina, cu atât să-mi daţi drumu!

Dar, pe când era mai aproape de a se cobori dincolo, ieşi sus Statu-Palmă-Barbă-Cot călare pe un iepure şchiop. Scăpară funia, când văz' jigania care-i hăt cumplit.

Măzărică, acum fiind dincolo, se apropie de curţile lui Statu-Palmă-Barbă-Cot, care se întoarse iarăşi sub pământ şi cu oştirea ce avea, omorî pe Măzărică.

Mama lui, văzând, într-o zi, pe basmaua ce-i lăsase trei picături de sânge, plecă acum să-l caute. Ştia că este mort. Luă apă moartă şi apă vie.

În drumul său dete peste Strâmbă-Lemne şi ceilalţi, pe care-i întrebară de fiul său. Ei 'i povesti totul şi o duse la acea bortă, [la] care fu legată de o funie şi se scobori sub pământ. Găsi pe Măzărică bucăţi mort. 'I turnă apă moartă şi-l făcu trup. Turnă apă vie şi-l învie. Care văzând-o zise:

— Mamă, dulce somn am dormit!

— Dragul mamei, mult dormei, de nu eram eu aici!

Atunci, mă-sa luă ziua bună de la fiul său, care rămase tot sub pământ până a omorât pe Statu-Palmă-Barbă-Cot şi se întoarse acasă.

Măzărică, mergând mai departe, dete peste trei draci, cari se certau pentru trei lucruri şi nu puteau să le împartă. Ei aveau o pereche [de] papuci de puteau umbla foarte iute şi pe apă, un fes (căciulă), pe care dacă o punea în cap nu-l putea vedea nimenea ori unde se afla, şi un harapnic (bici), că dacă ameninţa cu el asupra cuiva-l prefăcea în stâncă de piatră.

Atunci Măzărică le zise:

— Daţi-le la mine şi duceţi-vă în movila care se vede nu departe de aici. Şi cine va veni mai întăi, acelui[a] să fie toate lucrurile.

Primiră cu toţii bucuroşi aceasta. Şi, când se apropiară în fugă cu toţii de Măzărică, el i-ameninţă cu biciu şi-i făcu în stânci de piatră.

Se grăbi de omorî pe Statu-Palmă-Barbă-Cot şi plecă mai departe. Dete peste un oraş. Intră la o babă în gazdă şi-i ceru apă de băut. Baba zise că nu are.

Observă împăratul chiar în degetul lui Măzărică şi inelul fetei, după [ce] spusese încă mai inainte fata.

Atunci, ţiganul a fost aruncat şi omorât după perne dintr-o singură lovitură a lui Măzărică, făcându-l mii şi fărâme.

Acum era mare bucurie. S-a făcut nunta şi Măzărică deveni ginerele împăratului de acolo.

Trecând câtva timp, Măzărică murea de doru' de a-şi vedea fraţii, sora şi mama şi se gândea că cum va face să ajungă dincolo.

Luă soţia şi plecă.

Din întâmplare se apropie de un arbore, unde era cuibul unei mari păsări. Şi acolo vede un balaor urcându-se spre a-i mânca puii acelei păsări. Măzărică omorî balaorul. Puii de bucurie 'i zise:

— Stăi aici, măi voinice, că de va veni mama 'ţi va da mare răsplată!

Însă,-l-ascunse la o parte.

Când veni păjerea, nu mai putea de marea bucurie, văzând balaorul mort şi puii vii. Întrebă că cine l-a omortât. Puii spuse că acest voinic.

Se arătă înaintea lui Măzărică şi-i zise:

— Ce cei de la mine şi-ţi voi da!

El răspunse că nimic alta, decât să-l scoată dincolo, pe cealaltă lume.

Păjerea, adică paserea, prinse bucuros, însă zise să gătească 99 vase pline cu carne şi 99 pline cu apă. Şi când fu gata, plecă în sus.

Când întindea aripa dreaptă 'i da carne; când întindea cea stângă 'i da apă.

Când fu aproape să ajungă sus, isprăvi carnea şi Măzărică atunci-şi tăie pulpa dreaptă şi i-o dete păserei s-o mănânce, numai să-l scoată dincolo.

Ajunse, în fine, sus.

Plecă înainte în drumul său, se găsi cu fraţii de cruce şi cu ei plecă la mamă-sa, unde le fu marea bucurie văzându-se cu toţii sănătoşi.

Şi mă suii pe o şea
Şi vă spusei aşa.

21

NICI DRACUL NU ŞTIE CE ŞTIE VRĂJITOAREA

O dată Dracul [îşi propuse]* să spargă pe doi oameni, cari trăiau în înţelegere, cum nu a mai trăit alţii ca ei, dar nu a potut.

Deci, s–a dus la o vrăjitoare şi i–a promis că–i dă un burduşi de galbeni dacă va sparge casa lui N. N.

Vrăjitoarea îndată s–a prins şi, din ziua aceea, a început a cerceta casa aceluia.

După multe alte conversări, a început a lăuda pre muiere că e bărbată, frumoasă, bună etc., încât n–are păreche şi ei 'i este mirare că bărbatul dânsei se uită la alta, care e mai slută decât toate muierile din sat.

Să înţelege că bietei muieri „i–a turnat un cuţit la inimă", auzind că bărbatul ei nu–i este credincios.

Vrăjitoarea, văzând că a izbutit şi că–i succede scopul, a zis către muiere.

— Eu m–am îngrijit de tine, pentru că–mi pare rău de tine. Iaca aici cuţitul acesta. Eu am vrăjit cu el ca bărbatul tău să se lase de muierea aceea. Acest cuţit 'l vei pune la căpătâiul bărbatului tău. După ce doarme ast[s]ară, să te scoli încet şi să–l iai şi să te ascuţi (ameninţi) cătră bărbat de trei ori, apoi iar să–l puni la căpătâi. Aşa să faci în trei sări.

Învăţând–o astfel, a plecat acasă mângâiată.

Seara, venind bărbatul muierii aceleia de la lucru, i–a ieşit vrăjitoarea înainte şi i–a zis:

— N., să ai grijă că eu am înţeles că muierea ta ast[s]ară, când vei adurmi, are de gând să te omoară, fiindcă are alt drăguţ!

Şi, învăţându–l cum are să facă, l–a rugat să nu o spună.

Sara, culcându–se bărbatul, a început a hârconi, prefăcându–se că doarme.

* În ms.: „propunându–şi" (*n. ed.*).

Muierea, crezându-l adurmit, s-a sculat mereuţ, a luat cuţitul şi au început să ameninţe bărbatul.

Acesta, văzând că e adevărat ce i-a spus vrăjitoarea, au sărit din pat, a luat muierea de cosâţe şi a [început] [a] o trânti de pământ, găzind-o cu piciorele.

De atunci, a început traiul rău întră acei doi oameni.

Vrăjitoarea şi-a căpătat plata promisă.

Dar şi Dracul, de atunci, a început a să teme de vrăjitori. Şi când voieşte [să] spargă casa cuiva, îndeamnă vro vrăjitoare. (Concluziune): Nici Dracul nu ştie ce ştie vrăjitoarea.

c. Basme cu personaje mitologico–religioase

I

[PAHARUL FURAT ŞI COPILUL ÎNECAT]

Fiind [Sfântul Petru şi Cristos] in conac la un sărac, căci altul mai gazdă nu i–au primit, mânezi, când au plecat, Is[us] Cristos a zis lui Petru să fure un păhar frumos de aur, ce–l avea acel sărac, carele, se înţelege, l–a furat. Apoi, a rugat pre gazdă să le deie unicul său prunc ce–l avea, să le arate drumul cătră alt sat. Acela le–au şi împlinit dorinţa.

Când au trecut peste o punte, a poruncit Cristos lui Petru să arunce pruncul săracului în apă să se înece. Dar Petru, cu mare silă şi cu părere de rău, a împlinit porunca lui Cristos, zicând:

— Doamne, de ce m–ai îndemnat să fac două răle celui ce mi–au făcut bine?

Iar Isus i–au zis:

— Petre, acestea ce ai făcut sunt unele dintre cele multe şi mai mari binefaceri ce ai făcut tu, căci păharul, carele l–ai luat tu, este otrăvit şi oricine va bea din el, va mori pe loc.* Iar pruncul săracului, ce l–ai înecat, deacă ar fi trăit, ar fi omorât şi pre tatăl său şi pre mumă–sa. Iar mama pruncului va naşte încă în noaptea aceasta un alt prunc, carele va fi bun şi va fi mângâierea lor până la moarte.

* În ms.: „de loc" (*n. ed.*).

2

[POPA PREFĂCUT ÎN CAL]

Când au umblat D[umne]zeu cu Sf[ântul] Petru pre pământ, s-au întâlnit cu un popă. Popa era cam tânăr şi D[umne]zeu cu Sf[ântul] Petru erau oameni bătrâni. Şi popa nu le dădu bineţe. Şi aşa zise Dumnezeu către Petru:

— Petre, du-te, adă calul ăla la mine!

Petru se uită şi văzu că e cal în locul unde au fost popa. Aducând Petru pe popa, l-a dus îndărăpt în satul său şi l-a dat la nişte oameni săraci să ducă la moară cu el şi să aducă lemne de la pădure, cu un cuvânt ce au trebuinţă să facă, până se vor întoarce ei pe acolo.

Apoi, pe bietu popa l-a bătut, l-a chinuit, că nu putea să tragă, ba i-a scos şi un ochi.

La anul de zile, când s-au întors D[umne]zeu cu Sf[ântul] Petru pe acolo, le-a mulţămit omul, scuzându-se că calul e orb de un ochi, zicând:

— Bătrânilor, nu mi', că de mi l-aţi fi dat calul ăsta numai mie, eu purtam grije mai bine de el. Dar fiindcă l-aţi dat şi la vecinul meu, iată că i-a scos un ochi.

D[umne]zeu zise:

— Nu face nimic! Bine că e în viaţă!

Apoi, luând pe cal, l-a dus la poartă la prăuteasă.

— Maică prăuteasă, zise D[umne]zeu, nu poţi să ne dai conac?

— Cu toată plăcerea, răspunse prăuteasa. Însă calul nu am unde să-l pui.

— Pune-l unde-l vei pune!

Şi aşa, pe cal l-a pus preoteasa într-o cămară, unde era pâne şi mai multe feliuri de bucate.

Preste noapte, calul au lăpădat căpăstrul şi au mâncat pâne şi din bucatele care-i plăcea lui. Fata popi[i], ducându-se dimineaţa în cămară şi văzând, a luat o prăjină şi i-a tras vreo câteva.

Auzind preuteasa, s-a dus şi dânsa şi i-a dat cu o secure

preste spate, de i–a rupt şelele. Popa (calul) punea capul slobozind lacrămi din ochi pe lângă preoteasă şi gemea.

După ce Dumnezeu cu Petru s–au sculat, li s–a dat obicinuitul dejun, au plecat, zicând cătră preoteasă că calul i–l cinsteşte ei.

Ducându–se călătorii, a intrat preoteasa la cal. Când intră, văzu [pe] soţul său, cu ochiul scos, cu spinarea ruptă. Şi apoi a zis popa:

— N–a fost destul că am fost chinuit şi bătut cu trăjanu la căruţă, pe când voi vă duceaţi la preumblare, ci aţi mai venit şi voi de m–aţi gârbovit. Apoi ce să fac?! Aceasta au fost pedeapsa lui D[umne]zeu, pentru că eu pe sărac n–am miluit etc. etc. Voi şti de aci–nainte cum să urmez şi să învăţ şi pre alţii.

3

[SFÂNTUL PETRU LUAT DREPT LĂUTAR]

S[fântul] Petru au rogat pre Cristos să intre într–un birt, unde erau mulţi oameni beţi, ca să vadă ce fac şi ce vorbesc. Isus i–a zis să nu intre, dar văzând că nu–l poate înduplica de la [ce–a] propus, i–au dat voie să între, însă i–a zugrăvit în spate o lăută (se înţelege, cu cuvântul).

Întrând Petru în birt, chiar când să făcea vorba să trimită după un lăutari, deci văzând pre Petru cu lăuta în spate, au crezut că este lăutari şi i–au poruncit să le zică în lăută. Dar Petru s–a apărat cu toată poterea că nu e lăutari, nu ştie zice, ba nici n–are lăută etc., care împotrivire văzând–o beţivii, l–au bătut bine şi l–au alungat de la ei.

Şi d–atunci n–au mai poftit a intra în birturi şi a vedea oameni beţi. Dar au rugat pe Cristos ca să pedepsească pre beţivii aceia. Şi Cristos i–au ascultat rogăciunea. Căci de–atunci au luat îngerul păzitori de la beţivi. Şi de aceea, oamenii beţivi fac rele, aprind, omor, se sinucid etc., căci nu–i îngerul păzitori lângă dânşii când sunt beţi etc. etc.

4

[CÂINELE TURBAT]

Mergând, altă dată, D[umne]zeu şi cu Sf[ântul] Petru aşa prin lume, întâlnesc printr-un sat un câne turbat. Sf[ântul] Petru zice lui D[umne]zeu:

— Oare nu ne-a face ceva cânele cela?

D[umne]zeu zice:

— Nu, lasă, dă-i pace că nu ne face nimic, că aista nu-i câne turbat. Ţ-oi arăta eu care-i câne turbat.

Văzând că înnoptează, trag la gazdă la o casă. Acolo era acasă numai femeia cu copchii. Bărbatu-său era dus la crâşmă. Ei zic să-i primească să mâie acolo. Femeia zice:

— Dă! Eu vă primesc, da' mi-i bărbatu cam hărţăgos şi să nu zică ceva.

— Da' cum o fi, primeşte-ne, zic ei, că pe la toate casele am fost şi nu ne primeşte nime şi nu mai putem de osteniţi.

Femeia, dacă vede, 'i primeşte şi le aşterne pe un pat, unde se culcă amândoi alăture, adică D[umne]zeu şi cu Sf[ântul] Petru.

Peste noapte, vine bărbatu femeii acasă prăpădit de bat. Cum vede oameni străini culcaţi in casa lui, începe a bate femeia pentru ce a primit acei oameni străini acolo. Apoi luă la bătaie pe S[fântul] Petru că el era la margină. După ce-l bătu bine, ieşi afară să caute un ciomag să bată şi pe cel de la părete. Dar Sf[ântul] Petru nu se pricepu pese[m]ne, ci crezu că tot pe dânsu are să-l bată, de aceea zise lui Dumnezeu:

— Doamne, ia să mă mai dau eu la părete că vine şi mă bate tot pe mine.

Dumnezeu se trage binişor la margina patului, iară Sf[ântul] Petru trece la părete.

Când vine cela de afară zice:

— Pe ist de la margine l-am bătut, ia să mai bat şi pe cel de la părete.

Şi aşa a luat la bătatie tot pe Sf[ântul] Petru.

Beţivu cela chică de ostenit şi adoarme.

5

[PENTRU O PALMĂ DATĂ, SFÂNTUL PETRU PRIMEŞTE DOUĂ]

În vremea de demult, Dumnezeu umbla cu Sf[ântul] Petru pre pământ, fiindcă (zice poporul) era lumea mai bună. Şi plecând dintr-o comună, ca să meargă la alta, pe drum întrebară pre un văcar:

— Care e drumul ce duce la comuna X?

Văcarul, fiind culcat, nu s-a ostenit a se scula să le arate, ci le-a arătat cu piciorul drumul ce duce la comuna X.

Sf[ântul] Petru s-a indignat foarte pentru dispreţul cu care bietul văcar le arătase drumul. Şi, apropiindu-se de el, 'i dede o palmă.

Dumnezeu zice:

— Petre, pentru una (palmă) vei lua două.

Apoi plecară şi ajunseră în comuna X. Acolo traseră la o casă pentru a face rost de cvartir. Femeia, căci numai dânsa era acasă, le zice:

— V-aşi primi cu dragă inimă, dar mă cam tem, să nu vă facă ceva bărbatu-meu, care are un arţag – [la] beţie – şi care acum este la cârciumă.

În fine, de bine, de rău, 'i primi în gazdă.

După ce cinară, Sf[ântul] Petru şi cu Dumnezeu se culcară amândoi într-un pat.

Nu trecu mult şi veni şi stăpânul casei, beat mort. El întrebă pre nevastă-sa:

— Cine sunt aceşti uncheşi?

Ea răspunse că sunt nişte călători.

Apoi omu nostru, beat fiind, se apropie de S[ântul] Petru, care era în marginea patului şi-i şterse o palmă, după care plecă iar la cârciumă. Sf[ântul] Petru zise:

— Doamne, te rog, mai treci şi d[umnea]ta la margine, fiindcă nebun[u] 'ala* când o veni, iar pe mine mă pălmuieşte.

* Aşa pronunţă poporul (*n. ref.*).

Dumnezeu tăcu şi trecu la margine, iar Sf[ântul] Petru la părete.

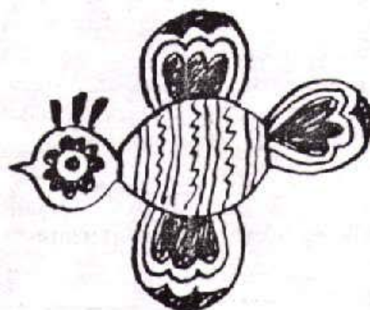
După un oarecare timp, omul beat veni. El vorbea singur:

— E! Cu moşu ăsta de la margine m–am răfuit. Socoteală am cu cel de la părete.

Şi zicând astfel, trase o palmă ţapănă celui de la părete.

A doua zi, se gătiră de dimineaţă şi luându–şi ziua bună plecară. Pe drum, Dumnezeu zise:

— Vezi, Petre, că pentru o palmă (ce ai dat văcarului) ai luat două?!

6

[DUMNEZEU ŞI SFÂNTUL PETRU LUAŢI DREPT IBOVNICI]

Pe când Dumnezeu cu Sfântul Petru umbla pe pământ, în o sară, trag la un om să mâie. Omul nu este acasă. Femeia–i primeşte, culcându–i amândoi pe un pat. Dumnezeu s–a culcat la părete şi Sfântul Petru la margine.

Omul, peste noapte, vine bat. Crezând că acei oameni sunt ibovnici de a femeii, ia un ciomag şi începe a bate pe Sfântul Petru de la margine, până rupe ciomagul. Se duce afară să aducă altul. Sfântul Petru se roagă la Dumnezeu să se dea el la margine că dacă–l mai bate, l–omoară. Dumnezeu s–a dat la margine şi Sfântu Petru la părete (schimbând locul).

Omul, venind de afară, mai înfuriet şi cu un ciomag bun, zice tare:

— Am bătut pe ist de la margine, acuma trebuie să bat pe cel de la părete!

Sfântul Petru a îngheţat auzind că n–a scăpat de bataie.

Şi începe a–l bate şi mai tare, încât Sfântul Petru abia a scăpat cu viaţă. Apoi i–a dat afară.

7

[FATA HARNICĂ ŞI FLĂCĂUL LENEŞ]

Se povesteşte că, pe când Sântul Petru umbla cu Dumnezeu pe pământ, trec amândoi pe lângă o fată mare, care secera la grâu neîncetat, cu o vrednicie mare. Sântul Petru îi dete bun lucru, fata le mulţumi cu plăcere şi o întrebară că pe unde e drumul ca să meargă la satul cutare? Ea le arătă numaidecât drumul cu mare bucurie.

Plecară mai departe şi deteră peste un flăcău care sta culcat la umbra unui arbore sau copaci şi[-i] deteră bună odina şi îl întrebară care este drumul sau pe care drum să apuce ca să meargă la satul cutare? Băiatul sau flăcăul le arătă cu piciorul:

— Ăla este. Fără să se scoale în sus.

Atunci ei merseră mai departe. Sântul Petru zise lui Dumnezeu:

— Doamne, ce leneş şi fără minte este acel flăcău!

Dumnezeu zise lui Petru:

— Flăcăul acel leneş o să ia pe fata cea vrednică şi cuminte, căci aşa se cade - să ia o fată vrednică pe un bărbat leneş; şi un bărbat vrednic să ia o fată leneşă sau dă nevoie.

— Cum se poate, Doamne? Mă duc de-l bat. Răspunse Petru.

Dumnezeu îi zise:

— Nu, Petre, că pentru o bătaie, o să iei două bătăi.

Petru nu ascultă şi se duse de luă la bătaie pe flăcăul care şedea la umbră.

Peste puţin timp, flăcăul leneş a luat pe fata cea vrednică şi cuminte care secera sârguincios la grâu.

Umblând Dumnezeu multă vreme cu Sântul Petru, a nemerit la satul tocmai la casa flăcăului şi a fetei. Dumnezeu ştia tot. Ei se făcuseră uncheşi (bătrâni) cerşetori. Umblară din colibă în colibă ca să îi primească şi să[-i] găzduiască până dimineaţa, însă nu-i primiră nimeni. Văzură o casă mai crazna de sat şi traseră acolo. Strigară la poartă, ieşi femeia afară.

— Bună vremea, nepoată, zise Petru.

— Mulţumim dumneavoastră, bătrânilor, răspunse femeia.
— Nu cumva se poate să ne găzduiţi şi pe noi astă seară?
— Ba se poate, răspunse femeia, că d-aia (de aceea) face omul patru păreţi ca să se acioleze şi cei străini.

Dumnezeu cu Sântul Petru intrară în casă. Bărbatu-său nu era acasă, ci se dusese la cârciumă. Când vine beat şi-i vede culcaţi pe pat, el se răsti pe nevastă că cine sunt. Ea-i răspunse că:

— Sunt nişte bieţi bătrâni, care a tras la noi ca să se odihnească până dimineaţa.

Sântul Petru era culcat la marginea patului şi Dumnezeu la pårete. El se necăji, 'şi sumese mânecele şi luă pe Sântul Petru la bătaie şi-l bătu, până-l lăsă de urât şi ieşi pe afară ca să se mai răcorească.

Sântul Petru zise lui Dumnezeu:

— Doamne, să trec eu la părete şi treci tu la margine căci când va veni d-afară, iară mă ia la bătaie.

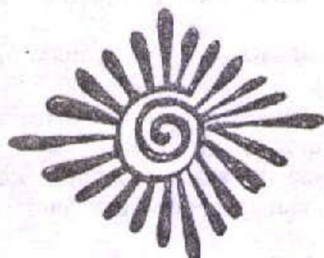
Dumnezeu îi făcu voia şi trecu numaidecât la margine. Când veni omul d-afară, atunci zise:

— Acuma să mai iau la bătaie şi pe cel de la părete!

Şi începu să-l trântească dă-i clănţăneau dinţii în gură. Abia scăpară cu carne cu piele până dimineaţa.

Apoi şi-urmară de drum. Atunci Dumnezeu zise lui Petru:

— Vezi, Petre?! Nu ţi-am spus eu că pentru o bătaie o să mănânci două bătăi? Acesta este flăcăul care şedea la umbră şi l-ai bătut şi a luat de nevastă pe fata cea vrednică şi cuminte, care secera la grâu. O femeie vrednică poate ţine un bărbat de nevoie şi un bărbat vrednic poate ţine o femeie de nevoie.

8

[CU SAU FĂRĂ AJUTORUL LUI DUMNEZEU]

O dată, când Sf[ântul] Petru şi cu D[umne]zeu umblau prin lume, găsiră o fată săcerând. Se abătură la dânsa şi-i cerură să le deie oleacă de apă să bea. Ea le răspunde:

— N-am vreme să vă dau apă, că mă silesc să mântui capătul ista mai degrabă. Sf[ântul] Petru-i zise:

— Dacă a vrea D[umne]zeu ai să mântui acuşi!

Iară ea zise:

— Dac-a vrea D[umne]zeu, n-a vrea, eu am să mântui.

După aceea, S[fântul] Petru şi cu D[umne]zeu pleacă şi găsesc săcerând o altă fată, care avea un capăt mai mare ca a[l] celei dintâi.

Cum o văd, cer şi de la dânsa apă. Ea le spune că:

— N-am nici oleacă de apă în cofă, dar mai staţi oleacă, vă rog, că mă duc repede s-aduc de la fântână, că nu-i departe tare.

Îndată aduse fata apă şi le dede să beie. Ea nu ştia că aceia sunt D[umne]zeu şi Sf[ântul] Petru. După ce D[umne]zeu şi Sf[ântul] Petru băură apă au zis:

— Sileşte, copilă, că n-ai mult de săcere.

Iară ea zice:

— Dacă a da Dumnezeu, mântui. N-oi mântui până-n sară da' oi mântui mâni.

Apoi Sf[ântul] Petru şi cu Dumnezeu plecară. Dumnezeu zise lui Petru:

— Petreo, vezi tu fata asta are să mântuie mai degrabă de secere decât ceialaltă.

În adevăr, acea care n-a vrut să le dea apă a lovit-o [o] boală şi n-a mai putut secera defel.

Iară ceialaltă până în sară a şi mântuit de săcere, cu toate că capătul său era mai mare decât a fetei care s-o bolnăvit, fiindcă aşa a vrut Dumnezeu.

Ducându-se de la fetele cele, ajung la un păr, subt umbra

cărui dormea un om, ce de lenş ce era, mai nu se putea întoarce, ba nici de muşte nu se putea apăra. Se pun şi ei să se mai hodinească oleacă şi privea la leneşu cela cum şidea cu faţa în sus şi gura căscată.

Numa ce chică o pară drept în gura celuia.

Atunci el zice:

— Ce, Doamne, cum mi-ai dat-o, încalea şi mestică-mi-o!

Se scoală D[umne]zeu şi cu Sf[ântul] Petru şi pleacă de-acolo. Pe drum, Dumnezeu zice:

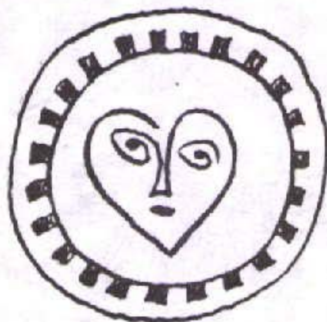
— Petreo, ai văzut leneşul ceala, are să ieie pe fata cea care ne-o dat apă.

Sf[ântul] Petru zice:

— Cum se poate, Doamne, una ca asta!? Păcat de copila aceea că n-ai văzut câtu-i de harnică şi cuminte!

Iară Dumnezeu zice:

— Aşa se cade, că pe un leneş ca acela cine să-l ţie dacă nu l-a ţinea una ca fata aceea?!

9

[PUTEREA PROVIDENŢEI]

D[umne]zeu a umblat cu Sântu Petru pe pământ. D[umne]zeu au rădicat viaţa părinţilor şi au rămas doi copii. Atunci Sântu Petru au zis:

— Doamne, cum au să trăiască aceşti prunci fără mamă măcar?

D[umne]zeu au zis:

— Petre, adă-mi o piatră din marea.

O adus. I-au zis:

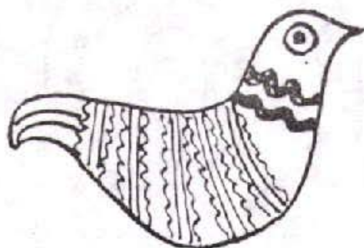
— Despică-o!

Au dispicat-o şi au găsit doi viermuşori. Atunci D[umne]zeu au zis:

— Petre, cine poartă de grijă acestora?

— Tu, Doamne!

— Aşia voi purta şi pruncilor acestora.

10

[BUNĂTATEA RĂSPLĂTITĂ]

Altădată Sf[ântul] Petru, iar cu D[omnu]l Cristos fiind (căci adesea amândoi umbla), voiau să treacă o apă. Aci îi ajunse un om cu carul cu 6 boi şi nu-i trecu. Când, iată, un sărac cu doi bouleni, şi el singur îi chemă şi îi trecu dincolo. Când, în mal, îi moare unul.

Bătrânii deja sosise la un sat (lăsase pe om în urmă). Când, se pomeneşte cu el prin sat, spuind că i-a murit un bou. Dar uncheşu (D[omnu]l Cristos) zise:

— Întoarce-te şi vezi că nu-i mort, ci doarme!

— Ba e mort, zise omul.

Cristos zise:

— Nicidecum nu este mort! Apucă-l de ureche că se scoală.

Înapoindu-se omul, făcu aşa. Se sculă boul.

Toate acestea până a se întâmpla, D[omnu]l Cristos le spuse lui Petru că are să se întâmple (de până nu trecuse încă apa).

11

[LUCRUL LUI DUMNEZEU]

Ducându-se D[umne]zeu mai departe, s-au întâlnit cu un om care muncea în holda sa. D[umne]zeu n-a zis nimic. Ducându-se mai departe au dat peste doi tineri, cari se iubeau în gradul cel mai înalt. Dumnezeu a zis:

— Bun lucru!

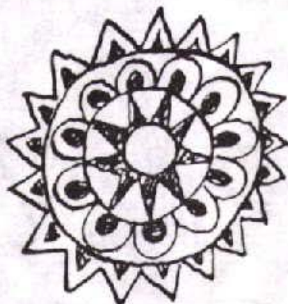
Petru, după aceasta, au zis lui Dumnezeu:

— Bine, Doamne! La omul ăla care muncea cu sudoare, nu-i dăduşi „bun lucru!", dar la scârnăvia asta, care nu s-a ruşinat de faţa noastră a face lucrul ăla, îi dăduşi „bun lucru!".

D[umne]zeu răspunse:

— Bine, Petre, dar trebă să ştii că ăla a muncit numai pentru el, dar ăsta munceşte pentru mine, că aci, de loc, am un suflet şi dintr-ăla vor fi mai multe.

Apoi s-au dus mai departe.

12

VIA ŞI MOARA

Sfântul Petru a umblat ca D[umne]zeu pe pământ. Şi, mergând ei mai mult timp, au dat peste un om. Şi i–a întrebat, zicând:

— Doamne, eu am o vie şi vreau să o vând.

Dumnezeu a zis:

— Vinde–o!

Altul a zis:

— Doamne, am o moară şi vreau să o vând.

D[umne]zeu a zis:

— N–o vinde!

Mergând mai departe, a întrebat Sfântu Petru pe D[umne]zeu că de ce celui cu via i–a dat voie să o vândă, şi celui cu moara nu?

Dumnezeu a zis că cel cu via are pomană, dacă o va vinde–o, pentru că, călătorí, cari vor trece pe drum şi vor lua veriun strugure, vor zice bodaproste, iar cel cu moara nu va avea nici o pomană, pentru că moara–i va toca întotdauna în cap.

13

[SFÂNTUL PETRU VREA SĂ-ŞI AJUTE CUMĂTRUL]

Se zice că Sântu Petru avea un cumătru şi D[omnu]l Hristos, în una din zilele primăverei, ar fi zis către Petru că în acea vară n-are să fie ploaie. Petru, auzind aceasta, a spus cumătrului. Şi acela, fiindcă era agricultor, n-a mai sămănat nimic. Lucrul însă s-a întâmplat, dar altfel, că deşi n-a fost ploaie, cerealele şi legumele s-au făcut cu abundenţă.

Cumătrul lui Sf[ântul] Petru văzând că s-a înşelat, a zis către Sf[ântul] Petru că l-a ascultat că n-are să ploaie şi pentru aceasta n-a sămănat nimica, rămânând acum foarte lipsit, pe când ceilalţi oameni au făcut mulţime de pâine.

Petru, după aceasta, s-a dus la D[omnu]l H[risto]s şi i-a zis:

— Doamne, am şi eu un cumătru şi tu ai zis că în vara aceasta n-are să ploaie. Eu spuind aceasta cumătrului, n-a sămănat nimic şi acum el se vede înşelat. În timp ce oamenii ceilalţi au făcut pâne cu îndestulare, el n-are zilnica hrană.

Atuncea D[omnu]l H[risto]s i-a zis:

— Petre, eu am zis că n-are să ploaie, iar nu că n-are să se facă pâne. Deci, spune aceluia să se ducă să cosească miriştea pe urma săcerătorilor şi să treiere, că va face şi el pâne.

Făcând aşa, a dobândit mulţime de pâne de tot soiul, mai mult chiar decât cei care au sămănat şi muncit.

14

[SÂNTUL ILIE ŢINE LOCUL LUI DUMNEZEU]

Apoi, tot de popor se mai povesteşte că Dumnezeu a pus pe Sântul Ilie în scaunul său ca să observe universul.

Sântul Ilie a văzut doi oameni, la arie, care treierau la grâu. După ce terminaseră de treierat, omul dete dijma cuvenită omului celui care i-a treierat grâu cu cai[i], şi făcură două grămezi.

Omul cu cai[i] se duse ca să-i dea la apă, iar stăpânul grâului rămăsese singur la arie şi i se păru că grămada de grâu a omului cu cai[i] este mai mare.

Se repezi cu baniţa şi luă una din grămada de grâu şi o puse în grămada lui.

Sântul Ilie îl observă. Tot i se păru că e mai mare şi se răpezi [şi] mai luă o baniţă cu grâu şi o turnă în grămada sa.

Şi când să mai ia şi a treia oară, Sântul Ilie-l trăzni cu baniţa în cap.

— Ce făcuşi, Ilie? zise Dumnezeu.

— Iată ce făcui, că omul cu grâu mult a mai luat şi din mica grămăjuie, dijma omului sărman, care i-a treierat grâul cu cai[i] şi i-a muncit.

— Da' eu câte văz şi auz şi multe rabd! [zise], certându-l, Dumnezeu.

d. Basme nuvelistice

1

[FATA URSITĂ SĂ SE CĂSĂTOREASCĂ CU CĂLĂTORUL]

Despre Ursite şi Ursitoare, poporul povesteşte că ele sunt trei femei care, la a treia sară după naşterea copilului, vin la casa născutului şi-i ursesc soarta ce voiesc a-i da. Urseşte întăia, a doua şi cea de a treia, ca mai mare, împlineşte.

Precum a fost o femeie. Şi când se trudea de facere, tocmai atunci venise, din întâmplare, şi un călător, sau drumeţ, ca să se odihnească. Şi, neavând unde să doarmă, culcându-se afară, nu putu dormi.

Mai târziu, născu femeia o fată. A văzut, venite la fereastră, trei femei vesele straşnic. Cea de întăi a zis să fie frumoasă; cea de a doua: să fie veselă, precum sunt ele în astă sară; cea de a treia a zis să fie bogată şi bărbatu ei să fie acel drumeţ.

Drumeţul, ce era pe prispă afară, auzind ursita aceasta, l-a prins mirarea grozav, că cum să stea el neînsurat până se va face această fată mare.

A doua zi, a pândit când a plecat femeia leuză la apă, a furat copila şi a înfipt-o într-un gard afară, cu chip să o omoare. După aceea, călătoru-şi grăbi drumul său.

Mama copilei, venind de la apă, a luat copila din gard, nefiind moartă. Lecuind-o s-a îndreptat.

Din întâmplare, mai trecând încă o dată pe acolo călătorul acela şi văzând o copiliţă mică, frumuşică, a întrebat pe gazdă de unde are acea copiliţă şi i-a spus că este a ei şi că, când o născuse, a vrut s[ă] i-o omoare un călător ce dormise la dânsa. A găsit-o înfiptă prin pântece în gard.

El stătu câteva zile acolo, pândi când nu era femeia acasă, a luat copila şi a aruncat–o într–un puţ părăsit.

Trecând pe acolo un mocan cu oile, a auzit ceva plângând. S–a dus înspre plânset. Găsind copila, a scos–o şi a dus–o la târla lui. Copila fiind mai mică, a dat–o unei femei ca s–o crească.

Copila era acum în apropierea unei cucoane avute grozav. Cucoana, intr–una din zile, văzând copila atât de frumoasă, i–a plăcut straşnic. Ea nu avea nici un copil. A întrebat pe femeie a cui este copila. A spus că este a unui mocan, care i–a dat–o să o crească, plătindu–i.

Cucoana a chemat pe mocan, l–a întrebat dacă este a lui copila.

I–a spus că a găsit–o intr–o fântână părăsită şi o creşte ca pe a sa.

Cucoana, cu orice preţ, voia să fie a ei copila. S–a rugat de el să i–o dea şi–i va da tot ce va cere de la ea.

Mocanu (ciobanu) a răspuns că nu poate să o dea. Cucoana, scoţând, i–a dat 300 bani de aur preţ, luând copila.

Crescând mare, a învăţat–o carte şi ale casei.

Într–una din zile, acel călător, care se făcuse bogat tare, veni înspre acel oraş cu vaporu pentru negoţ.

Casa cucoanei era lângă apă mare.

Călătorul zăreşte copila la fereastră şi văzând–o atât de frumoasă, să îndrăgosti (amurează) de dânsa la culme.

Merse la cucoană şi o ceru de nevastă (muiere, aşa zice poporul). Făcu nunta.

Într–o zi, plecă tinerii la baie. Dezbrăcându–se, el observă (vede) la coasta ei o zdrelitură, adică loc de rană. Întrebând–o ce a avut aoclo, ea a spus că nu ştie nimic.

Lui i–a venit în minte ca nu care cumva, după atâţia ani, să fie tot fata aceea, ursitoarea dânsului pe care o credea moartă.

Mergând acasă, a întrebat–o pe cucoană că dacă–i adevărată fiica ei.

Cucoana deocamdată a cam cârnit, zicând că este a ei; dară, în urmă, i–a spus că a luat–o de la un mocan, ce o găsise într–o fântână părăsită.

Atunci ş–a adus aminte că este ursita lui. A mers la părinţii fetei, adevăraţi, pe cari fata nu–i cunoştea. Ei fiind acum săraci, tinerii i–a luat cu dânşii, făcându–i fericiţi şi povestindu–le cele întâmplate.

2

[FATA URSITĂ SĂ SE MĂRITE CU CIOBANUL]
(Variantă)

O dată, născându-se o fată, a venit Ursitorile a treia zi ca s-o ursească. Şi, pe când o ursea ca fata aceea să nu se mărite până ce nu va lua de soţ pe ciobanul părinţilor, ciobanul a ascultat şi, de necaz, a luat fata, după ce au plecat Ursitorile şi a pus-o într-un par ca s-o omoare. Dar ea n-a murit, ci numai s-a scrijilat la un şold.

Apoi, ciobanul a fugit de la stăpânul său şi a umblat mai mult timp prin alte locuri depărtate. Dar, în urmă, venind iarăşi în satul acela de unde fugise, fără să ştie, a tras în gazdă la vecinul stăpânului său. Şi venindu-i gust ca să se căsătorească, i-a propus gazdei ca să-i găsească o fată, căci voieşte ca să se însoare, fiindcă i s-a urât de când umblă singur.

Gazda s-a dus la vecinu-său şi stăpânul ciobanului, căci fata pe care o pusese în par se făcuse de măritat şi i-a zis vecinului că este rugat de un tânăr ca să-i recomande o fată şi „noi vă rugăm ca dumneavoastră să daţi fata după dânsul".

Vecinul a priimit bucuros şi l-a chemat pe tânăr de l-a logodit cu fie-sa. Şi în urmă s-a şi cununat.

Mai târziu, se întâmplă ca el să vază pe femeia sa scrijilată la un şold. Şi, întrebând-o de unde are acea scrijilare, şi ea i-a răspuns că Ursitorile au ursit-o ca să ia de soţ pe ciobanul părinţilor ei şi ciobanul, ascultând şi fiindu-i necaz, după plecarea Ursitorilor a luat-o şi a pus-o într-un par ca s-o omoare şi în urmă a fugit şi fugit este şi astăzi.

El i-a răspuns că el este acel cioban care a luat-o şi a pus-o în par.

3

[COPILUL URSIT SĂ SE CĂSĂTOREASCĂ CU MAMA LUI]

Să povesteşte de uni[i] oameni c-a fost odată o femeie însărcinată călătoare. Şi, sosindu-i timpul să nască, ea a văzut un foc şi, trăgând acolo să doarmă, a nemerit la cortul Ursătorilor. Născând un prunc, ea s-a făcut adormită. Ursătorile supărate pentru că a nemerit femeia la ele, au hotărât ca acel prunc să ia pe mamă-sa.

Mama lui auzind, au făcut un coşciug şi l-au dat pe apă, socotind că se va ineca. Însă, neşte slugi de la un boier au găsit copilul şi l-au scos.

Făcându-se copilul mare, a plecat de la boier, nemerind în satul unde era mamă-sa, care rămăsasă văduvă. A luat-o de soţie, fără să ştie.

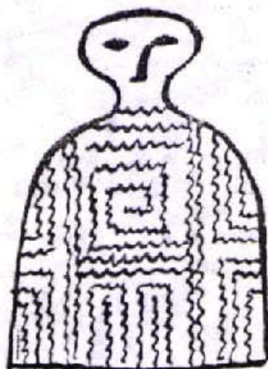
Din această căsătorie s-au născut un copil. Acest copil plângea necontenit. Mamă-sa, legănându-l într-o seară, zicea:

— Destul fii, nu ţ-oi mai fi!

Iară fiu-său, bărbatu zicea:

— Nu m-ar mai fi scos din apă cine m-a scos!

Atunci, auzind, mama-soţie a cunoscut că n-a scăpat de sentinţa Ursătorilor.

4

[COPILUL URSIT SĂ SE ÎNECE]

Se zice că, odată, un călător s–a întâmplat să tragă într–un sat, la un om, căruia–i făcuse nevasta. Era tocmai în seara de Ursitori.

După ce fu primit cu voie bună de stăpânul casei şi ospătat cum se cade, călătorul acela se duse şi se culcă pe prispă afară, pentru că era timpul frumos, fiind în toiul verii.

Pre la miezul nopţii, pre când toţi ai casei dormeau duşi, veniră Ursitoarile şi, după ce mâncară şi băură puţin, ursiră pre copil ca la etatea de şeapte ani are să se înece în puţul ce aveau acei oameni înaintea casei.

Călătorul acela, care auzise tot, după prispă, care era a casei unde dormea femeia lăuză, când se sculă, dimineaţa, spuse stăpânului casei tot ce auzise de la Ursitori, fiindcă era un creştin a lui D[umne]zeu. Şi după ce–l povăţui să dărâme puţul, ca să nu să întâmple aşia, plecă la treaba lui.

Preste şeapte ani de zile, însă, se întâmplă că tocmai în acea zi, la aceeaşi oră, copilul fu găsit mort cu faţa în jos, cu gura pre o gaură de şioarece, care mergea până–n puţ.

Astfel se întâmplă întocmai ce ursiseră Ursitoarele.

5

[COPILUL URSIT SĂ SE ÎNECE]
(Variantă)

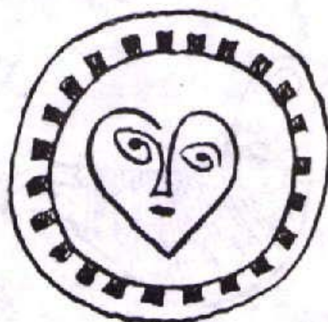
Uni[i] oameni povestesc că, mai demult, dacă asculta muma sau moaşa când vineau Ursitoarele noaptea, auzeau cum urseau pe cel nou născut.

Aşa, o moaşă, ascultând, zice poporul, la Ursitoare, ca să ştie şi ea cum urseazǎ pe nepotul său, a şi auzit cum l-au ursat. Ursătoarea cea mai mare au zis către cele[l]alte două că ea-l ursează să aibă parte de cirezi de boi, cai, bivoliţe. Cea mijlocie a zis să aibă parte mai mult a se hrăni cu hoţia. Cea mai mică l-au ursat că, când se va face de 20 ani, să se ducă să se dea în fântână şi aşa să moară. Învoindu-se şi celelalte cu cea din urmă Ursitoare, a rămas ca cel ursat să moară în anul cutare, ziua cutare, ceasul cutare, înecat în fântână.

Moaşa auzind cum a rămas ursat nepotul său, au mai spus şi tatălui şi mumei copilului, care au aşteptat până la anul şi ziua hotărâtă să se înece copilul lor, când atunci s-au dus şi au legat pânză pe deasupra tutulor fântânelor, ca copilul să nu aibe unde să se înece.

Când însă a sosit ora hotărâtă ca să moară înecat, văzând că nu se poate îneca, s-au culcat pe pânza dupe gura unei fântâni unde a şi murit.

Iată, dar, credinţa poporului despre Ursitoare.

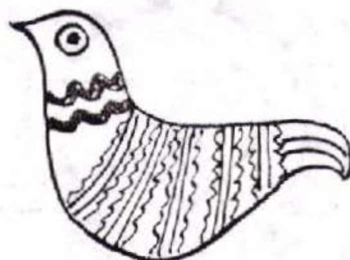

6

[COPILUL SORTIT SĂ FIE TRĂSNIT]

La un domn foarte avut, i s-au născut un fecior, la care Ursitorile i-au ursit că, când va fi de 18 ani, 'l va trăsni. Acum domnul au făcut o casă toată de fier şi foarte tare ca trăsnetul să nu poată străbate prin ea şi când s-au apropiat ziua în care să împlenească 18 ani copilul, l-au băgat în casă şi l-au încuiat bine să nu poată ieşi nicăieri afară. Însă el – cine ştie cum – au ieşit din casă chiar în ziua când era să-l trăsnească. Au mers în grădină fără a şti cineva, s-au pus la o masă şi cetea din o carte, când, după amiazi, ridicându-se un nor mare, au venit un vânt cu volbură şi ploaie mare şi a trăsnit aşa de tare în casă, încât toată s-au sfărâmat. Atunci părinţii au şi alergat să vadă ce s-a întâmplat cu copilul lor. Şi spre mirarea lor, pe acesta l-au aflat sănătos în grădină, la masă, cu cartea în mână.

Şi de atunci zic oamenii că şi-au pierdut Ursitorile puterea.

7

IOV ÎMPĂRATUL

A fost odată ş–odată un om foarte avut, cu numele Iov, care, pe lângă toată avuţia lui cea mare, nu avea decât numai doi copii şi o muiere foarte frumoasă.

Odată, i s–a arătat lui [Iov] Dumnezeu şi l–a întrebat că, când vrea el să fie mai fericit – acuma, în tinereţe, sau la bătrâneţe? Iov a zîs către D[umne]zeu ca să–l lase ca să se mai socotească încă vro cîteva zile.

După ce a trecut şi timpul acela ce şi l–a cerut Iov ca să se socotească, iară i s–a arătat D[umne]zeu şi l–a întrebat că socotitu–s–a ca să–i de–a răspuns?

— M–am socotit, Doamne, răspunse Iov. Mai bucuros voiesc să fiu fericit la bătrâneţe decât acuma la tinereţe!

Atunci, D[umne]zeu, numaidecât, a dat o boală grea preste vitele şi slugile lui, aşa încât toate au murit de boala ace[e]a şi cari au mai scăpat cu viaţă, pe acelea i le–au furat turcii. Mai pe urmă, a dat D[umne]zeu şi preste corpul lui Iov un morb greu şi urâcios, – că i s–a umflat corpul de bube –, aşa încât până şi muier[ii] sa[le]* încă i s–a făcut greaţă de el şi l–a scos afară din casă, în neşte gunoaie, în mijlocul curţii. Şi acolo la el mergea muierea lui mai rar, din când în când, de–i mai ducea câte ceva de mâncare, ca să nu chiar moară de foame.

După ce pe Iov l–a scos femeia sa afară din casă, venea la ea, în toată noaptea, dracii cu hinteuă multă şi cu muzică mare şi zîceau şi petreceau toată noaptea în casa lui Iov. Şi pe ea, pe muierea lui Iov, a rugat–o ca să să ducă cu ei şi să să mărite cu unul din ei.

Într–o zi, a mers muierea lui Iov la el în gunoi şi a zîs către el:

— Iovule, eu mă mărit!

— Mărită–te! Dar după cine? o întrebă Iov.

— D–apoi vin în toată noaptea aci în casa noastră neşte

* În ms.: „muierea sa" (*n. ed.*).

domni cu hinteuăle şi cu banda şi-şi petrec aci până pe la miezul nopţii. Cum, tu n-ai auzit nice o dată banda ace[e]a cum zîce de frumos? Ş-apoi domnii aceia zîc că dacă voi vrea să mă duc şi să mă mărit cu unul din ei.

— Du-te cu D[umne]zeu, 'i zîse Iov, numai adu-ţi aminte şi când a fi ca să te sui în hinteu, atuncea să-ţi faci cruce.

În ceastalaltă noapte iară au venit mulţime de draci îmbrăcaţi frumos şi în formă de domni cu hinteuă mai multe şi cu o bandă cu mult mai mare şi mai frumoasă. Şi iară au rugat-o ca să meargă cu ei.

Ea numaidecât ş-a lăsat cei doi copilaşi în casă plângând şi ea a mers ca să să suie în hinteu şi să meargă cu ei. Însă, când a pus piciorul stâng în hinteu, ş-a adus aminte de ceea ce i-a spus bărbatu-so. Aşa, ea ş-a făcut cruce. Atuncea, numaidecât, au pierit toţi dracii dimpreună cu hinteuăle lor cu tot şi în locul lor s-a făcut prin curte neşte bolovani mari, iară ea s-a trezit în mijlocul curţii cu piciorul stâng pe putineii de la fântână. Văzând femeia lui Iov că ce s-a întâmplat cu ea, a început a se sparia şi a-i fi frică. Pentru aceea, a mers la bărbatu-so, l-a dus din gunoi în casă şi de aci înainte a început a-l griji mai bine până ce s-a insănătoşat.

După ce s-a însănătoşat Iov, erau săraci - nu mai aveau nece ce să mai dea la copii de mâncare. Pentru aceea a zîs Iov către muicrea sa:

— Tu, muiere! Noi acuma nu mai avem nimica la casa noastră. Toate ni le-a luat D[umne]zeu. Ce să mai şedem noi aci în ţara aceasta rea şi săracă!? Mai bine să mergem şi să ne căutăm şi noi ca toţi oamenii năcăjiţi altă ţară, unde poate că vom trăi mai bine ca aci. Căci, acuma suntem bătrâni şi nu mai putem lucra aşa ca până ce am fost tineri. Şi iacă, acuma, avem doi copilaşi. Acestora trebuie să le purtăm de grije, până ce vor apuca şi ei deasupra năcazului. Hai să mergem în ţara turcului, căci aşa să aude de preste tot locul că, ca acolo, nu e bine nicairea.

Aşa, Iov, luându-şi femeia precum şi cei doi copilaşi, au luat drumul spre ţara turcească şi s-au tot dus, s-au tot dus, până ce au dat de un râu. Acuma, cum să treacă ei râul, pentru că era cam mărişor. S-au tot preumblat pe lângă râu în sus şi în jos, până ce au văzut pe un turc umblând cu luntrea pe râu.

Iov, numaidecât, a chemat pe turcul acela la sine şi l-a rugat ca să-i pună în luntre şi să-i treacă de marginea cealaltă a râului.

Turcul, deşi putea ca să-i pună pe toţi deodată în luntre şi să-i treacă dincolo, totuşi, văzând femeia cea frumoasă a lui Iov, s-a îndrăgostit de ea. Pentru aceea, nu a voit ca să-i pună pe toţi deodată, zicând că nu încap şi nu sufere luntrea mai mult decât de doi oameni deodată. Aşa, Iov ş-a pus mai întăi muierea.

Turcul, cum a apucat pe muierea lui Iov în luntre, îndată a dat drumul la luntre pe râu în jos şi a dus pe muierea lui Iov în casa sa, ţinându-ş-o sieşi de nevastă. Iară Iov a rămas, dimpreună cu cei doi mici copilaşi, cu buzele umflate, ţinându-i de mână, la marginea râului.

Văzând că turcul acela nu se mai întoarnă nice cu muiere, nice fără de muiere, a luat-o împreună cu cei doi copilaşi, pe marginea râului în sus, cugetând că va mai vedea pe cineva care să-i treacă şi pe ei, sau dacă nu, vor găsi vro punte, peste care, apoi, vor poate trece râul dincolo.

Aşa, s-a tot dus el, împreună cu cei doi copilaşi ai săi, s-a tot dus, s-a tot dus, pănă ce a dat de o punte îngustă, pe unde era râul mai mic. Acuma, cum să treacă el cu doi copii deodată, că nu încăpeau pe punte. A lăsat un copil la capătul punţii, iară pe celălalt l-a luat cu sine ca să-l treacă puntea dincolo.

Când a fost pe la mijlocul punţii, s-a uitat îndărăt şi a văzut că pe copilul ce l-a lăsat la capul puntei, l-a luat un lup. El, numaidecât, a lăsat pe copilul ce-l trecea la mijlocul punţii şi a fugit iute ca să prindă lupul şi să scoată copilul din el. Însă, în zădar, că lupul nu l-a mai putut ajunge şi până ce el s-a întors, un peşte a sărit din apă şi a înghiţit copilul ce era pe punte.

Bietul Iov acuma a rămas singur – şi, năcăjit cum era, s-a tot dus, s-a tot dus, pănă ce a ajuns în cetatea cea mai mare a ţărei turceşti. Aicea, tocmai era vorba ca să aleagă împărat. Să tot certau şi nu ştiau pe cine să pună, sau să aleagă de împărat, pentru că s-au îmbiat foarte mulţi. Iov încă a mers acolo la alegere.

Văzând poporul şi domnii cei mari că nu se pot înţelege a

alege un împărat, s–au sfătuit cu toţii ca să arunce coroana în sus şi în al cărui cap va cădea, acela să fie ales de împărat.

Întâia dată coroana s–a aşezat pe capul lui Iov. Iov, numaidecât, a luat–o din cap şi a aruncat–o la altul, pentru că el nu să ţinea vrednic ca să fie ales de împărat.

După aceea, s–a aruncat coroana a doua oară în sus şi, iară, s–a aşezat în capul lui Iov. El, iară, ş–a luat–o de pe cap şi a aruncat–o la altul.

În urmă, au aruncat coroana a treia oară şi şi acum s–a aşezat tot în capul lui Iov.

Văzând aceasta, domnii şi poporul de prinprejur l–a silit ca să primească el împărăţia preste întreaga ţară turcească. Aşa, acuma Iov a primit coroana şi s–a suit pe tronul împărătesc.

După ce Iov a apucat împărat, a făcut şi el mai multe baluri, precum fac toţi împăraţii, la cari au luat parte domnii şi turcii cei mai de frunte dimpreună cu femeile lor. Petrecerile erau tare plăcute şi frumoase.

La balul cel de întâi, au venit toţi turcii cu muierile lor cu tot, numai unul nu.

La al doilea, iară au venit toţi cu muierile, numai turcul de mai înainte iară a venit singur.

Văzând aceasta, Iov împăratul a zîs, după ce s–a gătat balul:

— Cinstită adunare, mi–a plăcut şi îmi place foarte tare că vă văd pe toţi aşa de voioşi şi aş dori ca şi de aici înainte să fiţi tot aşa de voioşi. Numai un lucru nu–mi prea place. Şi ştiţi d[umnea]voastră ce? Toţi sunteţi aci la bal şi aţi fost* şi mai înainte cu muierile şi acesta este un lucru tare plăcut. Numai sîngur d[umnea]lui – arătându–l cu degetul – nu. De ce nu ţi–ai adus şi dumneata muierea? De ce să nu să bucure şi femeia d[umi]tale de petrecerea de care te bucuri d[umnea]ta? Ori că este prea frumoasă şi d[umnea]ta o temi de alţii, ori că este prea urâtă şi d[umi]tale 'ţi ruşine cu ea, zice împăratul către turcul cel fără muiere.

Împăratul Iov a cunoscut pe turc că el i–a luat muierea când a trecut preste râu, dară turcul nu l–a cunoscut pe Iov, pentru că acuma Iov s–a făcut împărat şi aşa s–a schimbat.

Turcului i s–a făcut ruşine de vorbele ce i le–a aruncat împăratul în mijlocul adunărei şi aşa, acuma, la al treilea bal

* În ms.: „aţi fi fost" (*n. ed.*).

ce l-a dat preste câteva zile, au luat parte pe lângă domnii şi doamnele de mai înainte încă şi muierea turcului celui înfruntat.

Turcul acesta avea o muiere aşa de frumoasă, încât toţi au încremenit când i-a văzut-o. Iară împăratul Iov, care bine-şi cunoştea muierea sa, pe când ea nu-l cunoştea pe el, a mai stat ce a mai stat până s-au cam gătat petrecerea, apoi iară a vorbit către adunare zicând:

— Cinstită adunare, dacă cineva-ţi fură sau răpeşte muierea, de ce este vrednic? Ia-n' socotiţi numai dumneavoastră bine!

Unii au strigat că este vrednic de închisoare, alţii de spânzurătoare, alţii de împuşcat, iar alţii au strigat că unul ca acela nu este vrednic de alta, decât să se lege de coadele cailor şi apoi să le dea drumul să fugă şi apoi aşa să-l facă pe acela tot bucături.

Atunci, împăratul Iov, ducându-se la turcul cel vinovat, zise:

— Iacă, cinstită adunare, tocmai omul acesta este unul de aceia care mi-a furat, ba încă mai mult, mi-a răpit muierea mea, atuncea şi atuncea, spunându-le împrejurările. Dară, pe lângă ace[e]la că mi-a răpit muierea, m-a făcut să-mi pierd şi doi copilaşi ce i-am fost avut cu această muiere care acuma uitaţi că este a lui.

Atuncea cu toţii au strigat:

— Să să spânzure! Să să spânzure!

Dară împăratul Iov nu a urmat sfaturile nice unuia din oamenii aceştia, care au voit moartea turcului, ci el, numaidecât, acolo, în faţa tuturora, a luat muierea din mâna turcului, iară pe el a poruncit să-l scoată afară din ţară şi să-l ducă tocmai la marginea pământului, ca, acolo, să se pocăiască pentru păcatul ce l-a făcut.

Iară el ş-a luat nevasta acasă şi acuma din nou au început a trăi în pace şi în fericire ca şi la începutul căsătoriei.

Copii lui Iov, pe care-i înghiţiseră lupul şi peştele, încă scăpară cu viaţă. Pentru că un vânător a împuşcat lupul şi a scos copilul viu din el, cu mult mai voinic şi mai frumos de cum a fost; iară un pescar a prins peştele şi, iară, a scos copilul întreg din el, cu mult mai voinic şi mai frumos de cum a fost mai înainte.

Acum, copiii îmblau singurei pe lângă apă în sus şi-n jos, până ce s-au întâlnit. După ce s-au întâlnit, a zis cel din lup, către cel din peşte:

— De unde eşti, tu, voinice?

— Eu sunt din peşte, răspunse copilul. Dar tu de unde eşti? zise cel din peşte către cel din lup?

— Eu sunt din lup.

— Ştii tu că noi suntem fraţi? 'i zise cel din peşte. Eu am văzut când te–a luat pe tine lupul şi tata m–a lăsat pe mine singur pe punte şi a fugit iute ca să ajungă lupul şi să te scoată pe tine din el. Până ce tata s–a întors înapoi, până atuncea un peşte a sărit din apă şi m–a înghiţit pe mine.

— Îmi aduc şi eu bine aminte, răspunse cel din lup.

— Ei bine! Dacă noi suntem fraţi, haide să mergem împreună până ce vom da de părinţii noştri, căci trebuie că şi ei sunt pe aci pe undeva şi poate că ne va spune cineva de vestea lor.

— Ei, frate, dară şti[i] tu că noi nu mai avem acuma fără numai tată, căci pe mama a dus–o bala acela de turc, care a vrut să ne treacă râul dincolo, zise unul dintre copii.

— Nu face nimica! Să dăm noi numai odată de tata căci bun e Dumnezeu şi găsind o dată pe tata, vom merge prin toată ţara şi trebuie să găsim şi pe mama; căci afară din împărăţia asta de bună sama că nu o va fi dus–o el (turcul acela) pe mama.

Apoi, s–au luat cei doi fraţi frumoşi şi voinici ca neşte brazi şi s–au tot dus prin ţara turcească, s–au tot dus, s–au tot dus, până ce au dat în cetatea cea mai mare, unde reşedea şi împăratul, tatăl lor.

Cum a ajuns acolo in cetate, ei au tras de–a dreptul la împăratul. La împăratul chiar era veselie mare că li s–a fost născut un fiu nou. Din întâmplare, Iov împăratul era chiar afară când copii lui au intrat în curte.

De bună sama că nice tatăl lor nu i–a cunoscut pe ei, dară nici ei nu au cunoscut pe tatăl lor.

Ajungând în curte şi văzându–i împăratul că sunt neşte copii aşa de frumoşi, dară săraci, pentru că ei acuma îmblau a cere, i–a chemat în casă, le–a dat de mâncare şi de băutură, apoi le–a cumpărat şi câte un rând de haine frumoase, pentru că ei erau mai goli, căci nime nu le făcuse nice un rând de haine de când au plecat cu ai lor de acasă.

Când ş–au luat copiii rămas bun de la împăratul şi au fost să iasă din casă, i–a întrebat împăratul că de unde sunt ei, din

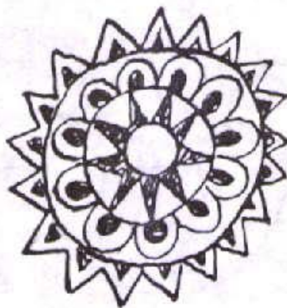
ce ţară şi de mult îmblă aşa? Ei au răspuns că unul este din lup, iar celălalt din peşte şi îmblă aşa cam de un an de zile.

Atuncea Iov împăratul numaidecât a început a-i strânge şi a-i săruta de bucurie că i-a găsit. Apoi, le-a spus şi lor că el este tatăl lor şi că cum a ajuns el împărat aci în ţara asta, zicând că să nu-i fi pierdut pe ei, poate că el nu ar fi ajuns ca împărat aci.

După acea, le-a spus că a găsit şi pe mama lor, şi luându-i de mână i-a dus şi i-a arătat ei, care, la început, nu credea că sunt ei, fiindcă nu-i cunoştea.

După ce i-a cunoscut, a început şi ea a-i strânge şi a-i săruta şi tot salta de bucurie.

Apoi, a facut Iov împăratul neşte ospeţe mari de bucurie că ş-a găsit copiii şi s-au tot ospătat şi de n-or fi murit, şi astăzi poate se mai ospătează.

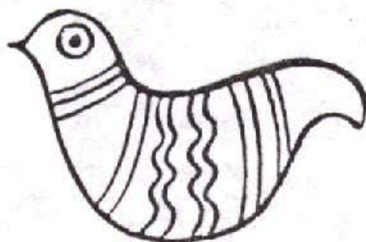
8

[BĂIATUL URSIT SĂ FURE]

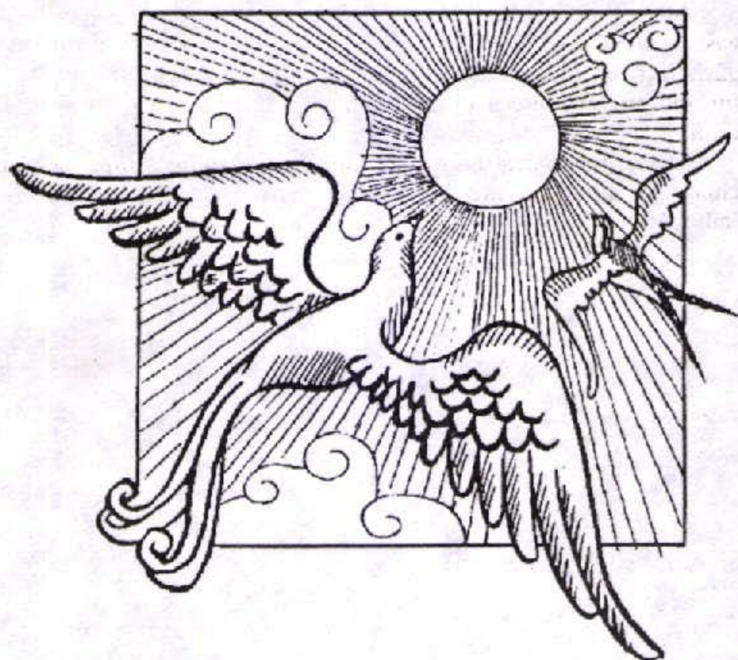
Un băiat, slujind la mai mulţi stăpâni şi fără să se poată procopsi cu nimica, în urmă s–au băgat la un alt stăpân, slujind numai pentru o piatră ce era în curte, ca doar de aceea va avea parte. Însă, până la finele anului, s–a topit piatra aceea cu totul.

Atunci, el, supărat foarte, au plecat după Ursitori spre a le găsi şi a se răzbuna pe dânsele. Mergând el mult timp, le–a găsit într–un palat frumos al lor şi, întrebându–le despre soarta lui, ele au răspuns că el este ursit a fi hoţ întotdeauna şi astfel numai se va putea îmbogăţi.

Atunci, el plecă mulţumit cu acest răspuns, după ce fură chiar de la ele multe lucruri de mare preţ. Şi, astfel, s–au îmbogăţit.

B. LEGENDE

a. Legende mitologice

1

FORMAREA CERULUI ȘI A PĂMÂNTULUI

Pe stăpânul D[umne]zeu 'l cheamă Iordachi. Pentru aceea noi oamenii zicem la Boboteaz': „Iordan botezându–te tu D[oam]ne".

La începutul lumei acestie, bunul făcător umbla prin văzduh cu o trăsură de foc, cai de foc şi vizitiul, iară, de foc. D[umne]zeu avea 24 aripi, iar caii şi vizitiul avea numai câte două. Ce făcea însă sfinţia sa? Umbla şi se primbla neîncetat. Pe vizitiul lui 'l chema: Belazabute. Tare bine!

Dar ăst vizitiu tare şiret mai era, căci gândea în inima lui: ce ar face, cum ar drege, să poată răsturna pe D[umne]zeu. El gândea fără pregit, dar nu iara putinţă.

Într–o vreme prelungită, vrură să răstoarne trăsura, dar, dimpotrivă, pică jupânul vizitiu, şi tocmai de la o înălţime, care câte grăunţe sunt în coşeriul nostru, atâţa ani poate să treacă şi nu poţi ajunge, chiar în butcă de ai merge.

Ia, videţ', măi copii, şi ascultaţ' pe moşneag, că de atuncea a rămas cuvântul la noi ţăranii mai ales că: „cine sapă groapa altuia el pică mai întâi". Şi tare bine se mai potriveşte mai întotdeauna.

Aşadar, dragii nenii, totdeauna să vă feriţi de a face rău cuiva, căci voi–l suferiţi ca şi vizitiul lui D[umne]zeu.

În ceasul picării lui, D[umne]zeu [î]l şi numi diavolul dracilor. Însă milostivul nostru oftă din toate puterile lui, de viclenia vizitiului. Şi atâta au oftat de sănătos, încât s–au aprins cu foc toate deşerturile pustiului.

S–au pus D[umne]zeu la masă în ceruri sau, cum aş zice, în curţile lui. Începu să gândească din ce ar putea să–ş' facă

un alt vizitiu, dar să nu mai poată avea pizmă în sufletul său ca acest picat.

În ceasul acesta, când cinstitul nostru părinte-ş' întinsese sf[ântul] lui plan, aude flăcările focului huind, aşa de tare, încât nu putea singur D[umne]zeu să stea liniştit. Se supără pe huetul flăcărilor de foc şi le stupi, din care stupit se făcut pe dată apa. Dar ce apă?! Foarte adâncă şi lată, încât nu mai este chip a-i da de mal, sau de fund, care înlăuntrul apelor se află fel de fel de peşti, care-i mâncăm noi în vremea de acuma. La mijlocul apelor, s-au aşăzat patru peşti mari, cât numai ei atinge cu coada fundurile şi marginile apelor.

Se uită D[umne]zeu şi se mulţămi că ce a vrut a făcut şi au ieşit după plăcerea sfinţ[i]ei sale.

Luă câte un solz de peşte de la acei peşti mari şi făcu pentru fiecare peşte câte o bucată de pământ şi-l puse pe mijlocul al fiecăr[u]ia peşte.

De atunci sunt rămase mările, căci 'i băscăluit pământul.

Când se cutremură pământul, atunci se smâncesc peştii, căci 'i loveşti D[umne]zeu pentru a ne spărie pe noi din pricina păcatelor noastre. Încât peştii aceia şi foc sloboade pe urechile lor, şi de multe ori au plouat şi cu foc.

Aşa ne spunea bunicii noştri, aşa şi noi ştim, măcar că nu suntem cu patru ochi.

Pe lângă astea, ne mai arată că peste foc stă apa, peste apă peştii, peste peşti pământu, peste pământ – noi, şi deasupra noastră aer şi nori. Iar peste astea? Stelile. Iar peste astea? Iară apă. Şi peste acea apă – foc. Şi peste foc? – curţile lui Dumnezeu.

Iar în curţi, şade D[umne]zeu, dimpreună cu toţi oamenii cei drepţi.

Însă Diavolul stă dedesubt[ul] flăcărilor, sub noi, căci pe capul lui stă toată văpaia focurilor. Iar trupul Diavolului nu-i alta nimica, decât un cărbune stîns, dar nebiruit de mare şi are o putoare nesuferită.

Mai spune nenea Pricopi că în locul acestui vizitiu ar fi făcut stăpânul D[umne]zeu pe moşul Adam, şi că şi acesta au viclenit. Pentru care, sfântul D[umne]zeu l-a blestemat că numai prin straşnică muncă să-ş' poată agonisi hrana. Că şi atuncea - tot să aibă lipse.

De aceea, măi fraţilor, că măcar cât de bogat ar fi omul, totu-l vezi că oftează, arătând că-i lipsăşti ceva, şi tocmai mulţumit nimenea nu v[i]eţuieştí.

2

FACIREA PĂMÂNTULUI, A CERULUI, A OMULUI ŞI A ANIMALELOR

Copii, la început iara D[umne]zeu. Salta singurel şi, unde suntem noi, iara apă.

D[umne]zeu se primbla cu corabie pe deasupra apelor. Iar vâslaş avea un singur îngerel, pe care-l chema Andrei.

Îmblând D[umne]zeu aşa, bietu Andrei scapă lopata, care vâslue în pornirile valurilor. Lopata, dar, merge intr-o parte şi corabia în alta. În sfârşit, greu de prăpădit! Atunci, D[umne]zeu se supără pe el şi-l zvârli pe vâslaş în apă ca să se ducă să aducă lopata, mergând sărmanul după lopată.

D[umne]zeu, ca să nu-i vadă secretul sfinţiei sale, pănă* să se intoarcă îndărăpt, radi o bucăţică de mâl de pe aripa corăbiei, face o turtişoară din ea şi o ţinea în palmă.

Când sosăşti Andrei - înotând cu o mână în apă şi cu cealaltă aduce lopata - vrură să se urce şi el în corabie. D[umne]zeu-l ie de subsioară şi-l râdicî lângă el. Dar, bietul Andrei începe a ofta că iara [are] să se piarză. Însă Dumnezeu 'i bănui:

— Dă, tu eşti de vină, pentru că tu nu m-ai cunoscut pe mine! Că eu, care am durat corabia din nimica, ba şi pe tine, pre cum şi astă lopată, oare nu iaram puternic să o şi aduc din fruntea grozavilor valuri?!

Iar vâslaşul adaose:

— Apoi, da! Am gândit că poţ' ca şi mine!

— Aşa?! reintoarse Dumnezeu. Pe cine ai văzut tu întâi când ai deschis ochii tăi în corabie? Pari-mi-se că pe mine! Aşa este?

— Aşa, răspunse Andrei.

— Apoi, nu ţ-ai socotit în teoagă că trebuie să am eu vro ţâră [mai mare] de putere decât tine?!

Atunci, Andrei rămase încremenit de frică că o să-l zvârle

* În ms.: „sale, aşa că pănă" (*n. ed.*).

din corabie. D[umne]zeu, de necazul necredinţei lui, se oţărî la el, 'i îndelungă [sic!] mâna cea cu turtişoara, zicându-i:

— Ie di ici şi trage la tine!

Apucă Andrei, şi când trage la el, ajunge tocmai în fundul apelor - atâta a crescut pământul nostru în jos sub noi. De atuncea şi până astăzi, Andrei sărmanul ţine fundul pământului; pe capul lui să razămă.

Cu partea care o ţinea în mână, D[umne]zeu apucă la răsărit, şi-l întinse cât a socotit că ni va ajunge. Cu regula asta făcu el în toate părţile.

Se puse D[umne]zeu să se hodinească pe un vârv de movilă naltă.

Dimineaţa, zăreşte o bucată de steclă. O ia în mână şi începe a se chiti: ce să facă cu ea? Se repezi în sus şi-ş' turnă din acea stecluţă un cer deasupra noastră, foarte mândru. La mijlocul cerului [î]ş' dură o curte frumoasă, cât nu putea nimenea să se uite la ele.

Se apucă şi-ş' făcu fel de fel de ferestre pe cer, pe care să-l videm noi, şi el pe noi, ce se zic stele.

Dar unde şade D[umne]zeu pe scaun - a lăsat două ferestre mari, foarte mari, care se zic de oameni: soarile şi luna.

După ce trecu o bucată de vreme, se primbla odată din zi şi pe pământ. Se uită in toate părţile. Nu văzu nimica. Începu să căineze, să-l jălească pe pământ, că-i cogeamite moşie cu atâtea bunătăţ' şi n-are pă nimenea.

Dădu cu picioru o dată în pământ şi ieşi fel de fel de jivin[e]: boi, oi, vaci, capri, porci, cămile, bivoli, cai, gâştí, găin[i], raţe, tot ce videm noi astăzi. Şi aceste toate umbla de capul lor, fără stăpân.

Bunul Dumnezeu gândi să le facă şi stăpân. Şi luă cu mâna sa 12 petricele. Din 7 făcu bărbatul şi din 5 femeia. Însă din crohul cel mai alb pe femeie o zidi. De aceea, ea-i mai delicată decât bărbatul.

Crăpă pământul in două, scoase fier şi făcu un pluguşor de minune. Prinse 4 boi, i[-n]turnă la jug şi purcese la arat. Ară mulţime de pământ. Bărbatul ţinea o grădină foarte straşnică, cu fel de fel de pomi. Ajungea vârvurile la nori. Singure pica roadele la pământ şi [bărbatul şi femeia] le mânca[u].

Atunci, omul ceru să-i dăruiască D[umne]zeu acea grădină. Dumnezeu vrură. Cu o condiţiune - ca niciodată să nu se suie

în pomi spre a culege roadele, ci să ospăteze pe acele ce vor cădea pe pământ. El primi.

Se porneşte D[umne]zeu la ceruri şi–i lasă pe amândoi în grădină, sub astă condiţiune. Beznealǎ de fructe ce pica pe pământ spre hrana lor, şi mai dulci era acele picate.

Femeia lui căuta într–o zi prin grădină hrighi. Vede, lângă un prun, o bahahue mare şi slută. E[a], de frică, înlemneşte. Bahahuia iara singur dracu. Începe să strîge la dânsa:

— Proasto, proasto, ce fugi de noroc?! De ce nu te sui în copaci să cauţ' bureţ'?! Uită–te câţ' sunt de mulţi!

Dar ea surzi de frică. Începu s–o ia la goană. Se duce drept la bărbată–său şi–i spune pătărania toată. Bărbatul ei i zisără:

— Haide să vedem!

Merseră amândoi, dar nu găsîră nimica.

Viniră o altă vreme. Femeia culegea fragi prin grădină. La rădăcina unui nuc – o altă matahală! Biata femeie o sfecleşte de frică!

— Nu te teme, femeio, suie–te aici în copaci că ai să găseşti beznealǎ [de]* fragi.

Femeia iarăş' o tuleşte de fugă. 'I spune toate bărbatului. Amândoi vin la locul bănuit. Nu află nimica. Aşa că bărbatul o cam bajucureşte că–l amăgeşte.

Într–o dimineaţă, mergând la fontână – pe femeie o chema Dochia şi ea le purta acele 12 cojoace în timp de iarnă – se puse să–ş' spele picioarele. Când ş–aruncă ochii într–un copac, vede o cioară că mânca roade. Ea vrură s–o gonească cu necaz, zicând:

— Fugi, drací!

Dar dracul, care se făcuse cioară ca s–o înşăle,–i răspunse:

— Nu sunt dracu, ci am fost ca şi tini, dar mâncând din copacii grădinei aceştia, m–am făcut cu aripi. Şi, dar, şi tu, dacă vei vini aici şi vei mânca, ti vei faci asăminea mie, cu aripi.

Îndată muerei 'i pocni în gând să [să] suie în copac că nu o să mai ştie bărbatul ei şi dânsei o să–i crească aripi. Se apucă, încet, încet şi se urcă în copac, unde iara pasărea. Rupse şi începu a mânca. Bine! După ce [să] sătură, au picat tot părul de pe ea, căci pe trup şi pe obraz avea un fel de păr foarte frumos ca şi bărbaţii. Se dădură jos amărâtă de necaz, căci în

* În ms.: „la" (*n. ed.*).

loc să-i crească aripi, i-au picat şi părul de a ramas goală. Stătură până înnoptară. E[a] râdé.

Se porneşte la barbat, tocmai pe când el dormea. Se pune lângă dânsul şi-l scoală, somnoros, omul săracu! 'I dă o poamă de acea luată din pom. El o mănâncă. Pe dată-i pieri şi lui glasul.

Când se sculă dimineaţa, vede pe muiere goală şi el amorţit! Se pricepe că muierea l-au păcălit. El, atunci, oftă cu atâta durere, încât dintr-un oftat de la inimă, i se înălbeşte tot părul din cap. De aceea şi la noi, la urmaşii lui, să fací părul alb când ne îneacă scârbile!

Se porneşte bietul om, prin grădină, plin de necaz, plângând. Şi unde cădea o lacrimă, se face o stalbă de pelin. Pentru aceea, şi de atunci, i-amărât aşa de tare pelinul.

Iar femeia, fără nici o pasăre, cânta. Şi a ţinut cântarea ei 3 zile.

Când a isprăvit de a cânta s-au isprăvit şi grădina de uscat.

Bietul, întâiul om, plin de scârbă, se puse la rădăcina unei sălcii mari şi frumoase. Avea nişte poame foarte dulci. Şi când se uită în sus, vede el pe toţi ceilanţi pomi roditori uscaţi fără frunze. Dar care din pomi iara salcie, acel[ui]a nu îi căzuse frunzele. Dar [era] fără poame.

Să să ştie, dar, că de atunci salcia nu mai fací fructe de mâncat, ci numai frunze.

Deci, dar, din pricina asta au adunat omul cel întăi sămânţă de pe jos şi s-a apucat de arat şi sămănat, căci acest meşteşug l-invăţase el de la D[umne]zeu, căci cu el arase, când i-au făcut lui acea grădină frumoasă.

Cioara iara albă la inceput şi se mânca de oameni, iar după ce a intrat dracul in ea, s-au innegrit şi nu se mai mănâncă.

3

FACIREA CERIULUI, A PĂMÂNTULUI ŞI A OMULUI

Nepoţilor, ne spuné şi nouă alţi bătrâni, poate să fi bâiguit, că altfel nu pot fi crezute, cum că, la început, când nu se afla nimica, S[fântul] D[umne]zeu s-au iscat din duh şi foc plin de lumină, căci atuncea încotrou te întorceai, nu vedeai decât foc. A suflat bunul nostru D[umne]zeu şi a stins focu, dar nu pe tot, ci a mai rămas jumătate. Au tras o ploaie mare şi a plouat până ce a acoperit faţa focului. Şi acea apă, toată, sunt mările de astăzi. Stau deasupra focului, focul fiind rămas dedesubt. El arde hojma.

Vede atâta apă ziditorul nostru, ce să facă, ce să dreagă, se uită spre miazăzi – vede intr-o depărtare mare un nouraş. Se răpezi, 'l ia în mânuţa sa. Simte că-i cenuşă rămasă de la focul stins din sufletul d[umnea]lui. Luă puţină apă, o udă, făcu o turtişoară în palmă, o aruncă pe deasupra apei şi intr-o clipă se făcu pământul ce-l lăcuim noi acuma. Însă au rămas de atuncea: mările, iazurile, pârâiele, Dunărea şi Bratişul de la Galaţi şi altele care nu le ştiu eu. Toate acestea s-au iscat din pricină că, când a zvârlit Dumnezeu turtişoarea cea de cenuşe, s-a crăpat turta în feluri de părţi.

Stelele pe ceri sunt scântei mari, rămase din timpul când iara foc peste tot deasupra capitilor noastre.

Se puse pe gând D[umne]zeu, cum ar face munţii, dealurile? 'Ş făcu o furcă mare şi un fus. Începu a toarce ţărna din pământ. Şi a tors trei ceasuri. Făcu la ghemí. După ce sfârşi, porniră de la miazănoapte spre miazăzi şi turnă munţii, dealurile şi movilile. Unde sta la odihnă, lăsă câte un ghem. Aceia-s mai nalţi decât toate celelalte.

După ce istoveşte astea, făcu o broască ţestoasă. Se ouá broasca în năsîp atâtea ouă de multe – câtă iarbă pe pământ. Se uitá la ele. Le blagoslovi cu mâna stângă şi se făcu in clipă tot felul de animale ce vedem noi acuma. De aceea broasca

nu-i spurcată şi oriunde se află, nu se spurcă, căci, la început, ele se mânca.

Umblând D[umne]zeu pe pământ, în stânga şi în dreapta, rîdică cu mâna dreaptă piciorul drept. Scoase de sub unghia degitului mare puţin lut, ce se prinsese de atâta umblătură. 'L suciră în degete, suflară în turticica ceea şi ieşi bărbat, şi-i puse numele Adam. Vini rândul să-i facă un ajutori. 'I făcu şi femeie. Dar cum? Rîdică cu mâna stângă piciorul drept al lui Adam, 'i tăie o bucăţică de carni din talpă, rupsă şi o coastă din stânga şi-i zidi femeiuşca.

Bărbatul şi femeia, după cum spun bătrânii, iar nu sfintele cărţi, n-aveau păr deloc. Se uita la ei amândoi D[umne]zeu. După ce însă-i găteşte, vede că nu tocmai le şade bine fără păr. Zise bărbatului:

— Mă, sărută-ţ' perechea!

El se ruşînă.

Se întoarse la muiere:

— Fă, sărută-ţ' perechea!

Ea se ruşinează şi mai tare.

În sfârşit, Dumnezeu ie pe amândoi, sîlnic, şi-i face de se sărută o dată amândoi. Cum a isprăvit sărutatu, a crescut mustăţ' şi barbă bărbatului, iar femeii i-au crescut păr pe unde se vede că-l are. Dar cozile iarau foarte frumoase. Şi tot felul de păr le-au crescut la amândoi la păcatele dintre picioare.

Pentru aceea astăzi doresc unul de altul bărbatul şi femeia.

. Luă D[umne]zeu pe bărbat şi pe femeie de mână ş-ii purtă peste toată faţa pământului. Chemă toate jivinile, le spuse numele, le arătă care-i de muls şi de mâncat şi-i zise:

— Iată, ţi le dau toate ţie aceste, dacă tu mi-i făgădui că nu-i spune minciuni niciodată.

Se prinse omul nostru că va păzi asăminea regulă.

— Tare bine! zise Dumnezeu. Dar călcându-mi voia şi tu cuvântul, ce să-ţ' fac?

— Să mă omori, zice omul.

— Ba nu, stai aici, până voi veni eu!

Disfăşură D[umne]zeu aripile cele de foc, se puse pe un zmeu de foc şi se sui la o înălţime atâta de sus, de nici cu mintea nu mai poţ' străbate.

Se apucă Dumnezeu şi-şi clădi cerul. Cerul, dar, să se ştie că-i de un cristal atâta de bun, care de am avea noi o bucăţică

cât un fir de linte, cu toate bogăţiile lumii nu-l mai putem plăti. Şi, la mijlocul cerului 'ş făcu nişte curţi mari, încât nici într-o mie de ani nu poţ' ajunge de la uşa curţii până la scaunul lui Dumnezeu.

Se pogorî îndărăpt Dumnezeu. Se arătă omului.

— Bună dimineaţa, omule! zise Sfântul.

El 'i mulţumi prin îngenunchere.

— Iată, am venit să mântuim tocmala de atunci. Mai întâi, haide cu mine la tartar să ţi-l arăt. Şi, după ce le vei vedea, să ştii şi tu bine ce vorbeşti, şi să nu te ţii căit, nici să strîgi că eu te-am înşălat.

— Tare bine, zise omul. Haide, dar, Doamne!

'L luă de mână D[umne]zeu şi se pogorî cu el pe borta cea mare a pământului. Trecu în jos. Ajunse în faţa tartarului, care-i numai din jaratic sub apă.

Dădu de răsuflarea văpăii. Se pogoară cu el în jos, până la matca cea mare a fundului văpăii şi-i arată toate grozăviile, zicându-i:

— Aici te voi pogorî, de vei călca tocmeala!

Se rîdică D[umne]zeu cu omul în sus, pe pământ şi-l puse într-un loc unde găsi toate cele spre hrana lui şi a femeii sale. D[umne]zeu 'i zise:

— Te legi acuma, Adame, cu mine cum că nu vei spune minciuni vecinic?

— Mă leg, Doamne!

— Bine, ale mele - ale tale fie! Mare poroncă nu ţ-am dat.

Şi aşa-ş' luă ziua bună Dumnezeu.

— Iată, soroc de un an 'ţ mai dau să te mai gândeşti încă: vrei sau nu? Că, când voi veni, să-m' spui, ca să mai dau din moşia asta şi altuia, căci 'i prea multă pentru tine şi femeia ta.

După ce trecu un an de zile, viniră înapoi stăpânul la om. 'L luă de mână, 'l suiră în mijlocul ceriului. Acolo i-arătară fel de fel de frumuseţe, care nu se poate povesti de nimenea. Şi în loc să-l dea jos precum l-au şi suit, 'i dă drumu tocmai din cer. Picară Adam jos şi se făcu în mii de bucăţ'. Trupu nu se mai ştia, dar capul tocmai nu se stricase nici decum, ci picase chiar lângă părechea lui.

Dumnezeu luă fluierul său. Începu să cânte de jale. Într-o clipă se adunară toate animalele şi începu toate a-l mirosi şi

a-l plânge. Dară broasca, cum veni şi ea mai pe urmă, se vârî în găoacea capului. Când văzu Dumnezeu obrăznicia ei, 'i zise:

— Te-ai vârât înlăuntrul şi taci – tăcută să fii în toată viaţa ta! Numai când a veni acest timp în care te afli acum, să nu cânţi altfel, fără numai să răcneşti spăriet.

Dar după trecirea vremii, mută să fii!

De aceea broasca cântă numai vara.

Scoate D[umne]zeu trâmbiţa şi începe a cânta o slavă bisericească. Pe dată şi Adam se întrupează cum a fost mai înainte şi începe şi el a cânta cu Dumnezeu.

— Ei, bre Adame, ce zici, tu, acuma? Te apuci cu mine că nu vei spune minciuni, şi să-ţ' dau ţîie moşia asta şi cea de sus? Iar de vei călca cuvântul meu, să-ţ' dau pe cea de sub adâncurile apilor, moşia numai de jaratic?!

Bietul om, lacom să nu mai fie altul, ci să apuce el toate în stăpânire, 'ş faci o întrebare: „Bre, cui oi să-i spun eu minciuni, că numai eu mă aflu pe pământ?! Prin urmare nu oi să pierd! Oi să mă leg cu D[umne]zeu".

— Doamne, strigă Adam, mă leg cu tine să faci cu mine cum ai zis, de voi spune minciuni în toată viaţa mea!

Bietul om 'ş făcea socoteala că lui Dumnezeu să nu-i spuí minciuni, dar altuia să poată.

Cu regula asta, Sfântul D[umne]zeu se reîntoarse la el şi adăogă:

— Bine, bine, eu mă duc, Adame. Bagă de samă să nu cazi!

Făcură amândoi zapis pe-o cărămidă, puse omul mâna toată. Şi se reîntoarse [Dumnezeu] în faţa lor. 'Ş luă ziua bună, zburând în inalturile ceriului la Curtea lui cea blagoslovită.

Trecu vro 7 ani la mijloc. Adam se primbla peste toată faţa pământului. Adam călca pe zi 7 sute de poşti, căci iara foarte voinic. Mânca bine, se veselea, se închina toate la picioarile lui, bine petrecea, femei frumoase avea, de astăzi nu se mai găsesc. A îmbătrâni - nu îmbătrânea.

Umblând el aşa cu mânile în şolduri, primblându-se prin grădina lui cea frumoasă, vede, după un smochin, o scripcă cu arcuşu lângă dânsa. 'I iara frică deodată să puie mâna pe ea, căci nu mai văzuse. Se lipeşte binişor. Dădu dintâi cu un băţ. Vede că nu-l apucă de băţ. Dădu cu picioru. Tot aşa! Dădu cu mânica. Nu se mişcă. Socotea el că gâtul scriptcii-i gură, şi el tremura de teamă. Se răpezi furios şi cam cu spaimă şi puse

mâna pe ea. O strânse foarte tare, încât se rupse toate strunele ei şi, ţigăneştí, el o izbi în pământ şi pe urmă să nu ţ–o ia la goană, tătucă... Ajunge acasă tremurând de spaimă. Se puse el pe gând: ce–o fi aceea?

Trece vro 3 ani. 'I vine lui în gând să se mai ducă pe acolo pe unde a găsit scripca. O găsiră cum a pus–o. A început a se miera: „Bre, cum mă înfricoşarăm în zadar!" O luă în mână, se uită la ea. Vede că–i lemn. Scoate arcuşu. Începu să–l tragă pe strune. Unde începu o doină, măi tată, de se clătina văile!

Cântând el aşa, bădica Dracu se făcu o fetiţă frumoasă de încremeniră Adam când o văzură. Fata începu să plângă jalnic. Lui Adam i se face milă de ea şi stătu din cântat. O întrebă:

— Ce plângi, muiere?

Ea răspunse:

— N–am bărbat, moşule.

Adam începu iarăş' să cânte mereu. Scripca nu cânta de fel, căci se făcu bucăţ' strunele. Ele putrezise de atâta vreme. Iarăş' Adam 'i zise:

— Ai plâns prea jalnic de mi s–au rupt cântătoarea.

Dar fata adaose.

— N–ai scârbă. Eu–ţ' fac cântătoarea lună, numai să mă iei pe mine de soţie.

Adam, bucuros:

— Te ieu! Drege–o!

Fata, îndată, aduse alte strune; le turnă la scripcă şi să nu mai cânte, măi fraţilor, de juca codrii. Unde începu să–mi joace fetiţa naibii de înlemnise bietul om.

Acuma, nenorocitu de Adam se amurizase lulea de fată şi de jocurile ei. Trecuse vreo 7 zile şi el nu se mai dusă acasă. Cu toate acestea, se porniră la coliba lui. Cum ajunge, biata femeie a lui să–l puie pe foc că unde–a zăbovit atâta timp?

El pe locu–m' şi turnă o minciună, cum că au fost bolnav.

Îndată, cum au isprăvit minciuna, pe loc au şi început a cădea brumă pe pământ, copacii s–au început a usca. Însă tot a mai rămas ceva prin părţi depărtate.

El era foc amurizat de scripcă şi de fată. Nu băga în samă cântările ale feluri de păsări. Nu băga samă pe soţia lui cea blagoslovită de D[umne]zeu. Nu băga samă de înscrisu ce a dat. Nu băga samă că minciunile o să–l piarză. Nimica şi iar nimica! ce numai cântarea scripcii şi jocurile cele desfrânate–i iara dragi.

Lăsară toate la o parte şi se duse, iarăşi, la fată şi scripcă. Cum ajunge–i dă fata scripca în mână. Începe a cânta şi ea a juca. După ce trecu ca vro 10 zile, se reîntoarse, iarăşi, acasă. Sărmana femeie iara amărât bolnavă de scârba lui.

Cum ajunseră, 'l ié la certat. El, iarăşi, turnă o minciună, cum că au fost bolnav. Pe loc începu mai tare iarnă. Se mai usucă o parte de pomi. Dar, omul nostru, atâta iara amorizat de disfrânări, încât nici–i păsea că o să cadă din atâta vestită fericire.

Se porneşte, iarăşi, la scripcă şi la fată. Cum sosiră–i puse scripca în mână şi începu să joace. Se întâmplară că i se rupsă strunele. El o dedi la fată să–i puie strune. Dar ea–i răspunse:

— N–am, dragă, alte strune. Să fi luat sama bine!

— Ah! Ah! strigă omul şi începu a plânge.

Dar fata şireată ca una ce iara dracu – 'i pretinse că sărutând–o pe ea, poate să mai găsească alte strune. Omul, Adam, se învoi şi–i turnă o sărutătură. Fata luă scripca. Se duse. Zăboviră vro trei săptămâni, dar el nici că se mişcă să se ducă la soţia sa, ci aşteptă fata cu răbdare.

Sosiră şi fata. Cum o văzură că vine din scripci cântând, din picioare jucând, o şi luă în braţe. O sărută de 10 ori. Petrecură ei amândoi două luni întregi.

Se întoarse acuma acasă la femeie. Găseşte femeia mai moartă de necazul lui. Cum ajunge, începe să plângă de dureri biata nevastă.

— Taci, femeie, zise el, că şi eu am fost bolnav!

Îndată, cum a sfârşit şi astă minciună, pe loc s–au şi bolnăvit. Copacilor le–au picat toată frunza şi fructele. Animalele nu l–au mai ascultat şi a picat un troian amarnic. Lapoviţele şi mocirlele nu se mai rupé pururea.

Iată minciuna fără să ai vreo nevoie de ea unde te scoate!

De aceea, nici astăzi nu ne putem mântui de iarnă.

Vedeţ' bunătatea lui D[umne]zeu, că nu l–au horopsit de la întâia minciună! L–au îngăduit, aşteptându–i pocăinţa. Dar el, ca şi noi, nu mai gândim – până nu ne ucide Dumnezeu ca pe nişte nătărăi.

Dracul, însă, a lovit scripca de capul omului, când bea puţin vin, din care s–a iscat ţiganul din ea. De aceea, 'i* place mult scripca, cântând la hori, la nunţi.

* În ms.: „el 'i" (*n. ed.*).

Feriţi–vă, nepoţilor, şi voi de minciună, căci o să păţiţi şi voi aşa. Vedeţ' că minciuna, jupânul Dracu a făcut meşteşug de a spus–o omul. Şi să nu gândiţi că şi astăzi nu păţăsc chiar dintre noi mai rău, care umblă cu minciunile mai ales în gospodărie.

A fi, n–a fi aşa povestea asta, dar mai digrabă nu credim c–a fi, dar bună învăţătură poate lua cei mincinoşi dintrînsa. Ştim noi pe *Sfânta Scriptură* ce zice despre facirea lumei. Acolo grăieşte adivărul [mai mult] decât toate cărţile. Asta–i o bâiguială de ale noastre, trecere de vreme, cum ar fi.

Pentru aceasta, în necaz trăi bietul om [până în]* luna lui marti. Lângă coliba lui ieşi brânduşile întâi. Cum le văzu, el rupsă vro 30 şi le mâncară şi începu să se însănătoşeze câte puţin. După brânduşe, se iviră toporaşii, dedeţăii, brebeneii şi alte floricele de ale sf[intei] primăveri. Cu acelea se hrăniră el. Dar toată iarna mai nimica n–au ospătat, căci amândoi au zăcut amărât de cumplit.

Sosiră şi fruntea primăverii. El – să are, să samine – nu ştia încă. Trăiseră ca feciorii ciocoilor, numai din bani gata. Veniră vara. Se coc poamele, le mănâncă. Viniră şi toamna. El nu avură nimică grijă de a–ş' agonisi pentru iarnă.

În toiul iernii, măi badeo, ţipa de foame la cataramă. Toată iernicica numai cu răbdări prăjite a târlit–o. 'I scâteia ochii în cap de foame.

În sfârşit, se călătoreşte şi iarna a doua.

Sosind primăvara, în ziua de Paşti, cum s–ar prinde, bunăoară, veniră şi D[umne]zeu la Adam

— Ce mai faci, bre?

— Rău, Doamne!

— Poate vei fi spus, cumva, vreo miniciună de ai ajuns aşa de ticălos!?

— Ba n–am spus, Doamne! Ce, ai mai venit la mine tu până astăzi ca să–ţ' spun?!

— Bine, dar 'i vei fi spus–o fimeii tale?!

— Of, săracul de mine! Apoi cum s–ar putea ca fimeii mele să nu spui câteodată şi minciună?!

— Nu se poate! Nimănui! Zise D[umne]zeu.

— Of, sărăcuţ de maica mea! Dar am sfeclit–o!

* În ms.: „prin" (*n. ed.*).

— Ai păţit-o, reîntoarse D[umne]zeu. Fiindcă acuma şi mie ai avut cutezanţa să-m' fii croitor de minciuni şi încă să te sărăceşti în mijlocul unei moşii atât de mare! Apoi, câţ' se vor trage din tine – fir-ar cât de bogaţ' – tot acest cuvânt să-l aibă întăi, mişelule! Şi până nu-i ara, [nu-]i sămăna şi nu te vei ruga la mine în toate zilele cu lacrîm', să piei de foame! Puţîn 'm pasî dacă vei muri! Şi mai făcând soaţă la aceasta [la acest păcat], oi să te arunc în tartarul fără fund – pe tine şi copiii tăi, mişălule, fiinţe parşive, fără credinţă şi temere de împărăţia şi stăpânirea mea nebiruită.

Luă Dumnezeu 6 furnici, le puse dinaintea lui Adam şi-i zise:

— Dacă vrei tu să ai să mănânci, apoi să lucrezi întocmai cum or lucra ele! Învaţă-te de la ele munca şi nu şîde ca trântorul!

Furnicile din sinea lor 'ş făcu un plug, ară ele singurí, sămănă, adunară şi se puse la mâncat.

Adam cu femeia lui făcu şi el ce văzu la furnici. 'Ş făcu nişte răzuşuri şi purcese înainte cu „Doamne-ajută". Toamna, strânse şi avea pe iarnă ce vârî sub nas. Cu regula asta trăia foarte frumos.

Peste câtăva vreme se întoarse D[umne]zeu pe la el.

— Ei, bun găsit, Adam!

— Mă închin, Doamne!

— Ai nimerit treaba? Sileşte-te să ieşi din nevoi!

— Aşa voi face, răspunse de jale Adam.

— Adame, eu mă duc. Să mă aştepţi la 2 mii de ani. Oi să viu la tine, însă îmbrăcat ca tine, cu trup, nu cu foc, cumu-s acuma, şi cu alt nume. (Care arată venirea lui Hristos D[omnu]l nostru).

Se purcese Dumnezeu, iar Adam rămase plângând, căci mult mai muncea până vedea pânea.

Aşadar, să ştiţi că în rai vor intra numai oamenii cei ce vor spune drept, iar nu şirăţii. Of! Şi multe cărţi, chiar, sunt pline de minciuni făcute de oameni cărturari, mai a dracului mincinoase decât povestea noastră!

Atâta ştim din povestirea despre facirea ceriului şi al pământului cât şi al omului. D[umne]zeu, însă, ştie mai bine şi cărţile sf[inţiei] sale cred că vor fi spuind chiar adivărat, dar noi fiind proşti, prosteşte am spus şi ştim.

4

DESPRE URZIREA PĂMÂNTULUI

Despre urzirea pământului, poporul povesteşte astfel că pe când a urzit D[umne]zeu şi isprăvit tot lucrul, i-a mai rămas pământ şi a întrebat pe arici D[umne]zeu că ce să mai facă cu pământul care i-a mai rămas? Şi ariciul i-a răspuns că:

— Nu ştiu, Doamne.

Însă, seara, D[umne]zeu a trimis pe cicală şi pe albină ca să ascu[l]te la casa ariciului, să vadă ce vorbeşte.

Ducându-se albina şi cu cicala au auzit următoarele (ariciul vorbind cu aricioaica):

— D[umne]zeu m-a întrebat că ce să facă cu pământul care i-a rămas? Vezi, el sfânt - nu ştie ce să facă!

Dar aricioaica l-a întrebat:

— Ce să facă?

— Iacă, să-l grămădească şi el, să facă dealuri şi munţi.

Atunci, albina, când a auzit, a zburat şi a plecat, iar ariciu a auzit zbârnâind şi a zis:

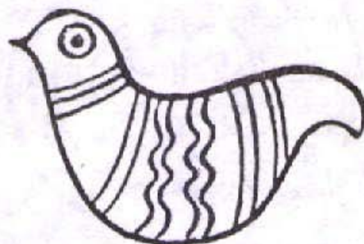
— Ah, oţoaicilor, aţi fost aci şi m-aţi auzit!

Şi a blestemat astfel pe albină ca până la moarte omul să aibă trebuinţă de ea.

Şi, într-adevăr, că omul, fără lumânare de ceară nu poate să rămâie la ceasul morţi[i].

Iar despre cicală, povesteşte că a blestemat-o ca, în toată viaţa ei, să umble cântând pe câmp.

Acestea sunt poveştile poporului de aici.

5

[CREAREA MOVILELOR, DEALURILOR ŞI VĂILOR]

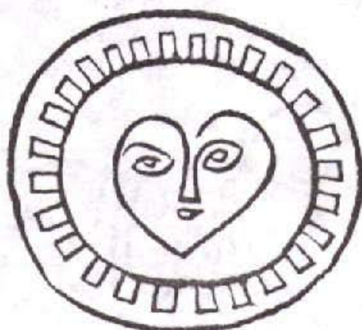
Movilele le–ar fi făcut D[umne]zeu numai după gustul ariciului, care a cerut la întrebarea divinităţii: „Cum l–ar putea pune sau aşăza pământul mai bine: plan sau altcumva?" Ariciul a cerut să–l urzească cu movili, dealuri şi văi spre a se mai da şi el peste cap la trebuinţi.

De aci, în popor, cuvântul că, omorându–i sau bătându–i, s–ar comite păcat asemenea unui om d–o potrivă.

Atunci, albina trecând pe lângă arici, a spus că plan să–l facă. Dar ariciul, adresându–se la ea, îi zise:

— Taci, muscă, mânca–ţe–ar oamenii c...!

Şi după porunca D[omnu]lui, dându–se broasca afund, a scos pământ, pe care D[umne]zeu îl plăsmui după cum propusese sau zisese ariciul.

6

[DUMNEZEU CREEAZĂ PE EVA DIN COADĂ DE PISICĂ]

Se zice că D[umne]zeu ar fi făcut pe femeie (Eva) din coasta lui Adam. Anecdota zice că nu, şi că-i făcută din coada unei mâţe. Şi iată cum.

D[umne]zeu, la urmă, făcând pe om, văzând că nu-i bine să fie singur, s-a gândit să-i facă soţie, şi ca să se iubească unul pe altul şi la el să ţie (femeia).

S-a gând[it] ca pe femeie s-o facă din una din coastele sale. Putea D[umne]zeu s-o facă din lut, însă a voit să fie amândoi un trup. Dând D[umne]zeu lui Adam un somn straşnic, pe când el dormea ca mort, D[umne]zeu i-a luat o coastă din coastele sale, puind-o lângă el şi Adam. Se gândea cum să facă femeia.

Mâţa, care era făcută înainte, cu toate animalele, ca mai blândă, veni lângă D[umne]zeu. Se repede, ia coasta în gură şi fuge. D[umne]zeu după ea fuge. Mâţa fuge. D[umne]zeu fuge, mâţa etc. În fine, o ajunge, o prinde de coadă. Mâţa se smînceşte. Se rupe coada, care rămâne în mâna lui Dumnezeu. Şi mâţa, cu coasta, fuge. D[umne]zeu, nemaiputând fugi, s-a gândit că, ca D[umne]zeu, şi din acea coadă poate face femeí (soţie lui Adam).

D[umne]zeu, luând coada mâţei în mână, merge îndărăpt la Adam, care dormea încă. A poroncit D[umne]zeu şi îndată din acea coadă s-au făcut femeí, căreia i-a pus D[umne]zeu numele Eva (viaţa) fiindcă şi mâţa trăia (vieţuia) şi coada ei, care devenise acum femeí.

Şi, de aceea, se zice că femeile au mult asemănare cu Eva...

Şi chiar, de aceea, şi Adam, când s-a trezit, s-a înspăimântat de Eva, apucând fuga prin rai, căci nu se potrivea în sânge, os, carne şi caracter, nefiind os din osul lui nici carne din carnea lui etc.

7

[IZVODIREA ÎNGERILOR ŞI A DRACILOR]

Copiilor, să ştiţi că pe D[umne]zeu 'l cheamă Dănilă, de aceea de toată lumea 'i milă.

D[umne]zeu, la incepania pământului, sau cum aş zice, a noastră, au făcut doi ingeri, care le zicem noi oamenî: sfinţii Voivoz'. Pe cel întâi şi din dreapta-l cheamă: Mihail. Întotdeauna şăderea lui e lângă D[umne]zeu, stând cu o sabie de foc în mână, care acuma se însamnă sfânta cruce. Iar cel de la stânga-l numea: Satanail. Se afla cătătoriu cu-o carte în mână, ce avea file câte zile sunt într-un an. Pe toate feţile, nu era alta scris, decât: dreptate şi adevăr. El iara obligat ca să o* cetească şi s-o inveţe bine. O ştia s-o cetească, dar n-o înţălegé în firea acelor cuvinte, în** adâncimea lor. De aceea stăpânul 'i zice hojma:

— Pentru ce nu înveţ' bine cuvintele mele din cartea me?

Iar el răspundea:

— Doamne! Atâta! Două cuvinte nu oi să învăţ eu de atât[e]a milioane de ani? Eu, iată, le ştiu chiar din prima zi.

D[umne]zeu adaose:

— În adivăr, atât[e]a milioane de ani s-au vânturat pe dinaintea ochilor tăi, şi nicidecum nu o ai învăţat!

Satanail se supără amar în inima lui, şi îndată cugetă în sine: „Ba ştiu şi mai bine decât tine, ba şi mai mult a face cuvinte decât în săcătura ta de cărţulie, numai să mă fi lăsat liber".

Îndată ce ş-au sfârşit ticăloasa lui cugetare şi mândrie împotriva lui D[umne]zeu, i-au şi sărit cartea din mânile lui pe umărul lui D[umne]zeu, făcându-se o păsărică foarte frumoasă. Şi a început a cânta: „Adivăr!... adivăr!"... Pe toate penile păsărelei iara scrise cuvintele: dreptate. Chipul păsărelei iara ca

* În ms.: „să n-o" (*n. ed.*).

** În ms.: „ci în" (*n. ed.*).

porumbelul, fără decât avea 7 aripi, 4 picioare şi 12 aripioare sau peniţe în coadă.

Satanail, pe loc, s–au făcut ca un ţigan: negru, buzat, urduros şi plin de putoare, picând de la al nouălea cer răstăgol în fundul adâncului, căci numai api iara peste tot locul. Dar picarea lui Satanail s–au făcut în urmă ce Mihail l–au plesnit cu sabia peste nas. Pentru aceea, Dracul, astăzi, este cârn. Şi a zis Dumnezeu:

— Nefârtat să–ţ' fie ţie numele, vecinic, duh mândru şi neascultător! Atuncea, Mihail, întorcându–se cătră D[umne]zeu, zise:

— Poronceşte, stăpâne!

— 'Ţ poroncesc: ia de pe umărul meu această prea sf[ântă] păsărică, o ţine cu mâna dreaptă! Cine nu va asculta cântarea ei, tu cu sabia din mâna stângă să–l şi tai! Căci multe şi nenumărate păsări vor ieşi să–i astupe glasul ei. Şi tu, toate să le tai acele păsări, care păsări se numesc de noi: minciunile.

Să ne întoarcem, iarăşi, la Nefârtatile, să povestim ce făcea el prin fundul adâncurilor. Înnegritul de Nefârtate călătorea [prin] cele mai îngrozitoare adâncimi, fără să mai poată da de fund ca să poată găsi vreo bucăţică de pământ sau vreo juvină. Nimic, nimic şi iar nimică, ci numai apele aruncate de vânturi straşnice, de unde ieşă un fel de cântec: Savaot!... Savaot!... care şi la biserica noastră–l auzim hojma. Bietul Nefârtate se mângâia cu atâta, plin de pizmă că D[umne]zeu au rămas cu pasîrea să–i cânte în faţa D[umne]zeirei, şi chitea în inima sa, cum ar face şi el o păsărică ca să cânte în contra lui D[umne]zeu: „Neadivăr!“

Otrăvit de scârba păsărelei, 'i crescu două coarne şi o coadă lungă. Acuşa, pe lângă un urât şi alt urât! Iată pizma cum nenoroceşti! Aşa pătimesc şi oamenii noştri, care au pizmă.

Trecí câteva sute de ani. Se apucă Nefârtatile şi–ş' taie coada, căci foarte greu umbla de mărimea ei. Şi fiindu–i foame, o mâncă. Când se bălegă, ieşi o păsărea neagră în chipul cocostârcului, pe toată aripa scris negru şi roş: „Neadivăr“. Şi cânta: „neadivăr!... neadivăr!“ Păsărica sta pururea pă capul lui, între coarne, încât Nefârtatile iara atâta de vesel, parcă nimica nu pierduse. Ba–i părea că–i mai sus şi mai luminat decât D[umne]zeu. Aşa umbla veşnic.

După multă vreme, se ouă păsărica din cer şi ieşi din acele ouă mulţime de îngeri luminaţ', care toate cânta ca dânsa: adivăr!

Altă scârbă pe Nefârtate că nu i se ouă şi a lui păsărică. El, de necaz, o stupi în cur într–o zi, şi îndată a început a oua două ouă o dată.

Niciodată sărmanul Nefârtate n–au plâns mai amarnic în necazurile sale, decât în timpul când păsărica lui a clocit întâia oară, căci nu mai cânta, fără decât numai aripile–i suna. Un ou au ieşit rău şi el au vărsat înfocate lacrămi. Acel ou l–au ţinut el până ce s–a făcut pământ, de l–au sămânat chiar în poarta raiului, din care ouşor a ieşit sărăcia de tutun de se închină toată omenirea astăzi şi de care s–a biruit toţ' împăraţii. Pentru aceea, cei ce au scârba şi–s slabi în răbdare, pun pricina de a–l fuma, că să mai împrăştie necazurile fumând tutunul. Şi, mai ales astăzi, femeile îndată le vez' plângând, căci strămoaşa noastră Eva a pus mâna pă tutun întâia oară când i–au izgonit D[umne]zeu din raiul sfânt.

Şi aşa, cum am zis, tot zic, că mai mult de negrele supărări 'l beu, dovadă că din supărarea lui Nefârtate s–au iscat tutunul.

Astfel, dar, a fost începutul îngerilor şi al dracilor, şi aşa se va mântui lumea cu o luptă neîmpăcată: neadivărul contra adivărului.

Însă, D[umne]zeu s–a născut din foc şi lumină, scaun de foc ş–are, iar trupul lui D[umne]zeu e de lumină. Mărimea sa nu mai scade, ce, pe ce anii trece, creşte. Când bate furtuni – atunci vorbeşte D[umne]zeu. Când scapără – clicheşti din ochi. Şi când plouă cu mană pe pământ de se face roadă bună, – asudă cerul de căldura scaunului lui. Când se clatină pământul – se supără D[umne]zeu foarte amarnic pe noi toţ', şi dă fuga pe munţi la vale, căci pe munţi calcă întăi, fiindcă–s mai curaţ', încât din scânteile lui se aprind şi munţii pe la mijlocul lor.

8

[CONTRACTUL CU DIAVOLUL]

Au fost, înainte de a fi lumea, numai D[umne]zeu şi Diavolul. Nu era pământ, nu era nimic. D[umne]zeu zicea către Diavol: „nefârtate“, iar Diavolul zicea către Dumnezeu: „fârtate“.

D[umne]zeu era mai cuminte ca Diavolul, dar nu avea aşa putere ca Diavolul.

Odată D[umne]zeu s-a făcut bolnav. Şi venind Diavolul, l-a întrebat:

— Ce ţi-e, fârtate?

Dumnezeu a răspuns:

— Mi-e rău, nefârtate, mor. Îmi trebuie pământ.

Atunci, Diavolul, ca să nu-şi piarză pre tovarăşul său, au intrat în fundul mărilor şi au umplut mânile de noroi. Şi, până au ieşit afară, au pierdut tot din mâni, rămânându-i numai sub unghii. De aceea se vede şi azi, la oameni, su' unghii negru.

D[umne]zeu, cu minte şi înţălepciune, au scos de sub unghiile Diavolului ş-au făcut o fărmiţă şi au început D[umne]zeu a urzi pământul.

După ce D[umne]zeu au făcut pământul, Diavolul au făcut tot feliul de zidiri, pr[ecum]: case înalte, cazarme, hanuri etc. şi nu putu să bage lumina într-însele. Toată ziua cărau diavolii mai mici cu albiele, cu pălăriele, cu căciulele de afară înlăuntru şi nu puteau să bage ziua în casă sau în altă zidire.

Au întrebat pre D[umne]zeu, zicând:

— Fârtate, ce să fac ca să bag ziua-n aceste zidiri?

Dumnezeu i-a zis:

— Eu pot să bag lumina în ele, dar să mi le dai mie!

— Ei bine, ţi le dau!

— Dar! Vezi că nu aşa. Dă-mi contractu pe ele.

— Îţi dau, fârtate.

— Na, bine! Casele câte sunt şi vor fi pre pământ vor fi ale mele. Dar tu unde ai să şezi?

— În lemne, în hotăriţe (în movile).

Noa, D[umne]zeu s-a apucat ca un înţelept: au tăiat zidul, au făcut uşi, ferestre şi au făcut în casă ca şi afară.

Preumblându-se, altădată, D[umne]zeu cu Diavolul pe pământ, au dat preste un om mort.

Dumnezeu a zis:

— Ti! Cum pute omul ăsta!

Diavolul:

— Mie nu-mi pute. Dă-mi-l mie!

D[umne]zeu:

— Iaca, ia-l!

Diav[olul]:

— Ei bine! Dă-mi şi tu contract, cum ţi-am dat şi eu ţie!

D[umne]zeu:

— Iată-ţi dau.

Şi i-a dat contract.

După aceea, tot omul care murea, mergea la iad, de-l chinuiau diavolii. D[umne]zeu au văzut că este înşelat. Şi pentru ca să pună mâna pe contract, a zis către Ilie:

— No, Ilie, te du la Diavolul şi să slujeşti 9 ani şi bagă bine de seamă, când se va împlini 9 ani, eu îţi voi da gură şi grai de a vorbi.

D[umne]zeu au făcut apoi de au trecut cei 9 ani ca 9 luni.

Când s-a împlinit 9 ani, a fost un ospăţ mare la curtea Diavolului.

D[umne]zeu a dat gând lui Ilie şi a intrat la Diavol şi a zis:

— Stăpâne, fi-m[i]-ar şi mie slobod să vorbesc un cuvânt care-l am în gând?

Diav[olul]:

— Fi! Fie-ţi curvă mumă-ta! (Pentru că Diav[olul] ştia ce are Ilie să grăiască).

Ilie:

— O moşie zălogită putea-se-va răscumpăra?

Diav[olul]:

— Putea! Când se va naşte fiu fără trup de om (Pentru că el a ştiut gândul lui Ilie).

După aceea a dat Dumnezeu o căldură mare, încât plesneau ghiavolii de cald. Atunci, a zis Diavolul:

— Ilie, pune caii la căruţă şi hai să mergem la mări să ne scăldăm!

Ilie puind caì la căruţă, au mers la mări. După ce au ajuns la mări, diavolii s–au băgat în fundul mărilor pe năsip.

Când au fost în fundul mărì, şi–a adus aminte Diavolul cel mare de cuvintele cari le–a grăit la masă, şi se repezi iute afară. Dar ce să vezi?! D[umne]zeu au îngheţat apa de 12 stânjini. Apoi, Diavolul dă cu capul, dă cu capul, până şi–a spart capul de gheaţă. Sângele lui se vede şi azi pe gheaţă, când lovim cu piciorul în gheaţă.

A spart gheaţa cum a spart–o şi a ieşit. Când a ieşit afară, D[umne]zeu a întunecat lumea. Şi când a ieşit din apă, n–a mai văzut nimic.

D[umne]zeu, apoi, a strălucit la răsărit. Diavolul – numaidecât a fost acolo. A strălucit la apus. Dia[volul] – numaidecât a fost acolo. Apoi la miazăzi: Şi tot aşa. Apoi la miazănoapte. Tot asemenea. Şi, în fine, a strălucit drept în mijloc, unde zbura Ilie la cer cu contractul, la care Dumnezeu îi dete aripi. Şi, văzându–l. Diavolul, l–a apucat de subsuori Dumnezeu, iar Diavolul de tălpi. Şi aşa, a rămas în mânile Diavolului din tălpile omului. Şi zicând Ilie:

— Au, Doamne, nu mă lăsa!

Iar Dumnezeu a zis:

— Taci, Ilie, că o fi bună aia pe lumea aialaltă.

Şi de atunci, este groapă la om în talpă.

Apoi, de atunci, cine moare, nu mai mere la iad, ci tot în rai.

9

[CONTRACTUL CU DIAVOLUL]
(Variantă)

De la Adam până la Cristos, şi bun şi rău mergea tot în iad, căci raiul cu chei cu tot era în mâna Dracului, care devenise stăpân pe toată împărăţia cerească.

Cristos, ca fiu al tatălui, avea dreptul de moştenire asupra raiului şi asupra împărăţiei cereşti. Ca să poată căpăta această moştenire, trebuia ca, cu orice chip, să apuce cheile raiului.

Pe când umbla cu Sfântul Petru pe pământ, Dumnezeu zice acestuia:

— Petre, dacă mă iubeşti, fă ce–ţi voi zice eu!

Sfântul răspunse:

— Da, stăpâne, te iubesc şi voi face ce–mi vei zice.

— Petre, să te bagi slugă la Dracul şi să–l slujeşti în dreptate. Ca sâmbrie, însă, la capul anului, să nu–i ceri nimic, decât un răspuns la această întrebare: „Dacă unui părinte i s–a răpit de cineva o moşie sau vreo altă moştenire, cine este în drept a o lua înapoi?"

Sântul Petre a făgăduit că va face aşa. Când s–a împlinit anul de slugărie, Diavolul l–a chemat să–i dea sîmbrie şi l–a întrebat:

— Pentru că m–ai slujit in dreptate, ce–mi ceri, Petre? Căci eu vreau să–ţi plătesc cinstit, până într–una.

— Nu cer alt nimic, răspunse sfântul, decât să–mi răspunzi la o întrebare.

— La ce întrebare?

— Să–mi spui: „Dacă unui părinte i s–a răpit o moşie sau vreo altă moştenire, când este in drept a o lua înapoi?"

Necuratul fără ca să aştepte să isprăvească sântul vorba, pricepându–i gândul, i–a tras trei palme aşa de grozave, încât abia după trei zile s–a deşcebăluit.

Sântul Petru s–a dus la Cristos şi i–a povestit toate cele petrecute. Cristos l–a mângâiat, zicându–i:

— Rabdă–le pe toate, Petre, căci te vei bucura în urmă!

Mergi de-l mai slujeşte încă un an, căci poate-ţi va da atunci răspunsul ce ceri!

Sântul l-a mai servit şi al doilea an. Şi împlinindu-se anul, Diavolul l-a chemat să-i dea simbria ce va cere. Sântu-i ceru tot răspunsul la întrebarea ce-i propusese din anul întâi.

Diavolul se supără şi atunci, şi dete sântului două palme de-i scăpărau ochii.

Sântul se duse, iar, la Cristos şi-i povesti cele întâmplate. Cristos 'i zise să-l mai servească încă un an, căci atunci 'i va da răspunsul.

Sântul Petre a mai slujit şi al treilea an cu cea mai mare supunere şi ascultare la cel viclean. Iar, la finele anului, i-a cerut simbria. Diavolul l-a întrebat:

— Ce ceri?

Sântul a cerut tot acel răspuns. Ucigă-l Tămâia sta să crape de necaz, dar n-avea ce face şi zise:

— Dacă unui părinte i se va răpi o moşie, sau vreo altă moştenire, n-o poate lua nimeni înapoi decât numai fiul său.

Sântul vesel că i-a făcut în voie, se duse la Cristos şi-i spuse toate.

Cristos i-a zis:

— Vezi, Petre, el singur ne dă dreptul asupra raiului şi a cheilor cerului. Aide să ne punem pe lucru!

Dumnezeu a dat o căldură aşa [de] mare, încât să topea carnea pe om. Apa sfârâia de fierbinţeală şi pietrile dogoreau ca nişte bulgări de jar aprinşi. Nu mai era de trăit! Părea că are să ia foc toată lumea.

Diavolul, nemaiputând suferi acea căldură grozavă, a lăsat palatul, a lăsat tot, până şi cheile raiului şi pe cele de la poarta ceriului şi a luat-o la fugă de-i sfârâiau picioarele, până ce a ajuns pe malul mării. Acolo, s-a gândit puţin, a ascuipat jos şi a zis scuipatului:

— Când se va duce la palatele mele şi va fura ceva, tu să te faci coţofană şi să începi a căţăi d-asupra mării, până când voi ieşi!

Pe când sta acolo, Dumnezeu a schimbat căldura în frig şi s-a făcut ger de crăpau lemnele şi pietrile. Chiar stelele începură să cază şi oamenii să înlemnească din picioare. Marea îngheţase de nouă stânjeni.

În acest timp, pe când gheaţa avea cea mai mare grosime

şi tărie, Cristos şi cu Sântul Petru s–au dus la palatele Necuratului, au intrat înăuntru, au luat cheile raiului şi pe cele de la poarta ceriului şi, îndată, au zburat ca fulgerul către cer.

Atunci, scuipatul Dracului s–a făcut coţofană, care începu să zboare de colo până colo pe deasupra mării îngheţate şi să strige prin căţăitul său pe Dracul, spre a–i da de veste de cele întâmplate.

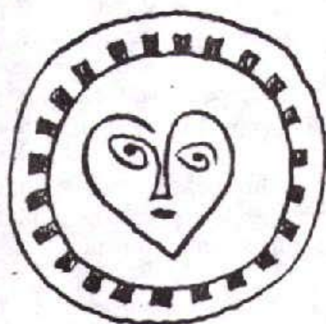
Diavolul auzind, s–a repezit degrab' cu capul în gheaţă. Dar în zadar, căci n–a putut–o sparge. S–a repezit a doua oară, când de–abia a crăpat–o. A treia oară, însă, şi–a făcut loc şi a ieşit. A întrebat, atunci, pe coţofană de ceea ce s–a întâmplat, şi ea i–a spus toate cele petrecute.

Turbat de mânie, Diavolul se repezi în sus după Cristos şi Sântul Petre şi se înălţă cu o iuţeală aproape ca gândul. Însă, tocmai la poarta ceriului, când Cristos descuiase şi intrase în ceri, iar Sântul Petru avea labele picioarelor încă afară, tocmai atunci sosi şi Diavolul. Şi, de ciudă că–i luase Cristos înainte, a înfipt gura şi a muşcat pe sântul de partea din întru a picioarelor.

Apoi, blestemat de Cristos, a căzut departe de acel loc, vâjâind în jos şi nu s–a oprit până în fundul iadului, unde este şi azi. Iar Sântul Petru se văită grozav de durerea ce–i pricinuia muşcătura sălbatică a Diavolului. Cristos, însă, l–a mângâiat şi i–a zis:

— Rabdă, Petre, că toată lumea va fi ca tine!

Şi, în adevăr, de atunci a rămas toată lumea cu partea din întru a labelor, scobită ca şi Sântul Petru, după cum a zis Cristos.

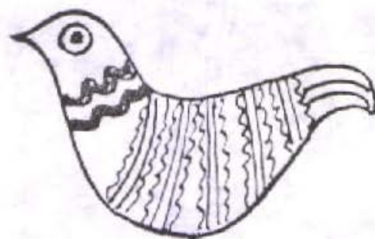

10

[LEGENDA CĂDERII STELELOR]

Poporul de aici îşi explică căderea stelelor în modul următor: Dumnezeu s-a luat la ceartă cu Diavolul. Şi Dumnezeu, voind să piardă toată lumea, a zis Diavolul ca să nu-i piardă pe toţi, ci mai bine [să] omoari câte unu, căci atunci are cine-şi mai aduce aminte de mărirea lui.

De aceea, când cade câte o stea, zice că moare un om.

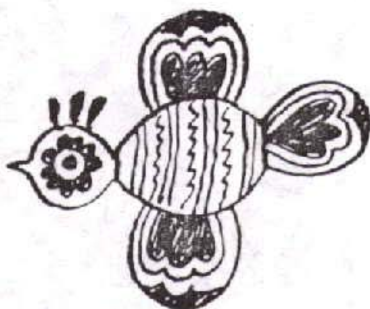

11

[DRUMUL ROBILOR]

Se vorbeşte de către bătrâni că în timpurile vechi, un împărat, anume Arghir – alţii zic Traian – a luat robi dintr-o ţară depărtată, o numeroasă mulţime de oameni: copii, femei şi fete şi le-a dus în ţara lui. Şi că Dumnezeu a arătat direcţiunea încotro e ţara lor prin o mulţime de stele luminoase, care direcţiune poartă şi până astăzi numele de Drumu Robilor.

Dar robí nu s-au mai întors la ţara lor, fiindcă împăratu, îndată ce a trecut robí dincoace de Dunăre, a ars podu.

12

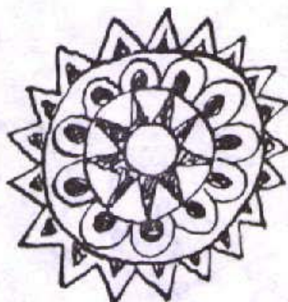
TROIANUL (DRUMUL ROBILOR)

În vremea veche, un om foarte bogat în turme de porci şi care locuia înspre Munţii Carpaţi, se zice că ar fi avut o amantă în Turcia (astăzi Bulgaria), la care mergea adeseaori pe jos, trecând Dunărea înot. El era însoţit de un câine.

Trecea Dunărea numai noaptea (poate de frica turcilor). Şi, spre a nu rătăci, din cauza întunericului, amanta sa era obligată a ţine aprinsă o lumânare.

După câtva timp, amanta sa, spre a-l pierde, pune lumânarea pe un lemn şi-l dă pe Dunăre. Acel om s-a luat înot după lumânarea aprinsă şi, ostenind, s-a înecat.

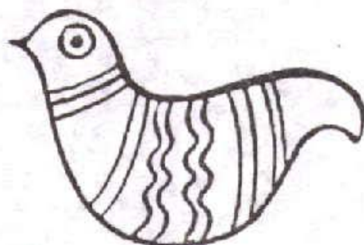
De atunci, se zice că drumul pre unde venea, de la munte până la Dunăre, s-a înălţat (*şoseaua făcută de romani*), însemnându-se şi pre cer în acelaşi timp şi botezându-l cu acelaşi nume.

13

CONSTELAŢIA TOIEGELOR

Toiegile constau din 7 stele, dintre cari cea din urmă, luminoasă, se numeşte *Baba*. Aceasta, „baba", au avut o fată carea au fugit după un purcari. Baba nu au voit a o lăsa, şi ca să o oprească, au aruncat după dânsa cu un toiag, carele au căzut în urma ei. Apoi au aruncat altul şi au căzut naintea ei, iar al treilea de o parte. În fine, au aruncat şi una bucată de pâne, carea căzând naintea fetei, s-au ruşinat şi au roşit de ruşine. Pânea au căzut între fată şi purcari. Toiegile sunt luminoasă, fata şi purcariul roşii, iar pânea se cunoaşte pre aceea că este un călcâniu ca cel de pâne. Naintea lor sunt o grămadă de stele cam întunecate. Aceea este Hâţa cu porci. Aceste toiege merg pre calea soarelui.

16

ISERILĂ (MURGILĂ), MEZILĂ ŞI ZORILĂ]

Poporul de aici deosebeşte trei luciaferi şi adecă pe: Serilă (Murgilă), Mezilă şi Zorilă.

Toţi trei sunt fraţi de la o mamă. Această mamă a născut, într-o sară, un copil atât de mare şi de voinic, încât, îndată după naştere, a plecat în lume şi în ţară.

La miezul nopţii, a născut alt copil, tot aşa de năzdrăvan, carele a plecat şi el ca cel de întâi.

În zori de zi, a născut un al treilea fiiu, carele, la rândul său, a luat şi el lumea în cap.

Mama s-a apucat, o dată cu ziua, să facă câte o chimeşă pentru copiii săi, dar nici măcar una nu a gătat-o, până a sosit sara şi cu ea şi cel întâi născut al ei:

— Bună sara, mamă!

— Mulţam, dragul mumei!

— Ce lucri aci, mamă?

— Iaca, îţi fac o chimeşă.

— Grăbeşte de o gată, că am să plec îndată!

— Asta nu merge aşa de iuti, răspunse mama. Ci, ia de mănâncă, şi după aceea vom vedea ce vom face.

Copilul a început a mânca din bucatele ce i le-a pus mamă-sa, dar fiind dânsele zăuitate, îndată s-a simţit obosit şi somnoros.

Mama, observând aceasta, 'i arătă patul şi-l îndeamnă să se culce, ceea ce făcând, a adormit numaidecât.

Ştiindu-l acum adormit, continuă facerea chimeşii şi croi încă alte două chimeşi pentru ceilalţi doi fii ai săi. Dar, nici o chimeşă nu a gătat, până ce sosi miezul nopţii şi cu acesta şi al doilea copil al ei.

Cu acesta, precum şi cu al treilea, urmă dânsa tot aşa, ca şi cu cel de întâi, numai cât spuse celui mai târziu venit că cei ce dorm în pat sunt nişte călători, cari au cerut de la dânsa conac.

Dimineaţa, când se pomenesc din somn, se întreabă unii pre alţii cine sunt.

— Eu sum Serilă şi sum aşa de puternic, încât arunc buzduganul în soare şi-l fac de se întunecă. Dar tu cine eşti?

— Eu sum Mezilă, carele belesc capra până la bot şi nici nu simte că am belit-o!

— Eu, răspunse al treilea, sunt Zorilă, care, aruncând buzduganul, resfir întunerecul.

După aceea, fiecarele voieşte să plece la ale sale şi cer de la mama lor chimeşa. Atunci află că sunt fraţi. Dar mama lor, izbutind a face numai o chimeşă, fraţii încep a se bate pentru dânsa. Mama voieşte să-i despartă şi să-i împece, dar, neizbutind, exclamă cu amărăciune:

— Eu nu vă pot despărţi! Despartă-vă ceriul!

Şi ceriul ascultă ţipătul ei de desperare şi făcu dintr-înşii luciaferi, punând pe Serilă să lumineze sările, pre Mezilă să lumineze miezul nopţii, iar pe Zorilă să prevestească ziua; aşa că aceşti fraţi, nicicând, să nu se poată întâlni şi să reînceapă lupta din casa mamei lor.

17

[ORIGINEA IELELOR]

Despre Iele se povesteşte p-aici că acestea au fost trei fete surori, cărora murindu-le părinţii şi rămânând orfane, şi neprimind de la nimeni nici un ajutor, se rugau în toate zilele lui D[umne]zeu, zicând: „Ia-ne, doamne, ia-ne!" (De la ia-ne: Iele).

Lui D[umne]zeu, făcându-i-se milă de ele, le luă. Şi ducându-le în mijlocul unei păduri, le făcu nişte fiinţe supraumane, nemuritoare. Sădi în inimile lor o veselie nesfârşită şi le lăsă acolo, cântând şi jucând.

D-atunci, se zice că Ielele joacă mereu prin mijlocul pădurilor şi pre la răspântiile drumurilor. Şi cine trece p-acolo, în timpul jocului lor, 'l sluţeşte, luându-i vro parte a corpului şi rămânând moale de acea parte, de nu se mai poate servi de ea.

Şi acel om sau animal nu se poate face bine, decât atunci când i se descântă din Iele.

18

[IELELE PROVIN DIN SERVITOARELE LUI ALEXANDRU MACEDON]

Despre Iele se povesteşte că pe timpul când Alexandru Macedon ar fi pornit cu rezbel pentru a cuceri lumea, ar fi mers până în vecinătăţile raiului. Aci, ar fi găsit un popor peste care împărăţea Ivantie Împărat, om drept, cu frică de Dumnezeu etc.

După ce a ajuns Alexandru aci şi a făcut cunoştinţă cu Ivantie Împărat, stând de vorbă mai mult timp unul cu altu, la plecarea lui Alexandru, Ivantie Împărat i–ar fi dat lui Alexandru trei vase pline cu apă ce izvora de la picerile scaonului împărăţii sale, şi a spus lui Alexandru să le păstreze bine până la timp de bătrâneţe. Atunci să bea acea apă că va întineri iarăşi şi nu va mai muri.

După care, Alexandru a sigilat acele vase şi le–au dat în păstrare servitoarelor sale.

Îndată ce ele s–au văzut stăpâne pe acele vase, voind a afla ce conţin, le–au desigilat şi au băut din acea apă. Care, îndată ce au băut, au şi început a se schimba şi a zbura. Au spart vasele şi au fugit.

Acestea sunt Ielile, despre care se vorbeşte că şi acum sunt în văzduh şi au putere mare, astfel că orice om întâlnesc sau animal, sau trec peste cineva şi 'l bolnăvesc, 'i ia câte o mână sau picior, 'l ologesc etc.

Mulţi spun că, noaptea, le aud cântând în zbor prin aer şi că acela dacă ar vorbi, indată muţeşte sau se bolnăveşte şi de aceea zic că cutare este luat de Iele etc. etc.

19

[DOCHIA]

A fost în vechime o babă, anume Dochia, cu fiu–său Dragomir şi cu o noră. Trimiţând baba pe noru–sa bolnavă cu nişte lână neagră la apă spre spălare şi să o facă albă absolut, nora neputând şi plângând, D[umne]zeu o binecuvântă şi–i făcu lâna albă, dăruindu–i şi o chită de flori de fragă. Venind nora şi văzând–o soacră–sa cu florile la ureche, baba zise către fiu–său Dragomir:

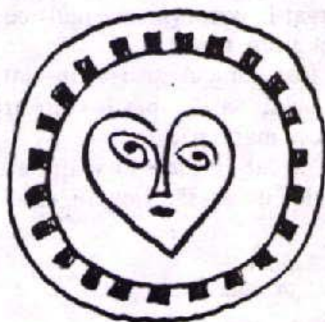
— Dragomire, maică, ia uite la curvă, că a pus flori la ureche, a venit primăvara, aideţi cu oile la munte!

Plecând Dragomir cu vitele la munte, s–a pus o ploaie grea, şi ea, la trei zile, a plecat după el, luându–şi nouă cojoace şi de ploaie. Udându–se cojoacele pe rând, ea le lepăda de fiecare zi câte unul, până la nouă zile. Şi s–a pus apoi geru.

Ajungând baba prin ger la fiu–său, din depărtare văzându–l cu sloetele de gheaţă la gură, a socotit că sloetele e fluier şi a exclamat:

— Tu–mi cânţi, maică, în floierel, şi eu mori, maică, de ger!

De aceea, înainte de cei 40 de mucenici, de 9 martie, poporul ţine timpul sub nume de Babe, în timp de nouă zile, având de tradiţiune aceste cuvinte ce le descrisei până aici.

20

[DRACUL ÎL FACE PE SFÂNTUL ILIE SĂ-ŞI UCIDĂ FEMEIA ŞI PĂRINŢII]

Se zice că a fost un om şi o femeie, având pe Ilie de fiu, [pe] care, când era mare, l–a luat în armată. Tot în armată, el s–a însurat, aducând soţia în casa părintească. Apoi a mai stat în armată 7 ani.

Când a venit acasă, Dracul s–a prefăcut în[tr–]un moşneag cunoscut al lui, ieşindu–i înainte, întrebându–l:

— Ce faci, Ilie, dragul moşului?

— Ce să fac, moşule, am scăpat de armată şi viu acasă la părinţi şi femeí. Dar ce mai fac ei?

— He[i], dragul moşului, fac bine. Pe părinţii tăi i–a alungat femeia şi ea dorme între doi – unul la margine, altul la părete şi ea în mijloc. Beu şi mănâncă, de când te–ai dus, împreună. Astfel de femeí ai tu.

Tânărul s–a supărat foarte tare, înfuriindu–se pe dânsa de urâta conduită. S–a hotărât să–i taie pe tustrei. Aşa, deschizând uşile foarte încet şi fără a aprinde lumânarea, a tras sabia şi, deodată, a tăiat capul la toţi (adică, tătâni–su, care dormea la margine, femeii sale, care era la mijloc şi mă–sei, care era la părete). Apoi, a aprins lumânarea să vadă cine a fost ibovnicí femeii (între care dormea şi de când s–a dus mânca şi bea împreună).

Şi când a văzut că ş–a tăiet femeia şi părinţii, a rămas mort de supărare. A alergat la omul (moşneagul) ce i–a spus minciuna. El murise de câtva timp trecut.

Văzând că a fost Dracul şi l–a înşelat, s–a dus supărat încotro l–or duce ochii, să deí peste vreo vrăjitoare să–i spuie canonul pentru acest mare păcat!

După un timp, a dat [peste]* o vrăjitoare, care i–a spus că nu poate scăpa altfel decât să [i]eí un crac de măr, să–l ardă

* În ms.: „despre" (*n. ed.*).

şi luând trii tăciuni, să-i îngroape pe un deal şi să le care apă din părău până vor înverzi şi vor face mere.

Făcând întocmai după acest sfat şi mai spunându-i că dacă merí vor face mere, să ieí trii, pe care unul să-l mănânce şi două să le puí în sân, că are să se întâlnească cu D[umne]zeu şi ce-i va spune, aşa să facă.

Aşa, urmând întocmai, pe când se cobora de pe deal, se întâlneşte cu Dumnezeu şi-i spune că iară are să-i iasă Dracu înainte să-l înghie să se apuce argat. I-a spus D[umne]zeu să se prindă pe trei ani şi doi să-l slujească cu mare credinţă şi în al treilea să se facă bolnav. Să-i pretindă tot soiul de doftorii şi când s-a împlini, să-i pretindă năsip din fundul mării.

Aşa, mergând bolnavul sau Ilie cu Dracu la mare, ca să-i scoată năsip, Dracu avea credincios pe Ilie, însă avea şi o gaiţă. Când Dracul ş-a dat drumul în mare după năsip, Ilie a vrut să plece. Gaiţa a strigat pe Dracu:

— Go!

Dracu s-a întors şi a zis:

— Ce[-i], gaiţo?

Zice:

— Ilie vrea să fugă.

Dracu îl întreabă de ce. El spune că nu şi că nu se poate urni. Aşa, de trei ori a urmat. A patra oară, văzând Dracu că Ilie nu se duce şi că gaiţa-l amăgeşte, s-a dus în fund. Atunci, Ilie a plecat către cer şi Dumnezeu a făcut să îngheţe marea de nouă stânjeni, ca să nu poată ieşi Dracu. Însă, Dracu se izbi de trei ori în gheaţă şi a crăpat-o ieşind.

Văzând că-i numai gaiţa şi Ilie mai ajunge la cer, a plecat după el. Când aproape de cer, Ilie a aruncat cheile Dracului, [pe] care le luase la el în mâna, lui Dumnezeu. Şi tocmai atunci Dracu a prins pe Ilie de cojoc, care a rămas numai cu el.

Şi Ilie s-a dus în cer, la D[umne]zeu, dându-i atunci puterea a fulgera şi trăsni în Dracu.

Şi de atunci Ilie stă cu trup în cer, trăsnind şi fulgerând drací de ciuda Dracului care l-a făcut de ş-a tăiat femeia şi părinţii.

21

[MAHRAMA FERMECATĂ]

Sfântu Ilie era singur la părinţi şi-l iubea mult părinţii şi chiar şi alţii (*pentru capacitatea şi blândeţea lui*). L-au însurat şi peste câtva timp l-au luat în armată, chemat fiind de împăratul.

Când s-au pornit d-acasă, au lăsat chiar el însuşi răspuns că numai atunci are să moară vreunul dintr-înşii, când s-ar cunoaşte picături de sânge pe una din mahramele lor (*basmalele - lăsându-se una acasă, la nevastă, şi alta la el*).

S-au dus la armată, căci împăratul avea rezbel. Şi acolo au stat mai mulţi ani. După terminarea rezbelului, i-au dat drumul acasă.

Venind el acasă, cu mare bucurie de izbânzile cele ce [le] [re]purtase, iată că, pe drum, i-a ieşit Dracul înainte, în chip de om bătrân, zicând:

— De unde vii, voinice?

— De la rezbel.

— A! Tu eşti, Ilie?!

— Eu.

— Apoi să ştii ce se petrece în satul tău şi în casa ta! Femeia ta doarme între doi. Ţ-au pătat cinstea şi patul.

Pornind mai departe, s-au găsit cu un alt om mai tânăr (*se înţelege, tot cu Dracul, luând altă fizionomie*), zicându-i tot acele cuvinte, dar cu mai mari aprobări - că femeia lui de mai mult timp doarme între doi inşi, cu cari are afaceri:

— Du-te acum acasă, te uită pe fereastră şi ai să o vezi dormind între doi!

Tot aşa, şi cu aceste cuvinte, i-au ieşit Dracu şi a treia oară.

Ilie (*căci pe atunci nu era încă numărat între sfinţi*) s-au dus acasă, s-au uitat pe fereastră, au văzut într-un pat, culcaţi, trei inşi. Au deşchis uşa binişor şi, ca pe neaşteptate, se uită în pat. Cunoaşte mai întâi pe femeia lui, culcată între doi, căci ea ieşise (*prin somn*) cu capu mai afară din aşternut, pe când cei[l]alţi

doi sta cu capul mai acoperit, fără a-i putea destinge unul de altul. Au început a se înfuria. Au scos degrab' sabia şi, dând o dată, i-au omorât pe câte trei.

O început a-l umplea sudorile. Au scos basmaua, care o luoase cu condiţie d-acasă (*mahrama*), să se şteargă - când, observă, o vede pătată de sânge. Atunci l-au cuprins o mare mirare, zicând:

— Au murit şi tata şi mama!!

Când caută în aşternut, vede pe tatăl său şi pe mama sa omorâţi împreună cu soţia sa de însăşi mâna lui!

Căci de multă iubire ce o avea părinţii pentru dânsul (*nemai-având alţi copii*), culcau pe femeia fiului lor (Ilie) totdeauna între ei.

El, văzând aceasta şi înţelegând că Dracul l-au înşelat, au început a se căi, a se văicăra şi a fugi prin pustie.

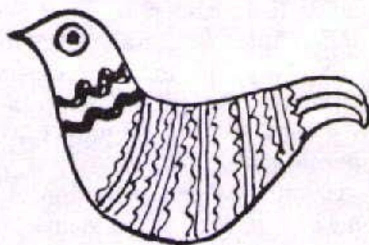
După câtăva vreme de căinţă, i se arătă îngerul D[omnu]lui şi i-au zis:

— Orice vei cere, D[umne]zeu are să-ţi dea!

El au cerut ca să-i dea puterea să stârpească şi să omoare diavolii, pentru că l-a înşelat.

D[umne]zeu, văzând credinţa lui, l-au dăruit cu putere asupra tunetelor şi fulgerilor.

Şi aşa, când fulgeră, poporul zice că Sfântu Ilie au trăsnit un drac. Dacă se fulgeră şi se trăsneşte vro casă, vrun copac sau altceva, zic oamenii că acolo o fost Nicuratu de s-au ascuns ca să nu-l vadă Sf[ântu] Ilie. În fine, unii din popor crede că Sf[ântu] Ilie nu are să moară până a nu stârpi toţi dracii.

22

ISÂNTUL ILIE ÎŞI OMOARĂ PĂRINŢIII

Poporul povesteşte despre Sântul Ilie că el a fost ostaş în slujbă.

Sântul Ilie se însurase şi luase nevastă. Şi fiind în serviciu, lăsase nevasta cu părinţii lui acasă şi nu dedese de multă vreme pe la dânşii.

Într–o zi, i se făcu dor de acasă şi ceru voie şi plecă. Pe drum, se întâlneşte cu Nefurtate (Diavolu) şi îi zise:

— Unde ai plecat, Ilie?

Sântul îi răspunse:

— Mă duc pe acasă, căci m–a ajuns un dor mare de părinţi şi de nevastă şi nu ştiu ce vor mai fi făcând.

— Hei! Nevastă–ta s–a măritat. Acuma o găseşti între doi culcată.

— Cum se poate?! răspunse Ilie. Nu este de crezut!

— Ba se poate! zise Diavolul.

Ilie–şi urmă de cale mai departe şi se întâlneşte cu nefurtaţi lăutari şi–i întreabă că de unde vine şi unde au cântat. Ei răspunseră că a cântat la nunta nevestei lui Ilie, care s–a măritat, văzând că bărbatul său, Ilie, a lăsat–o de mai multă vreme şi n–a mai dat pe la dânsa.

Sântul Ilie îi fuse de mirare şi crezu, deoarece cel dintâi îi spusese tot asemenea. El 'şi–urmă drumul şi soseşte acasă cam [pe] înserat.

Se uită pe fereastră, vede lumina aprinsă şi pe nevastă–sa, într–adevăr, culcată între doi. Se inecăji. Bătu la uşă şi se scoală nevastă–sa din pat şi îi descuié uşa.

Sântul Ilie, înfierbântat de necaz, intră în casă înarmat cu sabia şi taie pe tată–său şi pe mă–sa. Nevasta îi zise:

— Ce făcuşi, Ilie? Ce făcuşi? Tăiaşi pe ta–tău şi pe mă–ta?

Ilie începu a plânge şi plecă degrab' îndărăt şi se duse de se rugă la Dumnezeu şi zise:

— Doamne, pe mine să mă faci vânător de draci, căci ei m–a făcut de am tăiat pe tata şi pe mama.

Dumnezeu îi zise:

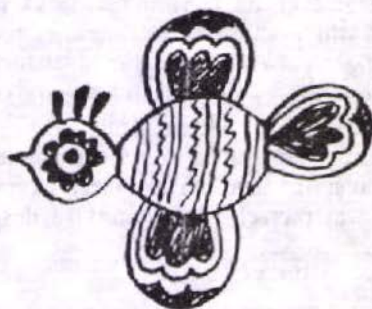
— Fie-ţi după voie! (fiind bun şi credincios la Dumnezeu).

Atunci Sântul Ilie începu să facă nori, să fulgere şi să trăsnească chiar în nunta dracilor, încât mai îi prăpădise pe toţi.

Tartaru şi cu Zgripţuroaica se duseră la Dumnezeu şi se rugară:

— Doamne, nu ne prăpădi pe toţi, căci norodul se teme de noi şi se roagă ţie.

Atunci, a oprit pe Sântul Ilie ca să-i trăsnească mai rar.

23

[SFÂNTUL ILIE ÎŞI OMOARĂ SOŢIA ŞI FECIORUL]

Despre Sfântu Ilie se povesteşte: el a fost însurat şi, tocmai când avea un băiet de ţâţă, l-a luat în armată şi i-a rămas fimeia cu copilul mic, singură acasă. După ce ş-o mântuit slujba lui (se vede că pe atunci făceau mulţi ani în armată, nu ca acum) s-a întors acasă la fimeie. Pe drum, se întâlneşte cu Diavolul ca în chipu unui moşneag şi-i spune că femeia lui a făcut tot felul de curvii şi răutăţi cât o stat el în oaste.

Ilie, cum aude acestea, fără să se mai gândească la ispita diavolească, cum ajunge într-o sară acasă şi găseşte femeia culcată cu fiul său de-a picioarele, trage cu puşca şi-i ucide pe amândoi, fără să ştie că acela-i fiul său.

Mai târziu, află că femeia sa s-a prutat foarte bine şi că acela a fost fiul său, care se făcuse mare şi care a purtat de grijă mă-sei până în acea vreme.

Atunci, el se căi de ceea ce a făcut şi se duse la un duhovnic să se mărturisească. Şi spuindu-i faptele lui, i-a dat un canon foarte mare ca să-l poată ierta D[umne]zeu. Dar Ilie, după aceea, se duse de-a dreptu la D[umne]zeu. D[umne]zeu cum 'l vede-i zice.

— Ilie, la ce ai venit la mine? şi ce cei să-ţi dau?

— Doamne, zice el, cu lacrimi te rog să mă pui mai mare peste diavoli, că din pricina lor mi-am ucis femeia cu copchil* cu tot. D[umne]zeu 'i-ascultă rugăciunea, şi îndată-i dă o căruţă cu caii de foc, cu cari să umble cu fulgerile şi cu trăsnetele şi oricând a trăsni să ucidă câte un drac.

Astfel, Ilie, căpătând această putere de la D[umne]zeu, a plecat cu căruţa şi trăsnea aşa de tare, că pruncul în femeie auzea şi lemnele şi pietrele pe pământ se despicau.

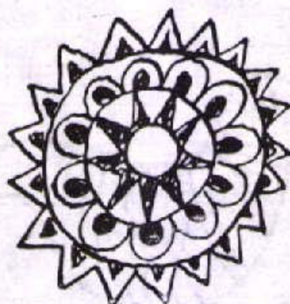
* În ms.: „copchiii" (*n. ed.*).

Atunci, D[umne]zeu, văzând că Ilie prea tare trăsneşte, 'l chemă la dânsu şi–i zice:

— Ilie, nu aşa! Trăsneşte mai încet că prea multă stricăciune faci pe lume!

— Dă, Doamne, după câtă putere mi–ai dat, zice el, fac şi eu serviciu!

Dumnezeu însă–i luă o mână şi un picior. Şi, de atunci, de când D[umne]zeu a luat mâna şi piciorul lui Ilie, trăsnetele sunt mai dămoale.

24

[SFÂNTUL ILIE PEDEPSIT]

Se zice că, odată, Dumnezeu spuse lui Sântu Ilie ziua numelui său. În acea zi, Sântu Ilie făcu o veselie foarte mare cu prietenii săi și, ca să se distreze și mai mult, începu a trăsni pre draci, pre unde-i vedea. Și, fiindcă trăsnise și o mulțime de oameni și animale, pre după care se ascunseseră dracii, Dumnezeu se supără și, după ce-l dojeni foarte aspru, l-amenință că altă dată nu-i va mai spune ziua numelui său, căci lui Sântul Ilie nu i-e dat să știe acea zi.

25

[CIOBANUL MENIT LUPULUI DE CĂTRE SFÂNTUL PETRU]

Se povesteşte că, odată, un cioban aflase că Sântu Petru venea în toate nopţile lângă o cruce de la un drum părăsit. Şi acolo, adunându-se lupii, el le da de mâncare şi le poruncea ce are să facă fiecare lup.

Ştiind el aceasta, se duse într-o noapte şi se suí pre vârful acelei cruci, ca să asculte la Sântu Petru, să auză ce vorbeşte el cu lupii.

După câteva minute, se pomeneşte că vin lupi din toate părţile şi Sântu Petru se iveşte în mijlocul lor şi începe să le rupă codri dintr-o pâine, care nu se mai isprăvea, şi să le arunce la fiecare lup. În urmă, le ordonă, zicând fiecăruia: „tu să te duci la turma aia de oi şi să mănânci cutare oaie"; „tu să te duci la cireada aia de vaci şi să mănânci cutare vacă"; „tu să te duci la erghelia aia de cai şi să mănânci cutare cal!"

Astfel făcu Sântu Petru cu toţi lupii. Însă, un lup bătrân şi cam şchiop, pre care Sântu Petru nu-l prea băgase de seamă, zise:

— Da' bine, Sânte Petre, eu ce să fac?

— Tu, îi zise Sântul Petru, să stai aci şi să mănânci ciobanul ăsta după cruce.

După aceasta, Sântul Petru plecă la treaba lui, însă lupul nu se mişcă de lângă crucea aceea, ci aştepta să se dea ciobanul jios după cruce ca să-l mănânce.

Văzând că ciobanul nu se da jios de frică, începu să roază crucea, urlând îngrozitor. Ciobanul ţipa şi el, cât îi lua gura de frică.

Dimineaţa, tovarăşii lui, plecând cu oile şi fiindu-le mersul într-acolo, auziră ţipetele lui şi urletul lupului şi, alergând cu bâtele, goniră lupul. Ciobanul scăpat spuse tovarăşilor săi tot ce făcuse Sântul Petru şi cumu-l ursise să-l mănânce acel lup.

Auzind ciobanii ceialţi acestea, 'l luară între dânşii şi-i ziseră să nu se depărteze de lângă ei, ca să nu se întâmple aşia. Însă, într-o noapte, pre când dormea în mijlocul lor, fu târât de-acea jiganie de lup şchiop şi mâncat la o depărtare oarecare, fără să auză cineva.

26

[CIOBANUL DĂRUIT LUPULUI DE CĂTRE SFÂNTUL PETRU] (Variantă)

Aproape de o stână de oi se afla un copaciu mare. La acest copaciu se strângeau lupi mulţi şi începeau ca să urle. Unul dintre ciobani zise către soţi[i] lui că el se duce să se suie în copaciu ca să vază ce fac ei acolo. Şi aşia a şi făcut, cu toate că soţii lui au stăruit să nu se ducă.

Peste un ceas, după apusul soarelui, s-au adunat toţi lupi[i] şi Sfântu Petru, pe un cal alb, a stat în mijlocul lor şi a orânduit pe fiecare din ei ce anume vită să mănânce. Şi ei toţi se linguşeau împrejurul lui.

În urmă, vine şi un lup şchiop, iar Sfântu Petru i-a zis şi lui:

— Tu să mănânci pe omul acela ce este sus în copaciu.

Ciobanul a fost mai mult mort.

Toţi lupi[i] au plecat pe unde i-a orânduit Sfântu Petru. Cel şchiop, însă, a rămas sub copaciu, aşteptând ca ciobanul să se dea jos. Ciobanul, însă, nu s-a dat. S-a făcut ziuă, el tot în copaciu şi lupul la rădăcina copaciului, fără a se depărta.

A trecut prânzul, namiaza şi tocmai pe seară s-au dus soţi[i] lui ca să vază ce s-a făcut cu el. Dar, găsindu-l pe el sus în copaciu şi pe lup la rădăcina lui, a pus câini[i] pe lup şi a fugit lupul.

Ciobanul a spus soţilor lui că el este orânduit de Sfântu Petru că să-l mănânce acel lup. Ceilalţi soţi ai lui, noaptea, l-a culcat între ei. Dar, peste noapte, a venit lupul, l-a scos dintre dânşii, şi, ducându-l după stână, l-a mâncat de tot, rămânând numai oasele.

Oamenii zic că ceea ce omul este orânduit de Dumnezeu ca să pată, tot pate, măcar să-l ţie şi în ladă!

27

[BOII LUI NOVAC]

Despre Zorilă şi Murgilă, poporul povesteşte astfel, că un om, anume Novac, a tras cu plugu cu doi boi cari purtau aceste nume, o brazdă pe loc, de la răsărit la apus, ca să facă o arătură mare. Boul Murgilă, să zice, că ar fi aruncat soarile pe coarnele sale la apus. Şi omul acela, văzând că însărează sau murgeşte şi locul nu isprăveşte de arat, a rugat pe boul Zorilă de a azvârlit soarele cu coarnele sale la răsărit. Şi din această cauză-l numim Zorilă.

28

FATA DE URIAŞ ŞI PRIMII OAMENI

O fată de urieşi, plecând din crtagul lor la preumblare, a aflat un om arând cu plugul. După ce s–a mirat un timp cum de frumos culcă plugul brazdele, adecă gliile de pământ, una lângă alta, a luat plugul, boii şi plugariul în poală şi i–a dus la tatăl ei, căruia i–a povestit cum de frumos sparg şi chitesc pământul furnicile acelea. Tatăl dânsei, însă, i–a zis:

— Du–i, dragă, îndărăt, de unde i–ai luat, că acestea nu sunt furnici, ci sunt oameni ca noi. Acestea vor moşteni pământul în urma noastră.

b. Legende etiologice
1. Regnul vegetal

1

[DE CE NU-I CAD BRADULUI FRUNZELE ŞI ARE CEPURI]

Se povesteşte despre moară (şi poporul crede aceasta) că a făcut-o Dracul. El a făcut toate părţile, numai titirezul sau partea aceea carea mişcă scoreţiul ca să vină grăunţele pre moară, zice poporul, nu l-a ştiut face.

Aşa, moara numai atunci măcina, când sta un drac în locul titirezului şi scutura scoreţiul ca să curgă grăunţele prin gaura pietrei, sub piatră să le zdrobească.

Şi, se povesteşte, că câte mori a făcut Dracul, la toate trebuia să pună câte un drăcuşor să le mişte scoreţiul, căci altmintrea nu potea măcina. Deci, Dracul s-a săturat de acel lucru şi a dat-o Sfântului Petru în arendă (după altă versiune chiar lui D[umne]zeu).

Sfântul Petru a făgăduit (promis) că va face la moară meşteşug ca să curgă grăunţele, fără a mai scutura Dracul.

A făcut, in urmă, învoirea ca moara să rămână S[fântului] Petru până va sta frunza pre brad (până-i ţânta bradului - zice poporul) şi Dracul s-a învoit, crezând că toamna va cădea frunza bradului jos, ca şi frunza altor arbori.

Venind toamna, Dracul a tot aşteptat să cadă şi frunza bradului, dar in zadar, că ea n-a mai căzut (crede poporul că pân-atunci cădea). Văzând aceasta, Dracul, supărat, s-a apucat a găurit bradul şi i-a bătut cepi să se usuce, cari se văd şi astăzi. Aşa a făcut până în vârful bradului, când colo vede o cruce, pe care o pusese Dumnezeu. (Rămurelele din vârfu bradului stau cruce.) Cât ce a văzut Dracul crucea, a căzut în jos şi a împlut bradul cu excreminte, cari se văd şi astăzi (adecă răşina), iar bradul a rămas tot cu frunză şi Dracul n-a mai potut căpăta moara înapoi de la S[fântul] Petru.

2

[DE CÂND SUNT CEPII ŞI RĂŞINA BRADULUI]
(Variantă)

Când a făcut D[umne]zeu lumea, Dracul a cerut ca D[umne]zeu să-i deie lui: carul şi moara. D[umne]zeu a zis că i le va da, când pădurea va fi toată uscată. Dracul s-a dus prin pădure şi, văzând fagul fără frunză, s-a bucurat. După ce, însă, a ajuns în brădet şi l-a văzut verde s-a întristat şi a început a bate cuie prin brad ca să se usuce. Bătând până la vârful bradului, acolo a dat de crucea bradului pre care, văzând-o, de frică s-a lăsat pre brad la vale şi l-au trecut toate neputinţele.

De atunci sunt cepii şi răşina la brad.

3

[LEGENDA PLANTEI „ZBÙRĂTOR"]

Într-un sat din vremea veche, precum le e obiceiu, că îndată ce o fată calcă pe 13–14 ani, i-începe a fi dragi flăcăieşii, să vez'! Între un flăcău şi o fetiţă se ingaidără o dragoste foarte amarnică. Însă flăcăú iara strigoi, dar sărmana fetiţă nu–l ştia. Se scoală, într–una din zile, şi moare. L–îngroapă după regulă. Fata rămâne într–o scârbă de se prăpădea. După ce se mână vro 7 zile, flăcău mort, ibovnicul fetei, într–una din nopţi, bate la fereastra fetei, unde ea dormea cum se cade, chemând–o afară. Fata cam somnoroasă, nu–l cunoştea bine cine este. Socotind că–i un alt flăcău, să apucă se scoală, iese afară. Când colo – hai, Doamne! Ce să vez'?! Cum calcă pragul uşăi şi să iasă afară să–i dea bună–sara, şi flăcăul mort o umflă în braţe, o duce la fânărie, începând a o săruta, a o suge de ţiţă, însă foartă bălăureşte. Fata uimită–i zise:

— Bine, dragă, cine eşti dumneata? Acela cu care te sămăluiesc eu este mort.

Dar flăcăul zâmbind, 'i răspunse:

— Sunt acel ce te iubeştí. Sunt mort pentru zi, iar pentru noapte sunt mai viu decât tine, dragă!

Fata sărmana înlemneşte de teamă şi mai cumplit, una că–l iubea cumplit, alta de frică. În sfârşit, se drăgesc ei până pe la cântatul cucoşilor. Atuncea, ca o scânteí, pieri de lângă copilă. Fata din loc s–au dumerit că flăcăul, sau cum aş zice: drăgălaşul ei, este strigoi.

În toate nopţile viné, scoté fata afară şi şideu până la cântatul cucoşilor, o chinuie amărât ca pe cei îndrăciţ'. 'I vinea în gând să spuie la tată–so, 'i iara teamă, căci el 'i zise: nimănui să nu–i spuie, căci 'l şi omoară noaptea!

Cu regula asta, fata ce era foarte frumoasă, rămase ca o scândură, sărmana! O babă de lângă casa ei o întrebă:

— Fa Nastasio, ce ai tu, de tine, cum văz' nu–i curat, de eşti aşa de vestejită!

— Dă, mătuşică, ştiu şi eu ce tatărăi o mai fi de capul meu?!

Baba-i mai întoarnă:

— Fa, spune gagăi ce păs ai tu ca să te doftoresc că eu multe am păţit, păcatele mele!

Fata-şi face socoteală: „Oi să-i spun, ce-mi pasă?! É mă sîleşti! Şi dacă [o] va omorî, o babă nu-i prea mare socoteala, tot 'i bătrână! Oi să-i spun, ce!"

Se apucă tinerica noastră şi-i începe a-i înşira pricina de la început până la sfârşit.

Baba mé, isteaţă din plăsălele ei, o începe să o înveţe un leac cu ce chip să scape din mânile strigoiului fără să ştie nimenea din casa părinţilor. Şi iată cum o învaţă:

— Fa Nastasio, când va veni la noapte strigoiu, să ieşi la el ca întotdeauna. Na şi buruienica asta s-o ţii la tine să n-ai teamă. După ce va treci un ceas, să-i zici că tare eşti scârbită din pricină că părinţii tăi sunt supăraţi la moarte, căci o vacă a voastră v-au fătat o viţea fără păr peste tot, numai la cap are. Şi vez' ce te va învăţa şi cu ce-ţ' va spune, să te şi scalzi a doua zi, că nu-l mai vezi niciodată!

Cum sosăşti noaptea, iată şi ibovnicul strigoi. Fata, cu o bărbăţâie, iese afară supărată şi începe el a o cerceta că ce-i pricina de-i supărată. Fata începe să-i spună întocmai cum băbătia o dăscălise. Strigoiú, fără să înţălcagă viclşugul, ca să crească păr viţelei peste tot, o învăţă aşa:

— Dragă, în păduricea de la vale de casa voastră este o buruiană naltă, cu floarea roşie şi se numeşte zburătoare. Cu aceea s-o scalzi, viţeluşa, şi-i va creşte părul cel mai frumos.

Fata adaose:

— Macar că-i noapte, haide de mi-o arată că eu nu oi să o cunosc numai din spuse.

Strigoiú se invoieşte. Ajunge la acea buruiană. Fata-i zmulge vârvu ca a doua zi să o cunoască. În minuntul ruperei buruienei, cântă cucoşul şi el piere ca o scânteie.

Fata, plină de bucurie şi de frică, vine acasă.

A doua zi dimineaţa, fata ş-aduce buruieni, se scaldă, dar noaptea strigoiul vine, dar în mare depărtare şi începe a-i zice:

— O, curvă de fată, bine mă înşălaşi şi numai necaz de tine că scăpaşi. Dar câţ' vor şti astă buruiană, o să mă gonească.

Şi pieri îndată, dar vărsând îngrozitoare scântei.

Biata copilă, după ce–ş' mai veni în fire, se duce la baba şi–i spune toate pe rând cum s–a întâmplat. Fata mai adaoge. A mai iscodi–o ce însămnează viţeaua fără păr să[–i] spuie şi ei. Biata bătrână începu să–i spuie:

— Fa, ia ascultă, tu, dacă vrei s–o ştii toată patarania, viţeaua fără păr eşti tu, căci n–ai de fel sânge în trupul tău! Ţi l–au supt strigoiu şi s–au stricat de frică, iar pe strigoi 'i stăpânesc şi–i gonesc o buruiană, care eu nu o ştiam. Şi [cu] meşteşugul ăsta am înşălat pe Dracul de i–am furat meşteşugul şi puterea. Fa, când ţ–au arătat buruiana ce a mai făcut?

— Au zburat.

— Apoi, dar, zburător să–i punem numele acestei buruieni. Şi, mă rog, haide de mi–o arată şi mie.

Merse amândouă, dădu peste cele cu vârvul rupt de fată noaptea.

De atunci şi până astăzi acea buruiană - zburător cu floarea roşie, iar la laturi are florile fără vârv, că arată parcă–i anume de cineva rupt vârvul - se tragí tocmai de la fetiţa asta şi–i tarí folositoare la cei îndrăciţ', căci o bea şi–i scaldă.

4

IARBA FIARELOR

O fată, venind de la câmp, cu o sarcină de iarbă, au văzut mulţi oameni adunaţi la un loc. Întrebând dânsa pe altă fată, că de ce s-au adunat acei oameni laolaltă, aceia i-au spus că acolo este un comediant carele are un cocoş ce trage după sine un bulvan (un lemn mare).

Dânsa, din curiozitate, a mers să vadă acel cocoş, dar cocoşul nu trăgea un bulvan, ci un pai de fân lung.

Fata aceea n-au avut de lucru, ci zise către oameni:

— Au nu vedeţi voi, proştilor, că nu e bulvan ce trage cocoşul, ci un pai?!

Auzind aceste vorba, comediantul s-au priceput că fata aceea avea în sarcina de fân iarba fiarelor, de aceea au cunoscut «comedia» făcută de el să înşăle şi [să] prostească oamenii. Deci, ca nu cumva fata aceea să facă pre oameni să o creadă pre dânsa, şi el să-şi piardă câştigul şi venitul, au cumpărat iarba de la fată cu un taler. Şi apoi, ca să arate oamenilor că fata aceea au minţit, ba că e nebună chiar, au făcut ce au făcut ca fata aceea* – ridicându-şi poalele de la chimeşă în sus – au început a fugi şi a striga:

— Fugiţi, oameni, că ne înecăm toţi!

Ei – adecă – i s-a împărut că vine o apă mare, pre când ceilalţi oameni nu au văzut nimic şi au socotit-o de nebună pe biata fată.

Blago (ferice) de omul care are iarba fiarelor!

* În ms.: „şi aceea" (*n. ed.*).

2. *Regnul animal*

5

[OMUL SCHIMBAT ÎN BĂRZOI]

Un om, odată, din rea credinţă, a sluţit puii unei berze, tăindu-le capu. D[umne]zeu voi* ca pe acest om chiar să-l transforme într-un bărzoi, pe când se ducea la viţei într-o seară.

Apoi, aşa, el a petrecut toată vara. Când a fost pe ducă, s-a dus şi el cu berzele. Acolo, cum s-a întâmplat, a fost primit la gazdă într-un bordei, unde se afla o femeie barză cu nişte copilaşi. Şi toţi având nasurile tăiete, omul-bărzoi întrebă, fiind în conversaţie, că de ce copiii sunt cârni? Iar femeia-barză îi răspunde cum chiar el este care a săvârşit acest fapt. Şi atunci el s-a căit îndestul.

Apoi, în urmă, prin mijlocirea femeii-barză, ducându-se la domnul sau împăratul berzilor, l-a putut face iarăşi om, cum a fost mai înainte.

De aci şi respectarea lor cu deosebire când vin şi-şi fac cuibare pe casele ţăranilor.

* În ms.: „voind" (*n. ed.*).

6

[BROASCA ŞI VRABIA]

Despre broască se mai crede, pe aici, şi se spune că, când Noe se afla în coraghie, în timpul Potopului, având cu sine câte o pereche din toate animalele şi vieţuitoarele pământului, şi când coraghia s-a oprit pe muntele Ararat, în Armenia, şi văzând că apa a scăzut, el a dat drumul la toate hiarele.

Şi numai pe broască şi pe vraghie le-a uitat să le despiedice – fiindcă erau împiedicate ca să nu sară în apă.

Şi atunci, broasca, văzând că numai ele au rămas împiedicate, atunci broasca s-a lăţit pe mare, împiedicată, urcându-se d-asupra ei şi vrabia. Şi aşa au putut scăpa de înecare, căci apa nu scăzuse de tot.

Şi de atunci şi până astăzi broasca şi vrabia au rămas sărind împiedicate.

7

[MAICA PRECESTA BLESTEMĂ BROASCA, ŢIGANUL ŞI RACUL]

Cuvintele privitoare la broască sunt: dupe ce moare, se face poamă şi nu se împute, căci aşa a blestemat-o Maica Precesta, când a căutat pe D[om]nu Ristos (Hristos).

După ce jidanii l-au prins şi au vrut să-l omoare, şi pe când Cirincu'i ducea crucea la spinare şi când au vrut să-l răsticnească pe cruce, Maica D[omnu]lui l-a urmărit. Şi, în călătoria sa, a întâlnit pe un ţigan. Şi l-a întrebat că dacă a văzut pe hiul său cel iubit. Ţiganul i-a răspuns că l-a văzut legat, ducându-l jidovii să-l răsticnească, şi că dânsul chiar i-a făcut cuie pentru răsticnire.

Maica D[omnu]lui, auzind aceasta, a plâns foarte mult pe fiul ei. Şi atunci a blestemat pe ţigan ca să fie huidut în viaţa lui de către popor şi pe unde l-o vedea, să-l fluiere.

Şi de aceea se zice astăzi că lumea le dă cu „ho" şi le fluieră, căci aşa i-a blestemat Maica Precesta să fie de râs în viaţa lor.

Mergând mai departe, Maica Precesta şi căutând pe Ristos pe marginea mărei, a întâlnit un rac şi l-a întrebat că dacă a văzut pe hiul ei cel iubit, Ristos. Şi racul i-a răspuns că l-a văzut ducându-l jidovii legat, bătându-l şi făcându-i tot felul de batjocuri, răsticnindu-l pe cruce, bătându-i cuie şi pironindu-l. Iar când era să-i bată cuiul cel mare, în buric, racul i-a furat cuiul cu piciorul şi l-a zvârlit în mare.

Atunci, Maica Precesta a plâns foarte mult pe iughitul lor hiu, şi pe rac l-a blestemat ca să se mănânce în toate posturile, chiar şi în Vinerea Paştelui, şi dacă i se va întâmpla ca să-şi rupă vreun chicior, să-i crească chiciorul la loc.

Şi de aceea se zice că racului 'i creşte chiciorul la loc, ţiganului 'i dă cu „ho" şi broasca, dupe moarte nu se împute şi se usucă ca o poamă, fiindcă sunt blestemate de Precesta.

8

[SFÂNTUL PETRU CREEAZĂ CÂINII DINTR-UN FLUIER]

Despre Sf[ântu] Petru povestesc astfel, cum că a fost ucenicu lui Isus Cristos, cu care a umblat pe pământ. Într-una din zile, mergând amândoi pe o câmpie, a găsit un cioban cu turma sa, căruia i se răpise mai multe oi de lupi. Acesta, jeluindu-se la Sf[ântul] Petru, el, adică sfântu, i-au cerut fluierul său și, frângându-l în două părți și aruncându-le jos, s-a făcut un câine și o cățea. Și i-au zis ciobanului:

— Aceşti iți vor păzi oile tale!

Şi de atunci, câinii sunt inamicii cei mai mari ai lupului. Şi fiindcă lupii, nemaiputând mânca oile ciobanului, fiind bine păzite de câini, s-au jeluit la Sf[ântul] Petru ca el să le dea hrană de unde va şti.

Sfântul i-au chemat să vie totdeauna pe la răspântiele cele mari ale pădurilor spre a le da ca hrană de fiecare câte o oca şi jumătate carne.

Iar unul din lupi, fiind mai lacom, nu s-au săturat cu acea porție și, găsind o măgăreață cu mânzul ei, i-au mâncat pe amândoi, zicând că măgăreața cântărește una oca, iar mânzul o jumătate.

Şi pentru această lăcomie, Sf[ântul] Petru i-au blestemat să nu se mai sature niciodată nici să mai mănânce vreo vită fără voia lui.

Ei zic că sfântul le încleștează gura și nu pot mânca vitele când ele sunt singure în pădure. Şi nu li se întâmplă nimica.

9

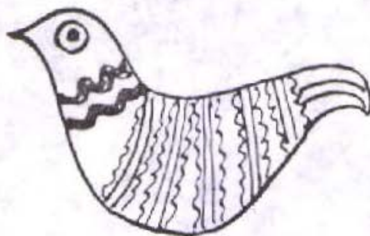
[GAIŢA ŞI TURTURICA]

Se povesteşte din vechime că, pe timpul năvălirilor barbare, pe când lumea era cu băjenia (tabăra) fugită prin păduri, turturica a avut cuibul bun, făcut din lână, păr, mătase etc. A adormit în cuibul său şi nu s-a deşteptat decât tocami la prânz, când atunci a auzit o trăsură dând de vale şi o femeie mulgând vaca. Zgomotul de la trăsură şi vâjâitul laptelui este cântecul turturelelor, imitat, după părerea poporului.

Iară gaiţa, care cântă şi imitează în toate felurile, tot poporul zice, că ea n-a avut cuib bun ca al turturelei, cu lână, cu paie, ci făcut numai de rămurele. Şi gaiţa n-a adormit, de frig, şi a auzit vorbind, râzând, plângând, ciocănind, chiote, clopote, câini lătrând, nechezatul calului, zbierătul oii, plânsetul copilului, scârţâitul căruţei, ţesutul femeilor, mugitul boului, grungunitul porcului şi fel de fel de zgomote, pe care gaiţa le-a imitat pe toate.

Şi de atunci a schimbat turturica cuibul cu gaiţa, ca să fie şi ea deşteaptă şi să se scoale de dimineaţă.

Însă, turturica a rămas d-atunci în cântecul său numai cu turuitul trăsurei şi cu vâjâitul mulsului de lapte.

10

[DRACUL CREEAZĂ LUPUL ŞI INSECTELE RĂUFĂCĂTOARE]

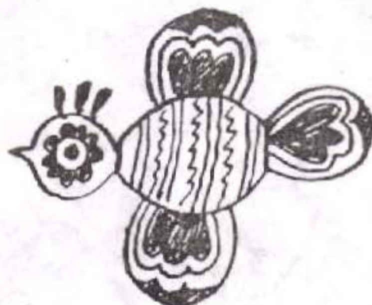
La început, când nu era nimica pe faţa pământului, era numai D[umne]zeu şi Dracul. D[umne]zeu făcea fapte bune, iară Necuratul fapte rele. Vrând D[umne]zeu să cerce caracterul Demonului, s-a culcat D[umne]zeu să doarmă, iară Demonul s-a făgăduit că păzeşte pe D[umne]zeu cât a dormi.

După ce a adormit D[umne]zeu, Demonul l-a luat şi-a vroit să-l arunce în apă ca să-l inece.

D[umne]zeu l-a întrebat ce vrea să facă. El a răspuns că a vroit să-şi cerce puterea, să vadă de poate face şi el ceva bun.

D[umne]zeu i-a zis să facă vreo făptură.

Demonul s-a apucat de a făcut pe lup, dar l-a făcut prea mare. Şi, în urmă, a luat o pilă şi a începu a pili toate părţile lui, de l-a lăsat mai potrivit. Din fărămăturile de pilă s-a născut toate celelalte insecte rău-făcătoare, cum sunt: ţânţarii, muştele, viermii, moliile etc.

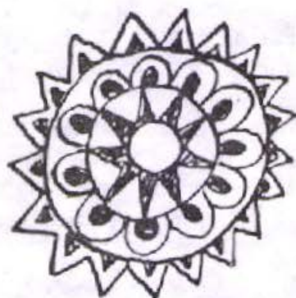

11

[DIAVOLUL FACE VINUL SĂ FIARBĂ]

Di gin nu s-îmbăta oaminii oricât ar ci băut, dac-ar ci fost aşa cum l-a lăsat Dumnezeu. Dar iată ce se spune: cici Dracu, Ucigă-l Cruce[a], s-o amestecat ş-aici. Noe, după potop o lucrat gie ş-o făcut gin. El pute si beí cât ar ci vrut şi habar n-[avea]*, cí nici nu sî sâmţe macar. Dracu, Ucigă-l Toaca, a vinit şi s-o pus diasupra unui vas ş-o dat un vânt intestinal în lăuntru pi vrani şi atunci ginu o inceput a cerbe, cí mai înainte nu cerbe. Şi când o mai băut moş Noe ginu di-acel cert, numa iaca cî s-o-mbătat. Şi d-atunci, cici, ginu cerbe şi oaminii cum beu olecuţi mai multişor, îndati sî-mbati.

* În ms.: „ai" (*n. ed.*).

12

[NECREDINŢA PISICII]

A fost odată, demult de tot, demult, când umbla Christos cu S[fân]t[ul] Petru pe pământ şi se sălăşluia de multe ori şi în casele celor mai mizeri oameni, pe unde şi vedeau cu ochii cum oamenii tractează cu animalele domestice şi cum le nutresc.

Intrând intr–o colibă a unui om sărac, a aflat mâţa pre masă, culcată togmai pe mălaiul săracului, fiind puţin cald.

Din această întâmplare, voi atoateştiutoriul D[umne]zeu să facă o probă, arătând şi S[fân]tului Petru şi la mai mulţi, credinţa [cea]* nefidelă a mâţăi.

Deci, chemă la sine D[umne]zeu pe toate animalele de pre lângă casa omului, spre es[emplu]: boul, vaca, calul, asinul, porcul, oaia, capra, cânele, mâţa, iepurele de casă, precum şi galiţile toate şi în faţa stăpânului şi a Sf[ân]tului Petru. Şi le întrebă D[umne]zeu pe toate, una câte una, că cum sunt îndestulate cu tractarea stăpânului şi cu mâncarea ce primesc spre nutrire.

Atunci, toate, la rândul lor, lăudară pe stăpânul, zicând că sunt tare îndestulate şi cu tractarea şi cu nutrirea. Numai mâţa vine mai pe urmă cu coada pe jos, tristă, şi se pleacă naintea lui D[umne]zeu şi acuză pe om, zicând că dintre toate animalele de pe lângă casa stăpânului, dânsa trăieşte mai rău, căci oriunde şede prin casă, e hulită şi batjocurită de oameni, – unu–i strigă: „şâţi!" altul: „câţi"**, şi cu greu poate suferi viaţa ce duce.

Cânele, însă, fiind de faţă şi auzind văitările mâţăi, merge el naintea lui D[umne]zeu şi escuză pre stăpânul său, zicând:

— Doamne, eu şed tot afară, în frig iarna şi vara în căldură şi păzăsc casa stăpânului – şi de mâncare mi se dau numai oase şi coji arse, ce cad jos de pe masa stăpânului şi totuşi sum îndestulat. Dar mâţa, care în tot locul e nainte la mâncare, şede pe masă când mâncă stăpânul şi–şi bagă gura (botul) în toate

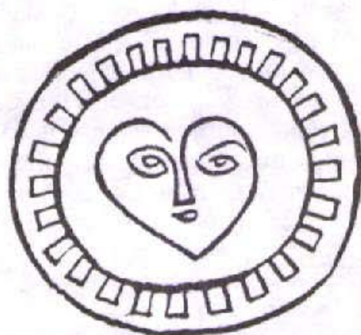
* În ms.: „şi" (*n. ed.*).

** „Cu aceste «şâţi!» şi «câţi!» pre la noi alungă mâţăle din case" (*n. ref.*).

oalele şi blidele, doarme în pat pre perini şi vânatul ei e prin casă în toate părţile. Aşadar, e fals ce-a spus, acuzând stăpânul.

De atunci şi până acuma au rămas adevărul – şi în veci va rămânea – că mâţa e falsă şi cânele e credincios.

Despre unii oameni că sunt ca mâţa, se zice adeseori între popor, mai cu seamă cei ce cu gura în faţă laudă, iar în dos defaimă.

13

[LEGENDA RÂNDUNICĂI]

Un moş cu dare de mână avea o fată, care, cătându-i moşului în cap, i-a găsit un păduche. La spusul fetii, moşul i-a răspuns să-l lase acolo să se facă mare, spre a-i face scurteică din pielea lui. Aşa s-a şi făcut.

Moşul, apoi, a pus la ghicit, că cel care va ghici scurteica din ce este, acela va deveni bărbatul fetei.

A trecut vreme multă. Nimeni nu putea ghici. Fata s-a furişat de- a spus unui nemernic de argat spre a spune feciorului de boier aceasta. Dar argatul sau sluga nu s-a dus, ci a ghicit el moşului că scurteica este de piele de păduche. Moşul, atunci îi a dat pe fie-sa.

Dânsa, căsătorită acum cu el, l-a trimis să-i aducă apă de la un puţ, iar ea, încet, după el, i-a dat brânci şi a căzut în puţ.

El (căzutul), în acelaşi moment – svârrr! cu coaiele sale în fată, care s-a şi lipit în ceafa ei. „Ia aşa, zise fata singură, mă cur[ăţ]ai de tine!" Dar o dată cu ea, zise aceleaşi vorbe şi coaiele.

Fata simţind că acelea vorbesc, n-a mai voit să vorbească. A stat ca mută şi ş-a luat lumea în cap, în haine bărbăteşti, însă de lemn [în care a fost] găsit[ă]* mai târziu, de chiar feciorul boierului, într-o căpiţă de fân, fără s-o cunoască.

Astfel că, trăgând boierul la acea căpiţă pentru ploaie şi mânând acolo, le dă şi câinilor săi pâine din când. Şi vede că iar vin şi-s nesătui. Atunci se miră, dar observă. Şi când – vede un butuc cum ia pâinea câinilor din dosul căpiţei! Boierul degrabă sărind! Şi când – în acel lemn vede o fiinţă femeiască. O ia numaidecât şi o duce acasă la el, puind-o gâscăriţă.

Tot în timpul acela, logodeşte şi boierul, atunci fiind necesitatea ca şi ea să serve** la facerea şi coacerea unor

* În ms.: „unde s-a găsit" (*n. ed.*).
** În ms.: „să se serve" (*n. ed.*).

plăcinte, ea având ocaziune favorabilă, când să bage plăcintele, [să] se adreseze celor din ceafa ei:

— Coaielor, daţi-vă jos să mâncaţi plăcintă!

Ele gata, se vede, fiind [jos], îndată, ca prin minune, fură şi azvârlite în sobă! A scăpat de ele. N-a mai vorbit.

Şi boierul pe lângă ea, fiind mai adesea, căci [i] se părea frumuşică - unde se înveselise şi ea, căci acum vorbea –, haţ! că-i pune mâne boieru pe după gât, spre a o săruta. Dar ea rămâne rândunică în mâinile lui, gulerată precum se vede, cu roşu la gât.

14

[„ŞIERPELE CURT ŞI ORB“]

Voind D[umne]zeu, pentru păcate, să nimicească lumea prin potop (diluviu), totuşi au ales pe Noe cu familia sa, ca iubitori de D[umne]zeu, din cari, rămânând vii, să se poată prăsi iară lumea.

I–a poruncit Dumnezu să–şi facă naea în care să scape cu familia sa de potop. Şi când naea au fost gata (după cum zice *Biblia*), au crescut apa şi naea cu Noe şi ai săi şi animalele toate din nae au început a naviga pe deasupra apei.

Diavolul (Dracul) care pururea au fost şi este contrariul lui D[umne]zeu şi al omului, ca să se cufunde naea şi să prăpădească şi pe Noe cu ai săi, a inceput a sfredeli naea ca să intre apa în ea. Dar şierpele curt toate găurile le astupa cu coada, scumpându–o în găuri, spre a opri apa. Şi aşa au rămas curt (fără coadă).

În fine, nemaiavând coadă, au băgat şi capul într–o gaoră, iar Diavolul i–a scos ochii (de afară), ca să nu vază unde să mai astupe. Şi aşia au devenit şi orb.

15

[LEGENDA ŞIURLICARIULUI]

Când Dumnezeu a îmblat pe pământ, a văzut că nu e bine fără izvoare şi râuri şi ape curgătoare. A [hotărât]* că toate paserile din lume, fiind zburătoare şi iuţi la lucru, putându-se cu uşurinţă muta dintr-un loc într-altul, să le întrebuinţeze la săparea râurilor. La care lucru, toate paserile pe întrecute s-au învoit a lucra spre aducerea apelor. Numai şiurlicariul, fiind mai capriţios şi fălos, n-au vrut să lucre, să-şi î[n]măleze picioarele galbene. Din care cauză, bunul D[umne]zeu l-au condamnat ca apă din râuri şi izvoare să nu bea, căci dacă va bea apă, va mori. De aceea, când e arşiţă şi nu ploaie, el pătimeşte de sete. Şi pentru aceea strigă, cerând de la D[umne]zeu ploaie.

Preveseşte timp ploios. Căci, când ploaie tare, şede în noori şi ţine ciocul în sus, să cază apă în el, spre a se adăpa.

De aceea se zice că „viersul şiurlicariului e prevestitoriul timpului ploios".

* În ms.: „a aflat" (*n. ed.*).

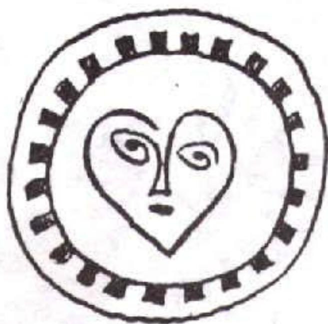

16

[MOARTEA TURCII SAU ŢURCII]

Despre turca sau ţiurca, zic uni[i] că, în tempurile vechi, adecă pe vremea lui Noie, a fost un animal foarte sumeţ, cătră care ar fi zis Noie ca să se bage în corabie. [Se crede] însă [ca aceasta], să fi zis, prin sumeţia sa, că ea în 40 de zile şi 40 de nopţi poate să înoate, fără a să băga în corabie.

Aşia dară, [î]notând, s-a ostănit şi a perit în apă. Cu ié, a pierit şi următorii săi.

17

[URSUL]

Ursul seamănă cu omul şi la minte şi la trup, zic locuitorii. Şi zic că este făcut din om.

Ei povestesc că a fost odată un fecior de popă şi o fată de popă şi [se] iubeau amândoi.

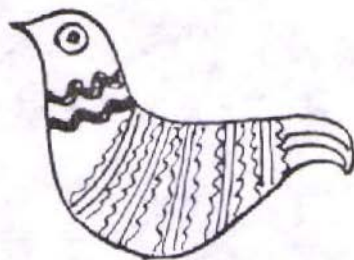
Pe când Dumnezeu trecea pe acolo, ei s-au vorbit ca să sperie pe D[umne]zeu prin mormăitul lor. D[umne]zeu auzindu-i, i-a blestemat, zicând:

— Morme să rămâneţi!

De unde ei mormăiesc astăzi. Şi a mai zis:

— Tu, ursule, să ai puterea a nouă voinici!

Însă ursul n-a înţeles, căci mai pe urmă era pericol.

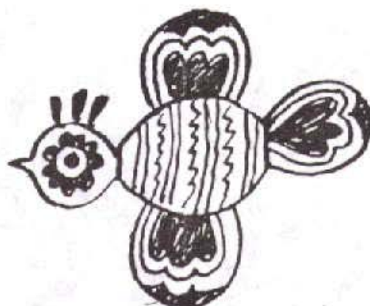

18

[URSUL ŞI VULPEA]

Despre urs se zice că este fecior de popă. Că coada şi–a rupt–o într–un lac, unde intrase să prinză peşte şi, lacul îngheţând, a fost silit de înşelăciunea vulpei, a trage până şi–a rupt coada.

Se zice despre un om neglijent şi străbălat în curăţenia corpului şi a hainei, „parcă e ursul pe ploaie“, despre cel cu putere se zice: „Ce? Cu ursul te pui?!“

3. Diverse

19

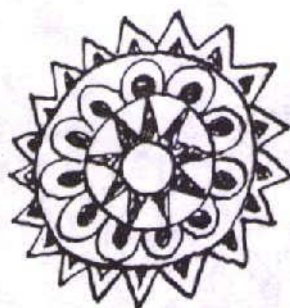
[SÂNTUL FOCA]

Un turc avea un argat creştin şi, în ziua de Foca, l–a luat cu caru cu boii să aducă fânu. Argatu i–a răspuns:
— Aga, astăzi îi păcat, că–i Sântu Foca!

Turcu l–a luat pe argat, au încărcat fânu. Turcu s–a suit deasupra, în car. Argatu, pe drum, a rămas puţin în urma carului, a scăpărat şi a băgat iasca în fîn. S–au dus la boi şi a început a mâna repede, căci tuna şi fulgera.

Fânul s–a aprins deodată şi turcul a sărit de era să–şi rupă gâtul. Argatu a luat boii de la car şi s–a dus acasă.

De atuncea, se zice, că turcii ţin pe Foca.

20

SF[ÂNTUL] ION GURĂ DE AUR

Zice că s-au adunat mai mulţi din sf[inţii] părinţi şi au vorbit că tot ce gândeşte omu să hie păcat. Afară de Sf[ântul] Ion, care n-au voit să zică aceasta. Şi, spre dovadă, a poruncit ca să facă o masă sau să facă mâncare din care să mănânce cu toţii.

Aşa a şi făcut cei la care poruncisă, spunându-le ca să nu pună bucatele pe masă, până nu or fi toţi mesăni aşăzaţi.

Pe când se aflau cu toţii, Sf[ântu] Ion a zis să le aducă să le pună pe masă, cu vas[e] cu tot şi acoperite cu capace. Apoi a luat capacile fiecăria, când se aflau pe masă şi aburii, împreună cu mirosu, au umplut casa. Pe urmă a zis iară slugilor ca să le ducă d-acolo, fiindcă au mâncat.

Sf[inţii] părinţi auzind aceasta, au zis:

— Pentru ce zici, Ioane, că am mâncat, când noi numai l[e]-am mirosit?

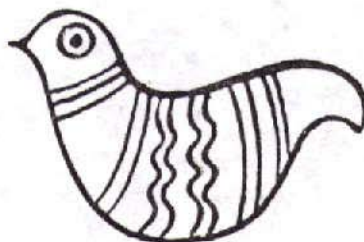
Sf[ântu] Ion a răspuns:

— Dară omu numai pentru că gândeşte, de ce să fie păcat?

Atunci toţi au zis deodată:

— Gura ta de aur să (f) hie, Ioane!

Aceasta vorbeşte poporul despre Sf[ântul] Ion.

21

[ZIUA SÂNTEI DUMINECI]

Pe când D[umne]zeu cu S[ân]tu Petru umbla pe pământ, se duse în una din zile la casa S[ân]tei Dumineci-mici. Şi întrebând la poartă că

— Unde e S[ân]ta?

Servul de ogradă - răspunse:

— În vie.

Atunci D[umne]zeu cu S[ân]t[u] Petru intrară* în via S[în]tei Duminici, care şedea în centru, pe un scaun, la umbra unui smochin verde şi plin de fructe coapte.

Pe când ambii se apropie de S[ân]tă, Petru, zărind o viţă desprinsă de la harag şi căzută jos, vru să o ridice.

S[ân]ta strigă:

— Stăi, prietene! Lasă viţa jos să stea până mâine, căci azi e ziua mea, serbată de toate sântele, până chiar şi de Joie şi Vinere.

S[ân]tu Petru ascultă porunca dată şi, după ce primi masa de la S[ân]tă, adică un corn de prescură şi un pahar cu apă, plecă împreună cu D[umne]zeu vestind lumii a serba ziua Duminecei, ca zi serbată de chiar însăşi sânta.

* În ms.: „intrând" (*n. ed.*).

22

[SFÂNTUL PETRU – ÎNVINUIT DE HOŢIE]

Se povesteşte că Sf[ântul] Petru a fost acuzat odată că ar fi furat nişte opinci de la un om.

Apoi, căutând opincile le–a găsit tot în traista păgubaşului. Şi de atunci a osândit pe oameni să postească postul lui Sf[ântul] Petru.

C. POVESTIRI FANTASTICO-SUPERSIŢIOASE

1

POVESTE DESPRE STRIGOI

A fost un tânăr, care, după moarte, se prefăcu în strigoi. În toată noaptea, ieşea şi se ducea în sat la o fată, care, pe când trăia-i era amantă şi o înghia să să ducă cu dânsul.

Fata ştia bine că murise şi nu vrea măcar din casă să iasă până afară după dânsul. Dar, văzând că nu se mai poate hodini, 'şi luă o legătură cu boclu[cu]ri şi un val de pânză şi, într-o noapte, plecă după strigoi. Să duc până ce ajung la groapa strigoiului. Îndată zice fetei să între acolo. Ea-i spune:

— Fiindcă eu nu cunosc pe aici, intră d[umnea]ta!

Strigoiul începu să între, iară fata-i zice:

— Apucă-te de capătu ista de pânză şi trage ca să viu şi eu!

Dar ea aşăză valul cel de pânză bine la gura groapei şi plecă de fugă.

Strigoiul a tot tras de pânză păr' s-o mântuit valul ceala – şi ca să mai vie cineva, pací!

Fata, fugând, dede peste un bordeu, unde era aprins un poponeţ şi altă nimic, decât un secriu gol era.

Atunci, ea intră acolo şi se ascunse după sobă, că văzuse ea bine că nici acolo nu e loc curat. Puţin după aceea, fata aude bătând la uşă, şi începu a tremura de frică de nu mai putea. Cel ce bătea in uşă era un strigoi, ce şădé în acel bordeu. El n-a putut descuie uşa, şi îndată ce au cântat cocoşii, a pierit de acolo.

La ziuă, fata a ieşit din bordei şi s-a dus acasă. Astfel, cu ajutorul lui Dumnezeu, fata a scăpat de strigoi, căci din acea noapte n-o mai venit nimea la dânsa.

2

[DRĂGUŢUL STRIGOI]

Se zice că odată, la o şezătoare, cum se obicinuieşte pre la ţară, de se adună fetele cu flăcăii noaptea, mai ales iarna când noaptea este foarte mare, la care şezătoare fetele torc şi îndrugă, şi flăcăii (lângă fiecare fată câte unul, după amiciţia sau amorul ce există între ei) le ciupeşte şi le spune fel de fel de glume ca să treacă timpul mai repede, s-a întâmplat ca o fată să n-aibă amorez, lucru rar pre la ţară.

Acea fată, şezând mai mult timp tristă din acea cauză, pre când cele[l]alte erau foarte vesele şi voioase, aflându-se pre lângă drăguţii lor, se pomeneşte, p-aproape de miezul nopţii, ca din senin, c-un flăcăiandru nalt şi subţirel, şi frumos ca un bujor. Acesta, cum intră în casă, se aşează lângă fata cea tristă şi singuratică şi începe să-i spuie la vorbe dulci şi să taie la fel de fel de palavre, care de care mai boacăne, de se mirau toţi flăcăii şi fetele d-acolo de isteţimea lui.

Însă ochii geloziei văd mai bine decât ochii amoroşi. Cele[l]alte fete băgară de seamă că flăcăul cel frumos şi isteţ era cu picioarele ca de bou.

Când văzură bine aceasta, începură să şiopăiască între ele şi să se înfioreze, cugetând fiecare şi comunicându-şi una alteia că acela trebuie să fie strigoi.

Acea şiopăială şi semnele ce se făceau spre fiinţa misterioasă atrage băgarea de seamă a nenorocitei fete, care devenise amoreza lui, şi vede şi ea picioarele de bou ale iubitului ei şi se înfiorează din creştet până-n tălpi.

În urma zgomotului ce se face din acea cauză, flăcăul acela iese şi pleacă. Fata iese îndată după dânsul şi-l urmează la o depărtare oarecare.

El, mergând fără să se uite îndărăt, ajunge la o biserică părăsită, care era în marginea satului şi, intrând acolo, aprinde o lumânare şi în urmă se pune să mănânce.

Dar ce mânca, oare? El mânca dintr-o mână de om şi bea sânge dintr-un pahar; sânge de om, negreşit.

Nenorocita fată, văzând această cruziune, dă un ţipăt de groază şi fuge către sat şi casa părintească de-i sfârâia călcâile. Acea dihanie de om, auzind ţipătul acela, se lipseşte de mâncare şi începe a alerga după sărmana fată, care, apucându-şi bună padă (sic!), a ajuns acasă, în care a intrat numaidecât şi a încuiat uşia, punându-se la adăpost de orice pericol, mai ales că în casă era şi tată-său şi mamă-sa.

Aceştia, văzând copila lor aşa speriată, o întrebară despre cauză şi aflând, ziseră că acela-i strigoi – duce-s-ar pre pustii! — În urmă, repede ca o săgeată, tatăl fetei luă o sucală şi ieşind afară, înţepă pre strigoi într-un picior, făcându-i sânge, cum auziseră de la bătrâni. Strigoiul a dat un ţipăt îngrozitor şi s-a dus, şi o fi dus şi azi.

Şi, astfel, a scăpat biata fată de el.

3

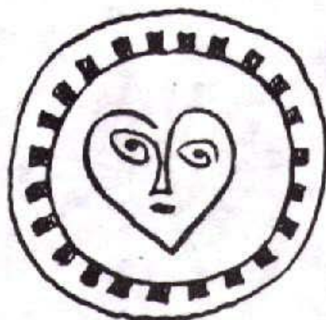
[FATA MÂNCATĂ DE STRIGOII]

Cică, într-un sat, era o crâşmă pustii. Vo câtiva feti s-o apucat s-o grijascî ca sî facî în é şăzătoari, adicî sî s-adune mai multe fete la tors.

După ce-o grijît-o, şi s-o adunat fetili într-o sarî şi flăcăii, şi fetili torcé, iar băietanii mai spuné polojănii, numai iaca cî intrî-n casî doi băietani nalţi, zdravini şi frumoşi şi sta aşa mai di-o parti şi nu pre vorghé.

O fatî adorn'isî pi cuptiori, iar una dintri celelanti, cari torcé, nu ştiu cum o scăpat fusu gios şi s-o dus di-a dura până lângî chicioarili băietanilor celor doi. Atunci é, când s-o plecat sî-şi ieí fusu, o văzut cî chicioarili celor doi băietani era numa ca fusîli şi-ndatî s-o şi priceput că aceie-s strîgoi şi pisîni cî crîşma ceé era casa lor.

Atunci, e o spus încet la celelante feti, şi la băietani şi s-o sfătuit cum sî fugî. Un flăcău o zis că el ari sî iasî afarî şi ari sî strigi cî s-o aprins o casî şi atunci toati fetili şi flăcăii să năbuşascî afarî. Ş-aşa o făcut ş-o scăpat. Numa fata cé cari dorn'e pi cuptori o rămas şi a doua zi o găsit-o sfâşiatî şi maţâli înşiratî pi păreţi.

4

[STRIGOIUL DASCĂL]

Într-un sat din vremea vechí, se afla un om foarte bogat. Şi în privinţă că avea bănişori beznală, au luat pe o vară primară de soţie lui-ş', şi, fără a le da voie popa să se cunune, trăia aşa cheortopal 10 ani încheieţ'. Nu făcea copii. La 11 ani, purcese îngreunată, face un băieţel. Când bungheşte moaşa ochii săi, zăreşte că avea coadă. Cheamă pe tată-său şi i-o arată, dar el 'i zise:

— Moaşăi, pentru ce oare-i dihania aceea la şăzutul copilului învăscută?

Moaşa răspunse:

— 'I strigoi, dragu moaşăi.

— Ei, şi ce-i de făcut acuşa?

— Apoi dă, ştiu şi eu, bunicuţăi? Vez', dragu mamei că nu-i bine când trăiesc cimotie!

— Nu, moşulică. Rău-m'pare! Dracul ne-au îndrăgit! Nu puteam eu să aflu feti şi mai frumoase?! Apoi, dă! Ce să mai fac, păcatele mele?! Haide, moşulică, să-l gâtuim, să spunem lumei că l-a făcut mort.

Iar baba adaose:

— Dar lui Dumnezeu cum o să-i spui? Căci Dumnezeu nu-i prost ca noi. Am eu meremet, zise moaşa. Am să-i tai buricul şi îi tai şi dihania ceea.

Se apucă baba noastră şi-ş' îndeplineşte zisa ei. Când ajunge copilul de 7 ani, îi creşte o altă coadă. Tată-so iubea copilul grozav. Se apucă şi-i taie şi acea coadă. Dă D[umne]zeu şi băietul merge înainte. Când împlineşte 18 ani, începe a-i creşte al treilea coadă. Dar băietul - ce, acuma iara flăcăiaş! - 'i-iara dragi copilele. El stăruia a învăţa cântările a învăţa cântările sf[intei] bisărici, căci foarte le iubea, 'i plăcea să fie dascăl şi doar de nu cetea şi cânta bine, de-ţ' iara mai mare drag să-l asculţi. Rupea gheaţa în bucăţ' când răspundea cu goitul. Părinţii lui iara nebuni de dragul lui. Dă, ce să facă, dacă avea atâta chicăturică de băiet!?

Flăcăul simţeşte că nu-i curat de el. Văzând că-i creşte coada, el nu spune la nimenea de ruşine că nu se putea lichi de fete. Creşte coada de-o şchiopă. Bine, se împlineşte sorocul ei şi [nu trecea] noaptea, să nu se facă un cal roşu, încât umbla toată noaptea să găsească strigoi şi nu găsea. ('M spunea mie neica Brighui că din veri primari se fac strigoii cai şi iepí roşii).

Acest flăcăoaş slăbea din ce in ce şi pentru că toată noaptea umbla să se bată cu alţii şi nu afla. Să ştiţi că strigoii când le vine vremea de a se face, umblă rău, trudindu-se şi tânjesc mai amarnic decât scroafile de ghiştit.

Ajunge flăcău de 26 ani. Acuma-l cunoaştea toţi. Fetile şi flăcăii fugé de-ş' scotea ochii de el. Vedi el urgia asta picată pe capul lui. Purcede el prin toate satele să-l tămăduiască cineva şi nu era chip. Se bolnăveşte de necaz, sărmanul! Şi bolnav aşa, când 'i vinea timpul noaptea, el se făcea strigoi. Biata maică-sa, de scârbă, părăseşte şi ea pe tată-so, căci 'i iara rudă.

Se îmbolnăveşte şi tată-so de ciudă şi zace 4 ani. Pe urmă moare.

Sărmanul flăcăiaş, după ce pierde toată averea şi rămâne sărac lipit pământului, în sfârşit, cu hâr, cu mâr, o mai târlit-o şi el vro jumătate an şi, în zori de ziuă, moare. Când a sosit de la strigoii ce i-au găsit şi s-au bătut noaptea şi el, fiind slab 'l bătuse amarnic, încât a şi murit în ziuă. În sfârşit l-îngroapă.

La vro două săptămâni, moare popa din sat. Ajunge cu popa mort la sfânta biserică, 'l vâră înlăuntru, 'l începe a prohodi pe popa.

Când se uită oamenii la dascăli în strană, cânta şi flăcăú cel strigoi cu dânşii îmbrăcat în straile în care-l îngropaseră.

Oameni toţi-l videa, dar femeile nu; [nici] dascalii, nici popii ce făcea prohodul.

Fug îndată toţi oamenii de frică afară. Şi beţii preoţi aleargă după ei şi cu vai nevoie-i putură aduna în biserică. Toţi ţipă în gura mare că-i strigoiú în biserică şi cântă cu dascălii. Un dascăl mai bătrân umflă sapa de coadă, dizgroapă pe strigoi şî-l găsăşti cu faţa în jos. Se apucă, ié barda şi fací un par de stejar şi-l bate prin inimă. Atunci strigoiu a răcnit foarte zdravăn, încât a rămas ca nişte morţi. Abia cu vai nevoie, s-au întors lumea la biserică, căci multă vremi încunjura oamenii biserica de 3-4 bătăi de puşcă.

5

ÎNTÂMPLAREA CU UN STRIGOI

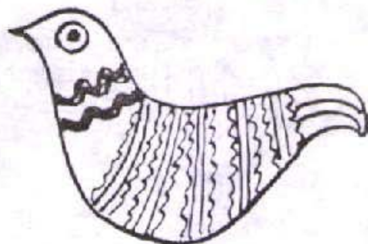
Un flăcău, şezând în dragoste cu-o fată, au adormit amândoi. Când se trezeşte flăcăul, vede fata moartă lângă el. Sărmanul flăcău înlemneşte şi el de spaimă.

În acel moment, vedi că vine pe uşă o pară roşie de foc. Se pune la cap şi începe a se vâri în gură, până se istoveşte. Şi fata se scoală.

Când, în altă sară, păţăşti asăminea! Dar băietanul se apucă, ié pe fată şi o pune cu capul în locul picioarilor. Vine şi para cé de foc. Umblă ci umblă şi se pune pi picioare, neputând intra înlăuntru. Flăcăul vedi că-l apucă ziua şi fata sta moartă. O ia în braţe şi o pune cum iara întăi.

Atunci ea îndată să şi trăzeşti foarte spăimântată şi trudită oarecum, zicând:

— Flăcăule, să nu mai faci aşa, căci un moment să fi mai stat, ave[am] să te şi omor.

6

[STRIGOIUL MĂNÂNCĂ INIMILE NEAMURILOR]

Strigoiul este omul mort. Şi acest om mort ar mânca inimile oamenilor din neamul lui.

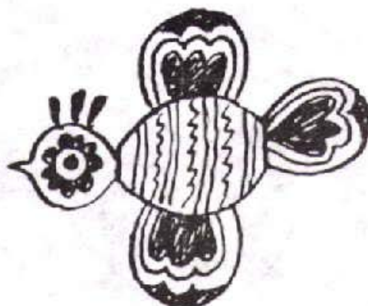
Această faptă s–a intâmplat chiar la această comună, căci murind un om, l–a îngropat şi peste vreo câteva zile a murit altul. Aşa că au murit mai mulţi oameni din acel neam.

Într–una din zile, s–au pomenit cu un băiat că moare ([că–l] doare) de la inimă. Şi a spus bolnavu că unchiul lui (mortul) i–ar fi zis în vis că o să–i mănânce inima.

După spusa bolnavului, un frate al mortului, tatăl bolnavului, s–a dus la groapa (mormântul) mortului şi l–a dizgropat. Şi–au găsit pe mort cu faţa în jos, roşiu şi unghiile la mâini şi la picioare mari (ca de câine).

L–au tăiat cu coasa şi i–a dat foc de–a ars, îngropând cenuşa la loc ([în] groapă). Să zice că a curs mult sânge din el ([din] mort) când l–a tăiat.

După ce a ars mortu, bolnavului i–a trecut. S–a făcut sănătos. Şi de atuncea încoace n–a mai murit niminea din acel neam.

7

[BĂRBATUL STRIGOAICEI AFLĂ SECRETUL NAŞTERII STRIGOILOR]

Într-un sat, să zice, că era un popă şi că ar fi avu un ficior, care fiind făcut inspre sărbători, era strigoi. Şi tot in satul acela mai era un om, care avea femeia strigoaică.

Înspre Sfântul Andrei, când toţi strigoii se adună la un loc hotărât, soţia omului se tot gătea de plecare. Bărbatul văzând-o şi ştiind că ea este strigoaică şi că în acea seară are să se ducă, a inceput să se supere şi o luă la bătaie ca să-i spuie unde se duce ea în acea seară în toţi anii.

Soţia sa, de frică, i-a spus că în acea seară, toţi strigoii din lume se adună la movila Râbâiei* ca să se bată între ei cu limbele de pe la meliţe. Atunci, bărbatul o mai întrebă că unde-i movila Râbâiei şi cum se duce ea până acolo în aşa scurt timp? Soţia-i spuse că nici ea nu ştie unde-i, că doară nu merge pe jos până acolo, ci iesă afară şi în straşna casei din sus are un frâu, pe care-l scutură de două ori şi îndată vine feciorul popei, în chip de cal, că şi el 'i strigoi, şi, cât clipeşte de două ori din ochi, ajunge, pe sus, tocmai acolo.

— Apoi să-ncepe bătălia, care ţine până aproape de cântarea cucoşilor, când fiecare trebuie să fim înapoi. Şi cine nu face aşa, atunci crapă.

Pe urmă-i spuse că cine-i strigoi şi nu să duce, toţi ceilalţi se întorc şi-l ucid.

După ce omul auzi toate aceste de la soţia lui, se gândi puţin, apoi o sfătui să şeadă ea acasă, fără nici o frică, că el are să se ducă în locul ei ca să se bată cu strigoii. Şi soţia de frică 'l ascultă.

Iar omul ieşi afară, căută frâul după cum l-învaţasă femeia, şi găsindu-l l-a scuturat de vro două ori, şi-ndată veni un cal. Atunci, omu luă cu dânsu sabia în loc de limba meliţoiului, încălică şi îndată ajunse la locul destinat.

* Loc necunoscut în aceste părţi (*n. ref.*). Celebra movilă a Răbâiei, presupus mormânt scitic, din apropierea Huşilor (*n. ed.*).

Nu stete mult şi îndată se-ncepu lupta între strigoi cu limbele meliţoailor. Dară omul fiindcă avea sabia, începu a tăia şi în dreapta şi în stânga, până ce a tăiet o mulţime din ei. Şi, finindu-se lupta, omul se întoarsă iarăşi acasă.

Dară, pentru ca să se încredinţeze dacă acela este ficiorul popei sau nu, omul, când descălică, a dat cu sabia şi a tăiat o ureche a calului. Apoi 'i dete drumul. Intră în casă şi spuse soţiei sale cele ce a isprăvit.

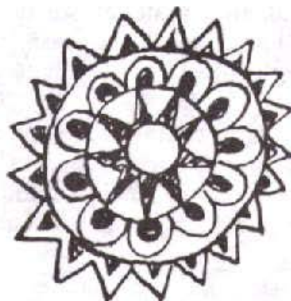
A doua zi, fiind sărbătoare, omul să dusă la biserică, după regulile creştineşti şi ca să vadă dacă, cu adevărat, ficioru popei, care era dascal, are sau nu urechea.

Stând şi privind pe dascăl 'l vede că-i legat pe la ureche şi nu auzea bine, căci, de câte ori zicea popa din altar ceva, dascălul nu răspundea de multe ori nimic.

Popa, supărat pe dascăl, că nu cânta când trebuie, ieşi din altari şi dădu o palmă feciorului său. Atunci dascalul, de durerea urechii, cari-i lipsea, şi de durerea palmei date, zise tatălui său:

— Nu mă mai bate, tată, că singur eşti vinovat pentru că m-ai făcut inspre sărbători!

Atunci, văzu omul că, cu adevărat, calu, pe care el s-a dus, era feciorul popei, precum 'i spuseră şi femeia. Şi tot atunci inţelese din care cauză feciorul popei devenise strigoi.

8

[LUPTA UNUI MIREAN CU STRIGOAICELE]

Poporul povestește că pe o strigoaică găsind-o naștirea, inspre sara de Andrei, au trimes pe bărbat în locu-i să se bată cu strigoaicele. Și, la pornire, i-a zis să încalice pe oboroc și să zică:

„țuhailuch, nu de
C-acolo-i șâde."

Și, ajungând la capu pământului, unde nu crește iarbă, au început a se bate cu limbile de la melițe (melițoi). Atunci una dintr-însele a zis:

— Fată hăi, om mirean între noi că ne bate de ne gătește!

Și, la cântatu cocoșilor, când ele s-o împrăștiet, el s-o greșit de-o zis „de" (în loc de „țuhailuch"). Și rămâind pe loc, a venit [după] un an de zile, când copilu-l chema pe nume.

9

[STRIGOII SE BAT CU LIMBILE DE MELIŢĂ]

Cică odată, într–o noapte spre Sfântu Andrii, au prins strigoii un om în câmp şi l–o luat cu ei la un hotar ca sî sî bati. I–o dat în mânî o limbî di meliţoi şi l–o–nvăţat cum sî zicî când o da. Dar omul, în loc sî zicî cum l–o–nvăţat ii, zicé: „rănesc, ologesc, şchiopez, chiorăsc". Şi pi care cum îl păle, îl răne, şchiopa, chioră. S–o bătut aşa pân' la cântatu cucoşilor, apoi o fugit strigoii şi omu o vinit acasă.

10

[FETIŢA FUGE DE MAMA PĂDURII]

Se zice că, odată, nişte oameni săraci, cari locuiau într-un bordei, la marginea unei păduri mari, plecară într-o zi la oraş să vânză ce bruma aveau şi ei de vânzare. Înainte de plecare, singura fetiţă ce aveau şi ei, şi care trebuia să rămâie acasă, să păzească bordeiul, zise mamei sale:

— Dar eu cu cine să mă culc diseară, că n'i-e urât singură?

Mumă-sa, care era muma vitregă a fetei, ca să se scape de ea, fiindc-o ura grozav, îi zise:

— Să te sui şi tu pi bordei şi să strigi: „Hite cine! Hite cine! h'in de te culcă cu mine!", că h'ine mă-ta bătrâna din pădure şi se culcă cu tine, ca să nu-ţi mai hie urât!

Fata, care nu pricepea vicleşiugul mamei sale vitrege, cum se înseră bine, aprinse focul în vatră şi, suindu-se pre bordei, strigă:

— Hite cine! Hite cine! H'in' de te culcă cu mine!

Atunci se auzi un glas hodorogit din pădure zicând:

— Hiu, mamă, hiu! Du-te de fă focul mare ca să mă încălzesc că n'i-e frig!

Pre când biata fată se încălzea la foc, fiindcă îngheţase strigând pe mă-sa bătrâna după bordei, se pomeneşte c-o namilă de femeie, urâtă ca păcatul, că intră pre gârliciul bordeiului. Cum o vede fata, aşia de năpraznică şi urâtă, încremeneşte în loc de frică.

Muma Pădurii, căci ea era, crezându-se sigură de acea bucăţică, 'i zise:

— Du-te, fata mamí, dă mai ad-un braţ de lemne şi pune în foc că n'i-e frig de nu mai poci!

Iera iarnă.

Fata, după ce se mai dezmetici, făgădui babei că se duce să aducă lemne. Dar, fiindcă-i spuse inima că mă-sa cea vitregă o păcălise ca s-o mănânce acea dihanie, în loc să se ducă să aducă lemne, o tăie d-a fuga spre nişte târle de oi, care erau la o depărtare buniacă de la bordeiul lor. Şi ajungând acolo

gâfâind de osteneală, bătu la uşă şi după ce i se deşchise şi intră înlăuntru, galbenă ca ceara şi speriată de acea dihanie, începu să spuie cum era şi cum venise la ea in bordei.

Ciobanii 'i spuseră că ea era Muma Pădurei şi ar fi mâncat–o, dacă n–ar fi fugit la timp.

Copila rămase până dimineaţa la acei ciobani de omenie, iară Mama Pădurei aşteptă mult şi bine pre sărmana fetiţă.

Astfel, scăpă biata fată prin ajutorul lui D[umne]zeu, care nu vroi să facă pre cheful acelei femei câinoase, care era muma vitregă a fetiţei.

De atunci, ea nu mai rămase singură acasă şi scăpă de Muma Pădurei, in ciuda mă–sei, care n–avea ochi s–o vază.

Şi o fi trăind şi astăzi, dacă n–o fi murit.

11

O FEMEIE O OMOARĂ PE JIOIMĂRIŢA

O dată, o femeie îndrăzneaţă, care era şi voinică nevoie mare, a luat îndrăzneala şi a tors într–o jioi seara până la miezul nopţii, fără să se întâmple nimic până atunci.

La miezul nopţii, însă, se pomeneşte, ca din pământ, cu Jioimăriţa în casă. Era foarte furioasă de marea îndrăzneală a femeii şi se arătase în toată urâţenia ei. Începu s–o dojenească foarte aspru, pre cându–i deşiră toate fusele, fiindcă femeia era harnică şi torsese foarte mult.

Femeia, tare de boacă, habar n–avea de baba Jioimăriţa. Aceasta întărâtată şi mai mult de nepăsarea îndrăzneţei femei, îi strigă cu glas îngrozitor:

— Du–te de ado lemne şi arde cuptorul, că am să te frig şi să te mănânc.

Femeia, care–şi avea planul ei făcut de mai nainte, se duse şi aducând lemne, arse cuptorul de scăpăra.

Jioimăriţa, mulţumită că va avea o friptură bună, 'i zise să aducă o lopată. Apoi zise femeii să să suie pre lopată. Femeia îi zise:

— Suie, babo, de–mi arată cum să stau pre lopată!

Jioimăriţa, suindu–se pre lopată, ca să arate femeii cum să stea, aceasta, c–o putere de necrezut – căci era şi voinică, şi poate şi mai de frică – apucă lopata de coadă şi aruncă pre baba Jioimăriţa în fundul coptorului. Şi punând capacul la gura lui, 'l ţinu bine până muri Jioimăriţa.

D–atunci se zice că nu se mai arată Jioimăriţa, fiindcă, se vede treaba, că era numai o singură Jioimăriţă în lumea asta mare.

12

[O FEMEIE SCAPĂ DE JOIMĂRICA]

Într–una din joile mari, venind Joimărica la o femeie şi găsind–o cu câlţi netorşi, a voit a o mânca, însă femeia, învăţată fiind de o babă, s–a suit în vârful casei şi a început a striga:

— Săriţi, săriţi că arde casele Joimărichí!

Atunci, Joimărica s–a dus acasă spre a vedea. Însă, acolo, nu a fost nimic. Apoi, a venit Joimărica iarăşi la femeie înapoi, însă ea fugise într–o glugă cu cânipă, unde Joimărica găsind–o, i–au zis să iasă afară să o mănânce, pentru că n–au tors toată cânipa.

Iară femeia i–au răspuns s–o lase s[ă]–i spuie istoria cânipí şi pe urmă o va mânca.

Au început a–i spune, cum s–a pus, a răsărit, crescut, cules, topit, meliţat, tors, pieptănat etc. În fine, până i–au spus istoria, a cântat cocoşiul.

Şi, astfel, Joimărica a fugit, iar biata femeie a scăpat nemâncată.

13

[UN OM RĂNEŞTE VÂNTUL CU CUŢITUL]

Despre vânt, poporul vorbeşte că este un servitor al lui Dumnezeu şi are aşa putere, că suflă cât loc va vroi Dumnezeu. Chipul vântului este de om şi locuinţa tot în casă de om, cu deosebire căci şade în un munte înalt, împrejurat cu pădure. Acolo, are casă bună, unde locuieşte.

Ca argument la [faptul că vântul are] locuinţă este în popor [istorisirea] că, odată, un om clădea fân la stog şi bătea vântul aşa de tare, încât nu putea lucra. Şi, de ciudă, au aruncat un cuţit în vânt, care cuţit nu s-au mai văzut.

Pe urmă, fiind blăstămat de Dumnezeu, au umblat până era aproape să moară şi a găsit, în un munte înalt, o casă cu un om în ea. Şi acel om era înjungheat în coaste cu un cuţit ce era pe fereastră, care cuţit era a omului ce-l căuta. Pe care dându[-i]-l, omul cel înjunghiet i-au spus că el este vântul care sufla când el clădea fânu. Şi au arătat rana unde l-au lovit cu cuţitul, zicându-i:

— Na-ţi cuţitul şi de acum să nu mă mai înjunghii!

14

[FATA CĂZNITĂ DE ZBURĂTOR]

Ziceau acei bătrâni, că, pre vremea când erau şi ei tineri, era o fată care avusese dragoste c–un flăcău din sat, aproape doi ani de zile. Dar ce dragoste?! Nu era zi de la D[umne]zeu să nu se întâlnească amândoi, de se mira toţi de dragostea lor. Se întâmplă însă şi flăcăul muri din cauza unei boale.

Fata, care plângea din zi în zi mai cu foc de dorul drăguţului ei, dobândi zburător, care venea noaptea şi o căznea până la ziuă, dar fără să–l vază ce formă avea, ci numai în somn i se părea că era Ionică al ei. Dimineaţa, însă, se pomenea foarte obosită şi slabă. Şi slăbiciunea ei creştea din zi în zi.

Mamă–sa, băgând de seamă slăbiciunea fetei, o întrebă ce are.

Aceasta–i spuse tot, ce i se întâmplase în atâtea mari de nopţi. Muma fetei, fiind foarte îngrijorată, ca orice mumă, spuse babelor din sat. Acestea o povăţuiră să vază cum vine zburătorul, căci fata a dobândit zburător din dragoste şi are să slăbească pân–o muri.

Muma fetei a stat toată noaptea pe prispă şi a păzit. Pre la miezul nopţii, a văzut că se pogoară din văzduh ceva ca un sul de foc şi intră pe coş în casă, unde dormea fata.

A doua zi dimineaţa, fiind întrebată fata dacă a mai venit zburătorul noaptea la ea, aceasta răspunse că da, dar n–a putut să se deştepte toată noaptea din somn şi a chinuit–o până la ziuă de nu mai poate de ostenită.

Muma fetei, care văzuse noaptea sulul acela de foc, alergă îndată şi spuse babelor ce văzuse.

Acestea o învăţară de puse a doua seară patru cuţite ascuţite la gura coşiului, înfipte cu vârful înlăuntrul coşiului.

Din acea noapte, zburătorul n–a mai venit. Se vede că s–a rănit în acele cuţite. În urmă, fata a început să se întremeze. S–a făcut sănătoasă cu desăvârşire şi, în urmă, s–a măritat. A făcut copii şi a trăit până acum doi ani.

15

[ÎNDRĂGOSTITUL DEVINE ZBURĂTOR]

O fată ar fi avut amor cu un flăcău, dar fiind părinţii la mijloc, nu s-au putut însoţi. Fata a fost măritată fără voie după un altu, dar amoru în ea ardea pentru acel ce-l iubise. Aşa că, de la un timp, începu să vie acel flăcău la ea. Nimărui nu era văzut, decât fetei, acum devenită nevastă. Stătea la masă cu ea şi cu bărbatu-său. Fata vorbea cu acel flăcău ce i se închipuia că e.

Bărbatul ei, în respectul frumuseţei ce poseda, nu-i cerea cont ce însemnează aceasta. În una din zile, barbatul ei zise:

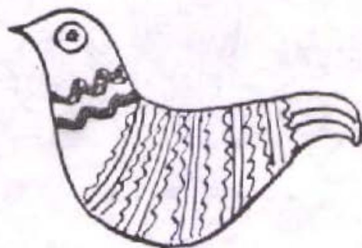
— Ia să mă pun şi eu pe perna ce şade acel flăcău!

Pe când astfel şedea, iată că vine acea închipuire a flăcăului şi văzând locul ocupat, a luat-o pe ea la muncit că de ce nu i-a păstrat locú. Nu era posibil de a scăpa de el, deoarece vedea că nu e decât o nălucă.

Tot astfel se întâmplă şi cu femeile ce jelesc peste măsură pe barbatul [lor]* ce a murit.

Aşadar, acea închipuire se numeşte zburător. Dacă o munceşte noaptea şi ziua, se zice că e zburător cu de ajuns.

* În ms.: „său" (*n. ed.*).

16

[FLĂCĂUL LUAT DE IELE ALBEŞTE]

Se zice că pe un flăcău de la comuna Mărăşti, pendinte de judeţul Putna, l-ar fi luat Ielele sau Dânsele şi l-ar fi dus la mănăstirea Tarniţa şi l-au vârât într-o fântână, ţinându-l cu chicioarele în apă, zicându-i:

— De-acu înainte să nu mai cânţi cânticul nostru! făcându-se nevăzute.

Iar tânărul, deşteptându-se şi uimindu-se in ce loc se afla şi unde era, a pornit către casa sa, la comuna Mărăşti.

Pe drum, întâlnindu-l nişte cunoscuţi, l-au întrebat:

— De unde vii aşa galbin şi cu păru alb?

Dânsul i-au spus toată şiretenia, după cum mai sus v-am expus. Şi acel om, mi s-a spus că şi astăzi ezistă, în zisa comună, cu părul alb ca zăpada.

Şi se mai spune că acele Iele sau Dânsele au un cântic. Şi cine ştie acel cântic, 'l ia Ielele sau Dânsele, după cum se zice că l-au luat pe flăcăul de mai sus.

17

[PĂSTORUL LUAT DE IELE]

Se zice că, odată, un păstor tânăr şi frumos, care ştia să cânte cu fluierul aşa de duios, încât oile lui se opreau adesea din păscut şi-i asculta c-o plăcere nespusă frumoasele lui doine, pe când el se afla într-o poiană verde şi frumoasă din mijlocul unei păduri, se pomeneşte că-i vine un gust care nu-l mai avusese niciodată, de cânta şi juca singur de părea că-i nebun.

În timpul marei lui voioşii, se pomeneşte că-i cresc aripi alăturea cu mâinile şi, ca tras de o putere magnetică, zboară în mijlocul unor frumoase şi tinere fete, îmbrăcate în nişte haine albe ca zăpada, lăsându-şi drăguţele lui oiţe în mijlocul acelei păduri pradă hiarelor sălbatice.

El a umblat cu acele zâne şapte ani, cântând cu fluierul care părea că produce nişte sunete de o mie de ori mai frumoase ca mai nainte. Că ele erau 12 la număr, tot una şi una de tinere şi frumoase. În mijlocul unei păduri nemărginite, aveau nişte palaturi de străluceau ca soarele.

Acel păstor, după şapte ani a fost adus şi lăsat pre acoperişul casei părinţilor săi. Însă, fără aripi şi c-o mare carte, de unde a învăţat fel de fel de descântece. Cu acele descântece a făcut o avere bunicică, având leac la orice descântec.

18

[CIOBANUL SMINTIT DE IELE]

A fost odată un cioban şi a vroit să inveţe să cânte din fluier şi nu putea.

Aşa, unul din ciobanii cei mai bătrâni il învăţă cum trebuie să înveţe să cânte. Îi spune:

— Ia un fluier şi-l umple cu lapte dulce, astupându-i însă toate găurile. După aceea să-l ingropi la răspinte. Şi după trei zile să te duci şi să-l iei. Şi, în acelaşi timp, să incepi a cânta cu el. Dar, inapoi să nu te uiţi, că nu-i bine! Ielile, auzindu-te cântând, are să înceapă să joace şi să strige după tine ca să te uiţi. Îndată ce te-i uita, ai să te smintești.

Astfel a făcut ciobanu, dar, când a cântat, el n-a putut să rabde să nu se uite. Şi, astfel, i s-a luat ambele picere.

19

[ÎNTÂLNIREA CU DRACUL]

Eram dorobanţ (călăraş) - zice el. Mă trimisese zapciú de la Cioroiu (Roseţi), unde era taftul (subprefectura), la Făcăieni, unde şedea un mare prochietar, un boier mare, ca să-i duc o ştafetă.

Plecând eu, colea-n murgu serí de la Cioroiu, am mers, aşa, pe noapte, din sat în sat, pân-am ajuns dincolo de Feteşti. Cum am ieşit din sat ş-am urcat la deal, am dat de nişte râchi (prăpăstii), care ţin d-acolo pân-aproape de Cegani.

În dreptu râchilor de la Stelnica, mă pomenii c-o dihanie de băiet numa d-un cot dă mare şi c-o căciulă d-alea mocăneştile, cât o baniţă de mare-ndesată până la umeri.

Când l-am văzut, parcă m-am cam înhiorat, dar 'ni făcui coraj şi luându-n'i inima-n dinţi, l-întrebai:

— Un' te duci, tu, mă băiete, acuma noaptea?

Afurisitu dă băiet 'ni răspunse semeţ:

— Da' ce treabă ai, tu, mă, să mă-ntreghi unde mă duc? N-ai tu treabă cu mine! Eu mă duc la treaba mea!

Dacă-l văzui aşa semeţ, 'l lăsai dracului şi dând pinteni calului-mi cătai dă cale, da', ştii, colea cam pe goana calului, ca rumânu când se sperie de ceva. D-apoi aveam ş-un cal, de parcă zbura, aşa fugea de grozav. 'L luasem de zestre de la ghietu socru-n'io, că taman mă însurasem atunci, de curând.

Cum fugea calu dă iute, eu gândeam c-oi mai vedea băietu ăla când 'ni-oi vedea ceafa. Dar când 'ni-arunai ochi-l văzui mergând duduind pe lângă calu n'ieu. El mergea tot pe partea despre câmp, ca să sperie calu, să sară cu mine-n râchi. Eu văzându-l iar pe lângă mine, iuţii calu şi mai tare la drum, dă parcă zbura ghietu cal!

Dacă văzu că, ca băiet, n-a putut să-n'i facă nimic, se făcu de-odată o chirighiţă d-alea roşiile, de scogheşte porumbu şi începu să se bage pe sub burta calului şi să-i sară pe lângă cap, pân' partea de spre câmp, ca să mă dea în râchi. Da' calu sărea tot în lături.

Când văzu şi văzu că nici aşia nu poate să-n'i facă nin'ic, se făcu o pânză albă şi lungă şi se-ndesa tot în cal ca să-l dea-n râchi. Calu sărea tot spre câmp. Şi m-a gonit, astfel, pân-aproape de Cegani.

Atunci, auzii văitându-se-n urma mea ca un glas de co[p]chil: „Aoleo! săracul de mine! Ce-o să mă fac eu?!" şi altile multe.

Când era aproape să intru în Cegani, auzii şi cocoşii cântând. Atunci 'ni veni şi n'ie-n gând, c-a fost Ucigă-l Toaca şi-n'i adusei mâna, de-n'i făcui cruce.

După ce ajunsei în sat, cu inima cât un purice de frică, rămăsei acolo, la o rud' a mea, cu toate că-n'i era frică şi de zapciu, că era mai al dracului decât Dracu.

Zapciu, pe vremea aia, era unu coconu Tudorache Doicescu, un om al dracului. Nu prea avea ochi de cumătră cu ăi care n-asculta de porâncile lui; 'i punea la nuiele şi-i bătea până ţâşnea sângile pân cămaşe, de ţipa hiu dân maică de n'ila lor – şi el făcea chef, parc-ar hi fost la zafet.

După ce să lun'ină ghine dă ziuă, plecai şi pe la nan'iezi, ajunsei la Făcăieni.

Boieru taman dorn'ia. Aşteptai până să sculă, şi-i dădui ştafeta, pă care-o citi şi-n'i dete răspunsu.

'L luai şi plecai îndărăt la taftu, unde ajunsei tuma a doua zi cam pe sub seară.

Când ajunsei, zapciu era să mă ia-n şpăngi, aşa dă-ntărâtat era dă zăbava mea. Începu să mă-njure, dă n'i se zburlise păru de-njurăturile lui. Mă luă de păr şi mă dete niţel căţeaua de vedeam stele verzi inaintea ochilor. Da', slavă Domnului, că scăpai numai cu atât, dă nu mă puse şi la nuiele.

Cându-i spusei istoria mea cu dracu, începu să râză dă mine, zicându-mi că sunt nebun. Tăcui că n-aveam ce face.

— Dacă este aşia, 'n'i zise el, ai! să plecăm în noaptea asta la Făcăieni şi să mergem toată noaptea, să vedem n'i-o ieşi şi n'ie înaine?! D-o hi niscaiva minciuni, să ştii că am să te pui la nuiele, şi să te bat pân-ăi auzi câini-n Giurgiu.

Pe urmă, porînci vizitiului de puse caí la caleaşcă şi mai luând alţi doi dorobanţi, care trebuia să meargă călări pe lângă ferestrile caleştí, mă puse şi pe mine pă capră, alăturea cu vizitiú, ş-apoi plecarăm ca vântu – că avea patru cai negri ca corghí, de parcă mânca jeratic, mânca-i-ar lu[p]chi să-i mănânce.

Pe la n'iezu nopţí, ajunserăm pîn dreptu râchilor di la

Stelnica. Acolo, ca din pământ, ne pomenim c–un ied (pui de capră), care behăia pe lângă caleaşcă. Cum 'l văzu zapciú, se dete jos şi–l luă. Era un ied alb ca zăpada.

După ce–l luă în caleaşcă, zapciú începu să–l mângâie, zicându–i: „iedu, tatí, iedu 'o să te ducă tata acasă şi–o să–ţi dea tata lapte să te faci mare". Zapciú era burlac, n–avea nevastă şi co[p]chii – el vrea să ia pe Dracu de suflet, să–l crească. Da' Dracu, tot Dracu! trebuia să–şi dea–n petic!

Văzând pe ciocoi că–l mângâie, începu să se strâmbe la el: „Iedu, tatí, iedu! O să te ducă tata acasă şi–o să–ţi dea lapte."

Când văzu zapciu aşia, o cam sfecli, măcar că era gogen'ite zapciu.

În timpu ăsta, caleaşca se îngreunase grozav. Caí trăgea de se făcuse numa spume, şi ieşea fumu din ei, dă parcă s–aprinseseră.

Zapciú, mai desmeticindu–se şi băgând de seamă că caí trag gâjâind, ne întrebă:

— Ce dracu au caí ăştia de trag aşia gâjâind, mă?

— Ce să aibă, cocoane, 'i răspunsei eu, mai vinindu–n'i inima la loc c–o să scap de bătaia ce–n'i făgăduise c–o să–n'i dea, când am plecat di la taft, nu vezi d[umnea]ta că ţii pe Dracu–n braţe şi el s–atârnă aşia greu?!

Tot atunci băgară de seamă ăi doi dorobanţi, care mergea pe lângă ferestrile caleşti că după dânsa s–atârnase atâtea maldăre de nuiele, cât putei să faci o casă d–alí bătrâne.

Văzând ei această n'inune a Dracului, spuseră zapciului, care numaidecât aruncă iedu jios. Atunci, căzură toate maldările dă nuiele dindărătú caleştí şi caí începură să meargă tot aşia de uşior ca mai nainte.

Atunci, Dracu a început a sudui pe ciocoi, zicându–i:

— Ciocoi al dracului ce eşti! Ai avut noroc c–ai fost cu oamení ăştia, că te lua dracu! şi–ţi plesnia şi caí, dacă nu băga ei de seamă!

Când văzu zapciú că iedu a fost chiar Ucigă–l Toaca, zise:

— Ghine ziceai tu, mă Tudose, că te–ai întâlnit cu Dracu ieri noapte! Tuma acuma te crez' eu! Acuma când am ţinut pe Dracu–n braţe şi l–am mângâiet!

20

[STAFIA NEASTÂMPĂRATĂ]

Despre stafii am auzit de la o femeie, chiar d-aici din Lupşeanu, că, acum vro zece ani, când fusese doică la un ovrei din Călăraşi, a văzut de mai multe ori, ea singură cu ochii ei, stafia în casele acelui jidan.

Că odată, ducându-se cam târziu în bucătărie, ca să ajute servitoarei să aducă bucatele la masă, pre când ieşea d-acolo, trecând printr-o sală, se pomeneşte c-o femeie naltă, îmbrăcată în alb, că se pune în calea ei. Şi, după ce-i sumuţă o dată zdravăn, 'i dă preste farfurii şi răstoarnă faruriile, cari s-au făcut ţăndări, când au căzut pre duşiumea, iar stafia s-a făcut nevăzută. Căci stafie era, după cum a auzit de la servitoare, care a găsit-o încremenită, uitându-se la farfuriile sparte.

A mai văzut-o, apoi, de mai multe ori – uneori venind şi trăgând cu unghiile pre geamul de la camera ei, de părea că-l tăia cu ceva; alteori umblând prin curte, noaptea, târziu pre lună, de speria gâştele jidanilor; şi alteori suindu-se pre acoperişul caselor.

Acea femeia atestă cu jiurământ c-a văzut stafia când era doică la acel jidan din Călăraşi, că, de atunci, zice că a dobândit o frică de care n-o putea scăpa pân-o intra-n mormânt.

21

[ÎN AŞTEPTAREA PRICOLICIULUI]

În toamna anului trecut, 1883, vecinului meu, George Gurămare, i-au murit mai multe oi, afară la câmp, după credinţa lui, de priculici.

Deci, au adus oile acasă şi le-a închis în poiată şi a chemat mai multe neamuri ale sale să păzească priculiciul ca să-l omoară, carele, după dechieraţiunea lui, l-a văzut într-o sară la sălaş, venind la oi în formă de căpău.

În seara aceea a venit vecinul meu la mine, rogându-mă să leg căpăul meu preste noapte, căci dânşii sunt la pază, ca să prindă ori [să] omoară priculiciul. Dar să nu spun la nime.

În zădar am voit a-l dezbate de la acea superstiţiune, căci dânsul a întărit cu jurământ că l-a văzut la sălaş venind la oi ca copău, sărind în strungă; l-a cunoscut că „era lună ca ziua". A rădicat puşca să-l puşte, dar l-a minţit. Când s-a dus după boată, întorcând[u-se], nu l-a mai găsit acolo.

Deci, au păzit toată noaptea, fără a vedea ceva. Şi totuşi, peste noapte, au aflat 5 oi crăpate. Şi şi mai departe i-au crăpat oi, până la 50.

Vasile Dincă, din Rachitova, a dechiarat la moartea lui, cum că a morit din cânii lui Iancu Blajiu din Maidan, fiind ca priculici la oile lui.

Pecurarii ştiu poveşti despre mulţi oameni cu numele [concrete] şi, asemenea, şi despre cei înfieraţi sau jiguiţi, cari s-au lăsat după aceea de a mai fi priculici.

22

[OMUL CU SPIRIDUŞ]

Un om au avut spiriduş. Şi, după ce i-a adus spiriduşul bani mulţi, cât el era cel mai avut om de pre lume, a propus spiriduşului ca să-l înalţe şi la un rang vrednic de averea lui. Spiriduşul l-au făcut chinez în sat. De la un timp, au poftit a fi şi mai mare domn.

Spiriduşul l-au înă[l]ţat, după dorinţa lui, până la comite suprem. De la un timp, i s-au urât de slujba asta şi au poftit să fie vlădică, crezând că, ca vlădică, nu va avea atâta grijă şi val.

Spiriduşul i-a propus să se lase de propusul ca să fie vlădică, căci nu va fi bine de el, dar dacă voieşte el 'l poate face şi împărat, numai ca să se lasă de vlădicie.

Dar omul nu a voit nici într-un chip a să lăsa de propus, ba încă s-au pus de au bătut spiriduşul şi i-au făgăduit şi mai rea bătaie, de nu-l va face vlădică păn' la un timp anumit.

Spiriduşul s-au dus şi, la timpul otărât, au venit, aducându-i hainele de vlădică să le îmbrace.

Îmbrăcând el hainele sfinte pre el, s-au şi proclamat singur pre sine de vlădică. Dar el, nebunul, nu au băgat de seamă în îngâmfarea lui, că pre haine nu este crucea recerută etc.

Văzându-l aşa, ceilalţi domni l-au dechierat de hulitori de D[umne]zeu şi l-au judecat la moarte prin ştreang. Şi încă în acea zi are să se execute sentinţia de moarte.

Ce să facă presupusul vlădică? Cheamă spiriduşul la sine, 'l întreabă cum să facă să scape de ştreang. Spiriduşul, însă, i-a zis:

— Nu te teme, că eu nu voi lăsa să te omoare, ci te voi sprijini de picioare.

Aşa a şi făcut. Şi crezutul vlădică a rămas viu. După ce s-au dus toţi privitorii şi călăii, l-au rădicat spiriduşul în picioare în sus, zicându-i:

— Ia-n' caută în stânga şi spune ce vezi?

— Văd o legătură de opinci de piele, rupte.

— Ia caută în dreapta acuma şi spune ce vezi?

— Văd un car de opinci de fier, toate rupte.

— Vezi, să ştii! Opincile cele puţine de piele le-am rupt pentru tine până te-am făcut avut şi domn mare, iar cele de fier le-am rupt alergând în toate locurile, chiar şi morţi am dezgropat ca să le iau hainele de vlădică şi n-am putut, căci când am voit să pun mâna pe ele, am fost lovit de îngeri peste mână. Am alergat toată lumea, cercând în tot chipul, dar în zădar. Ţi-am spus să te laşi de propus, dar nu m-ai asculatat. Singur ţi-ai voit pieirea. Acuma pieri!

Zicând acestea, l-au lăsat de picioare şi au morit presupusul vlădică. După ce au morit, l-au luat şi s-au dus cu el în iad.

23

[CUM S-A ÎMBOGĂŢIT UN SĂRAC]

Parte din popor şi mai ales babele, când şed de vorbă vorbesc astfel:

— Hăi, drăguliţă, vedeţi voi că cutare ce făcură, ce dresără, s-a îmbogăţit!

Iar alta zice:

— S-o dus la Braşov d-o cumpărat spiriduş. Ş-acela-i ajută.

— Dar cum l-a cumpărat, mătuşă?

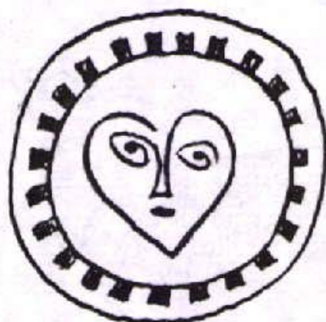
— Hei, nu ştii tu?! Sunt vro trei ani în vara asta. Pe vremea secerei şi a caratului, ce crezi tu, că unde a fost acasă?! S-o dus la Braşov. Acolo este o casă de h'ier, de unde se vinde spiriduşele. Se tocmeşte cu stăpânii lor ca să ia un spiriduş şi să se îmbogăţească. Acel cu spiriduşele-l vâră pe om într-o casă, cu tocmeală să stea toată noaptea şi să nu-i fie frică de ci-o videa. Că vin dracii de joacă toată noaptea acolo. Vine şi Scaraoschi, cel mai mare peste dânşii. Îi alege un spiriduş, i-l pune în sân şi, când cântă cucoşul de miezul nopţii, s-o risipit toată drăcimea. Atunci a ieşit şi el (care a cumpărat un spiriduş), s-o dus de l-o plătit, o vinit acasă şi de-atunci-i merge ghine. Ia aşa, dragii bâtei! Dar când o muri, o videa el, că, dacă nu i l-o pune în sicriu, ca să-l îngroape cu dânsu, are să hie pe cea lume trudnic. Că-l scoate din mormânt şi[-l] pune să umble calare prin prejurul mormântului. Iar dacă-l pune acolo, în sicriu, apoi 'l duce în iad şi-l arde cu foc.

24

[ZMEII FURĂ FETE]

În satu Padeş, la Cornu Petri[i] (capu unui deal terminat prin stei de piatră, mare şi cu multe găuri în el, pe Câmpie şi pe malu' Motrului), la Sântu Ilie se făcea horă foarte mare. Se aduna plaiu Vulcan şi plaiu Cloşani, mai multe mii de oameni. Odată, pe când nedeia era în toiu ei, în mijlocul verii, vin doi tineri foarte frumoşi, cu haine frăţuţeşti pe ei, împodobiţi şi cu aur şi cu pălării negre în cap, noi. Să prind în hore, joacă foarte frumoas. Toată lumea-i priveşte şi admiră. Când, pe sară, ia de mână cu sila şi forţă două fete, cele mai frumoase şi intră cu ele în găurile steiului. De atunci, acele fete nu s-a mai văzut. Nedeie acolo nu s-a mai făcut. Acei doi tineri era doi zmei, schimbaţi la faţă şi port.

25

ZMEUL UCIDE UN FLĂCĂU

Un flăcău a găsit un zmeu şi–i era frică de dânsu. Întrebat de zmeu dacă ar fi frumos, flăcăul a răspuns că el (zmeul) este foarte frumos, de altfel, decât numai coada strică că'i prea lungă, parcă–i de câne.

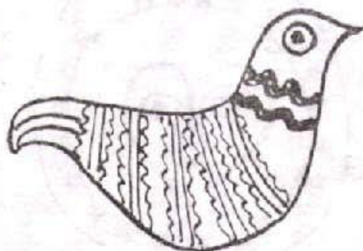
Zmeul se supără foarte şi porunci flăcăului să–i deie cu ascuţişul toporului o dată după cap cât va putea de tare. Şi, astfel, 'i făcu o tăi[e]tură adâncă.

La anu să ne întâlnim iar aici! zise zmeul flăcăului, care nici nu putea face altfel, de frică.

Şi când, la anul, – rana nu se mai cunoştea deloc, pipăită chiar de flăcău. Atunci zmeul zise:

— Rana de la cap s–a vinedecat, dar cea de la inimă încă tot nu!

Şi ucise pe flăcău.

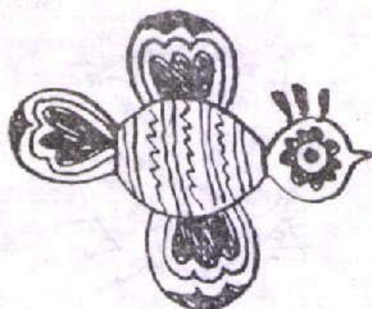
26

[BALAURUL CU PIATRĂ SCUMPĂ]

Aici, în vremile mai de demult, s-au bătut doi balauri deasupra Drăganei (un deal mare lângă sat) şi unul au căzut mort în părăul Beciului (un părău ce se începe de pe acel deal), însă nime n-au cutezat să se apropie de el după povoi.

Şi a tria zi, au venit după mirosul balaurului până în sat un neamţ cu negoţ de vreo 50–100 florini ca să-l vândă. Şi a chemat cu el pe un om şi a mers la balaur. Apoi, i-au desfăcut capul şi, la el, în cap, au aflat o piatră ca pumnul. Atunci, au cinstit [neguţătorul] negoţul lui omului călăuz şi el s-au depărtat zicându-i că el va fi bogat şi fericit până va trăi cu neam de neamul lui.

Se crede că fiecare balaur are câte o piatră scumpă în cap în loc de creieri.

27

[FATA OMOARĂ CĂTCĂUNOAICA]

Cătcăuni sau cătcăhuni, crede poporul, [că-s] o specie de oameni cari se nutresc numai cu semeni de ai lor.

Se zice că, în timpí vechi, pe când rumâní aveau continuă rezbele cu turcí, dacă turcí invingeau pe românî, prădau ţara, luau captivi: flăcăi, fete mari şi neveste tinere, pe care le duceau şi le vindeau la cătcăuni. Şi că aceştia, după ce-i îngrăşau, nutrindu-i cu vin şi nuci, [îi] mâncau fripţi la cuptor.

Se mai povesteşte că o fată mare, după ce ea singură ş-arsese cuptorul pentru ca să o frigă, a venit la dânsa o cătcăună bătrână şi i-a zis:

— Ciuci, măicuţă, pe lopată!

Fata ar fi zis:

— Ciuci, dumneata, de-m' arată!

Şi ea, pe când cătcăuna şedea pe lopată ca să-i arate, fata ar fi aruncat-o în cuptor şi s-a liberat de la cătcăuni prin fugă şi a trecut munţí în ţară la noi.

Dar ce munţí nu se ştie.

28

[DRACUL PUNE UNUI COPIL FIARELE DE PICIOARE]

Se zice că, odată, s-au scăldat mai mulţi copii şi Dracul a pus fiarele de piciorul unui băiat şi aproape era să se înece. Trăgându-l alţi băieţi, l-au scos cu fiarele de picioare pe mal.

Şi alt drac, prefăcându-se în moş bătrân, a întrebat pe oamenii ce se adunase împrejurul băietului înecat şi a zis către dânşii:

— Ce, nu puteţi să luaţi fiarele?

Oamenii au răspuns că nu.

Atunci, moşul, punând mâna, scoase fiarele copilului. Se zvârli în gârlă şi se făcu nevăzut, zicând că cel care le-a pus nu a ştiut [cum să le pună].

29

OMUL ROŞU ŞI SPÂNUL ÎNŞEALĂ PE DRACUL

O dată, au făcut şi Dracul, într-o vreme, o pomană. O chemat la dânsa pe mai mulţi ca să mănânce borş. Numai cu condiţia d-a apuca lingura de vârful cozii şi a mânca acel borş cu găvanul (lingurei) – (lucru imposibil d-a putea mânca omul în modul acesta), căci Dracul făcuse fieştecare lingură, pentru fieştecare musafir, lungă, cu coada de un stânjin, cu scop d-a nu putea mânca niminea din pomana lui.

Între cei chemaţi au fost şi un om roşu şi unul spân. Şi fiindcă toţi mosafirii ştieu de condiţie, Roşul şi cu Spânul s-au sfătuit ca să se pună la masă faţă în faţă şi în depărtare unul de altul ca de un stânjen.

Şi aşa, omul cel roşu (cu barba roşie) a apucat lingura de vârful cozii şi da în gura Spânului; şi cel spân, tot în acest mod, da celui roşu, iar ceilalţi căscau gura. Şi au rămas şi flămânzi, pe când Spânul şi cu Roşul, s-au săturat ghine, fără a strica condiţia.

Atunci, Dracul au zis:

— Şiret sunt eu, dar mai şireţi voi!

Şi, de aci, au rămas proverbul că, dacă vede cineva pe un om cu barba roşie sau spân, zice că au mâncat din pomana Dracului.

D. TRADIŢII ISTORICE

1

[IORGOVAN ŞI BALAURUL DIN MUNŢII TISMANEI]

La Tismana, în vârfu' muntelui ce se ridică deasupra mănăstirii, de la răsărit spre apus, în Cioacă, unde este schitu, fiind loc frumos şi foarte ridicat, de unde se vedea în ţară, oamenii se aduna, mulţi, foarte mulţi, tot la Sântu Ilie. Făcea jocuri şi mare petrecere, ridicând şi steag mare. Când, într–o vară, să pomenesc cu un balaure foarte mare, şi aşa de mare că înconjurasă muntele Oslea, ce vine la miazănoapte, încât făcusă ogaş de jur împrejur, iară capu–l ridicasă în vârfu muntelui şi sorbea tot ce vedea în ţară: oameni, vite, turme întregi. Şi era să soarbă cât pe aci şi nedeea, care atunci s–a spart şi niciodată nu s–a mai făcut.

Bălauru avea 9 capete şi în fiecare cap câte un ochi, iar muntele de unde a sorbit o stână de oi şi astăzi să zice Soarbele. Dar fiindcă făcea mare rău acea hală şi atunci trăia Iorgovan cel Viteaz şi Voinic fără seamăn, fiindcă alţii nu–l putusă omorî, şi să prăpădiseră, el luă calu, plecă la munte, luând arcu şi 9 săgeţi. Ajunsă în muntele Groapele, fără să–l zărească bălauru. Aci, ascunsă calu şi făcu o groapă. Pândi până balauru ridică un cap, trasă cu săgeata şi–i scoase un ochi. Apoi sări în groapă. Balauru gemu, să ridică, dară nimic nu văzu, deşi munţii se cutremurară. Iorgovan, noaptea, făcu a doua groapă şi a doua zi scoasă al doilea ochi. Şi tot aşa, până ce, la a 9–a zi, 'i scoase pe toţi, când bălauru, după ce mai gemu o dată, porni spre apus.

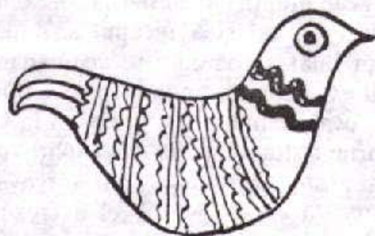
Pe unde mergea, munţii se desfăcea şi rămânea vale. Iară Iorgovan a încălicat pe cal şi a început să–l taie de la coadă spre cap. Şi au tot tăiat, după cum se vede şi urma potcoavi[i] calului la Porcoaia (Corcoaia), unde şarpele a trăcut prin stâncă, tăind–o ca o bute, oval, luând–o tot pe Cerna în jos, iar Iorgovan l–a gonit şi a curmat din el până la Topliţi, unde este podu natural de piatră peste Cerna. Aci, lui Iorgovan, i s–a părut auzirea unui cântec îngeresc, aşa că el a crezut că este de o

fată mare şi care era una din cele 3 fete de împărat, rămasă în mizerie pe acele locuri, la apele calde, fiind rătăcite din rezbelu ţinut de tatăl lor. Cerna fiind, la acel pod, ca şi astăzi, adâncă şi cu stânci mari, nu putea el înţelege din ce parte a locului vine cântarea de fată. Atunci, Iorgovan a început şi el a se ruga de Cerna astfel:

— Încetă, Cerna, incetă, să aud glas de fată mare, că eu-ţi voi dărui o mreană de aur.

După repeţirea de 3 ori a rugăciunei, Cerna au încetat de a mai face zgomot (murmur). Astfel, el auzind unde cântă fata, a pornit în acea parte, de timpul care profitând, capul de şarpe au trecut Dunărea. Mreana de aur fiind dată, Cerna n-a mai adus zgomot.

Se mai zice că, în acele timpuri, pe când mreana este prinsă de pescari, Cerna imediat aducea mare zgomot şi chiar aducea inundaţiuni, şi indată ce o da mreana de aur, se liniştea.

2
LEGENDA BĂLŢII ALBE

O dată, iarăşi, [Sfântu Petru] cu Domnul Cristos, ajungând într-un sat, când, iată, că poposesc tocmai mite la un s[o]bor (horă).

Şi lumea, cum este ea râzătoare, începu a râde de bătrâni cu hohot, ca nebunii, ba dându-le şi cu „ho! ho!"

Atunci, unul din bătrâni, care era Cristos, cerând un baston de la ei, le zise:

— Iacă, dacă voi sunteţi voinici, eu înfig băţu ăsta în pământ şi-l scoatiţi voi!

Ei toţi începură, în râs, a trage băţul, dar nu putură nici unul, iar uncheaşu numai cât puse degetul cel mic, îl scoase. Şi apa începu a gâlgâi. Astfel că înecu sau inundaţia satului avu loc.

Lume toată de la s[o]bor fugiră, înspăimântată, cari încotro văzură cu ochii. Şi se înecară toţi acei oameni, scăpând numai o biată văduvă pe o moviliţă de [la] marginea satului, având o grămadă de copii, cării îi spuse[se] uncheaşul de seara. Căci numai la ea găsise să mâie noaptea trecută, şi cari bătrâni şi aci făcu minune.

Femeia, de săracă ce era, nu dădea de mâncare copiilor decât o dată pe zi, dimineaţa. Iar seara, cu adormitul copiilor, prin amăgirea ce le făcea c-o baligă în vatră, scăpa, căci adormea pe toţi.

În acea seară, ca întotdeauna, băgase, iarăşi, o baligă. Uncheaşii, fiind acum de faţă, zise văduvei:

— Scoate, femeie, turta, să mănânce copiii!

Femeia răspunse că nu e turtă, ci o baligă, tot o bătătureşte aci până s-or culca copiii.

— Căci altfel n-am ce le face, n-am cum îi mai ajunge să-i căpătui.

Dar unul din bătrâni (Cristos) stărui cu tot dinadinsul, zicând că e turtă.

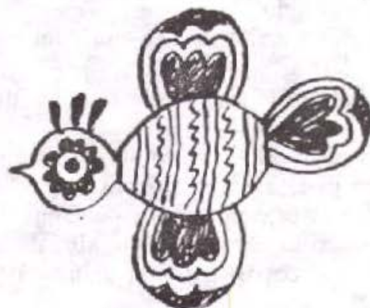
Şi scoţând femeia ca să-l încredinţeze, când, iată, o turtă din cele mai mari, albă ca faţa lui Cristos. O puse şi mâncă toţi copii. Şi femeia cunoscu sau pricepu că are pe Dumnezeu la dânsa.

Poporul zice că acel inec ar fi Balta Albă de azi, presupunând că la zile mari se aud cocoşi cântând prin apă (*Aud cari-s buni la D[umne]zeu*).

3

HAIDUCII DIN ŢINCUŞA

Acuma nu sunt haiduci, însă, spun bătrânii, că li s–a povestit şi lor, că, în vechime, era un deal mare, numit Ţincuşa, ce vine pe moşia Coşulei, din acest judeţ. Acolo, ei erau în număr de 24, având o masă numai din o piatră şi cu scaune de şezut tot din piatra ce era masa, având şi săpături în masa unde turna bucate. Ei erau toţi români şi poporul îi privea bine, căci ei, de multe ori, găsind un om sărac, îi dădea parali să–şi cumpere boi şi vaci la copii. Dacă nu avea, ei nu–i făcea nimic rău, ci numai îl ispitea de cei avuţi.

4

[POIANA CU COADA DE VIŢEL]

Tradiţiunea poporului spune despre Poiana cu coada de viţel că un biet om sărac, în vremile vechi, ar fi avut numai un viţel, pre care foarte cu îngrijire l-a ţinut, pentru ce a fost şi gras şi frumos taur, pre care, mânându-l bietul om sarac la păşiune în acea Poiană, l-or încunjurat lupii, cu cari viţelul s-a luptat un ceas. Nemaiputându-se ţinea, lupii l-or sfârticat şi tot l-or mâncat, rămânându-i numai coada. Bietul om săracu, căutându-l plângând, i-au aflat numai coada.

Şi de atunci, dânsul a numit şi se numeşte şi astăzi Poiana cu Coada de Viţel.

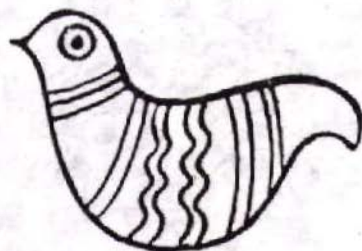

5

POIANA LUI CARAGEA

Despre Poiana lui Caragea, zice tradiţiunea poporului că, în timpurile vechi, cam pre la anul 1775 sau mai târziu, atare domn (principe) din România, în timpul rezbelelor din urmă cu turcii, au tăbărât cu spiţa sa şi cu oastea sa o zi şi o noapte în acea poiană.

Şi, de atunci, i-a rămas numele: Poiana lui Caragea.

6

CETATEA

Locul unde astăzi se zice «cetate» în satul nostru (carele de prezinte e posesiunea mea) însă are în adevăr numele de la cetatea ce a ezistat cândva acolo.

Cetatea nu se ştie de cine a fost zidită, dar era atunci, când se începe povestirea mea, ocupată de o garnisiune de turci, cari supravegheau şi păzeau şi minele de aur, argint şi aramă de aici.

Acei turci, deşi aveau aspră poruncă a nu supăra pre locuitorii noştri pacinici, de care aveau şi ei lipsă, totuşi acei «neoameni» năcăjau, jâuiau nu numai pre sătenii noştri, ci şi pre cei din satele vecine.

Pre trimpul acela, sătenii noştri erau cei mai mulţi prin codri, unde mai mulţi laolaltă păstoreau turmele lor, ca, la caz de lipsă, să le poată apăra de răpirea turcilor.

Acasă erau numai cei mai neîncungiura[ţi]* de lipse, cei slabi şi neputincioşi, cu femeile şi copii.

În codri, făceau cei bătrâni la planuri, cum să se scape de turci.

Dar ştiţi cum e românul! Începutul e greu, la sfârşit şi la urmă nici nu se gândesc, urmeze ce va urma! «O dată m-am născut şi numai o dată am să mor, dar numai când şi de ce mi-au rânduit D[umne]zeu (mi' dată) a muri, de alta nu! Şi aceea tot trebuie să se întâmple odată!»

Aşa şi atunci, moşii noştri făceau la planuri, cum să scape ţara de duşmani, şi toţi erau rezoluţi şi juraţi a curăţi satul de «spurci», dar nici unul nu găsea modul cum să înceapă măcelul.

Dar Dumnezeu bunul, căruia noi ne rogăm, ne va aduce şi nouă timpul de scăpare, cum au adus şi strămoşilor noştri.

Odată, un frate al moşului meu, venind din codri acasă, să mai vadă de cei de acasă, ajunse in cap de amurg şi intrând în avlie, află pre mamă-sa plângând şi suspinând, iară dinlăuntrul

* În ms.: „neîncungiurat" (*n. ed.*).

casei străbăteau ţipete desperate – era soru-sa, fată de vreo 13–14 anişori, pre care voiau să [o] necinstească doi turci.

Turbat la auzul acestora, luă în dinţi iataganul ce-l avea la brâu, iară săcurea ce o ţinea pre mână o prinse de coadă şi intră în casă la turci.

Unul dintre ei, auzind că cineva a intrat pre uşă, vru să tragă sabia, dar, în acel moment, fu lovit de săcurea română drept în cap, de i-l crăpă în două. Al doilea turc scoase sabia, dar n-ajunse să dea cu ea, pentru că şi lui i să reteză capul de tot.

Această izbândă vitejească, însă, nu înveseli pre cei de acasă, ci mai mult îi întrista, cugetându-se la răzbunarea turcilor.

Între cei de acasă ce se temeau de urmări era şi un frate mai mare a viteazului nostru.

— Şi tu ai putut auzi strigătele şi ţipetele surorii fără a sări într-ajutor? zise cel viteaz fratelui său, repezindu-se la secure ca să-l omoare.

Fu, însă, împăcat de părinţi.

După ce le-a spus să nu facă cunoscut faptul acela nimărui, a încălecat un cal de ai turcilor, alergând la fraţii săi de curce din codri şi, cu buciumul, le dede signalul să se adune în grabă.

Adunaţi fiind toţi şi înţelegând cele întâmplate, plecară către sat, unde, înşiinţând pre toţi despre ajungerea timpului dorit, să ascunseră în fiecare casă câte 2–3.

Viteazul nostru ajungând acasă, legă turcii omorâţi pre caii lor, cărora încă le-au tăiat urechile, cu scop ca văzând turcii şi caii batjocuriţi ori fără călăreţi, vor veni în sat să vadă ce s-a întâmplat.

Turcii ţinând svat, au otărât să plece în tăcere seara prin sat, împărţindu-se aşa ca, deodată, să între în fiecare casă câte 3–4 inşi la signalul dat de cel mai din urmă postat şi de vor afla undeva urmă de fraţii lor morţi, să omoară tot ce le va cădea în cale.

Turcii intrară prin case, dar, acolo, nu aflară pre nime, căci toţi să ascunseră. Iar voind să iasă afară, ca să caute, n-au mai putut nici unul din ei scăpa viu, căci toţi fură ucişi de românii puşi la pândă. Iar din români n-au pierit nici unul măcar, aşa de bine au fost rânduit planul de bătaie!

Văzând turcii din cetate că soţii lor nu mai vin, au mai plecat un rând în urma lor, să-i caute, dar şi din aceştia fură

mulţi împuşcaţi de românii ce-i aşteptau la pândă după ziduri şi garduri.

Auzind turcii împuşcături - ceea ce până aci nu mai auziseră - se credeau încungiuraţi de oaste împărătească. Dar văzând că nu-i urmăreşte nime, au alergat mai întâi la cuzniţie, de unde au adus in cetate tot aurul şi alte tezaure ce au avut şi, ascunzând-le într-o fântână şi o ocne (ori podrum) din cetate, s-au închis acolo, de unde se încercau câte vrunu a ieşi spre a merge la oraş (Biserica Albă) să aducă ajutor, dar nu putură, căci indată era luat la ochi şi puşcat de românii bine postaţi în jurul cetăţii.

Când au priceput sătenii noştri că se pot împotrivi puterei turcilor, au dat năvală asupra cetăţii cu puşti, săcuri lănci ş. a., dar n-au aflat nici o rezistenţă, căci puţinii turci ce mai rămăseseră s-au predat de voie, crezând că prin aceasta îşi vor scăpa viaţa. S-au inşălat, insă, căci toţi fură omorâţi, pentru că românii se temeau că de-i vor lăsa cu viaţă, vor veni cu puteri mari asupra lor, precum ar fi şi fost - şi atunci era vai de ei!

Averile ascunse însă nime nu le-a mai descoperit până azi, care, după tradiţiune, [trebuie] să fie fost foarte însămate.

Cetatea, apoi, mai târziu, au fost bombardată şi total nimicită - de cine şi când nu se ştie!

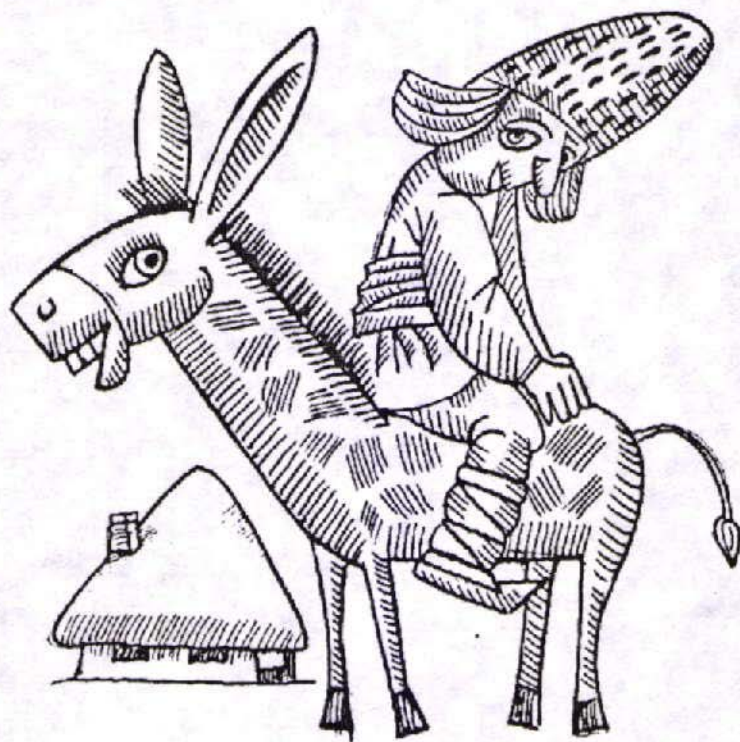
Aceea, însă, am auzit că au mers veste până la împăratul, carele a trimis o trupă să ocupe cetatea şi să omoară turcii rămaşi, dar n-au mai aflat nici unul viu.

În locul acela s-a găsit, la anul 1865, un tun mic de aramă, carele de presinte se află la muzeul din Timişoara.

De la viteazul din această povestire se derivă familia Liuba din Straja (Lagerdorf) carele, drept recompensă, au primit aici, iar mai târziu, acolo, in Straja, oficiul postal cu pământ nobilitar, dar din care post, mai anii trecuţi, fu scos ultimul descendinte, Petru Liuba din oficiul postal, care se schimbă la Iasenova, şi predat unui viteaz, «mameluc» modern a acultur-egyletistilor de azi.

Vezi bine că acum nu mai au stăpânii noştri lipsă de români, că nu mai sunt turci in ţară. «Au uitat nepotul ce-a păţit străbunul!»

E. SNOAVE

1

[ALEA-PALEA, APUC VALEA]

Un ţigan se tocmi argat la un ţăran spre a-l sluji la orice-l va pune.

Ţăranu, fără a-l mai întreba cum 'l cheamă, se adresa deseori cam astfel. „Ţigane" în sus, „ţigane" în jos, „ţigane, fă cutare sau cutare treabă!" Ţiganul era foarte harnic şi ascultător, dară cam şiret, îndeplinea toate ordinele stăpânului său, care era un foarte bun gospodar.

Ţiganul, ca mic servitor la acea casă, făcea serviciu şi afară şi în casă - ceea ce-i venea foarte greu, dar, de, ce să facă?! Era iarnă şi fără slujbă, n-avea ce să mănânce. El, deseori, murmura: „Cât va fi iarnă cum mi-a zice, aşa mă cheamă, până va veni şi luna lui traistă în băţ". Care curând şi sosi.

Această lună era marte - timpul plugăriei.

Ţăranul zise:

— Măi ţigane, înjugă boi[i] la plug şi hai la câmp să arăm că e timpul, măi, uite că toţi oamenii pleacă!

— De.., zise ţiganul, scărpinându-se în cap, hai, dară!

Pe câmpie era mulţime de pluguri adunate, pe la care se afla mai mulţi ţigani, tocmiţi ca pogonici.

Ţăranul nostru din anecdotă, văzând că se află mai mulţi servitori de natura servului său, pe care trimiţându-l cu boi[i] la păşune, în timpul nopţii, nu va pute înţelege, când va fi chemat cu numele de „Măi Ţigane, hai cu boi[i] iute să înjugăm, e ziuă", 'l întrebă:

— Măi, cum te cheamă?

— De, Românică, cam minunat mă cheamă, zice ţiganul, luându-şi căciula şi scărpinându-se in cap.

— Spune, bre, adăogi românul, să ştiu şi eu;

— Apoi, de, Românico, zise ţiganul, cum să mă cheme?

Alea-palea,
Apuc valea!

— Bre, da minunat nume mai ai, zise românul!

— Aşa că am nume poznaş vara, Românico? Da' pe d[umnea]ta cum te cheamă, Românico?

— Cum să mă cheme, ţigane? Mai minunat ca pe tine!

— Auleo! Ia zi, Românico!

— Să-ţi spun, dară, ca să ştii şi tu. Mă cheamă:

Alea-palea - otic lung,
Apuc valea şi te-ajung
Şi te-aduc de păr la plug!

Văzând ţiganul că nu e chip de glumit cu ţăranul ca să apuce valea şi să fugă de la plug, căci 'şi găsise lelea barbatu, după cum zice o zicătoare, se apu[că] de treabă cu inima curată şi o scoase la căpătâi cu românul cu obraz curat.

2

[SERVITORUL SE ÎNSPĂIMÂNTĂ DE STĂPÂNUL BEAT]

Un stăpân ceaur, vrând să omoare odată un bou, cheamă pre servitor să-l ţină ca să-l poată mai bine nimeri. Însă, cât ce stăpânul rădică securea, fiind ceaur, ţinti ochii drept la servitor. Iar servitorul, înfricat că doară n-are de cuget să-l lovească pre el, zise:

— Stăpâne, unde vrei să dai? Unde te uiţi, ori unde cugeţi?

— Unde mă uit! zise stăpânul.

— Dară, ţine-ţi boul! răspunse servitorul.

3

[ŢIGANUL ÎŞI OMOARĂ CALUL]

S-a dus odată ţiganul în pădure şi-a tăiat un arbore mare. Şi, ca să nu cadă arborele în pârâul din apropiere, a legat una funie în vârful lemnului, de care a tras calul. Însă, când a fost lemnul tăiat, calul inaintea lemnului a fost în pârâu - unde a şi morit.

Iar ţiganul, luând fuga pre un deal, s-a intâlnit cu un român, pre care l-a intrebat:

— Na, fârtate, mi-am scapat calul. Nu mi l-ai văzut, drăguţă?

— Chiar acum a trecut dâlma, măi ţigane! fu răspunsul românului.

— Bine ar fi de ar fi aşa, dar e cum ştiu eu! zise ţiganul posomorât.

4

[ŢIGANUL ÎŞI BOCEŞTE FECIORUL]

A murit feciorul ţiganului, iar tatăl său, ţiganul ţiganilor, plângea şi amar se tânguia şi din animă cânta:

— Dragul meu, feciorul meu, că nu-mi pare rău de el ca după hainele lui. Ce socoteşti: cioareci de aba, cizme cu canaci, pălărie cu barsioane!?

Dar un român zice:

— Avutu-le-a, măi ţigane?

— [L]e[-a] avut pre dracu! De unde să fi avut? Numai am avut cugetu să le cumpăr.

Se-nvârtea şi iar zicea:

— Dragu feciorul meu, că mânca tot câte 12 goli şi unul fără pită!

5

[POPA ŢIGANILOR]

Când aveau şi ţiganii popă, erau toţi hoţi şi tâlhari, cu popa cu tot. Unde mergeau la botez, tot ştergea şi furau.

Aşa, odată, a ajuns popa cu botezul la un ţigan cu numele Ripa–Rata–Rafa–Ciorogariu–Numele–Tată–Meu–Domnule.

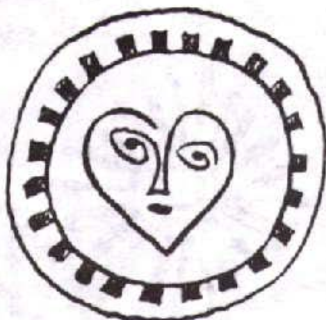
Dar acest ţigan încă al dracului, ştiind prea bine datina celor ce botezau, s–a apucat şi a ars o secure până era roşie ca focul şi a pus–o pre o laviţă, de unde–i era uşor diacului să o şteargă, să o pilească.

Iată că–i aci popa. Deci şi începu:

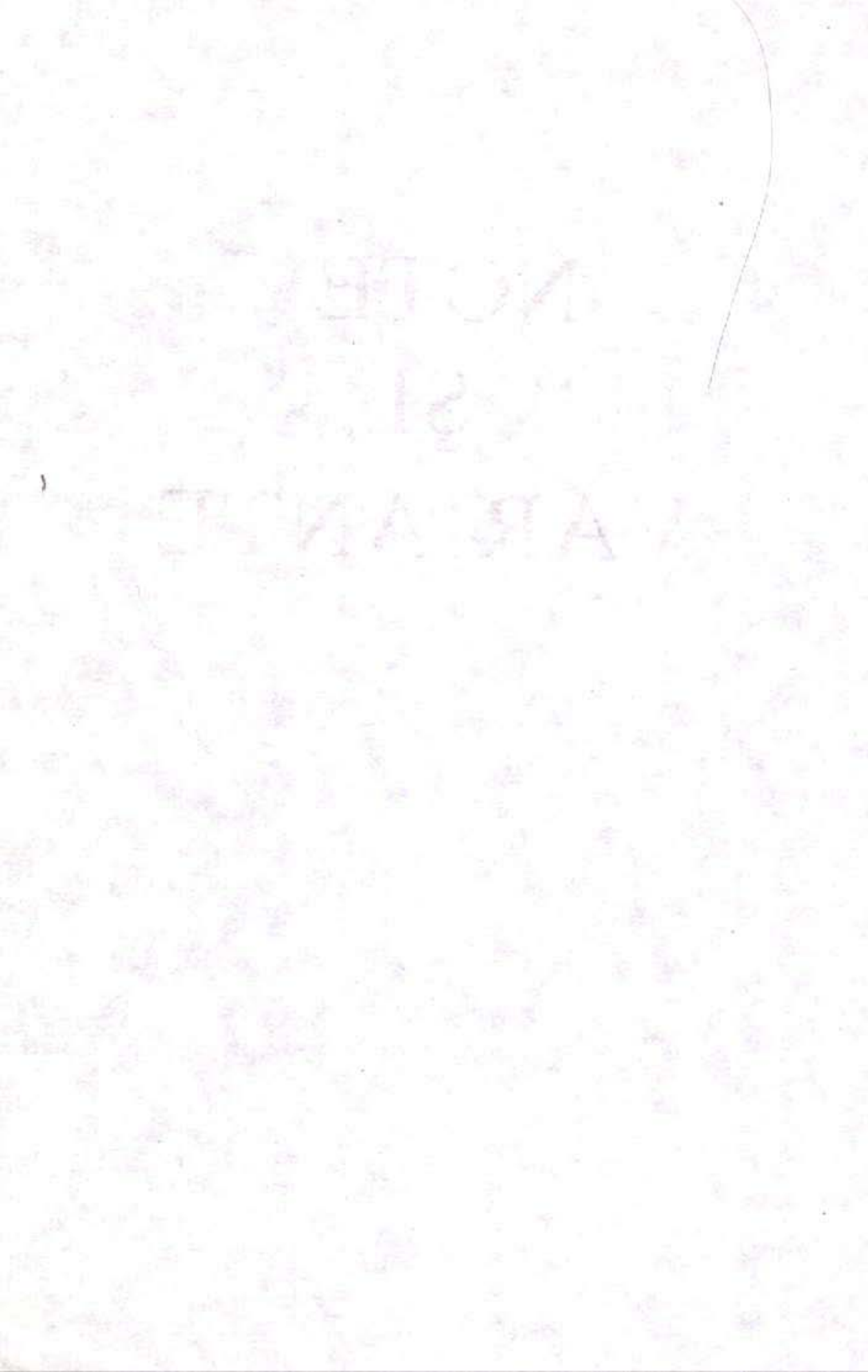
— Iordane, Iordane,
ştergе–o, Stane (numele diacului)!

Dar diacul încă de mai înainte luând–o şi băgând–o în straiţă, s–a şi fript şi iară a ieşit din straiţă, zise:

— Bine, bine, părinţele,
dară – păcatele mele! –
o ştersei,
dar mă fripsei,
în stramiţă o băgai,
dar din stramiţă–a ieşit
şi pre laviţă–a venit!

NOTE
ŞI
VARIANTE

A. BASME

a. Basme cu animale

1
Ariciul şi cârtiţa

Se păstrează in ms. rom. 3436, f. 246^r–246^v. Ref. inv. Petru Pintea. Textul a fost cules în loc. Nevrincea, pretoriatul Bega, comit. Caraş–Severin şi expediat lui B. P. H. la 29 ian. 1885. Răspuns la intr. nr. 84. Expl. ref.: „Despre arici se povesteşte următoarea fabulă“ [textul reprodus].

A.–Th., 80.

Muşlea–Bârlea, *Tipologia folclorului din răspunsurile la chestionarele lui B. P. Hasdeu,* Editura Minerva, Bucureşti, 1970, p. 530 (idem intitulat).

2
[Vântul, Soarele şi Gerul]

Se află în ms. rom. 3421, ff. 301^v–303^r. Ref. inv. A. Iliescu. Textul a fost notat în com. Sărdanu, pls. Bolintin, jud. Dâmboviţa şi expediat lui B. P. H. la 6 oct. 1885. Notaţiile ref.: „Prejudecăţile poporului în privinţa vânturilor sunt. Că, când vânturile bat amestecat în aceeaşi zi, atunci se face vreme rea sau plouă, deoarece se ceartă sau se mănâncă vânturile“.

A.–Th., 298.

Muşlea–Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 530 (idem intitulat).

b. Basme fantastice

1

Dunca Viteazul, băutoriul ţărei

Se găseşte în ms. rom. 3435, ff. 196^{r}–201^{v}. Ref. înv. dirig. Romul Simu şi înv. adj. Nicolau Grancea. Textul a fost trimis din loc. Orlat, comit. Sibiului, la 28 febr. 1886. Text anexat răspunsurilor la întrebări.

A.-Th., 301 A.

Muşlea–Bârlea, *Tipologia folclorului.*, p. 530–531 (idem).

2

Basmul cu fetele de împărat

Se păstrează în ms. rom. 3430, ff. 58^{r}–60^{v}. Ref. înv. Coman Şt. Negoescu. Textul provine din com. Bogza, pls. Marginea-de-Sus, jud. Râmnicu-Sărat. A fost expediat lui B. P. H. la 19 iun. 1885. Răspuns la într. nr. 162. Expl. ref.: „Zmeii numai în basmele şi credinţele poporului sunt consideraţi ca puternicii celui[l]alt tărâm, după cum se văd descrişi în următorul basm" [cel reprodus].

Muşlea–Bârlea, *Tipologia folclorului.*, p. 531 (idem).

3

Basmul lui Ionică Făt-Frumos cu zmeii

Idem, ms. rom. 3430, ff. 75^{v}–79^{v}.

Răspuns la întrebarea nr. 201. Notaţiile ref.: „Prin vorba «cellalt tărâm» poporul înţelege alt pământ aflat dedesubtul acestuia şi unde se poate duce pogorându-se pe o scară prin o poartă aflată la Buricul pământului acestuia. Acel tărâm se crede a fi locuit de un alt fel de oameni mai mari de trup şi nelegiuiţi, dupe cum vede poporul din spunerea a felurite basme. Iată unul din acele basme" [se dă textul reprodus].

A.-Th., 301 B, 315, 327.

Muşlea–Bârlea, *Tipologia folclorului.*, p. 531 (idem).

4
Vitejia feciorului de purcar

Trimiterile de la nr. 1, ms. rom. 3435 ff. 186ʳ–195ʳ. Subintitulat: „Poveste". A fost publicat de Ioan Şerb în antologia *Poveştile lui Făt-Frumos. Basme fantastice*, ediţie îngrijită de..., prefaţă de Valeriu Filimon, Editura Minerva. Bucureşti, 1974, pp. 71–89, cu titlul: *Vitejia feciorului de purcar.* Într-o notă, se dă drept sursă: „B. P. H., *Basme populare româneşti* (col. inedită). Ediţie îngrijită de L. Stoica". Textul a fost reprodus după manuscris.

A.–Th., 313, 317.

Muşlea-Bârlea, *Tipologia folclorului.*, p. 531–532 (*Vitejia feciorului de împărat.*)

5
Muma Pădurei

Trimiterile de la nr. 2–3, ms. rom. 3430, ff. 68ʳ–69ᵛ. Răspuns la într. nr. 186. Notaţiile ref.: „Prin Mama Pădurii se înţelege, în popor, o namilă (chip de femeie) aflată pe cellalt tărâm, mănâncă oamenii, ce-i cade la îndemână. Se vede toate acestea în următorul basm" [cel reprodus].

A.–Th., 313 H.

Muşlea-Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 532 (*Muma pădurii şi suratele*).

6
[Neculai – jucătorul de cărţi]

Se află în ms. rom. 3428, ff. 216ᵛ–218ᵛ. Ref. inv. Gh. Constantin. Textul a fost cules în loc. Mănăstirea Bistriţa, com. Doamna, pls. Piatra-Muntele-de-Jos, jud. Neamţ şi expediat lui B. P. H. la 1 mai 1885. Răspuns la într. nr. 168.

Variante:

Dând detalii despre Diavol, în perspectiva viziunii populare din loc. Sirca, cătunul Sirca, pls. Cârligătura, jud. Iaşi, ref. C. Mancaş invocă basmul *Tudorică – jucătorul de cărţi*, ce se înscrie pe linia narativă a basmului aici adnotat. Titul a fost preluat de la C. Negruzzi:

„Dracul este o fiinţă cu chip omenesc, cu deosebirea că are

coarne, coadă, ghiare (în loc de unghii) şi-i negru. Pe unde sunt mori pustii, noaptea se adună dracii şi sfătuiesc ce suflet să mai ieí (căci au această putere) şi dacă prind vreun om, nu mai scapă de la ei. Ei se mai prefac în oameni, animale etc. la diferite ocazii.

Chiar de la începutul lumei, se zice că au fost draci. d. e. S-au întrecut Dumnezeu şi Dracul a face fiecare câte o ființă. Dumnezeu a făcut pe Adam (bărbat), iar Dracul pe Eva (femeie).

Locuința însă a dracilor sau demonilor e iadul, unde, dacă intră cineva, rău îl muncesc dracii.

Însă în poveşti, sunt oameni şi mai răi decât dracul, d. e. în povestea *Tudorică jucătorul de cărți*, cari fiind dat afară din iad, au făcut cu crida o cruce mare [pe] porțile iadului (pe care le închisese dracii de frica lui) şi până nu s-au şters, după timp îndelungat, crida de pe poartă, iadul au fost închis şi nimene n-a intrat" (ms. rom. 3426, f. 201^{r}).

A.-Th., 330 A.

Muşlea-Bârlea, *Topologia folclorului*, p. 532 (*Neculai şi jocul de cărți*).

7

[Traista fermecată]

Se găseşte în ms. rom. 3423, f. 11^{r}–11^{v}. Ref. pr. N. Sandovici. Textul provine din parohia Proboteşti, com. Târnauca, jud. Dorohoi. A fost expediat lui B. P. H. la 25 ian. 1885. Răspuns la într. nr. 168. Expl. ref.: „Despre Sf[ân]t[ul] Petru poporul povesteşte" [se dă textul reprodus].

A.-Th., 330 B.

Muşlea-Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 532–533 (idem).

8

Povestea despre Moarte

Se păstrează în ms. rom. 3421, ff. 186^{r}–187^{v}. Ref. inv. Teodor Sebeşanu. Textul a fost expediat lui B. P. H. în iul. 1885 din com. Poiana-de-Sus, jud. Dâmbovița. Ref. e bănățean din loc. Comloş şi probabil că basmul a fost auzit de el în satul natal. A se vedea mărturisirea de la finele manuscrisului trimis lui B. P. H.: „Onorate domnule, despre toate răspunsurile şi fabulele mai sus scrise sunt consciu pentru că am scris după cum vorbeşte

poporul în Bănat, după cum povesteşte şi ce credinţe are. Primiţi, on[orate] d[omnu]le, osebitele mele consideraţiuni şi stima ce vi–o conserv, Teodor Sebeşanu, învăţător."

Variante:

Motivul omului care îşi caută naş printre persoanele divine se regăseşte în varianta tipoligică, cu alură de snoavă, din ms. rom. 3422, f. 485^{v} (com. Vella, pls. Dumbrava, jud. Dolj, culeasă de înv. N. A. Bârsănescu):

„Sf[ântul] Arhanghel 'l respectă de frică să nu le ia sufletile, ştiind şi întâmplarea ce i s–a întâmplat ţiganului când a plecat să–şi caute naşu. Şi iată: Întâlnindu–se cu Sf[ântul] Petru l–a întrebat:

— Unde te duci?

— Să caut naş.

— Nu mă pui pe mine?

— Cum te cheamă? întrebă.

— Sf[ântu] Petru.

— E, Petre, Petros,
nume sărăcăcios.
Nu te pun.

Mergând ţiganul mai departe, se întâlni cu Dumnezeu.

— Unde te duci, mă ţigane? zise Dumnezeu.

— Să–mi caut naş.

— Nu mă pui pe mine?

— Cum te cheamă?

— Dumnezeu.

— E, Dumnezeu,
nume greu.
Nu te pun.

Apoi întâlnindu–se cu Sf[ântul] Arhanghel, l–a întrebat Sf[ântul] Arhanghel:

— Unde te duci, mă?

— Să caut naş.

— Nu mă pui pe mine?

— Dar cine eşti tu?

— Sf[ântul] Arhanghel care ia sufletele.

Ici:

— Ba te pun, că doar mă vei lăsa şi pe mine să trăiesc mai mult."

A.–Th., 332, 332 A.

Muşlea–Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 533 (*Moartea naşă*).

9

[Trei feciori – slugi la diavol]

Se află în ms. rom. 3430, ff. 186^r–187^r. Ref. inv. A. N. Mogoş. Textul a fost notat în com. Obileşti, pls. Marginea-de-Jos, jud. Râmnicu-Sărat şi expediat lui B. P. H. la 3 mart. 1885. Răspuns la intr. nr. 163. Notaţiile ref.: „Despre «oamenii roşii», poporul de pe aici povesteşte că, în trecut, oamenii roşii, după cum se şi povesteşte... [se dă textul reprodus] Despre oamenii roşii, ce au fost împăraţi, bătrânii mai spun că aceştia au fost nişte împăraţi bravi, aşa că popoarele lor totdeauna erau în pace".

A.–Th., 360.

Muşlea–Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 533 (*Slugă de diavol*).

10

[Făt–Frumos şi mărul de aur]

Idem, ms. rom. 3430, ff. 177^r–182^r. Răspuns la intr. nr. 145. Expl. ref.: „La cestiunea 144: Poporul de aici cunoaşte numai pe zâna Cosănzana sau Sănzana. La cestiunea 145: Zânei Cosănzana sau Sănzana i se mai dă pe aici şi numele Leana Cosănzana, şi despre care se povesteşte" [textul reprodus].

Variante:

În ms. rom. 3433, f. 70^v (trimisă de inv. A. Pârvan, din com. Bogdăniţa, pls. Simila, jud. Tutova), se păstrează o variantă schematic–enunţiativă a basmului: "Despre Elena Cosânzana poporul zice că era o fiinţă foarte frumoasă şi împărăteasa zânelor. Că ea locuia la Neagra Cetate ce abate înspre Miază Noapte şi că Arghir, un fecior de împărat, au fost singurul cari au putut să vorbească cu dânsa. Dar fiind descoperit de o slugă – care i-a luat un hir de păr de aur din cap, de l-a dus împărătesei spre a crede de Arghir – Elena Cosânzeana, văzându-se prădată din părul ei, s-a supărat şi l-a părăsit etc."

A.-Th., 400.

Muşlea–Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 533–534 (idem).

11

Povestea zânilor

Se găseşte in ms. rom. 3430, ff. 205^v–207^v. Ref. inv. Fl. Bolobanu. Textul a fost înregistrat în com. Sgârciţi, pls.

Râmnicu-de-Sus, jud. Râmnicu Sărat, şi expediat lui B. P. H. la 22 febr. 1885. Notaţiile ref.: „Zinile sunt nişte fete foarte frumoase. Aşa înţelege poporul".

Variante:

Un foarte scurt text, cu începutul poveştii, trimis din loc. Seaca-de-Câmp. com. Ghidicin, pls. Balta, jud. Dolj, se păstrează în ms. rom. 3422, f. 422ʳ. Îl reproducem în continuare: „Poporul cunoaşte trei zâne fără să le numească şi pove[ste]şti că ele au fost surori şi se scăldau într-un râu. Ş-a venit un băiat crescut al mai marelui paserilor. Şi a luat salba celei mai mici. Şi aceasta a venit după el. Şi a luat-o de nevastă. Dar ea, la nuntă, apucând salba, a zburat de la el, spunând să o caute la Bradu Frânt, la mânăstirea de un gând.

După aceea, tatăl său, ca mai marele paserilor, le-a chemat pe toate şi le-a întrebat despre acel loc. Şi după trei zile, s-a găsit un ciocârlan şchiop, care să ducă pe băiat până la acel loc".

Se încearcă, de fapt, o rezumare a basmului, în elementele lui narative fundamentale. Evident ca răspuns la într. nr. 144.

A.-Th., 400, 518.

Muşlea-Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 534 (*Zâna soţie*).

12

Consânzeana

Se păstrează în ms. rom. 3432, ff. 226ᵛ-227ᵛ. Ref. înv. E. Anghelescu. Textul provine din com. Spătaru, pls. Marginea, jud. Teleorman. Data redactării răspunsurilor: 10 mai 1885; data expedierii lor: 12 mai 1885. Răspuns la într. 144. Expl. ref.: „Nişte asemenea fiinţe nu se cunosc de oameni, ci numai se povestesc în basme".

A.-Th., 400.

Muşlea-Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 534 (*Fiul de împărat şi Ileana Cosânzeana*).

13

[Copilul şarpe]

Se află în ms. rom. 3428. ff. 263ʳ-266ʳ. Ref. înv. I. Mironescu. Textul a fost cules în com. Tazlău (cătunele Frumoasa şi Bălcani), pls. Bistriţa, jud. Neamţ şi expediat lui B. P. H. la 15 mai 1885. Răspuns la într. nr. 145. Notaţiile ref.: „Elena Cosânzana, despre

care este povestea aceasta“ [textul reprodus]. „Sunt şi alte poveşti despre zâne şi zâni.“

A.-Th., 425.

Muşlea-Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 534 (*Flăcăul şarpe*).

14
Mărgărita Înălbita

Se găseşte în ms. rom. 3424, ff. 451^r–456^r. Ref. inv. C. Alexandrescu. Textul a fost notat „din gura poporului“ din com. Reviga, pls. şi jud. Ialomiţa. Nu se precizează data culegerii sau expedierii. Răspuns la într. nr. 144. Se dau următoarele referinţe suplimentare: „Poporul cunoaşte ca zâne numai pe Ileana Consânzeana şi pe Mărgărita Înălbita“.

A.-Th., 465.

Muşlea-Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 535 (idem).

15
[Răpirea Ilenei Cosânzana]

Se păstrează în ms. rom. 3421, ff. 63^v–66^v. Ref. inv. Stan Stănescu. Textul a fost expediat, la 14 mai 1885, din com. Bilciureşti, pls. Ialomiţa, jud. Dâmboviţa. Precizările ref. „Despre Ileana Cosânzana se povesteşte astfel“ [urmează textul reprodus].

A.-Th., 468.

Muşlea-Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 535 (*Ileana Cosânzeana din copac*).

16
Povestea Sântei Duminici

Se află în ms. rom. 3432, ff. 342^v–344^r. Ref. inv. M. Neculau. Textul a fost notat „din gura femeilor bătrâne“ din com. Garvăn, jud. Tulcea şi expediat lui B. P. H. la 1 iul. 1885. Basmul prezintă extrem de multe similitudini cu *Fata babei şi fata moşneagului*, de Ion Creangă, după care pare a fi fost transcris.

Variante:

Ms. rom. 3433, f. 72^r (rezumat succint al poveştii). O noutate: „Şi s-au dus una [dintre cele două fete: a moşneagului şi a babei] la Sf[ânta] Vineri, alta la Sf[ânta] Duminică să slujească.“

A.-Th., 480.

Muşlea-Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 535 (idem).

17

Omul de Flori

Trimiterile de la nr. 15, ms. rom. 3421, ff. 58^v–63^v. Expl. ref.: „Ca zâni sau ca zâne, poporul crede că sunt emblema frumuseţei. Astfel povesteşte el despre Omul-de-Flori şi despre Ileana Cosânzana. Alţii confundă zânele cu lelele".

A.–Th., 502, 532.

Muşlea-Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 535–536 (idem).

18

[Din fată fecior]

Se găseşte în ms. rom. 3432, ff. 32^v–33^r. Ref. inv. Elena Hurmuz. Textul provine din com. Caravaneţi, pls. Călmăţui, jud. Teleorman. A fost expediat lui B. P. H. la 8 febr. 1885.

Răspuns la intr. nr. 145.

Variante:

Povestea (schematică) din ms. rom. 3433, f. 412^r–412^v (com. Bogeşti, loc. Perieni, pls. Tutova, jud. Tutova), citată de Muşlea-Bârlea, în *Tipologia folclorului...*, ca variantă, nu are comun cu basmul *Din fată fecior* decât îmbăierea protagoniştilor în lapte clocotit. Altminteri, eroul este de la început un veritabil Făt-Frumos (bărbat): „Despre zeiţa Cosânzeana, zic că au fost Zeiţa Mărilor, Pădurilor şi a Florilor, locuind în adâncu mărilor, ieşind primăvara de înverzea pădurele, înflorea câmpiile şi dezgheţa apele. Îmbrăcămintea ei era de mătasă împodobită cu pene de aur şi [zic] că odată a prins-o Ioan Făt-Frumos, au dus-o la palatul său – amăgind-o că-i va da pana de aur, pierdută de dânsa de pe cap – unde i-a pretins să-i fie soţie. Ea n-a refuzat, dar i-au pretins să-i aducă hergheliile mărilor, să mulgă iepele şi laptele să-l fiarbă să facă baie. Ioan Făt-Frumos, prin ajutorul calului său, aduce hergheliele, mulge iepele, laptele-l pune într-un vas. Atunci Cosânzeana cheamă calul său şi-i ordonă să sufle pe nare fierbinte ca să fiarbă laptele, în care ea s-a scăldat. În timpul acela, Ioan fuge la calul său şi-i spune că Cosânzeana să scaldă în lapte clocotit, şi-i pretinse a să scălda şi el. Însă el nu putea suferi fierbinţeala laptelui ca Cosânzeana. Şi de aceea 'şi ia calul, merge la baie, şi, fără să priceapă Cosânzeana, calul suflă pe nare cu rece, stâmpără baia,

de se putu scălda şi Făt-Frumos. Pretenţiunea fiind îndeplinită, cununuia s-a făcut."

A.-Th., 514.

Muşlea-Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 536 (idem).

19
Ponleu

Se păstrează în ms. rom. 3428, ff. 543^{v}-546^{r}. Ref. inv. Ioan Dumbravă. Textul a fost notat în loc. Războieni (Valea Albă), com. Uscaţi, pls. [De-sus-]Mijlocul, jud. Neamţ şi expediat lui B. P. H. la 30 mai 1885. Expl. ref. „[Poporul povesteşte] că Elena Cozânzana se scoboară din cer la amiază de se scaldă în spuma mării".

A.-Th, 650, A, 328.

Muşlea-Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 536 (*Povestea Elenei Cosânzene*).

20
Povestea lui Măzărică

Se află în ms. rom. 3432, ff. 419^{v}-423^{r}. Ref. inv. Th. Mârza. Textul a fost cules „din gura poporului", din com. Peceneaga, jud. Tulcea şi trimis lui B. P. H. la 16 iul. 1885. Răspuns la intr. nr. 162. Notaţiile ref.: „Poporul în basme, despre zmei şi balauri, are mare credinţă, precum:" [se reproduce textul transcris].

Omis de Muşlea şi Bârlea.

21
Nici Dracul nu ştie ce ştie vrăjitoarea

Se găseşte în ms. rom. 3436, f. 166^{r}. Ref. inv. Sofroniu Liuba. Textul provine din loc. Maidan, cercul Oraviţei, comit. Caraş-Severin. A fost expediat lui B. P. H. la 16 ian. 1885. Răspuns la intr. nr. 184. Expl. ref.: „Făcături sunt nişte unsori vrăjite, cari se amestecă cu pământ de la groapa unui mort, scândură dintr-un sicriu dezgropat etc. Acestea se leagă într-un petec de pânză cu aţă luată din măsura («statul») unui mort şi se aruncă din duşmănie (invidie) în casa a doi căsătoriţi, cari

trăiesc bine, spre a–i sparge. Tot astfeli de făcături, fără unsori, se pun într–o oală, carea se îngroapă cu fundul în sus, lângă pragul uşei casei – cu scop că trecând bărbatul peste ele să fie orb, surd, mut ca mortul, să nu vadă, audă etc., se înţelege, pre muierea sa blăstămată. «Făcăturile» se fac, dar, pentru urâciune şi ca bărbatul să nu bage samă că muierea–i e curvă. «Argintul viu» se pune în mâncări şi băuturi, ca să omoară pre acela cui i se dă. Cu cuţitul să descântă la oameni bolnavi care se împlântă după uşă, zicând: «precum taie cuţitul pământul, aşa să se taie şi relele, făcăturile etc. etc. de pre capul lui N (morbosului)». Aici cred că nu va strica, dacă voi scrie şi următoarea întâmplare" [Urmează textul reprodus.]

Muşlea–Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 536 (*Vrăjitoarea mai tare ca diavolul*).

c. Basme cu personaje mitologico-religioase

1

[Paharul furat şi copilul înecat]

Se păstrează în ms. rom. 3436. f. 162^{r}. Ref. înv. Sofroniu Liuba. Textul a fost cules în loc. Maidan, cercul Oraviţei, comit. Caraş-Severin şi expediat lui B. P. H. la 16 ian. 1885. Răspuns la într. nr. 168. Expl. ref.: „Despre S[fântu]Petru se vorbeşte că au umblat cu Cristos pre pământ. Într-o poveste se zice că, venind la casa unui om sărac, carele neavând altă ce le da de mâncare, le-au făcut o turtă din cenuşă şi, scoţându-o din spuză, a fost pâne albă. În alta că: „Fiind ei..." Se dă textul reprodus.

A.-Th., 759.

Muşlea-Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 536 (idem).

2

[Popa prefăcut în cal]

Intitulat *Povestea despre Dumnezeu şi Sf[ântu]Petru, când au umblat pre pământ*, se află în ms. rom. 3421, ff. 183^{v}-184^{v}. Ref. înv. Teodor Sebeşanu. Textul a fost notat în com. Poiana-de-Sus, jud. Dâmboviţa şi expediat lui B. P. H. în iul. 1885.

Muşlea-Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 537 (idem).

3

[Sfântul Petru luat drept lăutar]

Trimiterile de la nr. 1, ms. rom. 3436, f. 162^{r}-162^{v}. Răspuns la într. 168. Notaţiile referentului: „Într-altă poveste se zice că:"... Urmează textul reprodus.

Variante:

În toate variantele prezente în răspunsurile la chestionarul lingvistic, Sfântul Petru doreşte cu orice preţ să intre în cârciumi, birturi spre a vedea oamenii chefuind. Într-una dintre ele, e

înfăţişat chiar ca neascultător faţă de Dumnezeu. "Despre S[fântul] Petru poporul povesteşte că a umblat cu Dumnezeu pre pământ, însă de multe ori nu prea asculta de consiliul lui D[umnezeu], pentru aceea a şi păţit–o în mai multe locuri.

D[umne]zeu cu S[fântul] Petru treceau odată pre lângă un birt în care se aflau mai mulţi soldaţi beţi care făceau o larmă mare. S[fântul] Petru zise către D[umne]zeu:

— Mă duc să văd ce larmă e acolo.

— Nu te duce, Petre, că acolo sunt soldaţi beţi, că mi[–i] groază că te–or bate!

— Ba mă duc, Doamne!

— Fă ce vrei, că eu ţi–am spus!

Într–acea, D[umne]zeu a făcut lui Petru o violină în spate. El neştiind nimica de aceasta, a intrat în birt. Soldaţii, cum îl văd, încep a striga:

— Zî, ţigane!

S[fântul] Petru de unde să ştie cânta?! Soldaţii însă nu–l curmară din: "Zî, ţigane!" Şi văzând că nu vrea să cânte, 'l bătu bine.

— Vezi, Petre, ce ai păţit dacă nu m–ai ascultat?! a zîs D[umne]zeu " (ms. rom. 3435, f. 399^v, Vaidarecea, Transilvania).

Alte variante: ms. rom. 3421, f. 185^v–186^r (reprodusă ca variantă în notele de la legenda [*De ce nu–i cad bradului frunzele şi are cepuri...*]), 3435, f. 23^r, 50^v (rezumativă), 457^v.

A.–Th., 774 F.

Muşlea–Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 537 (*Sf. Petru cu vioara în spate*).

4

[Câinele turbat]

Se află în ms. rom. 3433, ff. 251^r–252^r. Ref. inv. Ioan P. Corcioavă, textul a fost cules în com. Docani, pls. Târgu, jud. Tutova şi expediat la 6 mai 1885. Răspuns la într. nr. 168, subpunctul C.

Variante:

Intenţia moralizantă, de combatere a beţiei, ce a guvernat la izvodirea acestui basm, se străvede încă şi mai limpede din varianta [*Sfântul Ilie şi beţivii*], trimisă din com. Mălăeşti, pls. Mijloc–Prut, jud. Fălciu (ms. rom. 3423, f. 174^r).

„Despre Sf[ân]t[u] Petru se povesteşte că, în unire cu Sf[ân]t[u] Ilie, umblând pe pământ spre a răspândi credinţă şi

învăţătură oamenilor, au întâlnit nişte oameni beţi. Şi întrebând Sf[ân]t[u] P[etru] pe Sf[ân]t[u] Il[ie] să-i spună ce sunt aceia, răspunzând că sunt oameni, Sf[ân]t[u] P[etru] a zis că sunt câni, fiindcă omul bat se asamănă cu cânele. Şi, necrezând Sf[ân]t[u] Il[ie] i-a zis Sf[ân]t[u] P[etru] să meargă a vorbi cu ei. Făcând acesta, Sf[ân]t[u] Il[ie] a fost ocărât şi înjurat cum e mai rău."

O variantă rezumativă aflăm în ms. rom. 3435, ff. 457^v, culeasă din Voila, comit. Făgăraş:

„Altădată, întâlnind S[fântul] Petru cu d[omnu]l Chr[istos] un câne turbat, a zis:

— Uite, D[oam]ne, un câne turbat.

D[omnu]l Chr[istos] zise:

— Lasă-l în pace că, cânele acela-i morbos şi necăjit!

Mai târziu, întâlnesc în cale un om beat. Atunci, D[omnul] Chr[istos] a zis:

— Vezi, Petre, ăsta-i câne turbat!"

Unui obiectiv similar i se circumscriu şi textele nr. 5–6, încadrate incorect de Muşlea şi Bârlea tipului *Sf. Petru bătut de două ori*, cu subtipurile: a) *Câinele turbat*, b) *Pentru o palmă dată, Sf. Petru capătă două* şi c) *Sf. Petru bătut fără motiv.*

Sub formă de simple consemnări (fără vreo intenţie moralizantă) naraţiunea figurează în ms. 3433, f. 236^v (com. Costeşti, pls. Simila – Târgu, jud Tutova) şi 3433, f. 477^r (com. Puntişeni, pls. Simila – Târgu, jud. Tutova). Motivaţia bătăii, din textul transmis de înv. D. Demetriu, din com Lungeşti, pls, Corod, jud. Tutova, pare a veni din straturi mai arhaice de gândire: „Peste noapte, venind omul de gazdă şi fiind cam beat, a întrebat pe nevastă că cine sunt acei oameni culcaţi în pat. Dânsa i-a spus că sunt nişte drumeţi, cari au rugat-o să-i primească în gazdă. Atunci el a început a-i mustra foarte tare, zicându-le că, ce caută la dânsul pe când lipseşte de acasă. Şi în aceste vorbe a şi luat la bătaie pe Sf[ântu] Petru care era culcat alăturea cu D[umne]zeu, însă la marginea patului..."

A.-Th., 791.

Muşlea-Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 537–538 (idem).

5

[Pentru o palmă dată, Sfântul Petru primeşte două]

Se găseşte în ms. rom. 3432, ff. 113^v–114^r. Ref. înv. Ioan Stănescu. Textul provine din com. Odaia, pls. Călmăţui, jud.

Teleorman. A fost cules în anul 1885. Expl. ref.: „Sfântul Petru figurează într–o sumă de povești în gura poporului. Se povestește"... urmează textul reprodus.

Variante:

Motivul leneșului care îl bate pe Sfântul Petru cunoaște următoarea dezvoltare narativă în varianta din com. Țepu. pls. Nicorești, jud. Tecuci (ms. rom. 3431, ff. 472^v–473^r): „Un om leniș sta culcat cu fața în sus, sub un păr. Și privind la perele cele coapte și frumoase, a zis:

— Doamne, dă–mi o pară în gură!

Atunci, Sf[ântu] Petru–i slobozi o pară drept în gură. Lenișul zisă iar:

— Mestecă–mi–o, Doamne!

Sf[ântu] Petru să repezi și–i dede o palmă. Atunci, D[umne]zeu a zis:

— Petreo, pentru această palmă, vei lua două bătăi!

Pornind D[umne]zeu și Sf[ântu] Petru spre satu din apropiere, seara au găzduit tocmai la casa lenișiului. Și, culcându–se în un pat, peste noapte, venind lenișul, a luat la bătaie pe Sf[ântu] Petru, fiindcă era culcat la marginea patului.

A doua noapte, fiindcă au găzduit tot acolo, Sf[ântu] Petru a zis lui D[umne]zeu:

— Doamne, astă noapte mă culc eu la pãrete.

Apoi, peste noapte, venind lenișul iar, a zis:

— Noaptea trecută am bătut pe cel de la margine, iar acum voi bate pe cel de la pãrete.

Așadar, Sf[ântu] Petru a luat două bătăi pentru o palmă"*.

Explicația ref. („Despre Sf[ântu] Petru, oamenii spun că mai nainte [Sfântu Petru] umbla pre pământ în tovărășie cu D[umne]zeu și făcea multe minuni, d. e.") e in contradicție evidentă cu conținutul propriu–zis al textului, întrucât nu e înfățișată nici o minune, ci, dimpotrivă, ne aflăm în fața unei șarje a personajelor mitologice.

În altă variantă, (din com. Boghești, pls. Zeletin, jud. Tecuci, ms. rom,. 3431, f. 17^r), Dumnezeu e înlocuit cu Isus, iar critica basmului e îndreptată împotriva omului artăgos:

„Poporul de aci povestește despre Sântul Petru că este un apostol a lui Isus și că, mergând pe un drum, ar fi dat o palmă unui om și Isus i–a zis că pentru o palmă va lua două bătăi

* Textul e încadrat greșit de Mușlea și Bârlea tipului *Flăcăul leneș și fata harnică*, p. 538.

bune. Ceea ce s-a şi intâmplat. Căci, mergând ei într-o seară la un sat, au tras la o casă, unde a găsit numai pe femeie acasă.

Şi primindu-i la gazdă, i-a culcat într-un pat amândoi, însă Petru despre marginea patului. Mai târziu, venind bărbatul femeii, care era un arţăgaş, şi luând un ciomag a început a bate pe Petru, care era la margine. Şi l-a bătut până ce s-a rupt ciomagul. Pe urmă, s-a dus să ia altul, ca să bată pe cel de la părete.

Însă, pe când omul era afară, căutând băţ, Petru a zis lui Isus:

— Dă-te la margine, căci pe mine m-a bătut destul.

Şi el s-a dat la părete.

Omul, venind cu al doilea ciomag a zis:

— Pe acesta de la margine l-am bătut, de aceea am să bat pe cel de la părete.

Şi aşa a început a bate tot pe Petru. Cu modul acesta, pentru o palmă a luat două bătăi bune".

Varianta din Vaidarecea, Transilvania (ms. rom. 3435, f. 399^v - 400^r, culeasă de Arseniu P. Bunea, Sofroniu Pruna, Regina Bunea şi Ioan Petrişor) înfierează atât beţia cât şi spectacolul odios al bătăii:

„Altădată D[umne]zeu cu S[fântul] Petru au dat peste doi oameni beţi care se băteau. Petru zise:

— Mă duc, Doamne, şi pre omul care a început pricina 'l bat bine!

— Ba nu te duce, că pentru una vei lua două!

Petru nu ascultă, ci se duse de bătu pre pricinaş.

Apucându-i seara, intrară în o casă şi se rugară să-i lase în sălaş.

Fiind numai femeia acasă, aceasta zise:

— Eu vă las bucuros, dar am un om băutori şi rău, şi dacă vine acasă, 'mi frică că vă va bate.

Ei ziseră că vor tăcea şi nu vor zice nimica, oricum s-ar purta bărbatul cu ei.

Nici nu adormiră bine, şi iaca vine omul beat de la crişmă. Îndată ce văzu străini în casă, întrebă:

— Pre cine ai în casa ta, boreasă?

— Pre doi moşi bătrâni, călători.

— Ei! Aceştia sunt cari m-au bătut. Stăi să le dau acuma!

Luând un băţ, se apucă şi bătu bine pre S[fântul] Petru, căci el se afla de marginea patului.

Ostenit fiind beţivul de bătaia ce o dase lui Petru, a ieşit afară ca să se răcorească.

În acest timp, S[fântul] Petru zise către D[umne]zeu:

— Să mă laşi, Doamne, pre mine la părete, căci ticălosul ăsta, venind iar în casă, se va apuca iar de mine ca să mă bată.

— Bine! Mută-te la părete.

Venind beţivul de afară strigă:

— Ei! Pre cel de la părete nu l-am bătut. Acum am să-i dau şi lui.

Se apucă, deci, şi bătu pre S[fântul] Petru din nou.

Atunci zise D[umne]zeu lui Petru:

— Nu ţi-am spus că pentru una capeţi două?!"

Mai puţin vădite sunt intenţiile moralizante ale variantei din com. Huruieşti, pls. Berheci, jud. Tecuci, păstrată în ms. rom. 3431, f. 221^v. Ea este, de altfel, foarte sumară:

„Despre Sf[ân]t[u] Petru [se] povesteşte că mai înainte umbla cu Dumnezeu pe jos. Şi mergând ei, ajung într-un sat [unde] înserează. Trag la o casă şi vroiesc să stea până demineaţa. Omul cu casa nu era acasă, numai femeia lui. Şi peste noapte au venit şi au întrebat:

— Cine doarme aicea alături, pe pat?

Femeia lui au spus că sunt nişte drumeţi. El i-a luat la bătaie şi au bătut în două rânduri pe Sf[ân]t[u] Petru".

Omis de Muşlea şi Bârlea.

6

[Dumnezeu şi Sfântul Petru luaţi drept ibovnici]

Se găseşte în ms. rom. 3428, ff. 216^v–217^r. Ref. înv. Gh. Constantiniu. Textul a fost notat în loc. Mănăstirea Bistriţa, com. Doamna, pls. Piatra-Muntele, jud. Neamţ şi expediat lui B. P. H. la 1 mai 1885. Răspuns la intr. nr. 168. Se dau următoarele referinţe: „Despre Sfântul Petru, oamenii zic că a umblat cu Dumnezeu pe pământ. În astă privire (călătorie a lui Dumnezeu cu Sfântul Petru) sunt mai multe poveşti, dintre care voi spune câteva exemple" [urmează textul reprodus].

Variante:

Interesantă e varianta din com. Ceacâru, pls. Bălţii, jud. Brăila (ms. rom. 3418, f. 157^r–157^v), egalând ca valoare artistică textul reprodus în vol. Se spune „Că ar fi umblat [Sfântu Petru] cu D[umne]zeu pe pământ şi cum că, odată, a luat şi două

palme de la un om, la cară trăsese în călătoria lor ca să (se) odihnească în noaptea aceea. Căci nu mai găsise altundeva, deoarece era prea târziu din noapte. Şi aşa, văzuse o lumină mică de lăturea unui sat, la un bordeiaş.

Ducându-se, găsi numai o femeie cu mai mulţi copilaşi şi bărbatu-său lipsă, fiind un mare beţiv (crai), dus la cârciumă.

D[umne]zeu şi Sf[ântu] Petru ceru a-i lăsa numaicât să odihnească. Femeia, după scuzele că nu-i bărbatu-său acasă, şi că o să vie beat, îi primi.

Când, iată, că se aude venind un om cântând, de la cârciumă negreşit, cu câinii o droaie, o laie după el. Intră în tindă. Vede pe acei oameni dormind, pe când mânca el. Întrebă că cine-s? Femeia răspunse că-s nişte săraci bătrâni, că nemaiputând de osteneală, îi a lăsat să odinhnească în acel pat.

Dar omul, în beţia lui, ce i-o fi venit, se duce şi dă o palmă celui de la marginea patului (zăstalniţă).

Sf[ântu] Petru, fiindu-i teamă de mai multe palme, trecu la perete, a fi mai asigurat.

Dar omul zise: «mă duc să dau o palmă şi celui de la perete».“

În varianta din com. Mălăeşti, pls. Mijloc – Prut, jud. Fălciu (ms. rom. 3423, f. 174^r), personajul mitologic bătut e Sfântu Ilie. Revine întocmai tiparul narativ al modului de a raţiona al sfântului, ce-l face să încaseze două bătăi.

În textul din ms. rom. 3424, f. 195^v–196 (com. Gârbovi, jud. Ialomiţa), Sfântul Petru este pălmuit de două ori fără nici un motiv. Textul pare a se circumscrie motivului aici adnotat.

7

[Fata harnică şi flăcăul leneş]

Se păstrează în ms. rom. 3421, ff. 296^v–298^r. Ref. înv. A. Iliescu. Textul a fost cules în com. Sărdanu, plasa Bolintinu, jud. Dâmboviţa şi expediat lui B. P. Hasdeu la 6 oct. 1885.

Naraţiunea – deşi include în toată extinderea ei istorisirea bătăii de două ori a Sfântului Petru de către leneş – reliefează, totuşi, altceva. Accentul e pus aici pe absurditatea destinului, care face ca o fată atât de harnică şi respectuoasă să ia de bărbat un om diametral opus: leneş, nepoliticos, beţiv, scandalagiu.

Variante:

Aceluiaşi tip i se circumscrie şi varianta din ms. rom. 3427, f. 179^r–179^v, culeasă de pr. Ioan Bălilescu, din com. Bălileşti, pls. Râurile, jud. Muscel, pe care o reproducem în continuare:

„Poporul zice că Sf[ântul] Petru este cel mai mare apostol, că el a creştinat mulţime de păgâni şi că cele mai multe călătorii le-a făcut cu Dumnezeu (tatăl).

Într-una din călătorii, au rătăcit şi întrebând pe un alt călător ca să-i îndrepteze, el le-a arătat drumul cu piciorul.

Mai înainte au întâlnit o fată, care le arătă drumul mergând cu dânşii. Atunci D[umne]zeu a zis:

— Vezi, tu, Petre, fata asta înţeleaptă are să ia de bărbat pe omul acesta impuţit şi leneş.

Atunci, Sf[ântul] Petru s-a întors la el, unde-l lăsaseră şi i-a dat două palme. D[umne]zeu i-a prezis că pentru două palme, are [să] mănânce două bătăi.

Întocmai aşa s-a şi întâmplat, căci după un timp îndelungat, au tras în gazdă la un om, unde au mâncat şi s-au culcat, fiind numai nevasta acasă.

Peste noapte, vine bărbatul (acesta era cel cu două palme), întrebă pe nevastă că cine sunt acei oameni din pat. Ea spuse că sunt nişte călători.

Fără să mai aştepte, ia la trânteală pe cel din margine, adecă pe Sf[ântul] Petru. De la margine, [Sfântul Petru] a trecut la perete ca să nu-l mai bată iară.

După ce mâncă, ţăranul[ui] îi veni gust să bată şi pe cel de la perete, care era tot cel dintâi.

Şi astfel s-a împlinit zisele lui D[umne]zeu."

În varianta de excepţie cules de Nicolae Sânzian, din Opidul, Haţeg (ms. rom. 3435, ff. 75^v – 77^r) cauza unirii flăcăului leneş cu fata harnică o constituile sfatul dar de Sfântul Petru:

„Mergând Christos cu S[fân]t[ul] Petru în călătorie, a întrebat pre oarecare cioban june, însă cam prost, care drum duce la cutare sat?

El n-a răspuns, otărând cu mâna, ci a arăta cu piciorul, căci şedea jos, şi a zis:

— Pre aici încolo.

Mergând mai departe, s-au întâlnit cu o fată frumoasă şi harnică, care, asemenea era la oi şi au întrebat-o, că, care drum conduce la cutare oraş ori sat? Ea a răspuns cu plăcere:

— Drumul de aici, însă eu foarte bucuros aş merge să vă

arăt, dar mă tem că oile vor stret'a până vin şi atunci nu le voi mai putea afla.

Christos i-a zis să înfigă furca de la brâu in pământ, că oile de loc se vor aduna pre lângă [ea], fiindcă le place umbra.

Aşa făcu. Oile s-au adunat acolo şi nu s-au depărtat de lângă furcă, până ce a venit fata îndărăpt. Se zice că de atuncea nu mai stret'[ie] oile. Rămânând Christos numai cu Petru, l-a întrebat:

— Oare ce noroc să dăm noi fetei acesteia?

Petru a răspuns:

— Pre neghiobul acela de cioban ce ne-a arătat calea cu piciorul, căci şi el a avut inimă bună, numai e cam prost şi îi trebuie să aibă pre cineva mai înţălept decât el – şi atunci fericirea e gata la ambii.

Christos aşa a ordonat să se întâmple.

La vreo câţiva ani se abate Christos cu Petru iară pe acolo şi cumpăneşte Christos aşa lucrul, încât să fie încuartiraţi chiar la cei doi fericiţi prin sfatul lui Petru.

Întrând amândoi înlăuntru, aflară numai nevasta cu vreo 4–5 copii, care de care mai mic, şi cer cuartir (sălaş ori cortyel) se zice, preste noapte. Nevasta le răspunde:

— Bucuros, dragii mei, numai de mâncare n-am să vă dau, căci am un bărbat beţiv, mişel şi rău, încât mai totdeauna mă bate şi mă tem că şi pre d[umnea]voastră vă bate. Vă rog, dacă puteţi căpăta duceţi-vă în alt loc.

Ei, însă, s-au învoit şi aşa au rămas aci.

Vine vremea cinei. Nevasta se duce să scoată pânea ce o făcusă din tărâţă, în ţest, să de[a] la copii de cină. Dar ce vede? Pita era albă, de grâu curat şi deabia a putut-o scoate din ţest. Aducând-o în casă o arătă oaspeţilor şi îi întrebă:

— Ce poate fi asta?

Christos i-a răspuns:

— Dumnezeu atotputernicul, văzând inima ta cea bună, vieţuirea rea şi sărăcia ta, a poruncit să fie aşa.

Se pun cu toţii la cină şi mâncară, dar din pită nici nu să cunoştea că tăiau, ci din contra ea tot creştea.

După cină, s-au culcat. Petru a zis către D[umne]zeu:

— Doamne, pune-Te sau cultă-Te Tu de către părete, că, de cumva ne va bate, să rabd eu mai mult.

Christos s-a învoit.

Bărbatul când vine, trânteşte uşa înapoi, încât ţi se părea că toată se sparge şi strigă:

— Tu, muiere, adă de cină!

Ea se scoală şi îi dă şi lui din pânea aceea.

El întrebă că sub laviţă cine doarme?

— Ia, nişte călători au noptat pe la noi şi s-au rogat pentru cuartir preste noapte. Iar eu, văzând şi ştiind sărăcia, le-am dat puţin loc de odihnă până mâne.

El fiind nebun şi beat, se scoală de pre scaun, zbierând, i-a întrebat că ce caută la el în casă?

A luat bâta şi a început a bate pre cel dinafară, adecă pre Petru. Dacă s-a săturat de lovituri, s-a dus ca să cineze.

În decursul cinării lui, Petru a schimbat locul cu Christos, fiindcă nu mai potea suporta atâta bătaie, şi a trecut de către părete.

După ce a gătat cu cina, iarăşi a luat bâta, voind iarăşi a-i bate, dar a zis:

— Am bătut destul pre cel de către [margine]*!

Aşa, a bătut iarăşi pre Petru şi a doua oară.

Dimineaţa, plecând de aci pre drumul lor, a zis Christos către Petru:

— Petre, vezi acesta fu ciobanul care ne-a arătat drumul cu piciorul şi cu fata cea frumoasă, zdravănă şi cuminte. Vezi ce ai sfătuit?! Să-ţi fie de învăţătură că tot sfatul bun ori rău dat, îşi are răsplata sa după merite.

Sfătuindu-să laolaltă, au hotărât că pre neghiob să-l ia de pre suprafaţa pământului, iar nevestei şi copiilor să le lase pânea să nu să gate niciodată până nu va creşte pruncii mari, când, apoi, să-i facă fericiţi."

Varianta din Banat, trimisă de Teodor Sebeşanu (ms. rom. 3421, f. 185[r]) prezintă căsătoria leneşului cu fata harnică drept o răsplată dată de Dumnezeu acesteia din urmă. Episodul bătăii sfântului Petru de două ori de către leneş lipseşte. Se pledează pentru amestecul binelui cu răul pentru ca viaţa să poată fi suportată: „Ce să facem Petre? zise D[umne]zeu. De vom da leneşului încă o leneşă – se prăpădesc amândoi. Dar trebuie să dăm omul bun şi omul rău. Şi aşa, în toate casele vedem că rar se găseşte unul bun şi altul iar bun, ci unul bun şi unu rău."

Varianta ia o turnură de filosofie asupra vieţii.

În altă variantă (din com Zăvoieni, pls. Otăsăul, jud. Vâlcea,

* În ms.: „părete" (*n. ed.*).

ms 3434, f. 56^{v}, culeasă de pr. Demetru Nisipescu), personajele divine cer apă flăcăului şi fetei şi nu întreabă de drum, iar iniţiativa mutării dintr–o latură într–alata a patului îi aparţine lui Dumnezeu.

„Poporul povesteşte că, când a umblat Sf[ântul] Petru cu Dumnezeu pe pământ, au găsit un om leneş, culcat la umbră şi l–au întrebat:

— Ştii, băiete, vro fântână p–aici să bem şi noi apă?

Leneşul a arătat cu piciorul de culcat drumu la fântână, zicând:

— Încolo e fântâna.

Mergând mai nainte, au găsit o fată culegând la cânepă foarte iute şi [i–]au zis:

— N–ai p–aci niţică apă, nepoată?

— Ba am, domnilor!

Şi, numaidecât, a adus un vas cu apă rece şi au băut.

Mergând pe drum, au zis D[umne]zeu:

— Vezi tu, Petre? Băiatu al leneş are să ia fata asta a bărbată.

Sf[ântul] Petru au zis:

— Taci, Doamne, cum să poate?! Mă duc să–i dau o bătaie acelui leneş!

— Şi îndată s–a întors şi l–a bătut.

D[umne]zeu au zis:

— 'L bătuşi, Petre?

— 'L bătui Doamne.

— Bine. Pentru o bătaie, ai să iei două!

După un an, bietul leneş luând fata, au nemerit D[umne]zeu cu Sf[ântul] Petru la ei în gazdă. Însă leneşul a fost la cârciumă, când au venit călători. Viind beat preste noapte, au zis:

— Cine sunt ăştia, fă?

Ea au zis:

— Taci, mă, că sunt neşte călători!

— Ce călători?!

Şi a luat pe Sf[ântul] Petru la trânteli, căci Petru a fost la margine.

D[umne]zeu au zis:

— Te topişi, Petre. Treci tu la părete!

Beţivul zisă:

— Ştiu că pe ăl de la părete nu l–am bătut.

Şi luă la bătaie tot pe Petru.

Când plecară, D[umne]zeu zisă:

— Dă, Petre, nu ţi-am spus că pentru o bătaie iei două?! Sf[ântul] Petru cunoscu că a nemerit la cel ce-l bătuse."

În varianta din ms. rom. 3422, f. 396ᵛ (com. Risipiţi, pls. Câmpul, jud. Dolj), Sfântul Petru ia bătaie de la o cu totul altă persoană decât cea pe care a pălmuit-o. Previziunea lui Dumnezeu că pentru o palmă dată va lua două bătăi se împlineşte în aceeaşi zi, chiar în satul despre care l-au întrebat pe leneş:

„Poporul povesteşte despre Sf[ântul] Petru după cum urmează:

Zice că pe când Dumnezeu umbla cu Sfântul Petru pe pământ, în calea lor au dat peste o fată lucrând. Şi cerând apă la dânsa, le-a răspuns că n-are, dar să duce la fântână să le aducă apă rece.

Aducându-le apă, au băut şi ţinut drumul înainte.

Pe acest drum, întâlnind un purcari, l-au întrebat că în ce parte de loc să află satul cutare, iar purcaru a arătat cu picioru, zicând că încolo este.

Atunci Dumnezeu a zis:

— Petre, acest purcari o să ia de soţie fata care ne-a dat apă.

Atunci, Sf[ântul] Petru s-a repezit pe el şi i-a tras o palmă purcarului.

Dumnezeu i-a zis lui Sf[ântul] Petru că pentru această palmă o să ia două trânteli.

Ajungând în satul ce-l căuta, nemeriră la o casă cu o femeie în ea şi al cărei bărbat era beat. Se rugară să găzduiască şi ei acolo, iar femeia spuse că n-are coraj să îi lase că are bărbat-său, viţiuri rele şi poate, când vine, îi bate şi pe ei şi pe ea.

În sfârşit, după mai multă vorbă se învoiră cu femeea şi rămaseră la această casă. După ce cinară, se culcară în pat: Dumnezeu la părete şi Sf[ântul] Petru de marginea patului.

Când, peste noapte, vine omul cel beat, întreabă femeia cine este în pat. Femeia îi spune că sunt nişte călători. El, atuncea, omul cel beat, ia la trânteală pe Sf[ântul] Petru, care sta de marginea patului. Îl trânti cât vru şi îl lăsă.

După ce îl lăsă, Sf[ântul] Petru vorbi cu Dumnezeu să se mai dea şi el la părete, căci poate vine omul cel beat şi iar îl trânteşte. Dumnezeu se dete de margine.

Însă când mai veni omul cel beat, zise că să mai trântească şi pe cel de la părete.

Şi-astfel l-a bătut pe Sf[ântul] Petru de două ori şi s-a împlinit vorba lui Dumnezeu că pentru palma ce a dat-o purcarului, o să ia două trânteli."

În variantele distincte al unui subtip al naraţiunii, pe postul de om leneş, ce urmează să se căsătorească cu fata harnică, figurează un bolnav, un „zăcaş", ce stă sub un păr (ms. rom. 3428, f. 246^{v}, com Dragomireşti, jud. Neamţ, ref. înv. I. Călin):

„Despre Sântul Petru, poporul spune că Sântu Petru umblând pe pământ împreună cu D[umne]zeu, a găsit pe un zăcaş şezând sub păr. Acesta s-a rugat lui D[umne]zeu să-i dea o pară. I-a dat-o. A cerut să i-o şi mestece. Şi aceasta s-a făcut.

În urmă, ducându-se mai nainte, pe un lan cu grâu, era o tânără care secera înaintea tuturor. D[umne]zeu a zis:

— Petrio, fata ace[e]a, ce seceră înainte, are să ia de bărbat pe cel ce l-ai văzut sub păr.

Sântul Petru au răspuns:

— Doamne, mare nedreptate!

Pentru această vorbă, la un an de zile, au venit Sântul Petru cu D[umne]zeu în gazdă la zăcaş. El era la crişmă. Venind acasă, a început a insulta şi a luat la bătaie pe Sântul Petru, care era culcat la marginea patului, ş-a rupt băţul şi s-a dus să aducă altul, zicând:

— Aşteaptă, că te-oi lucra eu acuşi!

Sântul Petru a zis:

— Doamne, să mă dau la părete, că, de va veni de a doua oară, mă şi omoară.

S-a dat Sântul Petru la părete.

Venind zăcaşu în casă, a zis:

— Hei! Am bătut pe cel de la margine. Ia să mai dau şi celui de la părete!

Şi astfel, Sântul Petru a mâncat două bătăi pentru cuvântul ce l-a zis că nu e drept să ia zăcaşu pe fata cea harnică."

În vairanta degradată a aceluiaşi subtip, din ms. rom. 3428, f. 56^{r}–56^{v} (com. Bistricioara, pls. Piatra, jud. Neamţ), Sfântul Petru se revoltă împotriva necuviinţei leneşului, care cere nu numai să i se dea para, ci să-i fie şi mestecată. Fata harnică nu apare în cuprinsul naraţiunii.

Un text din care lipseşte motivaţia bătăii Sfântului Petru,

precum şi motivul căsătoriei fetei harnice cu leneşul se păstrează în ms. rom, 3422, ff. 227[r]–228[r]. Interesantă aici e portretizarea celor două personaje divine ca „uncheşi cu barbă". Descrierea bătăii Sfântului Petru are o tentă rituală. Purcarul vine zbierând şi înjurând. Cu toate acestea dă doar „un ciumag celui care era la marginea patului". „Iar după ce mai stătu la vatră, zise către nevastă: «Mă duc să dau şi la al de la pårete una». Şi ducându-se, a dat şi celui de la pårete un ciumag, adecă tot lui Sfântu Petru."

A.-Th., 822.

Muşlea-Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 538 (*Flăcăul leneş şi fata harnică*). Sunt incadrate greşit câteva texte ale tipului *Sf. Petru bătut de două ori.*

8
[Cu sau fără ajutorul lui Dumnezeu]

Trimiterile de la nr. 4, ms. rom. 3433, ff. 250[r]–251[r].

Variante:

Acelaşi motiv cunoaşte o dezvoltare cu semnificaţii sensibil diferite în varianta, omisă de Muşlea şi Bârlea, din com. Ceacâru, pls. Bălţii, jud. Brăila (ms. rom. 3418, f. 157[v]):

„Altă dată, Sf[ântul] Petru mergând p–un drum cu D[omnu]l Cristos - iată două fete mari că coseau la mălai.

Celei dintâi, care avea mai puţin de muncă, i se dete:

— Bună dimineaţa, fată mare! Sileşte c–o să isprăveşti!

Dar ea, drept răspuns, zise:

— Mulţumim d[umnea]voastră! O să isprăvesc vrând nevrând Dumnezeu!

Mai înaintând D[omnu]l Cristos cu Sf[ântul] Petre dete şi la ceailaltă «bună-dimineaţa», ca la cea dintâi, şi tot că:

— Sileşte, fată mare, c–o să isprăveşti!

Aceasta răspunse:

— Numai dacă o vrea D[umne]zeu isprăvesc, iar altfel deloc.

În drumu lor, D[omnu]l Cristos zise lui Sf[ântul] Petru:

— Văzuşi, Petre? Fata cea cu postaţa mai mică, n–o să isprăvească nici până deseară, iar ceailaltă, cu bucata mare, se va duce devreme acasă, căci a răspuns bine.

Apoi aşa a şi fost, că fata cu postaţa mică n–a isprăvit, iar aceea cu postaţa mare a isprăvit. Căci o inimă grozavă dăduse

peste aceea cu postaţa mică, numai răzorul îl păzea, pe când ceialtă cosea".

A.-Th., 830c.

Muşlea-Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 538 (idem).

9

[Puterea providenţei]

Se păstrează în ms. rom. 3428, f. 132^r. Ref. inv. I. Verdeanu. Textul a fost notat în com. Cârligi, pls. Piatra-Muntele, jud. Neamţ şi expediat lui B. P. H. la 22 apr. 1885. Notaţiile ref.: „Poporul despre Sfântul Petru povesteşte [textul reprodus]. Poporul zice că Sântul Petru ţine cheile raiului fiind portar".

Muşlea-Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 538 (idem).

10

[Bunătatea răsplătită]

Se află în ms. rom. 3418, f. 158^r. Ref. inv. P. Michăescu. Textul provine din Com. Ceacâru, pls. Bălţii, jud. Brăila. A fost expediat lui B. P. H. în dec. 1884.

Variante:

În textul din com. Şişeştii-de-Jos, pls. Ocolul, jud. Mehedinţi (ms. rom. 3427, f. 117^v), săracul milos este nedreptăţit de Dumnezeu, invocându-se un motiv absurd: „Odată un om trecea o apă cu un car la care erau înjugaţi patru boi şi tocmai atunci Dumnezeu cu Sântul Petru voiau şi ei a trece acea apă. Dar fiind că ei erau încălţaţi, D[umne]zeu rugă pe acel om să-i treacă şi pe ei apa. Însă, omul acela nu voi. Mai stând ei în marginea apei, veni alt om numai cu doi boi înjugaţi la car. D[umne]zeu şi cu Sântul Petru rugară şi pe acel om să-i treacă apa, care-i şi trecu.

Dumnezeu zise atunci lui Sântul Petru:

— Ie-i, Petre un bou!

Sântul Petru opinia să ia un bou mai bine de la cel care n-a voit să-i treacă apa. Dumnezeu însă-i zise:

— Nu iau de la acela, căci el şi boii sunt ai Dracului. Ci, să luăm, mai bine, de la cel cu doi, căci acela este al nostru".

Neinţelese rămân raţiunile pedepsei divine şi în varianta din com. Somova (pls. şi jud. Tulcea, ms. rom. 3432, f. 449^r), contaminată cu tipul *Puterea providenţei*. Asemenea sadisme îl

fac, în cele din urmă, pe Sfântu Petru, prezentat cu simţăminte adânc omeneşti, să–l părăsească pe Dumnezeu:

„Sânt' Petru umbla cu Dumnezeu pe pământ. De când s–a făcut lumea rea nu mai umblă. Odată cerură apă de la un om care aduce într–un vas cu 8 boi. Şi acesta, după cum spusese Dumnezeu, nici că a voit să le dea, zicând că el doar n–aduce apa pentru alde încurcă negară.

Un alt muncitor, numai cu doi boi, sărac, i–aduse chiar atunci femeia apă rece într–un vas mic. Şi, cerându–le, el le dete încă şi apă şi mâncare.

După plecare, zise Dumnezeu:

— Priveşte, Petre, îndărăt!

Omul lua pielea după unul din boii săi. Şi Petru se supără tare pe Dumnezeu că mai bine omora şi pe toţi boii omului celui rău, acest sărac cu ce să trăiască?

— Eu îngrijesc de toate, Petre, zise Dumnezeu.

Altă dată, Petru a fost trimis să ia sufletul unei femei ce născuse atunci doi copilaşi. Dar Petru nu putu face aceasta de milă. Dumnezeu, desfăcând o piatră şi aflând un vierme, făcu pe Petru să înţeleagă că cine îngrijeşte de acest vierme, poartă grija şi de acei copii. Omorî femeia, dar Petru se despărţi de Dumnezeu. Era tare milos".

Muşlea–Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 538 (*Săracul milos*).

11

[Lucrul lui Dumnezeu]

Trimiterile de la nr. 2, ms. rom. 3421, f. 184^v.

Muşlea–Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 538–539 (*Lucrul lui Dumnezeu şi al diavolului*).

12

Via şi moara

Se găseşte în ms. rom., 3422, f. 38^v. Ref. inv. I. Georgescu. Textul a fost cules de la „diferiţi oameni bătrâni şi chiar de la copii", din com. Bodăeşti, pls. Amaradia, jud. Dolj şi expediat lui B. P. Hasdeu la 29 nov. 1884.

Muşlea–Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 547 (*Legende. Via şi moara*).

13
[Sfântul Petru vrea să–şi ajute cumătrul]

Se află în ms. rom. 3433, f. 62[r]. Ref. pr. Gh. Ciorescu. Textul a fost înregistrat în com. Bogdana, pls. Simila, jud. Tutova şi expediat lui B. P. H., la 6 nov. 1884. Expl. ref.: „Despre Sântul Petru sunt multe povestiri, dintre care voi arăta" [textul reprodus].

Muşlea–Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 547 (*Legende. Sfântu Petru vrea să–şi ajute cumătrul*).

14
[Sântul Ilie ţine locul lui Dumnezeu]

Se găseşte în ms. rom. 3421, ff. 299[v]–300[r]. Ref. înv. A. Iliescu. Răspunsul la chestionar a fost trimis din com. Sărdanu, pls. Bolintin, jud. Dâmboviţa şi expediat lui B. P. H. la 6 oct. 1885. Răspuns la într. nr. 169. Expl. ref.: „Povestit de Ilie Ion, com. Bolovani, Cătunu Crângaşi, plasa Ialomiţa".

Muşlea–Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 546 (*Legende. Dumnezeu îl pune odată pe Ilie în locul lui*).

d. Basme nuvelistice

1

[Fata ursită să se căsătorească cu călătorul]

Se păstrează în ms. rom. 3432, ff. 418^{v}–419^{r}. Ref. inv. Th. Mârza. Textul provine din com. Peceneaga, jud. Tulcea. A fost expediat lui B. P. H. la 16 iul. 1885. Răspuns la într. nr. 151. Expl. finale ale ref.: „La Ursite ţine mult poporul, care se urmează în primele şapte zile, după naşterea copilului. În toate acele nopţi arde lumânarea sau altceva toată noaptea şi stau în casă, cu leuza, moaşa, nedormind, pe cât se poate, în acele sări sau nopţi când se urseşte soarta copilului născut".

Variante:

O variantă întrucâtva asemănătoare, dar cu unele dantelării narative originale se păstrează în ms. rom. 3426, ff. 42^{r}–43^{v}, culeasă de inv. P. Teodorescu, din com. Miroslava, pls. Stavnicu, jud Iaşi.

„Era un om ca de vro 25 ani neinsurat încă, nu urât şi ave şi stăricică cu care trăia binişor.

El umblase mult ca să se-nsoare, dar, se vede, că nu-şi găsea partea lui (ursita).

Acest om călătorea odată undeva şi-l apucă noaptea pe drum. Ajunse el, în fine, într-un sat, dar nicăiri nu se videa lumină unde să se ducă să ceară găzduire.

Mai mergând el prin sat, zăreşte, la o casă, oleacă de lumină şi se duse acolo. Strigă pe gazdă, care ieşi afară. Şi ceru omului să-l primească în gazdă.

Omul de gazdă îi spuse că l-ar primi bucuros, însă femeia i se trudeşte de facere. Doar dacă va voi să se culce pe prispă.

Drumeţul primi şi se culcă. Mai într-un târziu, dă D[umne]zeu şi face femeia omului de gazdă o fată.

Drumeţul, care nu dormé, aude că vin la fereastră trei femei şi zic că copila ce s-a născut la casa iasta să nu fie în viaţa ei nici bogată, nici săracă, s-o iei de nevastă omul ce doarme pe prispă şi moartea să-i fie de înecare.

Apoi s-au dus.

Drumeţul care auzise menirea Ursitelor – căci acele trei fete erau Ursitele – înţelese acum de ce nu s-a mai putut însura, dar se gândea el: «Să mai aştept încă cel puţin vreo 15–20 ani,

e prea mult! Când aş putea, mai degrabă aş ucide-o acum ca să nu se mai îndeplinească menirea Ursitelor.»

În zorii* zilei, omul de gazdă a plecat la târg ca să mai cumpere câte ceva, iar moaşa plecă cu cofiţa cu apă şi bosiioc la popă ca să-i facă apă (aghiazma ce se face moaşelor se zice apă). Lehuza adormise după atâta durere, oboseală şi trudă.

Acum, drumeţul găsi ocazie. Intră în casă binişor, luă copila, fără să se deştepte lehuza şi ieşi afară. O înfipse într-un par la poartă şi se cam mai duse.

Când se întoarse moaşa de la popă şi ajunse la poartă, numai dă cu ochii de nepoati-sa în par. O apucă digrabă, o scoate şi vede că nu era aşa mare primejdie, fiindă cum o înfipsese ucigaşul ei ursit, parul intrase numai aşa între piele şi coaste. A dus-o în casă, a întrebat pe lehuză cine a făcut pozna aceasta şi ea a spus că nu ştie, fiindcă a fost adormită.

S-au priceput că acestea-s faptele drumeţului, când au văzut că nu-i nicăirea. Însă nu se pricepeau pentru ce a făcut el treaba asta. Cum îl cheamă, încotro a apucat, unde şăde, nime nu ştie! Sănătate! Pace bună! Mai ziceau că poate va fi fost vreun duh rău.

În fine, au căutat pe copilă şi s-a îndreptat, rămâind numai un semn.

A crescut mare. Era de 18 ani şi frumuşică.

În timpul acestor 18 ani, ursitul acestei copile tot nu s-a însurat. Trăia în casă cu mama sa, care era o bătrână [de] peste 60 ani, dar încă tot în putere. Şi deşi el era [de] peste 40 de ani, dar arăta a fi mult mai tânăr. Era şi destul de frumos.

În stărostie nu mai umbla, dar după multe stăruinţi din partea amicelor de se mai ducea din când în când pe undeva, însă pe treabă era sigur că nu mai făcea. Acum îi părea rău că ş-a ucis ursita.

Într-o zi se mai pun pe capul lui nişte prietini şi cunoscuţi şi încep a-i toca capul că în cutare sat este un om care are o copilă ca de vro 18 mult 20 ani, că e frumuşică, că-i cutare, treacă-meargă, şi-l înduplică de-l scot din casă.

Se duce el, vede pe fată şi fata pe dânsul, intră-n vorbă, îşi plac unul altuia şi fac pe treabă.

Se gospodăreşte omul nostru şi îşi ié nevăstuica acasă.

Acum, gândé el în gândul lui: ori Ursitele i-au menit pe această fată în locul celei pe care el a pus-o în par (despre

* În ms.: „zorul" (*n. ed.*).

moartea căreia era sigur ca de răsărirea soarelui), ori că nu se îndeplineşte numaidecât ceea ce menesc ele.

Într-o seară, însă, şezând de vorbă, istoriseşte el nevestei despre Ursitoare, despre ursita sa şi cum au pus-o-n par.

Atunci, nevasta îi spune că ea este şi că n-a murit. Istoriseşte tot, cum i-a spus mă-sa şi, ca să încredinţeze şi mai bine pe bărbat, îi arată semnul ce i-a rămas pe corp.

El, atunci, a căzut în genunchi la picioarele ei, a plâns şi i-a cerut iertare.

Nevasta, care avea o inimă foarte bună, nu i-a reproşat.

Foarte mult se iubeau unul pe altul şi trăiau aşa de bine, că fiecare îi ferícea.

După vro câţiva ani, s-a dus nevasta la fântână să scoată apă. Şi fiindcă apa era cam adâncă şi cârligul scurt, ea s-a plecat prea mult s-ajungă la apă şi nu ştiu cum s-a scăpat în fântână şi s-a înecat.

Aşa i-a fost ursita ori scrisu."

Varianta reprodusă e însoţită de următoarele consideraţii ale referentului despre Ursitoare: „Ursitele (soarta) sunt nişte fiinţi care umblă prin lume pe la casele unde au să se nască copii şi le hotărăşte norocul, ce are să aibă în viaţă, cu cine au să se însoţească şi cum are să le fie moartea. De Ursită nu poate scăpa nimene. Iată cum se spune o istorie din care se vede cum se îndeplineşte menirea Ursitelor."

Încercarea de suprimare a fetei menite să-i fie soţie ca şi recunoaşterea ei după căsătorie sunt deosebit de plastice în varianta culeasă de inv. I. Necşulescu, din com. Vlaici, pls. Vedea, jud. Olt (ms. rom. 3429, f. 261[r]): „Ursitele sunt trei femei zâne, care urseşte pe prunc cum are să petreacă el toată viaţa lui.

Se povesteşte că a treia noapte de la naşterea pruncului, vin Ursitele şi, în acea noapte, moaşa şi tatăl copilului dorm pe rând, ca nu cumva, viind Ursitele şi găsind pe toţi dormind, poate omorî pe prunc.

Mai povesteşte poporul că un om, odată, călătorind, au găzduit la o casă în care femeia născuse şi era togmai în noaptea Ursitelor, adică a treia noapte, au auzit pe la miezul nopţii pe Ursite vorbind.

— Dar pe această fată cum să o ursăm? au zis una din ele.

— Această fată să ia omul care au găzduit la ei!

Auzind călătorul, s-au îngrijurat. Au luat un ac şi l-au băgat în moalele capului copilei ca să moară, să scape de ea.

În fine, au venit vremea ca să se însoare şi acel uncheş şi-au luat togmai pe acea fată orânduită de Ursite lui, fără ca el să ştie.

Ea, însă, n-aducea apa cu vadra în cap. Şi întrebată fiind de bărbatu-so că de ce nu pune vadra în cap, ea zisă că o înţapă în creştet.

Şi aducându-şi aminte omul de ursitul fetei, şi cum el i-nfipsese acu în cap, i l-ar fi scos.

Aceasta este credinţa poporului despre Ursite."

A.-Th., 930 A.

Muşlea-Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 539 (*Fata născută sortită să se căsătorească cu călătorul*).

2

[Fata ursită să se mărite cu ciobanul] (Variantă)

Se păstrează în ms. rom. 3419, ff. 150^r–151^v. Textul a fost cules de înv. N. Popescu din com. Mărăcineni, jud. Buzău şi trimis lui B. P. Hasdeu la 31 mai 1885. Răspuns la întrebarea nr. 151. Comentariile referentului: „Poporul de aici are obiceiul ca la trei zile după ce se naşte copilul să puie masa pentru Ursitori, cari vin să-l ursească. Se şi povesteşte în privinţa aceasta că odată"... [urmează textul reprodus].

3

[Copilul ursit să se căsătorească cu mama lui]

Se află în ms. rom. 3434, f. 54^r–54^v. Ref. pr. Demetru Nisipescu. Textul a fost cules în com. Zăvoieni, pls. Otăsău, jud. Vâlcea. S-a redactat răspunsul la 20 ian. 1885 şi s-a expediat la 6 febr. acelaşi an. Explicaţii preliminare: „Poporul are cea mai înrădăcinată credinţă despre Ursite sau Ursitori. Această credinţă nu se poate dezrădăcina o dată cu lumea, deşi falşe. Poporul crede că există 3 femei cari determină zilele, norocul şi viitorul omului." Urmează textul reprodus. Explicaţii finale: „Aceasta, deşi nu este adevărată, însă probează cât de infiltrată este credinţa despre Ursitori. Cei mai mulţi cred că dacă ajung bine sau rău sau [î]i ia în armată sau merg în puşcărie sau

nemeresc muieri rele, zic că așa l-a ursat Ursătorile. Ei cred, după cum să vede, mai mult ca în D[umne]zeu".

A.-Th., 931.

Mușlea-Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 539 (*Copilul sortit să ia pe mama lui*).

4
Copilul ursit să se înece

Se păstrează în ms. rom. 3424, f. 280ʳ-280ᵛ. Ref. inv. Theodor Theodorescu. Textul a fost expediat la 10 dec. 1884, din com. Lupșeanu, pls. Borcea, jud. Ialomița. Răspuns la într. nr. 151. Relatările ref.: „Ursitele sau Ursitorile, poporul p-aici zice că sunt trei femei nemuritoare și puternice, cari trăiesc de la începutul lumii de când le-a făcut Dumnezeu și cari vor trăi până la sfârșitul secolilor, având puterea de a ursi pre fiecare om după voința lor, la bine sau la rău; să fie sărac sau bogat, slăvit sau disprețuit. În acest scop, femeile, p-aici, a treia seară de la nașterea unui copil, pun masa, pre care pun o pâine, sare și o sticlă cu vin. În acea noapte, venind Ursitorile, mănâncă, beau și după aceea ursesc copilul, după cum găsesc ele cu cale, cum are s-ajungă și ce are să pață".

A.-Th., 934 A.

Mușlea-Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 539 (*Copilul sortit să fie înecat*).

5
Copilul ursit să se înece (Variantă)

Se găsește în ms. rom. 3432, f. 212ᵛ. Ref. inv. Ioan Mirea. Textul a fost cules din com. Socetu, pls. Târgul, jud. Teleorman și trimis lui B. P. H. la 5 mai 1885. Răspuns la într. nr. 151. Comentariile ref.: „Ursite sau Ursitoare poporul le asamănă cu trei femei cari, fiind trimise de Dumnezeu, vin de ursează pe fiecare om când se naște. Pentru îndeplinirea acestei credințe, moașele, la împlinirea de trei zile, când zice că au să vină Ursătorile ca să urseze, așează o masă în mijlocul casei, pe care pune trei azime de pâine și trei pahare cu vin destinate pentru a mânca Ursătorile, mai pune pe masă salbă de galbeni, bani și altele multe destinate spre a le vedea Ursitorile și așa să

urseze şi pe cel nou născut spre a avea parte de toate şi în abundenţă din acelea cari se găsesc pe masă". Urmează textul reprodus.

Variante:

A se compara textul de faţă cu varianta din ms. rom. 3435, f. 317^v (Cugir şi Ţinutul Mărginimei): „Se povesteşte că la un om foarte avut, nãscându-i-se un copil, i-au ursit Ursitorile că, când va fi de 16 ani, se va ineca în fântâna din curte. Aceasta a auzit-o numai moaşa. Ea a spus la părinţi. Aceştia, când s-au apropiat ziua în care se împlinesc 16 ani, au pus pre fântână o piele mare de bivol şi au cusut-o bine să nu o poată desface nimenea. Dară copilul, în ziua în care au împlinit 16 ani, s-au dus la fântână şi s-au suit pre ea şi acolo au şi murit".

6
[Copilul sortit să fie trăsnit]

Se află în ms. rom. 3435, ff. 317^v–318^r. Ref. înv. dirig. Teodor Crişanu. Textul e caracteristic loc. Cugir şi Ţinutului Mărginimei. A fost expediat lui B. P. H. la 2 febr. 1885. Răspuns la intr. nr. 151.

A.-Th., 934.

Muşlea-Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 539 (idem).

7
Iov Împăratul

Se păstrează în ms. rom. 3435, ff. 202^r–205^v. Ref. înv. dirig. Romul Simu şi înv. adj. Nicolau Grancea. Textul a fost notat în loc. Orlat, comit. Sibiului şi expediat lui B. P. H. la 28 febr. 1886.

A.-Th., 938, 938 B.

Muşlea-Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 539–540 (idem).

8
[Băiatul ursit să fure]

Se găseşte în ms. rom. 3429, ff. 286^v–287^r. Ref. pr. Gheorghe Brebeanu şi înv. Ioan Dinulescu. Textul a fost cules din com.

Brebu, pl. şi jud. Prahova. Nu se precizează data culegerii sau a expedierii. Răspuns la intr. nr. 151.

Notaţiile ref.: „Despre Ursitori, astfel, spune că sunt nişte duhuri sfinte, trimise de D[umne]zeu spre a ursi pe copiii născuţi, chiar în seara a treia, când moaşa le pregăteşte pe masă 1/2 oca vin, una pâine, trii cepe şi sare. Ele sunt în număr de trei şi ce ursesc ele, trebuie să se împlinească. Un exemplu în astă privinţă astfel povestesc". [Se dă textul reprodus].

A.–Th., 947 B.

Muşlea–Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 540 (*Omul sortit să fure*).

B. LEGENDE

a. Legende mitologice

1

Formarea cerului şi a pământului

Purtând titlul *Ideea unui bătrân, Toadir Spiridon, din comuna Perieni, despre formarea cerului şi a pământului*, se găseşte în ms. rom. 3433, f. 35^r–35^v. Ref. Iancu D. Nour, din oraşul Bârlad. Textul a fost notat de la Toadir Spiridon, din com. Perieni, jud. Tutova, la o dată neprecizată.

Urme de legende cosmogonice, enunţate doar sau prezentate în nucleul lor esenţial, se găsesc în numeroase texte, ce evidenţiază antecedenţa unor figuri mitice faţă de apariţia lumii sau relevă confuz atribuţiile unor personaje mitologice. A se vedea, de ex, explicaţiile date de înv. C. R. Mateescu din com. Cârjelari, jud. Constanţa (ms. rom. 3432, f. 339^r): „Dracul ar fi fost mai înainte de crearea lumii. El zicea lui Sântu Sava «frate», iar acesta–i zicea «nefârtate». Sântu Ilie a dat cu săgeata, odată, în draci, când aceştia petreceau la un loc. De atunci, dracii nu se mai adună să petreacă".

Muşlea–Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 540 (*Facerea lumii*).

2

Facirea pământului, a cerului, a omului şi a animalelor

Idem, ff. 37^v–40^r. Intitulată: *Altă idee a lui bunicu Ioniţă Lepădat despre facirea pământului, a cerului, al omului şi al animalelor*. Informatorul e din com. Perieni de lângă Bârlad. Finalul legendei de cca. o pagină este tăiat cu tuş negru, probabil de pr. Ioan Antonovici, care l–a şi îndemnat pe ref. să consemneze

în scris materialele folclorice din colecţia trimisă lui B. P. H. Partea eludată se referă la procrearea primului copil de către întâiul cuplu uman. Omul gândea că îşi bate femeia, dar, de fapt, el o însărcinează. Plăcându-i bătaia, ea face toate lucrurile pe dos, spre a mai fi bătută. După trecerea sorocului, femeia naşte un copil. Omul vrea să-l omoare, dar Dumnezeu îl împiedică, ameninţându-l cu aruncarea în iad. Textul se încheie cu fraza: „Iată, dar, iubiţi ascultători, de unde se trage omenirea întreagă şi noi cu toţi. Acestea ni le spune moşii noştri".

Muşlea-Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 540 (*Facerea lumii şi vieţuitoarelor*).

3

Facirea cerului, a pământului şi a omului

Idem, ff. 40^r–44^r. Inf. „moş V. Paliciu". Comentariul ref.: „Iată ce ne mai povesteşte un bătrân şi cum prosteşte despre facirea pământului, iadu[lui], tartar[ului] şi raiu[lui] – prostie afară de *Sfânta Scriptură*, cartea mai adivărată decât toate ştiinţele filosofilor, care şi a lor se potriveşte cu a lui moşu V. Paliciu".

Muşlea-Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 541 (*Facerea lumii, a omului şi a animalelor*).

4

Despre urzirea pământului

Se păstrează în ms. rom. 3432, f. 50^r–50^v. Ref. înv. Elena Hurmuz. Textul a fost notat în com. Caravaneţi, pls. Călmăţui, jud. Teleorman şi expediat la 24 mart. 1886, ca răspuns la într. suplimentare adresate de B. P. Hasdeu prin scrisoarea din 13 oct. 1885.

Muşlea-Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 541–542 (*Facerea văilor, dealurilor şi munţilor*).

5

[Crearea movilelor, dealurilor şi văilor]

Se află în ms. rom. 3418, ff. 127^v–128^r. Ref. înv. P. Michăescu. Textul provine din com. Ceacâru, pls. Bălţi, jud. Brăila. A fost expediat în dec. 1884. Răspuns la într. nr. 51. Expl. ref.: „Mi-a

plăcut a scri aceasta, cu atât mai mult, pe cât ea este culeasă din gura bătrânilor fără nici o cunoştinţă".

Variante:

În virtutea unei foarte răspândite legende, soluţia alcătuirii movilelor, dealurilor şi munţilor i-ar fi fost smulsă ariciului prin şiretlic. Din acest prolific tip, nu se păstrează în răspunsurile la chestionarele lui B. P. Hasdeu decât o palidă variantă. Ea provine din loc. Lipia, jud. Buzău (ms. rom. 3419, f. 125^{v}) şi a fost culeasă de inv. Ioan Ştefa: „Albina, să zice, că a fost trimeasă de Dumnezeu să întrebe pe arici ce trebuie să facă cu un rest de pământ ce mai rămăsese după ce-l făcuse rotund.

Ariciu nu a răspuns nimic, dar albina s-a ascuns pe o frunză, şi ariciu crezând că a plecat, a început a vorbi singur:

— Ce trimete la un pocit ca mine să întrebe? Dumnezeu nu se pricepe să facă munţi, văi etc?!

Albina, care asculta, a zburat cu răspunsu la Dumnezeu."

Muşlea-Bârlea, *Tipologia folclorului*, p. 541–542 (*Facerea văilor, dealurilor şi munţilor*).

6

[Dumnezeu creează pe Eva din coadă de pisică]

Se păstrează în ms. rom. 3428, ff. 237^{r}–237^{v} intitulată *Anegdotă*. Ref. inv. Gh. Constantiniu. Textul a fost trimis din loc. Mănăstirea Bistriţa, com. Doamna, pls. Piatra – Muntele, jud. Neamţ, la 2 iun. 1885, ca răspuns la întrebările suplimentare adresate de B. P. Hasdeu în cursul lunii mai 1885.

Variante:

Ms. rom. 3426, f. 201^{r} (text enunţiativ).

Muşlea-Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 542 (*Eva din coadă de pisică*).

7

[Izvodirea îngerilor şi a dracilor]

Trimiterile de la nr. 1–3, ms. rom. 3433, ff. 35^{v}–37^{r}. Intitulată: *Alta a lui moşu I. Petrea, din comuna Buda, despre Dumnezeu, îngeri şi draci.*

Muşlea-Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 540–541 (*Facerea îngerilor şi diavolilor, a tutunului*).

8

[Contractul cu Diavolul]

Se află în ms. rom. 3421, ff. 181ᵛ–183ᵛ, intitulată *Fabula despre Dumnezeu și Dracul*. Ref. inv. Teodor Sebeșanu (n. în Banat). Textul a fost expediat în iul. 1885, din com. Poiana-de-Sus, jud. Dâmbovița.

Variante:

În varianta culeasă de inv. D. Marinescu, din com. Cucuieți, plasa Târgul, jud. Teleorman și expediată lui B. P. Hasdeu la 18 ianuarie 1885 (ms. rom. 3432, f. 76ᵛ) accentul narațiunii cade pe faptele Sfântului Ilie și pe explicarea etiologică finală a cauzei pentru care picioarele oamenilor au scobitură. O reproducem în continuare:

„Poporul zice că Sântul Ilie a fost servitor la Diavol, în timpurile de demult. Plecând la plimbare, s-au dus la un lac, unde vrea Diavolul să intre – și lacul secase. S-au dus la altul – tot asemenea. S-au dus, în fine, la multe lacuri pe care le știa Diavolul, și Dumnezeu pe toate le secase. Mai în urmă, s-au dus la un lac mare și, găsindu-l cu apă, Diavolul cum a ajuns s-a dezbrăcat și, intrând în apă, Dumnezeu a înghețat acel lac și Diavolul (Dracul) nu a mai putut ieși de sub gheață.

Atunci S[ân]t[ul] Ilie i-au luat zapisele, care erau făcute între Diavol și Dumnezeu, prin care zicea că omul viu este jumătate al lui Dumnezeu și jumătate al Diavolului și mort este al Diavolului.

Fugind, S[ân]t[ul] Ilie cu zapisele, s-a suit pe un munte și când era să se urce la cer, Diavolul scăpase de sub gheață și apucându-l cu gheara de talpa piciorului, au rămas lipsa aceea la picior.

Și de atunci, suindu-se S[ân]t[ul] Ilie la cer cu zapisele, omul a rămas al lui Dumnezeu.

De aceea, zice poporul, când trăsnește, că S[ân]t[ul] Ilie dă cu săgeata în Diavol".

Mușlea–Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 541 (idem).

9

[Contractul cu Diavolul] (Variantă)

Se găsește în ms. rom. 3422, ff. 435ᵛ–437ᵛ. Ref. inv. M. Ionescu. Legenda a fost „povestită de locuitorii bătrâni de câte

60, 70 şi 80 ani, anume: Gheorghe Tiţa, Mitru Pătru Cornea, Dumitru Sanda şi Ilie Ion Preda, toţi din comuna Săcuiu", pls. Amaradia–Ocolu, jud. Dolj. Nu se precizează data culegerii sau expedierii. Răspuns la într. 150. Notaţiile ref.: „Despre Dracul, poporul crede şi descrie următoarele: crede că Dracul există pe faţa pământului şi că a existat de la începutul lumei, de când a amăgit pe strămoşii noştri Adam şi Eva, de au căzut în greşală, mâncând din pomul oprit. În timpul de faţă, Dracul face lucruri netrebnice foarte des. Să face câine, ogar, pisică, urs, ied etc. şi când întâmpină pe câte un călător, mai cu seamă până a nu cânta cocoşul, 'l bântuie, 'l chinuieşte, 'l doboară în canun şi moarte, cum zice proverbul că «a călcat in urmă rea», adică a călcat în urma răului (Dracului).

Când nasc femeile, el umblă să zmintească naşterea. De câte ori nu şi–a băgat Dracul coada a se împreuna omul cu femeia sărbătoarea, şi concepţiunile naşterii lor au fost tot drăceşti, sau că s–au născut copii schilozi, sau jumătate câine şi jumătate om şi cu coadă tot ca câinii etc. – lucru ce se vede foarte des şi azi.

Iacă ce mai istoriseşte poporul despre Necuratul sau Dracul." Se dă textul reprodus. „În rezumat, poporul consideră pe Diavolul că are putere de la Dumnezeu a face multe arătări drăceşti, după păcatele lumii. De la început i s–a dat putere asupra păcătoşilor. Îndată ce omul să abate din calea faptelor bune, Diavolul devine stăpân pe dânsul."

Variante:

Elemente interesante, în conturarea artistică a motivului contractului cu Diavolul, aduce textul din ms. rom. 3421, ff. 123^{v}–124^{r} (trimis din com. Finta, pls. Ialomiţa, jud., Dâmboviţa): „Se povesteşte de popor că la inceputu lumi[i], Dumnezeu a făcut contract cu Dracu în coprinderea că Dumnezeu să stăpânească pe om cât va fi viu, iar, după ce moare, să–l stăpânească Dracu.

Dumnezeu văzând că Dracu chinuieşte sufletile oamenilor foarte cumplit şi, neavând ce face, fiind contract la mijloc, a trimes pe Sfântu Petre să slujească la Dracu un an de zile şi i–a zis că, când i va veni bine, să întrebe pe Dracu prin ce mijloc se poate dărâma un contract.

Şi, când l–a întrebat Sfântu Petru, ca răspuns a priimit o palmă de la Dracu. Şi a spus aceasta lui Dumnezeu, iar Dumnezeu l–a trimes să mai slujească un an şi tot să–l mai întrebe.

A slujit. Şi pe la sfârşitul anului, când l-a întrebat, a priimit acelaşi răspuns ca întâi.

Apoi a fost trimes de Dumnezeu şi al' treilea. Când, iarăşi, l-a întrebat pe Dracu şi după ce i-a dat o palmă, i-a spus că numai fiú poate dărâma un contract.

Sfântu Petru a spus aceasta lui Dumnezeu şi Dumnezeu a trimis pe arhanghelu Gavril la S[ânta] Fecioară Maria cu o floare să i-o dea. Şi S[ânta] Maria, mirosind-o, a rămas însărcinată şi a născut pe Domnu Hristos, fiú, care a rupt contractu şi a scăpat lumea din mâna Dracului.

Şi, de atunci, S[ântu] Petru este însărcinat cu cheile raiului".

Alte variante sunt structurate doar pe nucleul răpirii propriu-zise a contractului. Cităm textul cules de inv. C. Alesandrescu din com. Reviga, pls. şi jud. Ialomiţa (ms. rom. 3424, ff. 457ᵛ–458ᵛ):

„Poporul povesteşte despre Dracul că a avut slugă pe Sfântu Petru şi îl însărcinase a umbla cu zapisile.

Într-una din zile, fiind tare cald, Dracu s-a dus cu Sfântu Petru la o apă ca să se scalde. Şi, după ce a intrat Dracul în apă, Dumnezeu a îngheţat apa. Atunci, Sfântu Petru s-a urcat cu zapisile în cer. Pe urmă, Dracul, voind să iasă din apă, n-a putut de gheaţă. În urmă, a mers Dracul la toţi peştii de i-a întrebat unde e gheaţa mai slabă ca să poată ieşi afară, dar nici unul nu i-a spus. Pe urmă, a mers şi la ştiucă de a întrebat. Şi ştiuca i-a spus să se ducă la stuf, că acolo gheaţa e mai slabă.

Dracul aşa a făcut că a ieşit şi, negăsind pe Sfântu Petru, s-a urcat după el la cer. Când Sfântu Petru intra în cer, atunci şi Dracul a sosit şi l-a apucat de scobitura picioarelor. Atunci Sfântu Petru a zis:

— Săi, Doamne, că m-a sluţit Dracul!

Iară Dumnezeu i-a răspuns lui Petru:

— Nu te teme, Petre, că toată lumea are să fie ca tine!

Şi din acel ceas, toţi ne vedem scobiţi la picioare."

În sfârşit, reproducem varianta istorisită de inv. Gheorghe Popescu din com. Broştenii-Noi, pls. Câmp, jud. Ialomiţa, (ms. rom. 3424, f. 55ᵛ).

„Despre Sfântul Petru [se] povesteşte că a umblat cu Dumnezeu pe pământ şi că Dumnezeu l-a pus pe Sfântul Petre să fure contractul ce-l dăduse Dumnezeu Diavolului, când a căzut Adam în păcat, ca să fie stăpân pe oameni dupe moarte.

Sătenii cred că Sfântul Petru s-a băgat slugă la Diavol, în acest scop. Şi a plecat cu dânsul la mare, ca să se scalde. S-a băgat Diavolul în mare, s-a dat afund şi Sfântul Petru a rămas pe mal. Atunci, Dumnezeu a dat un îngheţ grozav de a îngheţat marea până la fund.

Sfântul Petru caută prin hainele Diavolului şi luând contractul a zburat către cer. Dar Diavolul, simţind că i l-au furat, s-a luat dupe Sfântul Petru şi, când era să se urce în cer, Diavolul îl apucă de laba piciorului şi rămâne cu o bucăţică de carne în mână.

D-atunci, [se] crede că e secul piciorului la om".

Muşlea-Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 541 (idem).

10

[Legenda căderii stelelor]

Se găseşte în ms. rom. 3433, f. 486^{v}. Ref. înv. Grigore Mastecanu. Textul a fost cules „din gura poporului" din com. Rădeşti, pls. Simila, jud. Tutova şi expediat lui B. P. H. la 6 mai 1885.

Muşlea-Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 542 (*Dracul se opune ca Dumnezeu să piardă omenirea*).

11

[Drumul robilor]

Se păstrează în ms. rom. 3422, ff. 341^{r}-342^{r}. Ref. înv. D. Constantinescu. Textul a fost notat în com. Negoieşti, pls. Amaradia, jud. Dolj şi a fost expediat lui B. P. H. la 10 apr. 1885. Răspuns la intr. nr. 140.

Muşlea-Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 542 (*Calea lactee*).

12

Troianul (Drumul Robilor)

Se află în ms. rom. 3432. ff. 108^{v} – 109^{v}. Ref. înv. Ioan Stănescu. Textul a fost cules în 1885 din com. Odaia, pls. Călmăţui, jud. Teleorman. Notaţiile ref.: „Partea cea albicioasă a cerului de noaptea se numeşte p-aici *troian*, despre care se povesteşte următoarele". Urmează legenda reprodusă.

Muşlea-Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 542 (*Calea lactee*).

13

Constelaţia Toiegelor

Se găseşte în ms. rom. 3436, f. 157^{v}. Ref. înv. Sofroniu Liuba. Textul a fost inregistrat în loc. Maidan, Cercul Oraviţei, comit. Caraş-Severin şi expediat lui B. P. H. la 16 ian. 1885. Răspuns la într. 139–140.

Muşlea-Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 542 (idem).

14

[Soarele şi Luna]

Se păstrează în ms. rom. 3432, f. 9^{v}. Ref. înv. I. Panaitescu. Textul provine din com. Bălţaţi, pls. Târgul, jud. Teleorman. A fost trimis lui B. P. H. la 30 apr. 1885. Răspuns la într. nr. 145. Povestire în proză cu câteva reminiscenţe în versuri, a baladei *Soarele şi Luna*.

Muşlea-Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 542 (idem).

15

[Cain şi Avel pe Lună]

Se află în ms. rom. 3420, f. 236^{v}. Ref. înv. C. Melinte. Textul a fost cules din com. Găneşti, pls. Horincea, jud. Covurlui şi expediat lui B. P. H. la 30 mai 1885. Expl. ref.: „Aceasta o povestesc bătrânii, însă tinerimea numai despre Cain şi Avel cred după cum se spune în *Testamentul Vechi*. Iară despre vârcolaci cred ca şi bătrânii. Şi de Cain şi Abel cred că sunt în lună, dar ei nu povestesc nimic".

Muşlea-Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 545 (*Cain şi Avel*).

16

[Serilă (Murgilă), Mezilă şi Zorilă]

Se găseşte în ms. rom. 3436, ff. 271^{v}–272^{r}. Ref. presbit[er] or. – rom. Mihaiu Juica. Textul provine din loc. Središtea-Mică (lângă Vârşeţ), Comit. Timişului. Data expedierii: 17 dec. 1884. Răspuns la într. nr. 178.

Muşlea-Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 542 (idem).

17
[Originea Ielelor]

Se păstrează în ms. rom. 3424, ff. 280^{v}–281^{r}. Ref. înv. Theodor Theodorescu. Textul a fost notat în com. Lupşeanu, pls. Borcea, jud. Ialomiţa şi expediat lui B. P. H. la 10 dec. 1884. Răspuns la intr. nr. 152 – explicaţie suplimentară la descântecul *De Iele.*

Muşlea–Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 543 (*Ielele provin din 3 fete orfane*).

18
[Ielele provin din servitoarele lui Alexandru Macedon]

Se află în ms. rom. 3427, ff. 272^{v}–273^{v}. Ref. înv. I. Iorgulescu. Textul a fost cules din com. Hârtieşti, pl. Râurile–Argişel, jud. Muscel. Răspuns la intr. nr. 152.

Muşlea–Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 543 (*Ielele servitoarele lui Alexandru Macedon*).

19
[Dochia]

Se găseşte în ms. rom. 3423, ff. 233^{v}–234^{r}. Ref. pr. Georgiu Chârstoiu. Textul a fost expediat la 14 febr. 1885 din com. Părâu, plaiul Vulcan, jud. Gorj. Expl. ref. „Despre Drăgaică, zic astfel". Se dă legenda reprodusă.

Variante:

În varianta din ms. 3435, f. 164^{v}, culeasă de Romul Simu şi Nicolau Grancea, din localitatea Orlat, Sibiu, prefacerea Babei Dochia în stană de piatră e întrevăzută ca o pedeapsă pentru blasfemia rostită la adresa lunilor februarie şi martie: „În întâi martie a ieşit baba Dochia cu caprele la munte. Şi întrebând–o oamenii că de ce iasă, pentru că e vreme de iarnă, ea a răspuns:

— Voi pune pre Făurari
În găurari,
Şi pre Mărţişor –
În curişor.

Dumnezeu a făcut–o, cu capre cu tot, stan de piatră. Atunci se începu Babele."

Muşlea–Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 544 (idem).

[Sfântu Ilie devine stăpânul fulgerului şi al trăsnetului şi capătă putere asupra dracilor]

Numeroasele legende cu caracter pronunţat cosmogonic şi etiologic avându-l ca protagonist pe Sfântul Ilie se grupează în trei mari tipuri: tipul I (text de bază: [*Dracul îl face pe Sfântu Ilie să-şi ucidă femeia şi părinţii*], în care elementele esenţiale le constituie ispăşirea păcatului de către Sfântu Ilie şi răpirea cheii iadului de la diavol – tip contaminat, evident, cu legendele despre contractul cu Diavolul); tipul II (text de bază: [*Mahrama fermecată*], cu numeroase infuziuni din sfera basmului fantastic, element fundamental distinctiv: marama vrăjită, prin care descoperă că şi-a ucis proprii părinţi); tipul III (texte de bază: [*Sfântu Ilie îşi omoară părinţii* şi [*Sfântu Ilie îşi omoară soţia şi feciorul*], ce narează succint, fără intervenţia elementului fantastic sau miraculos, despre modul în care Ilie a fost dus în ispită de Diavol şi despre felul în care a căpătat de la Dumnezeu putere asupra dracilor. Tipul are o pronunţată alură de basm nuvelistic.

Sunt reunite în cadrul legendelor despre Sfântul Ilie credinţele populare despre originea şi semnificaţia unor fenomene naturale de mare spectaculozitate precum fulgerul şi trăsnetul. Probabil că legenda Sfântului Ilie a încorporat în substanţa ei straturi foarte vechi de credinţe. Ni se pare cu totul semnificativ că nu divinitatea supremă deţine în mitologia noastră puterea asupra fulgerului şi trăsnetului, ci o zeitate minoră, ce are la origine o fiinţă umană. Sugestive pentru arhaitatea divinităţii înlocuită de Sfântu Ilie în cadrul legendelor în discuţie sunt însăşi infirmităţile sfântului. „Poporul de aici – se spune de pildă, în comentariul ref. din com. Găurile, pls. Vrancea, jud. Putna (ms. rom. 3429, f. 447^v) – povesteşte despre Sfântul Ilie că ar fi sfânt însărcinat de Dumnezeu cu purtarea ploilor şi că ar fi ciung de o mână şi şchiop de un chicior din cauză că a tunat odată de demult foarte tare că era să cadă cerul pe pământ şi de atunci i-a luat acea mână şi piciorul."

20
[Dracul îl face pe Sfântul Ilie să-şi ucidă femeia şi părinţii]

Trimiterile de la nr. 4, ms. rom. 3428, ff. 218^{v}–219^{v}. Expl. ref.: „Aceasta este povestea lui Ilie, povestită de popor".

Variante:

În varianta din Mărgineni (Făgăraş) (ms. rom. 3435, f. 144^{r} – 144^{v}), accentul e pus pe insistenţa şi inscusinţa Diavolului în a-l păcăli pe Sfântul Ilie – pentru ca dorinţa sa de ispăşire să apară şi mai pregnantă: „Despre s[fântul] Elia ar fi fost ascultat (?) şi dus la miliţie pre mai mult timp, însă era căsătorit. Pre când 'l concediase-i ieşi boala-Dracului înainte şi-i spuse că muierea sa are împreunări carnale cu alţii.

Din întâmplare, tocmai în timpul acesta, mama şi tatăl său nemaiputând de dorul lui Elia, s-au culcat în patul lui. Şi când a sosit acasă, fără a mai întreba că cine este, i-a ucis cu sabia pre ambii părinţi.

Văzându-se înşelat, a alergat numaidecât la un călugăr pustnic şi mărturisi fapta, care, spre penitenţă-i dădu un tăciune de măr, spunând să mi-l plante[ze] în cutare munte şi să-i care apă cu gura, până va înflori.

Însă, nu mult după aceea, Satana, în formă de călugărul, se duse şi a doua oară, căci îi ieşi cu două bote de apă înainte şi-i zise:

— Elia, ce te tot necăjeşti cu gura? Iată aci vasele acestea mai mari! Duci apa mai cu spor! Şi aşa merele-s aproape de coacere.

Dar el abia apucă a turna una şi întreg mărul se făcu tăciune ca mai înainte.

Văzându-se a doua oară păcălit, se duse din nou la pustnic şi a descoperit ce i s-a întâmplat.

Acesta 'i dădu să-şi repeteze canonul prim.

Astfel, cără s[fântul] Elia apă tăciunelui până a înflorit şi fructificat a doua oară şi toate fructele a căzut afară de două, pre care pustnicul i le-a tălmăcit că sunt ambii lui părinţi.

Mântuindu-se el de păcate, D[umne]zeu i-a dat o căruţă, un bici şi o păreche de cai de foc şi l-a ridicat în atmosferă, prin nori, dându-i putere de a trăsni după cel ce l-a înşelat a omorî părinţii lui."

O arhaică şi interesantă variantă aflăm în ms. rom. 3436, ff. 162^v–163^r, culeasă de Sofroniu Linba, din Maidan, cercul Oraviţei): „Odată Dracul, carele totdeauna face «znoabe» între oameni, întâlnind pre S[fântul] Ilie, pre când era om ca noi, i–au zis:

— Ei, Ilio, să ştii tu că un om e culcat cu muierea ta în pat, nu ai şidea aici, ci te–ai duce să–l prinzi.

S[fântul] Ilie, iute la nărav şi fire ca şi astăzi, îndată au grăbit acasă şi–au omorât pre cei culcaţi, pre amândoi cu cuţitul.

La ziuă, văzând că cei morţi sunt tatăl şi muma sa, aşa s–au năcăjit, cât «au luat lumea în cap», pribegind prin pustietăţi şi codri, rugând neîntrerupt pre D[umne]zeu să–l ierte de păcatul ce au făcut.

După şapte ani, şezând pre un buciume de lemn uscat, în vârvul unui munte, plângând, rugându–se, când au rădicat capul în sus, á văzut că stă înaintea lui «o cruce de voinic», cu aripi. Era un înger trimis de D[umne]zeu. Acesta:

— Ilio, în taină (în zădar) te tângui şi plângi, căci păcatul tău nu ţi se va ierta până nu va lăstări lăstari din putrăgaiul pre care şezi tu, la care vei avea să aduci apă de sub poalele muntelui acestuia, cu gura şi pumnul, venind de acolo în genunche şi coate până aici a vărsa apa pre acest buciume.

Aceasta zicând, au pieritu–i îngerul dinainte.

S[fântul] Ilie au început din ziua aceea a aduce îngenunchind apă la buciume spre a–l uda.

Şapte ani au tras apa la acel buciume fără rezultatul dorit. Într–o zi, când mai era să deznădăjduiască aducând apă, când s–au aplecat să ude buciumul, au văzut că acela au lăstărit. Şi rădicându–să în sus să mulţămească lui D[umne]zeu, iaca–i stă îngerul iar în faţă, zicându–i:

— Ilio, păcatul tău ţi s–au iertat. Cere de la D[umne]zeu ce voieşti, aceia ţi se va împlini!

S[fântul] Ilie au ştiut că cel ce l–au făcut să omoare pre tatăl şi mama sa au fost Dracul. De aceea au cerut de la D[umne]zeu ca să–i deie putere să omoare dracii. Şi D[umne]zeu l–au luat în căruţa de foc în ceruri şi i–au dat trăsnetul ca să trăsnească dracii.

S[fântul] Ilie umblă după draci să trăsnească. Dracii se pitulă

(ascund) sub pomi, arbori, streşini, ba chiar oameni şi animale. D–acea se intâmplă de trăsneşte S[fântul] Ilie şi oameni etc.

Apoi el, cum am zis mai înainte, e iute la fire. Cum vede vrun drac, trage cu săgeata in el, nu caută că de multe ori omoară şi oameni etc.

Ei, dar el, iar, are drept că se teme ca nu cumva să–i scape dracul ce l–au văzut etc."

În varianta din ms. rom. 3429, ff. 19^v – 20^r (com Brebu, plaiul şi jud. Prahova, ref. pr. Gheorghe Brebu), Sfântul Ilie e vânător. Episodul ispăşirii păcatului lipseşte. Fără vreo motivaţie, omul pământean, încărcat de mari păcate, e înălţat la cer şi i se dă putere discreţionară asupra diavolilor. Poate că avem de a face aici cu o variantă mai apropiată de sensurile primare ale divinităţii păgâne asimilată de Sfântul Ilie. S–ar putea ca episodul ispăşirii să fi fost adăugat ulterior, spre a se justifica ridicarea la rang de sfânt a unui pământean obişnuit, care nu–şi trădase până atunci în nici un fel calităţile divine.

„Despre Sf[ântul] Ilie povesteşte astfel – că el a fost un vânător şi ducându–se la vânătoare prin pădure, s–au intâlnit cu Dracu în formă de om in timpul serí, fiindcă noaptea voia a o petrece prin pădure.

Dracul, intâlnindu–l, ii zice:

— Bună seara, vere Ilie, tu stai aicea, pe lângă foc şi nevasta ta doarme cu ibovnicul!

Ilie, auzind acestea, pleacă tot în acea noapte acasă, găseşte pe nevasta dormind lângă tatăl ei. El crezând pe Ucigă–l Crucea cum că este amantul ei, a scos sabia, tăindu–i pe amândoi.

În urmă, vede că a fost inşelat de Diavol, deoarece omorâse pe socrul său în locul amantului.

După aceasta, Ilie, văzând că a făcut omoru, şi temându–se de judecată, luându–şi cojocul, a plecat în pădure. Ajuns aci, a aşternut cojocu, rugându–se ca D[umne]zeu să–i dea putere asupra Diavolului spre a–şi răzbuna căci l–au înşelat.

Atunci, D[umne]zeu l–a rădicat la cer, dându–i putere asupra lor. El a omorât cu trăsnetul toţi drací, rămânând numai un bărbat cu o femeie.

Aceştia, speriaţi, a făcut jalbă la D[umne]zeu zicând să–i scape de trăsnetele lui Ilie căci:

— Omorându–ne şi pe noi, nimeni nu se mai închină ţie.

Căci noi, ducându-ne şi făcând diferite buclucuri oamenilor, aceia îndată se inchină ţie.

D[umne]zeu ascultându-i, i-au luat lui Ilie mâna dreaptă şi piciorul drept. Şi acuma, când trăsneşte, nu ii nimereşte. Şi ei mereu se inmulţesc şi pe oameni necăjesc.

Oameni zice că s-a înălţat la cer cu căruţa trasă de 4 cai. Şi când are chef, pleacă în plimbare cu căruţa prin nori. Când trăsneşte din bici, zice că tună. Iar când fulgeră, zice că lasă cai scântei din potcoave."

Timid, ideea ispăşirii păcatului este implicată şi în varianta din ms. rom. 3418, f. 159^{r}–159^{v} (trimisă din com. Ceacâru, pls. Bălţii, jud. Brăila), text omis de Muşlea şi Bârlea: „Sfântu Ilie, fiind însurat, din indemnul Diavolului, şi-a omorât nevasta şi un copil sau doi. Atunci, el s-a depărtat a trăi într-o baltă, de unde se înlesnea de trecea peste o apă pe mai mulţi.

Astfel, odată, pe când mesteca mămăliga, aude că strigă cineva a-l trece. Şi, ducându-se, nu vede pe nimeni. Făcându-se aceasta de 3 ori, înţelege Sfântu Ilie că aceasta ar fi o ispită diavolească.

Începe a se ruga lui Dumnezeu să dea pe Diavol sub mâna lui. D[umne]zeu, auzindu-i ruga, îl orândui a-l urmări cu săgeata, în timpul ploii. Şi de aci, Sf[ântu] Ilie, cu mare necaz, fiind într-o căruţă cu cai de foc, începe a-l urmări. Şi atât tuna, că se stârpeau femeile de groază. Atunci, D[umne]zeu îi luă o parte din trup lui Sf[ântul] Ilie ca să duruie mai încet, însă tot urmărind pe Diavol în veci".

A.–Th., 756.

Muşlea–Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 537 (*Basme-legende. Sf. Ilie ispăşeşte omorul părinţilor şi soţiei*).

21
[Mahrama fermecată]

Se află în ms. rom. 3431, ff. 462^{v}–463^{v}. Ref. inv. Ioan Ionescu. Textul a fost cules din com. Puţeni, pls. Bârlad, jud. Tecuci şi i s-a expediat lui B. P. H. la 11 apr. 1885.

Muşlea–Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 546 (*Sf. Ilie îşi omoară părinţii*).

22

[Sântul Ilie îşi omoară părinţii]

Se găseşte in ms. rom. 3421, ff. 298^r–299^v. Ref. inv. A. Iliescu. Textul a fost notat în com. Sărdanu, pls. Bolintin, jud. Dâmboviţa şi expediat lui B. P. H. la 6 oct. 1885. Răspuns la intr. nr. 169.

Variante:

În genere, toate textele tipului de faţă narează mai mult sau mai puţin la fel modul în care Ilie îşi ucide părinţii. Aproape fiecare, însă, aduce în plus şi elemente originale.

Aşa, de pildă, în varianta din ms. rom. 3421, f. 76^v (com. Bogaţi, pls. şi jud. Dâmboviţa) se vorbeşte despre un bal al diavolilor, la care Ilie ucide dracii împotriva voinţei divine: „Poporul povesteşte că, odată, diavolí au făcut un bal mare şi au chemat şi pe D[umne]zeu. Sf[ântul] Ilie s–a rugat de D[umne]zeu să–l ia şi pe el. D[umne]zeu nu a voit, zicând că este om rău şi omoară pe diavoli. În fine, el, rugându–se, a promis că nu–i va omori.

Mergând acolo şi Sf[ântul] Ilie, văzând pe diavoli strânşi, s–a rugat de D[umne]zeu să–i dea voie să–i omoare. D[umne]zeu nu a voit. Atunci, Sf[ântul] Ilie, fără voie, a plesnit o dată din bici şi i–a omorât, rămâind numai unul şchiop.

Apoi, plesnind mereu din bici, din cauza trosnelei celei tari se stârpea: femei, vite etc. Maica D[omnu]lui l–a blestemat şi [i] s–a uscat mâna dreaptă. Şi de atunci plesneşte cu stânga.

El, se zice, că se află în cer şi acolo se plimbă într–o căruţă cu patru cai, plesnind din bici, în timpul ploii, ca să fugă diavolii. Şi când tună, zice că Sf[ântul] Ilie trăsneşte din bici".

În varianta din ms. rom. 3431, ff. 159^v – 160^r (com Găiceana, pls. Berheci, jud. Tecuci), ridicarea Sfântului Ilie la cer e întrevăzută ca o pedeapsă pentru sfânt şi ca o modalitate de a–i apăra pe oameni de trăsnetele sale: „Şi dându–i Dumnezeu putere, după a sa rugăciune, el a început a trăsni asupra tuturor dracilor în oricare parte se aflau ei, încât se făcea rău şi omenirii, cu trăsnetele pe pământ. Din care pricină, Dumnezeu l–a ridicat la ceri, în un car de foc şi caii tot de foc.

Şi astăzi, când se aude tunând în ceri, [se] povesteşte că trăsneşte încă pe diavoli. Şi uneori se îndreaptă cu trăsnetele chiar pre pământ şi atunci e cauza că diavolii fug din ceri pre pământ şi elu–i urmăreşte".

Sugestivă, în aceeaşi variantă, e dantelăria prin care poporul încearcă să înfăţişeze castitatea soţiei lui Ilie: „Poporul din Găiceana povesteşte despre Sânt Ilie precum că el era jos pre pământ şi s–a întâmplat că Diavolul (Necuratul) în chip de om, întâlnindu–l pe drumu ce se ducea acasă, i–a spus că femeia lui este în casă (în adulteri) cu un om oarecare, pe când, în realitate, era dormind, la el acasă, tatăl său, din întâmplare în acel timp. Spuindu–i şi altele încă (minciuni), l–a înfuriat. Şi el, mergând acasă, a găsit pre părintele său dormind în un pat deosebit şi femeia lui pe altul asemenea, singuri fiecare (fără însă a şti că–i el). Şi Diavolul ţinându–se de el, l–a înfuriat, şi Sânt Ilie, fără a mai cerceta, a ucis la moment, atât pe femeia sa, cât şi pre părintèle său".

Foarte plastică e prezentarea ascensiunii lui Ilie la cer, ca şi sugerarea puterii trăsnetelor sale, în varianta din ms. rom. 3422, f. 138[r] (com. Coţofeni–din–Dos, pls. Jiul–de–Sus, jud. Gorj): „Despre Sfântu Ilie, săteni povestesc că Dracu l–a făcut de au tăiat pe părinţi şi el s–a dus de a spus lui D[umne]zeu. Şi D[umne]zeu i–a zis să facă focu cu 9 cară de lemne şi să saie in el. Şi a şi făcut.

Atunci el s–a suit la ceri cu cai cu tot, fiindcă să pusese în căruţă. Şi D[umne]zeu l–a întrebat că ce slujbă cere. El a cerut să fii mai mare peste draci.

Şi când a început să bubuie şi să deie cu suliţa, i–a sărit perina de sub cur Maicăi Precesti. Şi atunci l–a blestemat să [i] să usuce dreapta, să–i rămâie stânga, cu care acuma dă cu suliţa după draci".

Imaginea deranjării Maicii Domnului, prezentată într–o manieră umorescă reapare în varianta din ms. rom. 3427, f. 77[r] (Com. Prunişor, pls. Ocolul, jud. Mehedinţi): „Poporul spune că S[fântul] Ilie a fost, odată, de mult, în armată. Şi când a venit pe acasă, i–a ieşit Dracu înainte şi i–a spus că nevasta lui doarme cu un ibovnic în pat. Însă, ea a fost culcată aproape de tatăl lui afară. Şi el, crezând că este altul, i–au împuşcat pe amândoi.

Pe urmă, văzând că a fost înşelat de Dracu, s–a dus la D[umne]zeu şi a cerut ca să–l facă mai mare peste toţi dr[acii].

Şi făcându–i în voie, a început să–i trăsnească aşea de tare, încât s–au fost stârpind toate dobitoacele. Şi Maica Domnului a căzut de pe scaun şi l–a blestemat să i se usuce mâna dreaptă.

Şi acum, dă numai cu cea stângă".

Elemente amalgamate din toate tipurile naraţiunilor mitologice despre Sfântul Ilie se regăsesc în varianta din com. Zăvoieni, pls. Otăsău, jud. Vâlcea, culeasă de pr. Demetru Nissipescu, la 6. II. 1885 (ms. rom. 3434, f. 57[r]):

„Poporul d-aici, în privinţa Sf[ântului] Ilie are mai multe credinţe şi povesteşte, oamenii cred, că Sf[ântul] Ilie fulgeră, bubuie şi trăsneşte, când, în timp de ploi grele, iuţi, văd electricitatea în nori. Ei cred că, când trăsneşte electricitatea vreun arbore, zic că a fost Dracu în acel arbore şi că Sf[ântul] Ilie, dând să trăsnească pe Dracu, a trăsnit şi arborele.

Poporul povesteşte că, odată, a strâns Dumnezeu dracii toţi şi vorbea cu ei într-un timp frumos. Începând a se înnora, dracii ziseră:

— Doamne, să nu pui pe Ilie să ne omoare pe toţi, căci nu să mai închină lumea ţie dacă ne va omorî.

Vorbind cu ei, îndată a început Sf[ântul] Ilie să trăsnească şi cei mai mulţi draci au rămas morţi, iar ceilalţi au fugit.

Ei zic că, când a trăsnit Sfântu Ilie, s-au mişcat şi scaunul dumnezeirei. Atunci Dumnezeu a zis:

— O, Ilie, tare ai dat, usca-ţi-s-ar mâna a dreaptă!

Ei zic că Sf[ântul] Ilie are numai stânga bună, iar dreapta e uscată şi că, când trăsneşte, dă cu stânga.

Dacă le spun eu că Sf[ântul] Ilie nu e în nori, ci electricitate, ei nu mă cred, ba încă ne fac eretici, mai ales popii bătrâni ne declară înaintea poporului şi zic:

— N-ascultaţi, tată, de ăştia, că sunt eretici. Poporul, atunci, să împarte, unii ne ascultă, alţii ne dispreţuiesc."

Infirmitatea Sfântului Ilie e pusă şi în varianta din Cugir, culeasă de înv. dirig. Teodor Crişan (ms. rom. 3435, ff. 320[v]–321[r]) tot pe seama pedepsei dumnezeieşti: „Dumnezeu l-a întrebat că, ce cere de la el. El au cerut fulgerul şi trăsnetul. D[umne]zeu i le-au dat, dară au zis către el că să nu dea tare cu ele. El, însă, când au dat întâi, aşa au dat de tare, încât au tremurat şi scaunul sub D[umne]zeu. D[umne]zeu, atunci, au zis:

— O, săca-ţi-ar mâna, Ilie!

Şi de atunci este sacă mâna dreaptă lu S[fântul] Ilie."

În varianta rezumativă din Chilia, jud. Olt (ms. rom. 3429, ff. 19[v] – 20[r]) se insistă, de asemenea, pe pedepsirea sfântului Ilie de către Dumnezeu, reliefând astfel, una din direcţiile esenţiale ale naraţiunilor de această structură: încercarea de explicare a infirmităţii sfântului în viziunea populară: „Dar pentru

că a dat aşa de tare pentru prima oară, încât s-au comis cele mai mari nenorociri, D[umne]zeu i-a luat mâna dreaptă – şi acum trăsneşte numai cu stânga."

Muşlea-Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 546 (idem).

23

[Sfântul Ilie îşi omoară soţia şi feciorul]

Se păstrează în ms. rom. 3433, ff. 252ʳ–253ʳ. Ref. înv. Ioan P. Corciovă. Textul a fost notat în com. Docani, pls. Târgu, jud. Tutova şi expediat lui B. P. H. la 6 mai 1885. Răspuns la intr. nr. 169.

Muşlea-Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 546 (*Sf. Ilie îşi omoară părinţii*).

24

[Sfântul Ilie pedepsit]

Se păstrează în ms. rom. 3424, f. 288ʳ. Ref. înv. Theodor Theodorescu, com. Lupşeanu, pls. Borcei, jud. Ialomiţa. Răspuns la intr. nr. 169. Textul a fost expediat lui B. P. Hasdeu la 10 dec. 1884. Expl. referentului: „Despre Sântul Ilie se zice p-aici că umblă cu căruţa cu caii pre cer şi hodorogirea căruţei este tunetul care se aude; că are un arc cu săgeţi de foc, cu care săgeată pre draci, asupra cărora are o ură neîmpăcată; că dracii, îngroziţi de săgeţile lui Sântu Ilie, se ascund pre după oameni şi animale şi, atunci, se întâmplă de trăsneşte şi pre acei oameni şi animale, după cari se ascund dracii. De aceea, de câte ori fulgeră, oamenii, p-aici, se închină ca să fugă dracii după lângă ei, ca să nu fie trăsniţi împreună cu dracii, cari vin pre lângă ei, de frica lui Sântu Ilie". Urmează textul reprodus. Explicaţii finale: „Săgeţile de foc ale lui Sântu Ilie, se zice p-aici, că sunt fulgerile acelea îngrozitoare, iar nu altceva."

Sfântul Petru – stăpânul lupilor

Numărul însemnat de texte (din răspunsurile la chestionarele lui B. P. Hasdeu) privitoare la tutelarea de către Sfântul Petru a lupilor constituie o mărturie indubitabilă a faptului că în

persoana Chelarului Raiului, creştinismul a asimilat o mai veche divinitate păgână de cea mai mare importanţă.

Atributele generale – ce lasă să se întrevadă preluarea funcţionalităţii unei figuri uraniene mai vechi – sunt explicitate pe larg, intr–un registru narativ etiologic concret, pastoral, de către înv. Theodor Theodorescu în răspunsul trimis la 10 dec. 1884, din loc. Lupşeanu, pls. Borcei, jud. Ialomiţa (ms. rom. 3424, ff. 249^v – 250^r):

„Sfântu Petru are daru de la D[umne]zeu de a fi stăpân peste lupchi. Aşa, lupchilor, când le vine luna de mâncat carne –, căci şi ei mănâncă învrâsţat, adică o lună carne şi una humă de pământ – atunci se adună mai mulţi la un loc şi încep a urla. Sf[ântu] Petru–i aude şi, îmbrăcat în haine albe, se pogoară din ceriu în mijlocul lor. Iară ei incep a se gudura pe dânsul, care numaidecât 'i trimete pe unul la cutare om să ia, d[e] e[xemplu] boul; pe altul aiure să ia un porc şi altele. Şi aşa lupii nu fac nici o stricăciune în lume fără voia lui Sf[ântul] Petru."

Detalii interesante asupra atributelor Sfântului Petru ca stăpân al lupilor se regăsesc în textul din com. Găurile, pls. Vrancea jud. Putna:

„Poporul de aici povesteşte despre Sfântul Chetru astfel că el este însărcinat de Dumnezeu pentru îngrijirea doghitoacelor şi hiarilor sălbatice, venind în toate nopţile pe la hiecare doghitoc şi–l întreabă dacă stăpânul ei 'i dă indeajuns hrană şi la vreme. Şi ceea ghită–i răspunde: ori că–i dă, ori că nu–i dă. Şi Sfântu Chetru, dacă ghita nu–i mulţămită, atunci i–o ia, adică moare.

Aseminea şi la lupki–şi le dă voie o lună să mănânce numai pământ, o lună numai rădăcini, o lună numai ghite, precum: oi, cai, ghiţăi şi o lună numai oameni. Şi aşa în fiecare lună câte unu din lucruri sau fiinţi, după cele 12 luni ale anului.

Şi că Sfântu Chetru este însărcinat cu purtarea cheilor de la uşa raiului.

Şi că Sfântul Chetru în noaptea sfântului Andrei cică s–adună toţi lupkii la un loc asteptând venirea lui Sf[ântul] Chetru. Urlând 'l cheamă. Şi venind el, 'i orânduieşte pe fiecare astfel:

— Tu, du–te la cutare şi mănâncă oaia lui Gheorghie; tu, du–te şi mânâncă porcu cutăruia; tu, du–te şi mânâncă pe omu, fumeia, copilu, copchila cutăruia!

Şi aşa-i orânduieşte pe fiecare in acea seară.

Şi că ghita care este orânduită să o mănânce el (lupul) în acea noapte este însemnată în frunte cu puţână roşaţă sau sânge. Şi el, atunci, se duce la ea, măcar să hie intr-o sută de ghite.

După aceea se duce fiecare pe la locul lor" (ms. rom. 3429, f. 447^r).

În sfârşit, unele amănunte importante pentru cercetător privitoare la funcţia Sfântului Petru de patron al lupilor pot fi extrase din comentariile înv. P. Theodorescu (com. Şocariciu, pls. Borcea, jud. Ialomiţa:

„În noaptea de Sf[ântul] Petru, lupii încep să urle pe la răspântiile drumului, cerând mâncare de la el. Şi Sf[ântul] Petru ii orânduieşte astfel ca să se ducă pe la târla cutărui sau cutărui om ca să-i mănânce vitele. Şi tot el le porunceşte să mînânce pământ şi să li se încleşteze gura, zgârâind numai pe unele vite, fără a le mânca. Căci aşa le dă poruncă totdeauna când vrea să dea norocu la unii oameni care urmează căile lui.

Odată un om, anume Filip Şchiopul, au fost apucat de un haitic de lupi, în răspântiile unui drum, şi nu l-au putut mânca, căci s-au rugat lui Sf[ântul] Petru şi Sf[ântul] Petru le-au încleştat gurile" (ms. rom. 3424, f. 492^r).

În linii mari, textele trimise de referenţi converg către un unic tip narativ, cu fireştile stufozităţi provocate de întâlnirea cu motive înrudite sau de devierea parţială a obiectivelor naraţiunii.

25

[Ciobanul menit lupului de către Sfântul Petru]

Se păstrează în ms. rom. 3424, f. 287^r–287^v. Textul a fost cules de înv. Theodor Theodorescu, din com. Lupşeanu, pls. Borcei, jud. Ialomiţa şi trimis lui B. P. Hasdeu la 10 dec. 1884. Explicaţiile referentului: „Despre Sântul Petru se povesteşte p-aici că Dumnezeu l-a însărcinat să fie conducătorul lupilor: să le dea hrană şi să le poruncească ce vite să mănânce fiecare din ei".

Muşlea-Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 546 (*Lupii mănâncă numai oamenii sortiţi de Sf. Petru*).

26

[Ciobanul dăruit lupului de către Sfântul Petru] (Variantă)

Se află în ms. rom. 3424, ff. 213^v–215^r. Textul a fost cules de inv. D. Ştefănescu, din com. Grindu, pls. Câmpu, jud. Ialomiţa şi trimis lui B. P. Hasdeu în 1884. Răspuns la întrebarea nr. 168. Explicaţiile referentului: „Poporul de aici povesteşte că Sfântul Petru împarte hrana lupilor şi că el vine pe un cal alb şi îi orânduieşte care pe unde să se ducă, ca să mănânce şi ce anume vită. Şi alte dăţi, zice că le dă nişte seminţe, că astfel le taie foamea şi pot răbda mai multe zile. De aceasta ţine o mică istorioară care este aceasta." Urmează textul reprodus.

Variante:

„Rânduirea" ciobanului către un „lup şchiop" este întrevăzută, în varianta din loc. Cetăţeni din Deal, jud Dâmboviţa (ms. rom. 3427, f. 196^r – 196^v), ca o soluţie limită de apărare a tainei:

„Se zice că un cioban, văzând odată pe Sf[ântul] Petru vinind în urma urlatului lupilor, şi fiind de faţă la rânduiala ce dădea fiecărui lup în parte Sf[ântul] Petru, zărindu-l pe cioban în copacul în care sta ascuns, l-a rânduit şi pe el (ciobanu) unui lup şchiop. Şi a făcut aceasta numai ca ciobanul să nu divulge misterul lupilor.

Lupul rânduit s-a pus la răcădina copacului, aşteptând ca ciobanul să se dea jos.

Ciobanul, nedându-se jos decât după fugirea lupului, noaptea, s-a culcat între mai mulţi confraţi ai săi, legându-şi de picioare clopote ca să audă şi să se deştepte confraţii săi, cându'l va lua lupul.

Lupul, însă, l-a luat pe nesimţite şi l-a mâncat tot.

De aci, poporu-şi imagină că lupii sunt rânduiţi să mănânce anume vite."

În varianta din loc. Boldeşti, pls. Tohani, jud. Buzău (ms. rom. 3419, ff. 21^v – 22^r) pare a fi pedepsită sfidarea ciobanului de a pătrunde misterul nepermis:

„A fost un cioban. El a vorbit cu tovarăşii lui ca să se ducă în noaptea de Sf[ântul] Petru să asculte ce le zice el lupilor.

Aşa că a şi plecat la o cruce, care era în apropiere, lângă care era şi o căpiţă de fân. Îndată ce a ajuns la cruce, s-a suit pe căpiţa cu fân.

După ce a înserat, a început lupii să se strângă şi să urle. Venind şi Sf[ântul] Petru, a început să le ursească la fiecare în parte, până când, în cele din urmă, la un lup şchiop îi zise:

— Tu să mănânci ciobanul care stă pe vârful căpiţei.

Ciobanul auzind ceea ce zisese Sf[ântul] Petru nu se dete jos după căpiţă, până nu se făcu ziua, căci lupul şădea acolea.

Făcându-se ziuă, s-a dus lupul. Atunci, ciobanul s-a dat şi el jos şi s-a dus la soţii săi, cărora povestindu-le aşa cum se intâmplase, toţi strigară într-un glas:

— Tu, noaptea asta, să te culci între noi, să vedem ţi se va întâmpla aşa cum a zis Sf[ântul] Petru?

Dar cu toate asta, ei adormind, veni lupul şi-l mâncară."

Hărăzirea omului de către Sfântul Petru de a fi mâncat de lup acţionează asupra lui asemenea destinului prezis de Ursitoare. Încât, insul respectiv piere, în cele din urmă, dacă nu direct, în mod indirect tot din cauza lupului: „Sf[ântul] Petru zice că umblă şi acum pe pământ cu nişte câini, şi acei câini sunt lupi. Şi ei nu sunt slobozi să mănânce vreun dobitoc până nu le dă voie Sf[ântul] Petre.

Mi s-a spus chiar mie că un om a fost rânduit să îl mănânce lupi. Şi au venit de două şi de 3 ori la el ca să îl mănânce şi nu a putut.

Şi într-o seară, viind acasă, l-au împuşcat [pe lup] alţi oameni şi l-au dus într-o râpă.

Şi peste o săptămână de zile, s-au dus [omul] pe acolo să vază dacă mai este sau au înviat. Şi acolo au găsit numai oasele lupului.

Şi s-au dus cu un ciomag în mână şi îndat' au dat cu acel ciomag într-un os de lup. Iar osul s-a rupt în două, sărind o zburătură de os tocmai în frunte.

Şi atunci au zis:

— Eu de tine era să mor, şi iată-mă că nu scăpai.

Şi s-au dus până acasă şi îndată a murit.

Şi zice că aşa l-a ursat pe el Ursitoarea" (ms. rom. 3429, f. 135ᵛ. Textul provine din com. Râzleţu, pls. Govora, jud. Olt şi a fost cules de pr. D. Bălan).

Muşlea–Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 546. (*Lupii mănâncă numai oamenii sortiţi de Sf. Petru*).

27

[Boii lui Novac]

Se află în ms. rom. 3434, ff. 388^{v}–389^{r}. Ref. pr. S. Bâsicescu. Textul a fost notat în com. Gogoşul, jud. Dolj, fără să se precizeze data.

Muşlea–Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 548 (*Novac*).

28

Fata de uriaş şi primii oameni

Trimiterile de la nr. 13, ms. rom. 3436, f. 190^{r}. Data redactării răspunsului: 25 febr. 1887; data expedierii lui: 20 mart. 1887. Expl. ref.: „*Uriaş* – pentru gigante. Novăceştii au fost neşte urieşi".

Urmează textul reprodus. (Tradiţiune). „Poporul crede că şi acum ar mai trăi uriaşi. Ei sunt ascunşi în peşteri, de frica puştii".

Omisă de Muşlea şi Bârlea.

b. Legende etiologice
1. Regnul vegetal

1

[De ce nu-i cad bradului frunzele şi are cepuri]

Se păstrează in ms. rom. 3435, f. 464^{r}. Ref. inv. dirig. Georgiu Dobrianu (n. în Bucium, comit. Făgăraşului), inv. Sofia Gila (n. în Deva) şi inv. adj. Ioanu Munteanu (n. în Cugir, comit. Hunedoarii). Textul a fost notat în loc. Voila, [comit. Făgăraşului] şi expediat lui B. P. H. la 20 ian. 1885. Răspuns la într. nr. 106. Expl. ref.: „Se mai adauge la punctul 106 şi credinţa poporului despre moară şi adecă [se dă textul reprodus]. Poporul despre moară are şi zicala comparativă: «Va veni apa şi la moara mea», adecă-i va merge şi lui cândva bine. Sau «Îţi iau io apa de la moară!»".

Variante:

Cepurile bradului sunt explicate, în varianta din ms. 3421, ff. 185^{v} - 186^{r} (culeasă de Teodor Sebeşanu, din Banat), ca o pedeapsă dată de Dumnezeu lemnarilor beţivi care l-au bătut pe Sfântul Petru: „Ducându-se mai departe, au dat preste o cârciumă, aproape de pădure şi nu erau alte case. Era îndeseară şi D[umne]zeu dăduse o ploaie mare, încât nu puteau sta în târnaţ.

Sf[ântul] Petru zise:

— Doamne, hai să intrăm.

D[umne]zeu:

— Nu, Petre, nu putem intra. Vezi că acei sunt oameni băuţi. etc. etc.

Şi era tocmai sâmbătă seara. Acolo, cârciuma era plină de calfe de lemnari, care lucra la lemn. Căpătaseră paralele şi se puseră pe chef, dar lăutari nu aveau, ci cântau cu fluierul etc.

Petre zise încă o dată:

— Doamne, să intrăm!

D[umne]zeu au zis:

— Eu nu intru, Petre, dar de voieşti tu, intră!

Şi aşa Petru au intrat.

Când au intrat Petru, D[umne]zeu i-au făcut o vioară-n

spate. Când l-au văzut cei din lăuntru, numaidecât au început ca să le cânte. Petre nu vedea vioara, dar ei 'l trăgea în toate părţile şi văzând că nu voieşte, au zis că se ţine fudul şi au început a-l trânti şi a-l bate. Abia au scăpat într-un rând cum au putut, cu capul gol.

D[umne]zeu îi zise:

— Bine, Petre, nu ţi-am spus să nu intri?!

Petru zise:

— Doamne, aceştia sunt toţi lemnari şi eu voi să bat cuie de fier în brazi ca să nu mai poată lucra.

D[umne]zeu zise:

— Lasă, Petre, că le ajunge dacă li[-oi] bate de corn.

Şi aşa au şi făcut.

Ieşind de la cârciumă, s-au [dus] şi-au dormit în pădure şi dimineaţa au bătut cuie de corn în brazi, care şi azi se văd în scânduri ca nişte dopuri."

Muşlea-Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 542 (*Dracul face moara şi răşina*).

2

[De când sunt cepii şi răşina bradului] (Variantă)

Se găseşte în ms. rom. 3435, f. 173^v^. Ref. înv. dirig. Romul Simu şi înv. adj. Nicolau Grancea. Textul a fost cules în loc. Orlat, comit. Sibiului şi expediat lui B. P. H. la 28 febr. 1886.

Muşlea-Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 542 (*Dracul face moara şi răşina*).

3

[Legenda plantei „zburător"]

Se află în ms. rom. 3433, ff. 33^r–34^v. Ref. Iancu D. Nour din Bârlad. Textul i-a fost narat ref. de bătrânul Ioniţă Lepădatul, din com. Perieni, jud. Tutova. Nu se precizează data culegerii.

Muşlea-Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 544 (*Un strigoi poate fi alungat numai cu buruiana zburătoare*).

4

Iarba fiarelor

Se păstrează în ms. rom. 3436, f. 140^r. Textul a fost cules de Sofroniu Limba, în loc. Maidan, cercul Oraviţei, comit. Caraş-

Severin şi expediat lui B. P. Hasdeu la 14. 3. 1885. Explicaţiile preliminare ale ref.:

„Despre arici se crede următoarele: Dacă află cineva puii de arici şi-i închide într-o călecică (căsulie) de fier, care să aibe o uşă încuiată cu cheie, mama lor, aricioanca, se va duce să caute iarba fiarelor (căci cu iarba fiarelor se poate, fără cheie, descuia şi zăvoarele cele mai mari), aceea numai atingând-o de uşa încuiată, încunetoarea sare şi uşa se deschide singură şi puii ies afară.

Omul trebuie să fie ascuns aproape aci, să sară iute la arici şi să ia iarba fiarelor de la aricioane de loc, căci ea, după ce au spart încunetoarea de loc o mănâncă.

Aşa-şi poate omul procura iarba fiarălor.

Iarba fiarălor, în noaptea de Sângiorz (S[fântul] George) are o oară culoarea focului şi numai omul cel mai curat (nevinovat) o află.

Cel ce posedă iarba fiarălor – de acela nu se prinde nici plumbul din puşcă.

Mai departe se crede că sunt în pământ comori sorocite ca numai acela să le poată lua, care are la sine iarba fiarălor.

Iată şi o poveste ce am auzit de la strămoşul meu ca prunc despre iarba fiarelor."

Muşlea – Bârlea, *Tipologia folclorului...*, f. 545 (*Iarba fiarelor generează iluzii vizuale*).

2. *Regnul animal*

5

[Omul schimbat în bărzoi]

Se păstrează în ms. rom. 3418, ff. 134^v–135^r. Ref. înv. P. Michăescu. Textul provine din com. Ceacâru, pls. Bălţii, jud. Brăila. A fost expediat lui B. P. H. în dec. 1884. Răspuns la într. nr. 83. Expl. ref.: „Asupra berzii există următoarea zicătoare". Se dă textul reprodus.

Muşlea-Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 548 (*Omul transformat în barză*).

6
[Broasca şi vrabia]

Se află în ms. rom. 3424, f. 482^r–482^v. Ref. inv. P. Theodorescu. Textul a fost expediat, la 5 mai 1885, din com. Şocariciu, jud. Ialomiţa. Expl. ref.: „Broaştele sunt de diferite feluri, mărimi şi numiri. Avem broasca râioasă sau buboasă, broasca ţestoasă, brotăcelul şi broscoiul. Pe aici, se crede, că prin cântarea brotăcelului, se anunţă sosirea primăverei şi că vremea merge spre bine". Urmează textul reprodus.

Muşlea–Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 547 (idem).

7
[Maica Precesta blestemă broasca, ţiganul şi racul]

Idem, ms. rom. 3424, ff. 481^v–482^r. Expl. ref.: „Acestea toate se zic de popor când stau la conversaţiuni prin opaiţe, clăci, şezători şi la râşniţe, pe când fetele şi babele se adună ca să facă bulgur, de Sf[intele] sărbători ale naşterii D[omnul]ui nostru Isus Hristos".

Variante:

Naraţiunea despre blestemarea broaştei de către Maica Domnului apare ca un motiv individualizat în răspunsurile lui Tudor Crişan, din Cugir (ms. rom. 3435, f. 309^r – 309^v):

„Despre broaşte se crede că ele nu se împut niciodată dacă mor, deoarece când Maica Precestă căuta după Is[us] Cristos, sau când au rămas în biserică de 12 ani, s–au întâlnit cu broasca şi aceasta, văzând–o supărată, i–au zis:

— Tu, cum te superi după un copil! Mie mi–a călcat roata odată 7 pui şi tot nu m–am supărat aşa tare.

Atunci, Maica Precestă au râs şi au blestemat–o, zicând:

— O, broască, călca–te–ar carăle, să te lăţeşti pe pământ şi să nu te împuţi. Şi unde vei trăi tu să nu fie apă bună de băut.

Zic mai departe că broaştele pentru aceea întind mânile către ceruri (picioarele dinainte) când le taie cineva picioarele dinapoi, ca să–i blesteme."

Într–o altă variantă, (din loc. Movileni, pls. Copou–Turia, jud. Iaşi, ms. 3426, f. 60^v), broasca, dimpotrivă, este binecuvântată de Maica Domnului:

„Se zice de popor că numai broasca a fost în stare să facă pe Maica Domnului să râdă, când căuta pe Isus Hristos, căci i–a zis:

— Nu mai plânge, Maică a Domnului,
căci tu numai un fiu ai avut
şi pe acela l-ai pierdut,
dar eu am avut doisprezece fii frumuşei,
crăcăneţei
şi cu ochii bulbucăţei
şi a venit o roată pintinată
şi mi i-a zdrobit pe toţi odată.

Atunci, Maica Domnului a inceput să râdă – şi a zis:

— Blagoslovită să fii de mine să stai pururea în apă, oamenii şi toate fiinţele să beie apă din locul unde îi sta tu şi când vei pieri, trupul tău să nu se împută."

Muşlea–Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 547 (*Broasca*).

8

[Sfântul Petru creează câinii dintr-un fluier]

Se găseşte în ms. rom. 3429, ff. 283^v–284^r. Ref. pr. Gheorghe Brebeanu şi înv. Ioan Dinulescu. Textul a fost cules în com. Brebu, plaiul şi jud. Prahova. Răspuns la într. nr. 168.

Muşlea–Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 546 (*Sf. Petru face câinii din fluier*).

9

[Gaiţa şi turturica]

Se păstrează în ms. rom. 3421, f. 272^r–272^v. Ref. înv. A. Iliescu. Textul a fost notat în com. Sărdanu, pls. Bolintin, jud. Dâmboviţa şi expediat lui B. P. H. la 6 oct. 1885. Notaţiile ref.: „Turturica, asemenea [ca şi porumbelul], scoate numai câte doi pui pe an. Cântecul ei este o turuitură. Ea seamănă cu porumbelul".

Muşlea–Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 548 (Textul e indicat la tipurile: *Turturica* şi *Gaiţa*).

10

[Dracul creează lupul şi insectele răufăcătoare]

Se află în ms. rom. 3423, f. 38^r–38^v. Ref. înv. Ioan Ghibănescu. Textul a fost înregistrat în com. Băseşti, pls. Mijloc-Prut, jud. Fălciu şi expediat lui B. P. H. la 13 mai 1885. Răspuns la într.

nr. 150. Expl. ref.: „Poporul povesteşte despre Dracul următoarele:“ Se dă textul reprodus.

Muşlea–Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 542 (*Dracul face lupul şi insectele*).

11

[Diavolul face vinul să fiarbă]

Se află în ms. rom. 3426, f. 31ʳ–31ᵛ. Textul a fost cules de înv. S. Teodorescu, din com. Miroslava, jud. Iaşi. Data expedierii către B. P. Hasdeu: 15 iunie 1885. Răspuns la întrebarea nr. 58.

Muşlea–Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 542 (*Alcoolul provine din vântul diavolului*).

12

[Necredinţa pisicii]

Se găseşte în ms. rom. 3436, ff. 243ᵛ–244ʳ. Ref. înv. Petru Pintea. Textul provine din Nevrincea, pretoriatul Bega, comit. Caraş–Severin. I–a fost expediat lui B. P. H. în 1885. Sfârşitul redactării: 29 ianuarie 1885. Expl. ref.: „Pisică pre la noi se zice mâţă şi e cea mai necredincioasă dintre animalele domestice. Despre mâţă sunt şi multe poveşti şi fabule, precum e şi această următoare.“

Muşlea–Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 548 (*Câinele e credincios stăpânului, dar pisica e infidelă*).

13

[Legenda rândunicăi]

Trimiterile de la nr. 5, ms. rom. 3418, ff. 133ᵛ–134ᵛ. Răspuns la într. nr. 82. Notaţiile ref.: [Poporul crede]: „Că ciocârlia ar fi un vestitor despre agricultură (asupra plugăriei) cu cântatul său de primăvară, zicând aşa, oamenii: «Ai la plug, că ne–a [a]pucat ciocârlia tot în sat!» Iar cât despre rândunică datează un basm cam în astfel de mod“. Se dă textul reprodus al legendei. „Copii mici dupe aici, când sunt în vârstă de a sfărâma cuiburi de păsărele, pe acel al rândunicii îl mai fereşte, sub cuvânt că mă–sa (mumă–sa) îi zic că rândunica îl blestemă aşa:

Tată–to în turci,
Mă–ta în furci,
Copilaşii îl căldăruşi!“

Muşlea–Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 547 (*Rândunica*).

14

[„Şierpele curt şi orb"]

Trimiterile de la nr. 12, ms. rom. 3436, ff. 246^{v}–247^{r}.

Înainte de a transcrie legenda, ref. face următoarele notaţii: „Şopârle sunt: de câmp, verzi şi mai mari şi de câmp, mici, iar, de pădure, de cele mari, verzi di tot. Şierpi sunt: năpârce negre şi galbene şi de apă, şierpe fraged şi orb etc.

Despre şierpele curt şi orb, poporul ştie următoarea poveste" [Cea reprodusă].

Muşlea–Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 545 (*Potopul*).

15

[Legenda şiurlicariului]

Idem, ms. rom. 3436, f. 245^{r}–245^{v}. Expl. ref.: „Pre la noi se află şi vulturi, însă foarte rari, uliu găinar, uliu păsăresc, uliu hârţăsc, [căruia] la Coroiu'i zic şiurlicariu, despre care poporul, grăind adeseori vara, auzindu–l pe sus strigând în glasul lui, şi despre care s–a format următoarea fabulă" [legenda reprodusă].

Muşlea–Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 547 (*Şurlicariul pedepsit de D–zeu*).

16

[Moartea turcii sau ţurcii]

Se păstrează în ms. rom. 3435, f. 50^{r}. Ref. înv. Sofia Bria (n. Bârsanu). Textul a fost cules din loc. Cugir, comit. Huniadoarei şi expediat lui B. P. Hasdeu la 31 ian. 1885.

Răspuns la într. nr. 157.

Muşlea–Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 545 (*Turca sau Ţurca*).

17

[Ursul]

Se află în ms. rom. 3432, f. 482^{r}. Ref. înv. D. Niţescu. Textul a fost notat într–o localitate din sud–estul muntelui Denis–Tepe, lângă com. Congazu, jud. Tulcea. Data redactării răspunsului: 29 iun. – 16 iul. 1885. Expl. ref.: „Ursul, aici în comună, îl

cunosc sub numele de fiară sălbatică. Ei nu-l cunosc de mic, căci prin pădurile de aici nu sunt urşi. Aici în comună există o superstiţiune privitoare la urs". Se dă textul reprodus.

Variantă:

Ms. rom. 3428, f. 217^r (Mănăstirea Bistriţa, com. Doamna, pls. Piatra-Muntele, jud. Neamţ): „În altă dată, pe când călătorea [Dumnezeu cu Sfântul Petru], trecea pe un pod şi un rus s-a băgat sub pod îmbrăcat cu un cojoc întors pe dos şi a început a morăi.

Întrebând pe rus, că ce – vrea să se facă urs, el a zis da.

Şi aşa s-a făcut urs. Şi aşa ursu se trage (e făcut) din rus etc."

Muşlea-Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 547 (idem).

18
[Ursul şi vulpea]

Se găseşte în ms. rom. 3424, f. 150^r–150^v. Ref. inv. Demetriu Georgescu. Textul provine din com. Coşereni, pls. Câmpu, jud. Ialomiţa. A fost expediat lui B. P. H. în 1885. Redactarea a fost încheiată la 24 febr. 1885.

Muşlea-Bârlea, *Tipologia folcolorului...*, p. 530 (Basme despre animale. *Ursul păcălit de vulpe*).

3. Diverse

19
[Sântul Foca]

Se păstrează în ms. rom. 3428, f. 132^v. Ref. inv. I. Verdeanu. Textul a fost cules din com. Cârligi, pls. Piatra-Muntele, jud. Neamţ şi expediat lui B. P. Hasdeu la 22 apr. 1885. Răspuns la într. nr. 170. Notaţiile ref.: „Alţi sânţi, pe care poporul îi socoteşte de sânţi şi-i ţin, este Foca, pentru foc. În privinţa aceasta spun [cele reproduse]. Filipii pentru ca să nu le mănânci lupu vitele".

Muşlea-Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 546 (*Foca aprinde fânul*).

20

S[fântul] Ion Gură de Aur

Se află în ms. rom. 3431, f. 122^{v}. Ref. înv. N. Bradea. Textul a fost notat în com. Crăeşti, pls. Zeletin şi expediat lui B. P. H. la 30 mai 1885. Răspuns la într. nr. 170.

Muşlea–Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 547 (idem).

21

[Ziua Sântei Duminecì]

Se păstrează în ms. rom. 3431, f. 516^{r}. Ref. pr. St. G. Lungu. Textul a fost cules de la bătrânul V. Simion, din com. Vultureni, pls. Bârlad, jud. Tecuci şi trimis lui B. P. Hasdeu la 1 februarie 1885. Explicaţii preliminare: „S[fân]ta Joi e izbăvitoare de cheatră. Poporul serbează 9 joi după Paşti, nelucrând în vii. Vineri o serbează femeile. În această zi nu împung cu acul, zicând că fac bube la ochi sau la degete. Originea serbării, precum şi istoria lui Joe şi Vineri nu le cunosc poporul, ci le ţin ca obiceiuri apucate din bătrâni. Preste aceste două serbători (zice poporul) e mai mare S[ân]ta Duminică, a căria istorie cunoscută de el e aceasta."

Muşlea–Bârlea, *Tipografia folclorului...*, p. 546 (*Sf. Duminică îşi instituie ziua ei ca sărbătoare*).

22

Sântul Petru – învinuit de hoţie

Se află în ms. rom. 3428, f. 268^{v}. Ref. înv. I. Mironescu. Textul a fost expediat lui B. P. H. la 15 mai 1885, din com. Tazlău (cătunele Frumoasa şi Bălcanii), pls. Bistriţa, jud. Neamţ. Răspuns la într. nr. 168. Notaţiile ref.: „S[fântul] Petru era prietenul cel mai bun al Mântuitorului Isus. Ei umblau ambii împreună prin sate şi învăţau pe oameni a fi buni şi a urma învăţăturile lui D[umne]zeu".

Muşlea–Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 546 (*Sf. Petru e acuzat de hoţie*).

C. POVESTIRI FANTASTICO–SUPERSTIŢIOASE

1
Poveste despre strigoi

Se păstrează în ms. rom. 3433, ff. 246^{v}–247^{v}. Ref. înv. Ioan P. Corcioavă. Textul a fost cules în com. Docani, pls. Târgu, jud. Tutova şi expediat la 6 mai 1885. Răspuns la intr. nr. 149. Expl. ref.: „Strigoi şi stahie. Omul când moare, dacă rămâne singur şi se întâmplă de trece mâţa preste dânsul, după ce–l îngroapă, se preface în strigoi – însă mai urât de cum era în viaţa pământească – iasă din mormânt noaptea şi umblă prin sat, până la cântatul cucoşului. Iată ce se povesteşte de un strigoi". Se dă textul reprodus. Urmează consideraţii asupra credinţelor populare despre „stahii": „Se zice că, când să face vreun pod, sau o clădire mai mare, casă, beci, meşterii acelei zidiri, pentru ca să lucreze cu spor, şi zidul să aibă tărie, ieu umbra unui om sau dobitoc, măsurându–i înălţimea şi i–o pun în zid. Fiinţa căreia i s–a luat umbra, după 40 zile, moare şi începe a se arăta la locul unde i s–o pus umbra, în aceeaşi formă cum a fost: om, pasere, ori dobitoc. Acel chip, se zice că–i stahie, şi dacă stăpânul acelui zid nu–i poartă de grijă, adică nu–i dă de mâncare, apă, atunci ea începe a face stricăciune, a năcăji, noaptea, pe stăpânu–său, a trânti şi a hodorogi lucrurile de acolo. Altfel nu face nimic".

Variante:

O povestire întrucâtva similară cu cea reprodusă în cuprinsul volumului se păstrează în ms. rom. 3432, f. 454^{v}. Ea provine din loc. Turcoaia, pls. Măcin, jud. Tulcea: „Doi tineri se iubeau. El moare. Ea–l plângea în fiece dimineaţă pe mormânt. De mare dor, se face strigoi (om [î]nsufleţit, dar galben, fără nas),

vine noaptea la fată. El trăia în alt sat, o strigă la geam. Ea–i răspunde. Astfel au urmat câteva seri. În o noapte, fata decide a pleca cu el. Aprinde lumânare, începu a strânge bagaje şi–l pofteşte şi pe el a intra–n năuntru. El evită a–şi arăta faţa. În fine, ies afară şi plec călare.

Atuncea, fata, văzând că călăresc pe un lemn de tei, inţelese. Ajung la mormânt. Intră el întâi ca să aşeze lucrurile. Fata–şi făcu planu a scăpa. Fata 'i dădea lucrurile. Ajung la pânza ce era foarte lungă. O desfăşură. El un capăt tot 'l trăgea şi astfel până ce cântă cocoşii se năcăji cu aşăzarea pânzei. Cocoşul cântând, el cade–n secriu. Ea fuge, dă de veste şi preotul şi oamini vin la mormântul lui. Caută–'l găsesc cu faţa in sus, neputrezit. Fac un par, il înfig în inimă. El dă un strigăt şi numai astfel 'şi curmă viaţa. Fata, de atunci, scapă."

În notele preliminare se dau următoarele explicaţii: „Strigoii sau strigoaicele cred că se fac din oameni blestemaţi sau se fac din acei oameni ce au avut o mare patimă pentru cineva pe pământ. Iată ce–mi istorisi un bătrân în această privinţă..."

Muşlea–Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 533. (Basme fantastice. *Fata momită de strigoi*).

2

[Drăguţul strigoi]

Se află în ms. rom. 3424, ff. 275^v–276^v. Ref. inv. Theodor Theodorescu. Textul a fost notat în comuna Lupşeanu, pls. Borcea, jud. Ialomiţa şi expediat lui B. P. H. la 10 dec. 1884. Răspuns la într. nr. 149. Notaţiile ref.: „Strigoii, se zice p–aici că se fac din oamenii morţi, cari, nefiind bine păziţi, se întâmplă de trec preste dânşii pisici, găini etc., sau se aruncă vreun lucru oarecare preste mort. Şi dacă acele fiinţe sau lucruri care au trecut preste mort nu se îngroapă împreună cu dânsul, mortul se face strigoi şi vine noaptea şi sugrumă sau strânge de gât până la al noulea membru din familia sa. Dacă, însă, nu s–au luat aceste precauţiuni şi mortul s–a făcut strigoi, atunci membrii familiei lui trebuie să aibă grijă să–l inţepe cu ceva, ca să–i facă sânge. Atunci, strigoiul dispare, ducându–se să putrezească în mormântul său". Se fac apoi referinţe la stafiile care provin din oameni a căror umbră a fost pusă în zid.

Muşlea–Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 533 (Basme fantastice, *Strigoiul peţitor*).

3
[Fata mâncată de strigoi]

Se păstrează în ms. rom. 3426, f. 41^r^–41^v^. Ref. inv. P. Teodorescu. Textul a fost notat în com. Miroslava, plasa Stavnicu, jud. Iaşi. A fost expediat lui B. P. Hasdeu la 15 iunie 1885. Explicaţii finale:

„Strigoii şi strigoaicele fug de usturoi. De aceea, în sara Sf[ântului] Andrii se mănâncă usturoi, se unge pe la fereşti, uşi, hornuri, coarnele şi copitele vitelor.

În această sară, mai păzăsc usturoiul, adică se adună în vro casă mai multe fete şi flăcăi, pun nişte usturoi pe masă şi-l acoperă cu ceva. Apoi, fetele mai umplu covasî, fac plăcintă, mai gioacă, căci au şi băuturi, fiindcă în astă sară flăcăii tocmesc lăutarí pentru sărbătorile Crăciunului şi Anului Nou. Gioacă, vorbesc, râd, mai spun polojenii, mai mănâncă. În fine, petrec până după cântatul cucoşilor, când nu mai umblă strigoii. Şi astunci se împrăştie fiecare pe la casele lor de se culcă. Usturoiul păzit la Andrii e bun de bube, de năjît şi alte boale."

Muşlea–Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 544 (Legende. *Strigoii se întâlnesc la o crâşmă*).

4
[Strigoiul dascăl]

Se găseşte în ms. rom. 3433, ff. 32^r^–33^r^, în cadrul unui grupaj de povestiri despre strigoi. Ref. Iancu D. Nour, din Bârlad. Textul poartă specificarea: „Ideea lui Ioniţă Lepădatul, din com. Perieni, [jud. Tutova], despre un strigoi, care strigoi cânta la biserică, ca dascal".

Muşlea–Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 544 (Legende. *Strigoiul devine cantor la biserică*).

5
Întâmplarea cu un strigoi

Idem, ms. rom. 3433, ff. 31^v^–32^r^.

Muşlea–Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 545 (Legende. *Zburătorul în chip de pară de foc intră în fată*).

6

[Strigoiul mănâncă inimile neamurilor]

Se păstrează în ms. rom. 3422, ff. 37^v–38^r. Ref. inv. I. Georgescu. Textul a fost înregistrat în com. Bodăeşti, pls. Amaradia, jud. Dolj şi expediat lui B. P. H. la 29 nov. 1884. Se dau următoarele expl. suplimentare: „La strigoi să zice moroi. Stafia mănâncă femeile la inimă, când sunt groase (însărcinate)."

Muşlea–Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 550 (Povestiri. *Un strigoi*).

7

[Bărbatul strigoaicei află secretul naşterii strigoilor]

Se află în ms. rom. 3434, ff. 68^v–70^v. Ref. inv. I. Mateiu. Textul provine din com. Bârzeşti, jud. Vaslui. A fost expediat lui B. P. H. la 4 mai 1885. Răspunsul la într. nr. 149. Notaţiile ref.:

„Despre strigoi, poporul crede că sunt fiinţe ca toţi oamenii şi se deosebesc numai că poartă, la partea posterioară a corpului, o coadă de păr. După credinţa din popor, strigoii se nasc atunci când părinţii indrăznesc a se împreuna înspre sărbători şi că, zămislindu–se atunci, copiii aceia devin strigoi. Această credinţă să deduce din următoarea poveste, pe care poporul o păstrează:[Se dă textul reprodus]. După această poveste, poporu–şi explică naşterea şi existenţa strigoilor."

Variante:

Călătoria la locul de întâlnire al strigoilor, mijlocul miraculos de zbor, tăierea strigoilor şi însemnarea cu sabia a celui cu care călătoreşte omul obişnuit se regăsesc în varianta din ms. 3426, f. 110^v (Com. Popeşti, pls. Cârligătura, jud. Iaşi). „Înspre Noaptea de Sf[ântul] Andrei, un om trăgând în gazdă la o femeie, aceasta, cam pe la miezul nopţii, s–au sculat şi au luat neşte unsoare cu care s–au uns.

Apoi, sculându–se şi drumeţul, s–au uns şi el şi au ieşit pe horn, căci pe acolo a ieşit şi femeia.

Ducându–se afară, s–au vârât într–un poloboc ce nu avea un fund.

Venind femeia, care iara dusă să caute una limbă de meliţă, a încălecat pe el şi a zis:

— Haide, iapă!

Atunci polobocu a pornit ca gându pe sus și a ajuns unde se face chiperul cel bun.

Acolo, s–au bătut cu limbile melițelor. Și omu ieșind din poloboc, unde avea și el o sabie, a început a tăia.

Și a doua zi, când s–au reîntors, s–au văzut că femeia a venit cu nasu tăiat."

Expl. referentului: „Se zice că sunt atât bărbați, cât și femei, care au câte o coadă. Mi s–a spus următoarea legendă" [– cea reprodusă la *Variante*].

Mușlea–Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 544 (Legende. *Strigoii se bat cu limbile de meliță*).

8

[Lupta unui mirean cu strigoaicele]

Se găsește in ms. rom. 3423, f. 10^{v}. Ref. pr. N. Sandovici. Textul a fost cules in loc. Probotești, com. Târnauca, jud. Dorohoi și expediat lui B. P. H. la 25 ian. 1885. Expl. ref.: „Poporul crede că strigoii sunt oameni cu coadă, provenită din cazul de însoțire a două rude. Și cu preferință în acelea familii, unde se nasc succesiv șapte copii de același sex, fără întrerupere de alt sex."

Mușlea–Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 544, (Legende. *Strigoii se bat cu limbile de meliță*).

9

[Strigoii se bat cu limbile de meliță]

Se păstrează în ms. rom. 3426, f. 40^{v}. Textul provine din localitatea Miroslava, pls. Stavnicu, jud. Iași. A fost notat de înv. P. Teodorescu, și expediat la 15 iunie 1885. Explicațiile referentului: „Despre strigoi și strigoaice se crede că sunt oameni cu coadă. Ei, în noaptea spre Sfântu Andrei, se adună pe la hotară și se bat acolo cu ciomege, coase, topoare. Dar cele mai căutate arme și mai favorabile sunt limbile de la melițoaie. De aceea, cine are melițoaie, în acea noapte nu lasă limbile afară. Se bat rău strigoii, dar nu se rănesc, căci, când dau unul în altu, zic: «pălesc, dar nu rănesc, nu șchiopez, nu ologesc, nu chiorăsc!»".

Mușlea–Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 544 (Legende. Idem).

10
[Fetiţa fuge de Mama Pădurii]

Trimiterile de la nr. 2, ms. rom. 3424, ff. 292r–293r. Răspuns la într. nr. 186. Se dau următoarele expl. suplimentare:

„Mama Pădurei se zice că se afla, în vremurile de demult, locuind prin mijlocul pădurilor mari, în câte un bordei. Că ea era o femeie îngrozitoare: cu păr preste tot corpul, cu picioarele ca de bou, cu mâinile armate de nişte gheare puternice, cu capul cât baniţa şi c–o gură până la urechi, armată de nişte dinţi lungi şi ascuţiţi. Era aşa de urâtă, încât îngrozea pre cei ce o vedea şi scăpa nemâncaţi de ea. Căci, oricare om ar fi fost văzut de ea, singur, prin mijlocul pădurei, pre unde locuia acea dihanie, era mâncat de ea".

Muşlea–Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 543 (Legende. *Mama Pădurii vrea să mănânce o fată*).

11
O femeie o omoară pe Joimăriţa

Idem, ms. rom. 3424, ff. 281v–282r. Ms. conţine interesante referinţe suplimentare la credinţele despre Joimăriţa. Le reproducem în continuare: „Despre Joimăriţa, poporul, p–aici, crede că exista în vremurile de demult, însă, acu, nu se mai aude că s–ar fi arătat cuiva.

Se zice că Joimăriţa era o femeie înaltă cât un arbore şi groasă cât o butie, având o gură cât o groapă şi nişte dinţi cât lopeţile. Era, în fine, o femeie care îngrozea pe oricine ar fi văzut–o, când se arăta. Ea se arăta numai joi seara, când femeile torceau, neavând respect de ziua numelui ei, care era în toate jioile seara.

În acele seri, Jioimăriţa pătrundea în casele acelor femei cutezătoare, ca printr–un farmec, le deşira fusele şi, în urmă, le mânca, după ce le dojenea foarte aspru că n–a ţinut seara ei.

P–atunci, se zicí, că foarte puţine femei torceau jioi seara – unele dintr–o prea mare cutezanţă, iar altele, mai uituce, că uitau că este jioi seara".

Muşlea–Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 543 (Legende. *Joimărica vrea să mănânce femeia care a tors joi seara*).

12
[O femeie scapă de Joimărica]

Se păstrează în ms. rom. 3429, f. 288^{r}–288^{v}. Ref. pr. Gheorghe Brebeanu şi inv. Ioan Dinulescu. Textul a fost notat în com. Brebul, pl. şi jud. Prahova, la o dată neprecizată. Răspuns la intr. nr. 153. Expl. ref.: „Despre Joimărica, iată cum povestesc. Joimărica este un eres, care se arată numai la Joia cea Mare. Ea se duce în acea seară la acele femei sau fete care n-au tors toţi câlţí şi le frige unghiile cu ceară şi pe urmă le şi mănâncă. Un exemplu în această privinţă". Urmează textul reprodus.

Muşlea–Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 543 (Legende. *Joimărica vrea să mănânce femeia leneşă*).

13
[Un om răneşte vântul cu cuţitul]

Se află în ms. rom. 3425, ff. 332^{v}–333^{r}. Ref. pr. Gheorghe Ursachi. Textul provine din com. Gropniţa, pls. Copou–Turia, jud. Iaşi. A fost expediat lui B. P. H. la 10 iun. 1885.

Muşlea–Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 543 (Legende. *Vântul rănit de cuţitul unui om*).

14
[Fata căznită de zburător]

Trimiterile de la nr. 2, ms. rom. 3424, ff. 282^{v}–283^{v}. Răspuns la intr. nr. 156. Expl. ref.: „Despre zburător sau lipici, se crede foarte mult p–aici că există. Acel zburător 'mi spuneau nişte bătrâni că se face când o fată iubeşte foarte mult p–un flăcău, şi că acela, întâmplându–se să moară, se face zburător şi, venind noapte, căzneşte pre fată în somn toată noapte. Aceasta se usucă din zi în zi, pre picioare, din cauza neodihnei, până moare. Asemenea se întâmplă şi flăcăului, dacă moare fata aceea pre care el o iubeşte cu infocare".

Muşlea–Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 549–550 (Povestiri. *Fata dobândeşte zburător*).

15
[Îndrăgostitul devine zburător]

Se găsește în ms. rom. 3432, f. 438^{v}. Ref. inv. Gh. Chisencu. Textul a fost cules din com. Satu–Nou, pls. Măcin, jud. Tulcea, la o dată neprecizată. Răspuns la într. nr. 156. Notațiile ref.: „Zburător se zice că este provenit din amor. Dau un exemplu ce l-am auzit". Urmează textul reprodus.

Mușlea–Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 544 (Legende. *Un flăcău devine stafie*).

16
[Flăcăul luat de Iele albește]

Se păstrează în ms. rom. 3429, f. 443^{v}. Ref. neprecizat. Textul provine din com. Găurile, pls. Vrancea, jud. Putna. Nu e specificată data culegerii sau expedierii. Expl. ref.: „Poporul de aici povestește despre Iele sau Dânsele, astfel: Că ar fi trei fete foarte frumoase și cu haine albe ca zăpada, cu aripi, care se coboară de unde nu se știe pe un loc cu iarbă, cântând și jucând numai în săltături, abia atingând pământul cu iarbă. Și joacă cât joacă și se fac nevăzute. Și, din informațiunile luate din popor, se zice că..." [Urmează textul reprodus].

Mușlea–Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 543 (Legende. *Un flăcău e ținut de iele cu picioarele în apă*).

17
[Păstorul luat de Iele]

Trimiterile de la nr. 2, ms. rom. 3424, ff. 274^{v}–275^{r}. Răspuns la într. nr. 144. Textul e însoțit de următoarele explicații date de ref.:

„Poporul p-aici crede că zânele sunt niște ființe de sexul femenin, foarte frumoase și puternice, având de la D[umne]zeu puterea de a face orice vor; că ele au aripi ca îngerii, zburând în atmosferă și, acolo, cântând în mersul lor fel de fel de cântece și jucând diferite hori etc.; că uneori se lasă pre pământ, departe de locuințele omenești și prin poienele din mijlocul pădurilor și că p-acolo cântă și joacă diferite jocuri, de ți-e drag să le privești, căci se întâmplă de le vede uneori câte un jiune și

frumos păstor de oi, care știe să cânte frumos cu fluierul. Pre acela-l iau zânele și le cântă până se satură de dânsul, pentru că ele sunt totdauna vesele și zglobii".

Mușlea–Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 543 (Legende. *Un cioban e dus de Iele*).

18

[Ciobanul smintit de Iele]

Se află în ms. rom. 3432, ff. 497^r–498^v. Ref. inv. D. Nițescu. Textul a fost cules dintr-o localitate de lângă com. Congazu, din sud-estul muntelui Denis-Tepe, jud. Tulcea, în perioada 29 iun. – 16 iul. 1885. Se dau explicațiile ce urmează:

„Ielile, spune poporul de aici, sunt trei fete mari, dar foarte frumoase, și ele umblă așa peste câmpii. Și când vro ființă omenească calcă porunca lor, apoi ele îl schimonosește, luându-i o mână sau un picior etc.

O poveste în privința aceasta". Urmează textul povestirii reproduse.

Mușlea–Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 543 (Legende. *Unui om îi iau Ielele picioarele*).

19

[Întâlnirea cu Dracul]

Trimiterile de la nr. 2, ms. rom. 3424, ff. 277^r–299^v. Răspuns la într. nr. 150. Considerațiile ref.: „Despre Dracul, cred foarte mulți p-aici că există, spunându-mi mulți că l-a văzut arătându-se, sub forma diferitelor animale, și făcând tot ce-i sta prin putință ca să-i zăpăcească și să-i arunce în vro prăpastie, ca să-i piarză. Între aceștia un bătrân ca de vro 70 de ani mi-afirmă cu jurământ c-a făcut cunoștință cu Dracul negreșit". Urmează textul reprodus.

Mușlea–Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 549 (Povestiri. *Întâlnirea cu dracul sub formă de băiat și ied*).

20

[Stafia neastâmpărată]

Idem, ms. rom. 3424, ff. 276^v–277^r. Expl. ref.: „Despre stafie sau spahie. Aceasta se zice p-aici că se face din vrun om, a

cărui umbră, măsurată de zidari, pre la clădiri inalte, se pune in zid, ca să nu se surpe. Acel om, a căruia umbră s-a pus in zid, se usucă pre picioare până moare, şi atunci se face stafie, arătându-se noaptea. Însă nu face rău nimănui, când i se pune de mâncare la un loc hotărât. Altfel, face zgomot toată noaptea, odorogind toate vasele din bucătărie". Urmează textul reprodus.

Muşlea-Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 550 (Povestiri. *Stafia*).

21
[În aşteptarea pricoliciului]

Se găseşte în ms. rom. 3436, f. 159ᵛ. Ref. inv. Sofroniu Liuba. Textul a fost notat in loc. Maidan, cercul Oraviţei, comit. Caraş-Severin şi expediat lui B. P. H. la 16 ian. 1885. Răspuns la intr. nr. 161. Se dau următoarele explicaţii de către ref., în legătură cu credinţele populare despre pricolici: „Sunt oameni cari au coadă ca animalele. Sunt graşi şi cu faţa roşie ca muron'iul. Aceştia, dacă-şi dau în cur şi capete (peste cap), se prefac in ce gândeşte el, adecă in: lup, câine, mai vârtos, mâţă etc. Aşia străformat «din om in drac», se duc la turmele cu oi şi le strigonează (totdeauna noaptea) şi aşia mor oile de pricolici, ori priculici. Se crede că aceşti oameni-priculici sug sângile din oi. Oile, cari mor de priculici, nu sunt bolnave, ci, la moment, cad şi mor. De multe ori, povestesc păcurarii bătrâni, că s-au intâmplat de au puşcat ori omorât astfel de pricolici prefăcuţi in câni şi, la ziuă, nu i-au mai aflat la locul unde i-au lăsat morţi, căci i-au luat soţii lor (alţi pricolici) şi apoi au auzit că cutare ori cutare om din cutare sat a morit. Dacă a fost pre el prepus, [pe] loc să lăţeşte faima că a fost priculici şi l-a omorât cutare om, din cutare sat. Ca să nu mai fie cineva priculici, se jâgueşte după cap (se arde). Respectivul, fost priculici, când se sângerează prin lovire, ori muşcătură de câne (ceea ce numai arareori se intâmplă), totdeauna moare. El fiind odată sângerat cu sângele său, 'şi pierde puterea de priculici şi începe a spune la casnici ori rudenii, cum că el a fost priculici şi moare din lovitura cutărui om etc., căci altfel «de n-ar spune, nu-i poate ieşi sufletul».

Credinţa în priculici aşia e de tare, încât nime nu poate

dezbate poporul ca să nu creadă în el, căci toţi pecurarii bătrâni «au văzut priculici».“

Muşlea–Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 550 (Povestiri. *Priculiciul*).

22
[Omul cu spiriduş]

Idem, ms. rom. 3436, ff. 167^{v}–168^{r}. Notaţiile ref.:

„Sunt unii oameni cari cred cum că primul ou ouat de o puică (găină) neagră, clocindu-se de om subsîoară (sub mână), după alţii la buric, din acel ou, dacă e bine clocit, şi dacă e bun oul, ceea ce arareori se întâmplă, iese spiriduşul.

Sub cuvântul spiriduş inţelege poporul un spirit necurat. Spiriduşul se crede că este nevăzut de alţii, afară de posesorul lui, prin urmare [înfăţişarea] lui e descrisă în mai multe forme. Unii zic că este chip de om foarte mic (pitic), negru de tot. Alţii că e numai un spirit nevăzut. Unii cred că e pui de găină, fiindcă e din ou. Părerea celor dintâi este însă mai lăţită. Cel ce are spiriduş, orice gândeşte, spiriduşul i–mplineşte şi aduce. Cei lacomi zic că bani aduce. Cei amorezaţi – femei. Cei cu protesturi – că spiriduşul întoarce protestele în partea lor. Cu un cuvânt, poporul crede că omul cu spiriduş ştie toate şi poate toate. Este şi un proverb: «Pare că–i cu spiriduş, aşa ştie». Spiriduşul face serviţiuri omului pre lumea aceasta, ca pre ceailaltă să stăpânească el pre om. Nici un om cu spiriduş nu moare de moarte naturală, căci spiriduşul, dacă nu caută posesorul lui a se mântui de el, îl duce totdeauna la ştreang, adică [la] spânzurătoare.

Omul cu spiriduş numai aşa se poate scăpa de el, dacă–l leagă într–o cârpă şi–l poartă aşa ca să–l poată fura cineva de la el. Iar de a–l voi să–l lapede, nu poate, căci se–ntoarce napoi. Dar furat, nu mai vine napoi, şi fostul proprietariu e liber de tot legământul. Iată şi o poveste despre întâmplarea unui om ce au avut spiriduş!“ Se dă textul reprodus. După text urmează următoarea „*Concluziune:* Necuratul are putere numai peste lucrurile lumeşti. De cele d[umne]zeieşti nu este iertat nici a se atinge, etc.“

Muşlea–Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 544 (Legende. *Omul nemulţumit cu soarta creată de spiriduş*).

23
[Cum s-a îmbogăţit un sărac]

Se păstrează în ms. rom. 3431, ff. 463^{v}–464^{r}. Ref. pr. Ioan Ionescu. Textul a fost cules în com. Puţeni, pls. Bârlad, jud. Tecuci şi expediat lui B. P. H. la 11 apr. 1885. Răspuns la într. nr. 204. Se fac următoarele precizări: „Aşa am auzit povestea unei babe, adică, că, care din sărac se face bogat în scurt timp, s-au dus la Braşov d-au cumpărat spiriduş".

Muşlea–Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 544 (Legende. *Spiriduşul poate fi cumpărat*).

24
[Zmeii fură fete]

Intitulată *Doi zmei la Cornu Petrii din satu Padeş*, se găseşte în ms. rom. 3427, f. 10^{r}–10^{v}. Ref. prof. supl. I. D. Spineanu, licenţiat în drept. Textul a fost notat din zona Baia de Aramă şi expediat lui B. P. H. la 11 febr. 1887. Răspuns la într. nr. 162. Expl. ref.:

„Zmeii sunt oameni cruzi, mari, voinici, câteodată cu aripi cari stau în palaturi frumoase, întărite. Au câte o mamă. Jăfuie, prăpădeşte pe unde umblă şi ia fete mari. Bălauri[i] sunt şerpi mari aripaţi, care sorb tot ce zăresc: plugu după brazdă, turme întregi de oi. Sunt două poveşti: *Iorgovan şi bălauru din Munţi[i] Tismenii* şi *Doi zmei la Cornu Petrii din satu Padeş*".

Muşlea–Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 545 (Legende. *Zmeul fură fete*).

25
Zmeul ucide un flăcău

Se află în ms. rom. 3432, f. 448^{v}. Ref. înv. St. Voinea. Textul a fost înregistrat în com. Samova, pls. şi jud. Tulcea şi expediat lui B. P. H. în [iul] 1885. Ref. dă următoarele relaţii despre zmei şi balauri: „Zmeii umblă prin nouri cu furtunele. N-au membre decât corpul, trunchiul şi coada lungă. Sunt frumoşi, îmbrăcaţi cu solzi. Cad câte unul din furtuni. Stă câte 3 zile şi iar vine furtuna şi se ridică din nou. Omului care-l hrăneşte-i

merge foarte bine. El mănâncă numai lapte de vacă neagră, ori de capră neagră. Solzii căzuţi de pe el sunt buni împotriva răului (epilepsiei). Se poartă în curăţenie trupească, legaţi în pânză de in curată. Ei se înmulţesc în legătură. Se bea apă de pe dânşii pe neştiute şi goneşte pe Necuratul departe." Se dă textul reprodus. În final se fac următoarele consideraţii: „Balaurii sunt galbeni. Dau somn omului şi intră în gură. Se strecoară printre dinţi, de-i rămân solzii. Se duce în pântece. Nu-i bine să omori balauri, că te bolnăveşti. Şi ei au solzi ca şi zmeii".

Muşlea-Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 545 (Legende. *Zmeul ucide pe flăcăul care i-a spus că [nu] e frumos*).

26

[Balaurul cu piatră scumpă]

Se păstrează în ms. rom. 3435, f. 320^{r}. Ref. inv. dirig. Teodor Crişianu. Textul provine din Cugir şi Ţinutul Mărginimei. A fost expediat lui B. P. H. la 2 febr. 1885. Expl. ref.: „Zmeii sunt totuna cu Dracul. Bălaurii şi-i închipuesc oamenii ca pre neşte şierpi mari cu 4 picioare şi cu 2 aripi şi multe capete. Ei, când este vreme grea, poartă norii şi furtunele încotrău le place lor. Când se întâlnesc câte doi laolaltă, se bat în capete şi cu cozile, până când cade vreunul mort. Şi atunci vine povoi şi potop mare (ruptură de nori). Ei stau ascunşi prin peşteri şi lacuri de munte. Asupra lor au mare putere unii oameni numiţi *şolomănari*. Aceştia-i poartă cu un frâu de tei încotrău vreu ei şi-i poate duce asupra oricărui hotar, după cum şolomonariul este mânios ori nu pe cutare sat".

Muşlea-Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 545 (idem).

27

[Fata omoară cătcăunoaica]

Se află în ms. rom. 3422, f. 347^{r}–347^{v}. Ref. inv. D. Constantinescu. Textul a fost notat în com. Negoeşti, pls. Amaradia, jud. Dolj şi expediat lui B. P. H. la 10 apr. 1885.

Variante:

În ms. rom. 3427, f. 14^{r}–14^{v} se află o variantă culeasă în loc. Baia de Aramă (şi împrejurimi) care, deşi are multe similitudini cu textul reprodus în vol. – în special în privinţa structurii dialogului dintre fată şi căpcăunoaică –, conţine câteva

interesante elemente individualizante, ce aruncă noi lumini asupra motivului: „Un căpcăun prinde o fată mare, după ce mai mâncasă şi altele, şi o duce la casa lui, unde era căpcăunoaica bătrână, muma căpcăunilor şi avea un cuptor ars de 9 ori. Acolo, fata află de la alţi închişi că i-aruncă în cuptor, 'i frige şi apoi 'i mănâncă.

Fata s-a tot dat înapoi, până i-a luat pe cei[l]alţi prinşi. Când a venit rândul ei, au luat-o cu sila căpcăunoaica. Şi când au dus-o la cuptor, i-a zis:

— Pică (sări) pe lopată!

Fata i-a răspuns:

— Pică, maică, de-mi arată!

— Pică fată pe lopată!

— Pică, maică, de-mi arată!

Când căpcăunoaica au picat, fata în cuptor o au şi aruncat. Şi aşa a scăpat şi căpcăuni[i] s-au stins".

Muşlea-Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 545 (Legende. *Cătcăunul vrea să mănânce o fată robită*).

28

[Dracul pune unui copil fiarele de picioare]

Se găseşte în ms. rom. 3424, f. 490^{v}, Ref. inv. P. Theodorescu. Textul provine din com. Şocariciu, jud. Ialomiţa. A fost expediat lui B. P. H. la 5 mai 1885. Ref. face următoarele precizări suplimentare: „Despre Drac, poporul povesteşte pe aici că este un fel de nălucire, fiind o fiinţă neagră şi urâtă, având o coadă lungă şi gheare mari. El ameninţă pe oameni în călătorii, făcându-se pisică, găină, câine şi capră. Numai oaie nu se poate face, căci ei spun că oaia este sfântă şi nu poate zbiera ca ea, ci numai ca capra şi grohăi ca porcul.

Iar locuinţa lui este prin gârle, bălţi, păduri, în locuri singuratice şi prin răspântiile drumurilor. Copiii, când se scaldă în apele râurilor, sau ale gârlelor, se închină întâi de 3 ori şi apoi se bagă în apă, căci le este frică de Dracu să nu le puie fiarele de picioare".

Muşlea-Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 543 (Legende. *Dracul pune fiare în picioarele copiilor ce se scaldă*).

29

Omul roşu şi spânul înşeală pe Dracul

Trimiterile de la nr. 23, ms. rom. 3431, f. 462^{r}–462^{v}. Răspuns la intr. nr. 163.

Variante:

Apropiată de textul reprodus, naraţiunea din com. Bistricioara, pls. Piatra, jud. Neamţ (ms. rom. 3428, f. 56^{r}) aduce câteva detalii sugestive:

„Despre oamenii cu barba roşă şi cei spâni, se vorbeşte cum că sunt oameni răi la inimă. Se mai povesteşte că au făcut Dracu un praznic. Şi au chemat şi pe cel cu barba roşie şi pe cel spân.

Le–au dat la toţi nişte linguri cu coada foarte lungă, aşa încât nu putea să mănânce.

Deci, cel spân şi cel roş fiind faţă în faţă, au început cel spân a întinde lingura celui roş. Şi aşa s–au săturat.

Şi văzând şi ceilalţi meseni, au făcut şi ei asemenea.

De aceea se zice unui roş sau unui spân că «au ospătat la masa Dracului»."

Muşlea–Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 543 (Legende. *Dracul dă oaspeţilor linguri foarte lungi*).

D. TRADIŢII ISTORICE

1
[Iorgovan şi balaurul din munţii Tismanei]

Se păstrează în ms. rom. 3427, ff. 10^v–11^v. Ref. prof. supl. I. D. Spineanu, licenţiat în drept. Textul a fost cules din împrejurimile Băii de Aramă (Tismana, satul Padeş, comunele Cloşeni, Orzeşti, Negoeşti, Ponoarele, Comăneşti, Rătezi, Costeni, Godineşti, Pocruea, Racoţi, Topeşti, Măreşeşti, Obârşia, Buseşti şi Balta din Cloşani, Mehedinţi şi Vulcan, Gorj) şi expediat lui B. P. H. la 11 febr. 1887. Răspuns la intr. nr. 162.

Muşlea–Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 545 (Legende. *Iorgovan şi balaurul*).

2
Legenda Bălţii Albe

Se găseşte în ms. rom. 3418. ff. 158^r–159^r. Ref. înv. P. Michăescu. Textul a fost notat în com. Ceacâru, pls. Bălţii, jud. Brăila şi expediat lui B. P. H. în dec. 1884. Răspuns la într. nr. 169. Ultimul episod dintr–o serie de povestiri despre Sfântul Petru.

Variante:

Motivul inundării satului ca pedeapsă, de către cele două personaje biblico–mitologice, se regăseşte în varianta din com. Şipote, jud. Iaşi (ms. rom. 3426, f. 195^v). Textul este puternic influenţat de *Biblie* (legenda lui Lot):

„Despre sfântul Chetru [se] povesteşte că, ducându–să cu Dumnezeu într–un sat, nu i–a primit nimene. Şi ducându–să la

un om sărac, a găsât numai femeia acasă. Şi i-a spus să să ducă pe deal, dar să nu se uite înapoi.

După aceasta, sfântul Chetru a vârât băţu în pământ şi Dumnezeu l-a blagoslovit.

Şi scoţând băţu sfântul Chetru din pământ, s-a făcut satul marea sărată, iar femeia, uitându-se înapoi, s-a făcut stâncă de sare în mijlocul mărei."

Muşlea-Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 537 (Basme-legende. *Ospitalitatea răsplătită*).

3

Haiducii din Ţincuşa

Se află în ms. rom. 3437, f. 17^r. Ref. înv. I. Iordăchescu. Textul provine din com. Cristeşti, pls. Coşula, jud. Botoşani. I-a fost expediat lui B. P. Hasdeu la 8 iul. 1878. Răspuns la *Chestionarul Juridic*.

Muşlea-Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 548 (Legende. Idem).

4

[Poiana cu Coada de Viţel]

Se păstrează în ms. rom. 3436, f. 241^r. Ref. pr. Petru Pintea. Textul a fost inregistrat în loc. Nevrincea, pretoriatul Bega, comit. Caraş-Severin şi expediat lui B. P. H. la 29 ian. 1885.

Muşlea-Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 548 (Legende. Idem).

5

Poiana lui Caragea

Idem, ms. rom. 3436, f. 241^r.

Muşlea-Bârlea, *Tipologia folclorului...*, (Legende. Idem).

6

Cetatea

Se păstrează în ms. rom. 3436, ff. 213^r – 216^r. Textul a fost cules din loc. Maidan, cercul Oraviţei, comit. Caraş-Severin şi expediat lui B. P. Hasdeu la 16 ian. 1885. Ref. înv. Sofroniu

Liuba. Explicații preliminare: „În timpul copilăriei mele – zicea strămoșul meu – era mai bătrân la noi în sat, un unchi al tatălui meu, carele ședea cu noi în casă. Acela a știut povești mai multe, mai lămurit și mai frumos din «timpurile bătrâne».

Între altele ce ți-am spus [se adresează el inv. Sofroniu Liuba] a fost și istoria ce ți–o spun acum, auzită de la unchiul tatălui-meu, pe care o ascultam, totdeauna când o povestea, cu oarecare fală și sumeție, căci era săvârșită prin moșii mei."

E. SNOAVE

1
[Alea – palea, Apuc valea]

Se găseşte în ms. rom. 3431, f. 516^v – fiind intitulată *Anecdotă*. Ref. St. G. Lungu. Textul a fost cules de la C. Porojanu (?), din comuna Vultureni, pls. Bârlad, jud. Tecuci şi expediat lui B. P. H. la 10 mart. 1885.

Muşlea–Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 549 (*Un ţigan se tocmeşte argat*).

2
[Servitorul se înspăimântă de stăpânul beat]

Se păstrează în ms. rom. 3435, f. 135^v, în cadrul culegerii de „Versuri popularí, triste, eroice / anecdote, hore şi descântece, / proverbe, poveşti, ghicitori, strigături şi chiar de limbă fripturi, / şi altă literatură / din a poporului gură / adunate cu c... dură", secţiunea G. „*Anecdote*". Ref. Iosif Horaţiu Liţa, septiman. Textul provine din loc. Lodroman, lângă Blaj. A fost expediat lui B. P. H. la 1 mai 1878.

Muşlea–Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 549 (*Un om vrea să omoare un bou*).

3
[Ţiganul îşi omoară calul]

Trimiterile de la nr. 2, ms. rom. 3435, f. 137^r.
Muşlea–Bârlea, *Tipologia folclorului...*, p. 549 (idem).